

บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง
พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย
จังหวัดนครศรีธรรมราช

Roles of State Organizations and People's Organizations in Kuan Kreang
Peat Swamp Forest Fire Management at Bor Lor and Thalae Noi
Non-Hunting Areas, Nakhon Si Thammarat Province.

ปรีดาพร ธรรมรักษา
Preedaporn Thamruksa

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Science in Environmental Management
Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง
พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย
จังหวัดนครศรีธรรมราช

Roles of State Organizations and People's Organizations in Kuan Kreang
Peat Swamp Forest Fire Management at Bor Lor and Thalae Noi
Non-Hunting Areas, Nakhon Si Thammarat Province.

ปรีดาพร ธรรมรักษา
Preedaporn Thamruksa

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Science in Environmental Management
Prince of Songkla University

2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง
พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัด
นครศรีธรรมราช

ผู้เขียน นางสาวปรีดาพร ธรรมรักษา

สาขาวิชา การจัดการสิ่งแวดล้อม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร มุณีแนม)

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา ชูสุข)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประมาณ เทพสงเคราะห์)

.....กรรมการ
(ดร.ธัญรดี ทวีกาญจน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร มุณีแนม)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งสา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของตนเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร มุณีแนม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ

(นางสาวปรีดาพร ธรรมรักษา)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ

(นางสาวปรีดาพร ธรรมรักษา)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัด นครศรีธรรมราช
ผู้เขียน	นางสาวปรีดาพร ธรรมรักษา
สาขาวิชา	การจัดการสิ่งแวดล้อม
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง อีกทั้งปัญหาและอุปสรรคที่ส่งต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับนโยบายใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากหัวหน้าหน่วยงาน หรือตัวแทน จำนวน 18 คน จาก 18 หน่วยงาน และผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับปฏิบัติงานใช้การสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากการแนะนำของผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบาย จำนวน 18 คน รวมทั้งหมด 36 คน และจัดสนทนากลุ่มเป็นลำดับสุดท้าย จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ติความ และเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา

จากการศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่ตามที่ถูกกำหนดไว้ของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบายมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งสถานีควบคุมไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง สถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย และศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้านครศรีธรรมราช มีบทบาทในการจัดการไฟฟ้ามากที่สุดและเป็นไปตามหลักการควบคุมไฟฟ้าทั้ง 6 ด้าน เนื่องจากเป็นหน่วยงานภาคสนามที่รับผิดชอบงานด้านไฟฟ้าโดยตรง แต่สำหรับหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลทั้ง 11 หน่วยงาน และเครือข่ายสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพหุคูณเครื่อง ไม่ได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้มีการปฏิบัติงานดับไฟฟ้า ส่วนใหญ่เป็นการเพียงการป้องกันไฟฟ้า และการเตรียมการดับไฟฟ้าเท่านั้น แต่ทั้งนี้ ในการปฏิบัติงานจริงทุกหน่วยงานมีการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามหลักการควบคุมไฟฟ้าทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) การป้องกันไฟฟ้า 2) การเตรียมการดับไฟฟ้า 4) การตรวจหาไฟ 5) การดับไฟฟ้า 6) การใช้ประโยชน์จากไฟ และ 7) การประเมินผลการปฏิบัติงาน สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง มีดังนี้ ปัญหาและอุปสรรคในระดับนโยบายที่เกิดจากปัจจัยภายในหน่วยงาน คือ ขาดงบประมาณ และขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะและรับผิดชอบงานไฟฟ้า และปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากปัจจัยภายนอกหน่วยงาน คือ การดำเนินงานของภาครัฐ (นโยบายการพัฒนาของภาครัฐ, การประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับที่ดินทำกินของประชาชน, ขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน, ความไม่ชัดเจนของแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติกับที่ดินทำกินของประชาชน, ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับ

(6)

ชุมชนท้องถิ่น) กฎหมาย และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ สำหรับ
ปัญหาและอุปสรรคในระดับปฏิบัติงานที่เกิดจากปัจจัยภายในหน่วยงาน คือ อุปกรณ์และเครื่องมือดับ
ไฟป่าไม่เพียงพอและยังด้วยประสิทธิภาพ และขาดผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง
และปัญหาอุปสรรคจากปัจจัยภายนอกหน่วยงาน คือ สภาพพื้นที่ป่าพรุ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง
บ่อย (ทิศทางลม, ความเร็วลม) และขาดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานดับไฟป่าของประชาชน

Thesis Title Roles of State Organizations and People's Organizations in Kuan Kreang Peat Swamp Forest Fire Management at Bor Lor and Thalaе Noi Non-Hunting Areas, Nakhon Si Thammarat Province.

Author Miss Preedaporn Thamruksa

Major Program Environmental Management

Academic Year 2017

ABSTRACT

This research was a qualitative study. The objectives of this research were to study the roles of state organizations and people's organizations at the policy level and operational level in Kuan Kreang peat swamp forest fire management, and study the problems and obstacles to the role of state organizations and people's organizations at the policy level and operational level in kuan kreang peat swamp forest fire management at Bor Lor and Thalaе Noi non-hunting areas, Nakhon Si Thammarat province. The data collection involved the literature reviewed from the secondary data, in-depth interviews. The interviewees at the policy level selected by purposive sampling from heads or delegates, 18 people from 18 organizations, and interviewees at the operational level selected by snowball sampling from recommendations of policy level interviewees of 18 people that were totally 36 respondents. The group discussion was final of data collection. The data were analyzed by content analysis, interpretation and descriptive information.

The results showed that the roles as defined of state organizations and people's organizations at the policy level were different. Pru Kuan Kreang forest fire control station, Thalaе Noi forest fire control station and Nakhon Si Thammarat forest fire operations center had the most active role in forest fire management, and were in accordance with the six forest fire control principles. Because they were a field agencies responsible for direct forest fire management. Differ from the organizations of Bor Lor and Thalaе Noi non-hunting areas, Nakhon Si Thammarat forest fire control promotion unit, 11 subdistrict administrative organizations and subdistrict municipality, and the Network Group of Songkhla lake basin council that their roles of firefighters were not defined. Most were just forest fire protection and to preparation for forest fire fighting only. However, in practice, all units were operating in accordance with the principles of forest fire control in six areas as follows: 1) Forest fire prevention; 2) Preparation for forest fire fighting; 3) Fire detection; 4) Forest fire fighting; 5) Utilization of fire; and 6) Performance appraisal. The problems and obstacles affected the roles of state

organizations and people's organizations included: 1) The problems and obstacles at the policy level of arose from internal factors were lack of budget and lack of knowledgeable persons and responsible for forest fire. The problems and obstacles arose from external factors were the management of the operation of state organization (development of the government, lack of land certificate, the announcement of the Hunting Zone and National Reserved Forests overlaped to the farmland of the people, the ambiguity of the boundary between the national forest and the farmland of the people, conflicts between government and local communities), legal barrier, and lack of public participation in activities or projects. 2) The problems and obstacles at the operational level arose from internal factors were firefighting equipment and tools were not enough and inefficient; and lack of specialized knowledge workers in forest fire. The problems and obstacles arose from external factors were peat swamp condition, weather changes frequently (wind direction, wind speed), and lack of public participation in forest firefighting.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาและความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร มณีแนม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ และคอยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ต่างๆ ของการเขียนวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โรจน์จรรย์ ตานสวัสดิ์ ดร.อุทิศ สังข์รัตน์ และ ดร.นฤที ดวงสุวรรณ ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ และให้ คำแนะนำเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา ชูสุข รองศาสตราจารย์ ดร.ประมาณ เทพสงเคราะห์ ดร. ธีรฤดี ทวีกาญจน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อุมาพร มณีแนม คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาเวลาในการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำ ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์จนเกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ หัวหน้าหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ และภาคประชาชนทั้ง 18 หน่วยงาน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และให้ข้อมูลสำหรับ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งสถานวิจัยสารสนเทศภูมิศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ ภาคใต้ คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการจัดทำแผนที่

ขอขอบพระคุณ นางสาววรรษมล ลีลาพิทักษ์ นางสาวกัญญ์ลภัสรา กลับคง และ นางสาวสิริธร รุจิรนนท์ ที่สละเวลาช่วยเหลืองานวิจัย และให้กำลังใจ อีกทั้ง นายปิยวิษณุ สวัสดิ์วงศ์ ที่ช่วยเหลืองานวิจัยและสนับสนุนการเดินทางในการเก็บข้อมูลตลอดมา จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จ สมบูรณ์

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนเพื่อวิทยานิพนธ์จากโครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุน การบริการงานวิจัยและการจัดการความรู้จากการวิจัยในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเชิงบูรณาการ พ.ศ. 2559 จากคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม และทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ ประจำปี งบประมาณ 2561 จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุน เงินทุนสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบของพระคุณบิดาและมารดาที่คอยสนับสนุน มอบโอกาสทางการ ศึกษา และเป็นกำลังใจอย่างดีเสมอมา ทำให้งานวิจัยในครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ปรีดาพร ธรรมรักษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT	(7)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญ	(10)
สารบัญตาราง	(14)
สารบัญภาพ	(15)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.3 คำถามการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.5 ขอบเขตการศึกษา	6
1.6 กรอบแนวคิด	9
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการไฟฟ้า	12
2.1.1 องค์ประกอบของไฟฟ้า	12
2.1.2 ชนิดของไฟฟ้า	13
2.1.3 สาเหตุของการเกิดไฟฟ้า	14
2.1.4 สถิติการเกิดไฟฟ้าพฤษภาคม	15
2.1.5 ข้อดีและข้อเสียของไฟฟ้า	17
2.1.6 การจัดการไฟฟ้า	18
2.1.7 การควบคุมไฟฟ้า	20
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหน่วยงานในการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคม พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช	23
2.2.1 หน่วยงานส่วนกลางของภาครัฐ	23
2.2.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	31
2.2.3 ภาคประชาชน	37
2.3 แนวคิดและทฤษฎีบทบาท	40
2.3.1 ความหมายบทบาท	40
2.3.2 ทฤษฎีบทบาท	40
2.3.3 ประเภทของบทบาท	41
2.4 ป่าพฤษภาคม	43
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	51
3.2 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา	51
3.3 การกำหนดผู้ให้ข้อมูลและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	52
3.4 การสร้างเครื่องมือวิจัย	54
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	57
บทที่ 4 ผลการศึกษาและอภิปรายผล	
4.1 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงาน	61
4.2 สถานการณ์ด้านไฟฟ้าในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปัจจุบัน	66
4.3 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่และที่แสดงออกจริง ในระดับนโยบายในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช	70
4.3.1 แผนการดำเนินงานของสถานีควบคุมไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง และสถานี ควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย	77
4.3.2 แผนการดำเนินงานของหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขต ห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย	83
4.3.3 แผนการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช	86
4.3.4 แผนการดำเนินงานของหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช	89
4.3.5 แผนการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล	94
4.3.6 แผนการดำเนินงานของสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพหุคูณเครื่อง	104
4.4 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่และที่แสดงออกจริง ในระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช	108
4.4.1 การป้องกัน	108
4.4.2 การเตรียมการดับไฟป่า	115
4.4.3 การตรวจหาไฟ	131
4.4.4 การดับไฟป่า	133
4.4.5 การใช้ประโยชน์จากไฟ	135
4.4.6 การประเมินผลการปฏิบัติงาน	136

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.5 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบายในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช	142
4.5.1 ปัจจัยภายในหน่วยงาน	142
4.5.2 ปัจจัยภายนอกหน่วยงาน	145
4.6 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช	151
4.6.1 ปัจจัยภายในหน่วยงาน	151
4.6.2 ปัจจัยภายนอกหน่วยงาน	154
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา	
5.1 สรุปผลการศึกษา	161
5.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	164
5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	165
เอกสารอ้างอิง	166
ภาคผนวก	175
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	176
ภาคผนวก ข ตารางสรุปคะแนนประเมินแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ	179
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมและกำหนดการการประชุม	188
ภาคผนวก ง ตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงาน	190
ภาคผนวก จ การจัดประชุมสนทนากลุ่ม	192
ประวัติผู้เขียน	193

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช	32
ตารางที่ 2.2 องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟฟ้า	34
ตารางที่ 2.3 แผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าที่ผ่านมาขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล	35
ตารางที่ 2.4 สรุปบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช	42
ตารางที่ 3.1 สรุปวิธีการศึกษา เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล และวิธีวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย	58
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับนโยบาย	61
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับปฏิบัติงาน	63
ตารางที่ 4.3 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม	65
ตารางที่ 4.4 สถิติไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ ประจำปีงบประมาณ 2559	68
ตารางที่ 4.5 สถิติไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2559	69
ตารางที่ 4.6 สถิติไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ประจำปีงบประมาณ 2560	69
ตารางที่ 4.7 แผนการดำเนินงานของสถานีควบคุมไฟฟ้าพหุคูณเครื่ง ประจำปีงบประมาณ 2560	77
ตารางที่ 4.8 รายชื่อเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันของสถานีควบคุมไฟฟ้าพหุคูณเครื่ง	79
ตารางที่ 4.9 รายชื่อเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันของสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย	80
ตารางที่ 4.10 แผนการปฏิบัติงานรวม ประจำปีงบประมาณ 2560	91
ตารางที่ 4.11 แผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าปี 2560	97
ตารางที่ 4.12 สรุปบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนระดับนโยบายในการจัดการไฟฟ้าตามหน้าที่ทีู่กกำหนดไว้	107
ตารางที่ 4.13 รายการเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้า ประจำสถานีควบคุมไฟฟ้าพหุคูณเครื่ง และสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย	123
ตารางที่ 4.14 ตารางเปรียบเทียบบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่ทีู่กกำหนดไว้และที่ปฏิบัติจริงในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่ง	141

สารบัญญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช	8
ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา	10
ภาพที่ 2.1 กราฟแสดงสถิติไฟฟ้าพฤษภาคม(ก) และพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้(ข) ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2548-2558	16
ภาพที่ 2.2 แสดงรูปแบบโครงสร้างการบริหารงานสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 (นครศรีธรรมราช)	25
ภาพที่ 2.3 โครงสร้างงานควบคุมไฟฟ้าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	27
ภาพที่ 2.4 โครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคม พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช	39
ภาพที่ 4.1 ภาพที่ตัวอย่างตารางแสดงแผนการปฏิบัติงานของชุดพิเศษดับไฟฟ้า ประจำปีงบประมาณ 2560	88
ภาพที่ 4.2 ป้ายรณรงค์ประชาสัมพันธ์ป้องกันไฟฟ้าของสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย (ก) และสถานีควบคุมไฟฟ้าพฤษภาคม (ข)	109
ภาพที่ 4.3 การประชาสัมพันธ์ผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย	109
ภาพที่ 4.4 ตัวอย่างการฝึกสมรรถนะของชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟฟ้า (หน่วยเสือไฟ)	117
ภาพที่ 4.5 การจัดอบรมป้องกันไฟฟ้าให้กับอปพร.และชาวบ้านตำบลเคื่อง	119
ภาพที่ 4.6 แผนผังแสดงการจัดองค์กรดับไฟฟ้าพื้นฐานของประเทศไทย	120
ภาพที่ 4.7 แผนผังแสดงการจัดองค์กรดับไฟฟ้าขนาดใหญ่	122
ภาพที่ 4.8 แผนระดมพลดับไฟฟ้าที่ 1 สถานการณ์ควบคุมได้	127
ภาพที่ 4.9 แผนระดมพลดับไฟฟ้าที่ 2 สถานการณ์รุนแรง	128
ภาพที่ 4.10 แผนระดมพลดับไฟฟ้าที่ 3 สถานการณ์วิกฤติ	129
ภาพที่ 4.11 หอตรวจดูไฟ ณ สถานีควบคุมไฟฟ้าพฤษภาคม ตำบลเกาะเกิด อำเภอเชียรใหญ่ (ก) และหอตรวจดูไฟ ณ หมู่ที่ 11 ตำบลเคื่อง อำเภอชะอวด (ข)	131
ภาพที่ 4.12 ป่าพฤษภาคมสูงจากหอตรวจดูไฟ ณ สถานีควบคุมไฟฟ้าพฤษภาคม	132
ภาพที่ 4.13 การลาดตระเวนตรวจหาไฟโดยใช้รถจักรยานยนต์และรถยนต์ (ก) และการลาดตระเวนตรวจหาไฟโดยการเดินเท้า (ข)	133
ภาพที่ 4.14 การปฏิบัติงานดับไฟฟ้าพฤษภาคม	135
ภาพที่ 4.15 การเก็บกระจุของชาวบ้านบริเวณป่าพฤษภาคม เพื่อนำไปทำเครื่องจักสาน	135
ภาพที่ 4.16 แผนผังสรุปบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนที่แสดงออกจริงในการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคม	140

สารบัญญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 4.17 แผนผังสรุปปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณ เคอิ่ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัด นครศรีธรรมราช	160
ภาพที่ 6.1 ตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบาย	190
ภาพที่ 6.2 ตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ระดับปฏิบัติงาน	191
ภาพที่ 6.3 การประชุมสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2561	192

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย

การที่มนุษย์จะดำรงชีวิตอยู่ได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่ เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตเหล่านี้ล้วนได้มาจากทรัพยากรธรรมชาติทั้งสิ้น ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสัตว์หรือมนุษย์ เนื่องจากป่าไม้เป็นแหล่งวัตถุดิบของปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ และมีประโยชน์ในการรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปเมื่อป่าไม้ถูกทำลายจะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และน้ำ รวมไปถึง สัตว์ป่าและสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เนื่องจากที่ผ่านมามนุษย์ได้นำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย ทำลายป่าไม้เพื่อทำการเกษตร สร้างที่อยู่อาศัย และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มากมาย ซึ่งส่งผลให้ระบบนิเวศเสียความสมดุลและจำนวนป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ฝีมือของมนุษย์แล้วยังมีสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ระบบนิเวศเสียความสมดุลและเกิดการลดลงของจำนวนป่าไม้นั้นก็คือ “ไฟป่า”

ไฟป่า คือ ไฟที่ปราศจากการควบคุม ลุกไหมไปอย่างอิสระ แล้วเผาผลาญเชื้อเพลิงธรรมชาติในป่า ได้แก่ ดินอินทรีย์ ใบไม้แห้ง หญ้า กิ่งก้านไม้แห้ง ท่อนไม้ ตอไม้ วัชพืช ไม้พุ่ม ใบไม้สด และในระดับหนึ่งสามารถเผาผลาญต้นไม้ที่ยังมีชีวิตอยู่ (Brown and David, 1973, อ้างใน ศิริ อัคระอัคร, 2543) ไฟป่าเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้อย่างรวดเร็วและรุนแรง ทั้งนี้ ศิริ อัคระอัคร (2543) ได้แบ่งสาเหตุของการเกิดไฟป่าออกเป็น 2 สาเหตุ คือ 1. เกิดจากธรรมชาติ ไฟป่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติสามารถเกิดขึ้นได้โดยหลายสาเหตุ เช่น ภูเขาไฟระเบิด ฟาผ่า ก้อนหินเกิดการกระทบกัน กิ่งไม้เกิดการเสียดสีกัน ฯลฯ แต่สาเหตุที่สำคัญ คือ เกิดขึ้นจากฟาผ่า และกิ่งไม้เกิดการเสียดสีกัน 2. สาเหตุจากมนุษย์ เช่น การเก็บหาของป่า เผาไร่ ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐในเรื่องที่ดินทำกิน ความประมาท ล่าสัตว์ เลี้ยงปศุสัตว์ และความคึกคะนอง การเกิดไฟป่าแต่ละครั้งทำให้กล้าไม้และลูกไม้เล็กๆ ถูกเผาทำลายล้มตายลงหมด โอกาสที่จะเจริญเติบโต ส่วนต้นไม้ใหญ่ที่ขึ้นอยู่ในป่าก็เจริญเติบโตช้าลง หรือหยุดการเจริญเติบโต คุณภาพของเนื้อไม้ลดลง จากป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ก็จะเปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่โล่ง นำไปสู่ความเสื่อมโทรมและเสียสมดุลของระบบนิเวศระยะยาว นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศ และเกิดผลกระทบต่อต่อน้ำอีกด้วย (สันต์ เกตุปราณีต และคณะ, 2534) เช่น ควีนจากไฟป่าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เนื่องมาจากอุณหภูมิของโลกที่สูงขึ้น การเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก สมดุลของน้ำเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดอุทกภัยและภัยแล้ง และเกิดการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของน้ำ (ศิริ อัคระอัคร, 2543) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศเป็นอย่างมาก

ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ประสบกับปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีสาเหตุมาจากไฟป่าที่เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของทุกๆ ปี พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีทั้งสิ้น

102,285,400 ไร่ หรือคิดเป็น 31.62 % ของพื้นที่ประเทศทั้งหมด (กรมป่าไม้, 2557) จากข้อมูลรายงานการดับไฟป่า ประจำปีงบประมาณ 2559 ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2558 ถึง วันที่ 26 กรกฎาคม 2559 มีการดับไฟป่าทั่วประเทศจำนวน 6,755 ครั้ง มีพื้นที่ถูกไฟไหม้ 120,131 ไร่ (ส่วนควบคุมไฟป่า, 2559ข) เมื่อเปรียบเทียบกับจากปีที่ผ่านมา คือ จากข้อมูลรายงานการดับไฟป่า ประจำปีงบประมาณ 2558 ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2557 ถึงวันที่ 26 กรกฎาคม 2558 มีการดับไฟป่าทั่วประเทศจำนวน 4,976 ครั้ง มีพื้นที่ถูกไฟไหม้ 60,321 ไร่ การเกิดไฟป่ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และสูญเสียพื้นที่ป่าไม้จากไฟไหม้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ พบว่าไฟป่าที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากฝีมือมนุษย์ทั้งสิ้น โดยสาเหตุที่เกิดมากที่สุด คือ หาของป่า (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2558ก) ทั้งนี้รัฐบาลได้กำหนดให้การดูแลงานในการจัดการไฟป่าอยู่ภายใต้การทำงานของสำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ในภายหลัง พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้กระจายอำนาจแก่ท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้สิทธิแก่ชุมชนและหน่วยงานระดับท้องถิ่นดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเองด้วย (สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า, 2556)

สำหรับพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งสิ้น 11,059,476 ไร่ หรือคิดเป็น 23.97 % ของพื้นที่ภาคใต้ทั้งหมด (กรมป่าไม้, 2557) และจากรายงานการดับไฟป่า ประจำปีงบประมาณ 2559 ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2558 ถึงวันที่ 26 กรกฎาคม 2559 มีการดับไฟป่าในภาคใต้ จำนวน 123 ครั้ง มีพื้นที่ถูกไฟไหม้ 11,804 ไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา คือ จากข้อมูลรายงานการดับไฟป่า ประจำปีงบประมาณ 2558 ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2557 ถึงวันที่ 26 กรกฎาคม 2558 มีการดับไฟป่าทั่วทั้งภาคใต้ จำนวน 61 ครั้ง และมีพื้นที่ถูกไฟไหม้ 2,470 ไร่ จากรายงานการดับไฟป่าของภาคใต้ จะเห็นได้ว่า จำนวนครั้งในการเกิดไฟป่ามีการเพิ่มจำนวนขึ้นเป็นเท่าตัว และต้องสูญเสียพื้นที่ป่าไม้เป็นจำนวนมาก ซึ่งพื้นที่ที่เกิดไฟป่ามากที่สุดของภาคใต้ คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรายงานการดับไฟป่า ประจำปีงบประมาณ 2559 ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2558 ถึงวันที่ 26 กรกฎาคม 2559 พบว่า มีการดับไฟป่า 55 ครั้ง และพื้นที่ถูกไฟไหม้ 5,608 ไร่ รองลงมา คือ จังหวัดชุมพร มีการดับไฟป่า 17 ครั้ง มีพื้นที่ถูกไฟไหม้ 708 ไร่ และจังหวัดนราธิวาส มีการดับไฟป่า 14 ครั้ง มีพื้นที่ถูกไฟไหม้ 4,644 ไร่ ตามลำดับ (ส่วนควบคุมไฟป่า, 2559ข)

ทั้งนี้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งสิ้น 1,166,875 ไร่ คิดเป็น 18.88 % ของพื้นที่จังหวัด (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2559) ปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับป่าพรุ ซึ่งมีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่หลายหน่วยงานให้ความสนใจ ป่าพรุควนเคร็งเป็นชื่อเรียกรวมกันของป่าพรุหลายๆ แห่ง ใน 5 อำเภอ คือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอชะอวด อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร และอำเภอร่อนพิบูลย์ (สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2559) บริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เป็นพื้นที่ที่มีป่าพรุมากที่สุดของจังหวัด โดยเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมีพื้นที่ป่าพรุ 62,499 ไร่ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยมีพื้นที่ป่าพรุ 158,786 ไร่ (ส่วนควบคุมไฟป่า, 2559ก) แต่เดิมในอดีต ป่าพรุมีความอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยสัตว์ป่านานาชนิด มีทั้งไม้พุ่มและไม้ยืนต้น ซึ่งมีความสำคัญกับชุมชนบริเวณนั้นอย่างมาก เนื่องจากเป็นป่าต้นน้ำของพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง และยังเป็นป่าชุมชนเพื่อการเลี้ยงชีพของคนในชุมชนอีกด้วย

วรรณญา จันทราทิพย์ (2557) กล่าวว่า ป่าพรุควนเคร็งนั้นเป็นป่าพรุที่ใหญ่และมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอันดับสองรองจากป่าพรุโต๊ะแดงของจังหวัดนราธิวาส ซึ่งถือเป็นป่าพรุที่มีความอุดมสมบูรณ์ผืนสุดท้ายของภาคใต้ตอนบน ซึ่งลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาตอนบนก็ตั้งอยู่ในป่าพรุควนเคร็ง โดยที่ป่าพรุควนเคร็งเป็นแหล่งกรองตะกอนตามธรรมชาติก่อนที่น้ำจะไหลออกสู่ทะเลสาบสงขลา แต่ในปัจจุบันป่าพรุมีสภาพเสื่อมโทรมและอยู่ในขั้นวิกฤติ เป็นผลสืบเนื่องมาจากไฟป่าที่เกิดขึ้นโดยฝีมือของมนุษย์ (ศูนย์วิจัยและจัดการคุณภาพอากาศ, 2553) วัตถุประสงค์หลักๆ ของการเผาป่าพรุนั้นคือ การจุดไฟเผาทุ่งกระจูด เพื่อให้ต้นกระจูดงอกขึ้นมาใหม่ การจุดเพื่อล่าสัตว์ จุดเพื่อหวังครอบครองพื้นที่ หรือการจุดเพื่อถล่มถล่มกัน เป็นต้น (ชลิตา กลิ่นเชย, 2559) และจากรายงานสถิติการเกิดไฟป่าในพรุควนเคร็ง เปรียบเทียบระหว่างปี 2558 และปี 2559 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2557 ถึง 26 กรกฎาคม 2558 มีไฟป่าเกิดขึ้นในพรุควนเคร็ง 13 ครั้ง พื้นที่ถูกไฟไหม้ 730 ไร่ และในปี 2559 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2558 ถึง 26 กรกฎาคม 2559 เกิดไฟป่าขึ้น 55 ครั้ง พื้นที่ถูกไฟไหม้ 5,608 ไร่ ซึ่งการเกิดไฟป่าเพิ่มขึ้นโดยคิดเป็น 205.56 % (ส่วนควบคุมไฟป่า, 2559ก) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าปริมาณการเกิดไฟป่าเพิ่มขึ้นจากเดิมหลายเท่า

สำหรับเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ตั้งอยู่ใน 5 อำเภอ ซึ่งประกอบไปด้วย 11 ตำบล คือ 1. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ได้แก่ ตำบลสวนหลวง 2. อำเภอชะอวด ได้แก่ ตำบลบ้านตุล ตำบลชะอวด ตำบลนางหลง ตำบลขนหาด และตำบลเคร็ง 3. อำเภอเชียรใหญ่ ได้แก่ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว ตำบลการะเกด 4. อำเภอหัวไทร ได้แก่ ตำบลแหลม และตำบลควนชะลิก 5. อำเภอร่อนพิบูลย์ ได้แก่ ตำบลควนพัง

ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐส่วนกลางที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็งในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยมีหน่วยงานส่วนภูมิภาค คือ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช) และมีสถานีที่อยู่ในความรับผิดชอบ จำนวน 3 หน่วยงาน คือ สถานีควบคุมไฟป่าพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ¹ สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง และศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช (ส่วนควบคุมไฟป่า, 2559ก)

นอกจากนี้ยังมีหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช ของสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 (นครศรีธรรมราช) สังกัดกรมป่าไม้ ที่มีหน้าที่จัดการไฟป่าในส่วนของพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพรุควนเคร็ง (สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 นครศรีธรรมราช, 2559ก)

¹ สถานีควบคุมไฟป่าพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริปัจจุบันตั้งแต่ปี 2560 เปลี่ยนชื่อเป็นสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย ซึ่งต่อจากนี้ผู้วิจัยจะใช้ชื่อสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อยตลอดงานวิจัย

อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้ความสำคัญกับท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย และแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งต่อมา ได้มีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ขึ้น โดยงานเกี่ยวกับการจัดการควบคุมไฟป่าก็เป็นภารกิจหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องได้รับการถ่ายโอน ซึ่งกรมป่าไม้ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติงานควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเท่านั้น และต้องอยู่ในเขตปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีอำนาจให้ปฏิบัติงานควบคุมไฟป่าร่วมกับกรมป่าไม้ในพื้นที่ป่าที่กรมป่าไม้กำหนดให้เท่านั้น สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องได้รับการถ่ายโอนงานควบคุมไฟป่า ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลตำบล (ทต.) ที่มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอยู่ในเขตปกครอง (สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า, 2556) อันได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ จำนวน 4 ป่า ประกอบด้วย 1. ป่าสงวนแห่งชาติป่าบ้านกุ่มแปะ ป่าบ้านในลุ่ม และป่าพรุควนเคร็ง 2. ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอนทราย 3. ป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองค้อ และ 4. ป่าสงวนแห่งชาติป่าท่าช้างข้าม (กองอำนวยการโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง, 2559)

ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีอิสระในการบริหารงาน กำหนดแนวทางการทำงาน การจัดทำแผนพัฒนาตำบล และการใช้จ่ายงบประมาณของตนเอง มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ที่ต้องกระทำตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552) มาตรา 67 คือ ข้อ 4 มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และข้อ 7 มีหน้าที่ต้องคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชน มีความเข้าใจในพื้นที่ของตนเอง ทำให้สามารถรับรู้และเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าหน่วยงานจากส่วนกลาง ซึ่งการวางแผนพัฒนา ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการวางแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดและตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นเกิดความยั่งยืน อีกทั้งเทศบาลตำบล ซึ่งก็เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่า จากพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546) โดยเทศบาลตำบลมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 50 ที่เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำเกี่ยวกับการจัดการไฟป่าในเขตเทศบาล คือ ข้อ 5 ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง ซึ่งการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาล ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (กระทรวงมหาดไทย, 2496) ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ต่างก็มีหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งต้องปกป้อง ดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นปกครองของตนเอง

เนื่องด้วยป่าพรุควนเคร็งในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง เป็นพื้นที่ที่มีการทับซ้อนกัน โดยมีป่าสงวนแห่งชาติตั้งอยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง ซึ่งการดูแลป่าสงวนแห่งชาตินั้น ถือเป็นหน้าที่ของกรมป่าไม้ที่ต้องดูแลร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเป็น

หน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดังนั้น หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็งจึงมีความหลากหลาย และแตกต่างกัน การดำเนินงานในพื้นที่จึงมีความรับผิดชอบของภาระหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป เช่นเดียวกับการศึกษาของ วรณวีร์ บุญฤทธิ์ (2549) ที่กล่าวว่า หน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการนั้นอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงที่แตกต่างกัน ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปตามยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงที่หน่วยงานสังกัดอยู่ และเนื่องจากมีความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ไม่มีขอบเขตงานที่ชัดเจนของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่ทราบหน้าที่ของตนเองที่จะปฏิบัติ รวมทั้งกฎหมายที่ยังมีความซ้ำซ้อนและไม่ชัดเจน ซึ่งส่งผลต่อศักยภาพและความสามารถในการจัดการไฟป่าในพื้นที่ปกครองของตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้งสองแห่ง ซึ่งประโยชน์จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อมูลบทบาทของหน่วยงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงาน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาศักยภาพในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็งให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3 คำถามการวิจัย

1.3.1 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ และที่แสดงออกจริง ในระดับนโยบาย ด้วยการจัดทำนโยบาย หรือแผนการดำเนินงาน สำหรับรับมือกับไฟป่าพรุควนเคร็ง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

1.3.2 บทบาทในระดับปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ และที่แสดงออกจริง ในการนำนโยบาย หรือแผนการดำเนินงานที่หน่วยงานจัดทำขึ้นมาปฏิบัติในภาคสนามสำหรับจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

1.3.3 ปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อการจัดทำนโยบาย หรือแผนการดำเนินงาน ของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

1.3.4 ปัญหา อุปสรรค ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในภาคสนามของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ประโยชน์ด้านวิชาการ: ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทำให้ทราบถึงบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ทั้งในเรื่องนโยบายหรือแผนการดำเนินงานที่หน่วยงานจัดทำขึ้น รวมทั้งการปฏิบัติงานต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ภาคสนามที่ปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4.2 ประโยชน์ด้านนโยบาย: ทราบถึงนโยบายและข้อจำกัดต่างๆ สำหรับการจัดทำนโยบายหรือแผนการดำเนินงาน รวมทั้งข้อจำกัดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาคสนามของหน่วยงาน เพื่อนำไปปรับปรุง และประสานงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.4.3 ประโยชน์ด้านสังคมและชุมชน: ได้ชุดข้อมูลที่รวบรวมเกี่ยวกับบทบาทของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นข้อมูลให้กับประชาชนในพื้นที่ทราบถึงแนวทางในการกำหนดนโยบาย หรือแผนการดำเนินงาน และการนำนโยบายหรือแผนการดำเนินงานไปปฏิบัติสู่สังคมและชุมชน และเกิดการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการจัดการไฟฟ้ามากขึ้น

1.4.4 ประโยชน์ด้านการเผยแพร่ผลการวิจัย: ผลการศึกษามีการวางแผนในการเผยแพร่ผลงานในการประชุมทางวิชาการ และ/หรือวารสารทางวิชาการที่ได้รับการยอมรับในวงวิชาการ

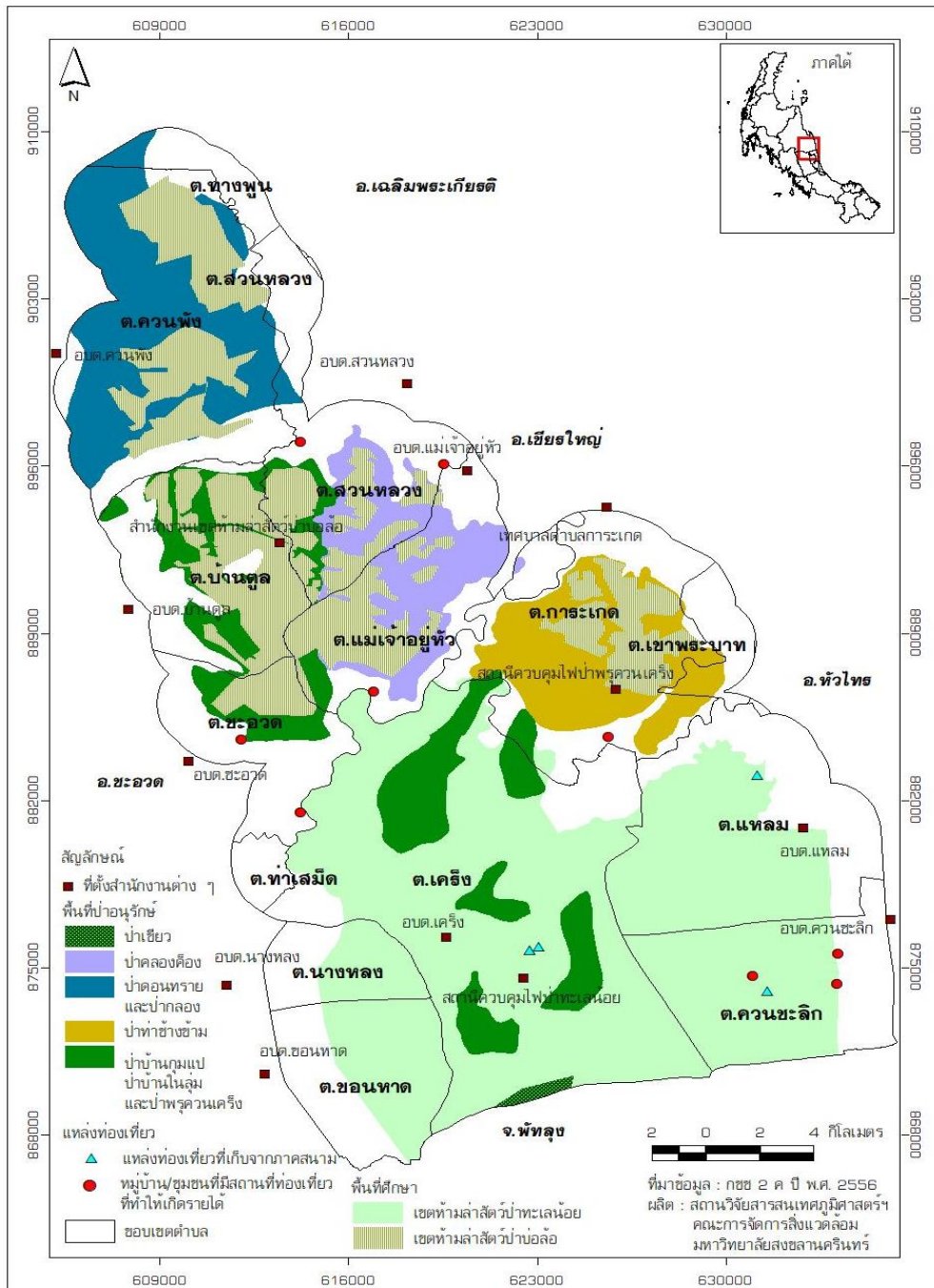
1.4.5 ประโยชน์ด้านหน่วยงานที่ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย: หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษาระดับวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยที่มีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง สามารถนำผลการวิจัยไปหาแนวทางแก้ไข หรือพัฒนางานวิจัยในโครงการต่อเนื่องได้ในอนาคต รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุง และพัฒนาการจัดการไฟฟ้าร่วมกัน

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่เป้าหมายในการศึกษาคั้งนี้ คือ พหุคูณเครื่อง ซึ่งเป็นชื่อเรียกรวมกันของป่าพหุหลายๆ แห่งใน 5 อำเภอ มีพื้นที่มากที่สุดตั้งอยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้พื้นที่เป้าหมายในการศึกษา คือ พหุคูณเครื่องที่ตั้งอยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ของจังหวัดนครศรีธรรมราช เท่านั้น โดยมีพื้นที่ครอบคลุม 5 อำเภอ 11 ตำบล ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วย 1. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ได้แก่ ตำบลสวนหลวง 2. อำเภอชะอวด ได้แก่ ตำบลบ้านตุล ตำบลชะอวด

ตำบลนางหลง ตำบลขอนหาด และตำบลเคิ่ง 3. อำเภอเชียรใหญ่ ได้แก่ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว ตำบลการะเกด 4. อำเภอหัวไทร ได้แก่ ตำบลแหลม และตำบลควนชะลิก 5. อำเภอร่อนพิบูลย์ ได้แก่ ตำบลควนพัง ซึ่งในแผนที่ดังกล่าวมีการระบุพิกัดที่ตั้งของหน่วยงานในการศึกษานี้ทั้ง 18 หน่วยงาน แต่ทั้งนี้สำนักงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ตั้งอยู่ที่ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง สำนักงานศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และสำนักงานหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ที่ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งทั้ง 3 หน่วยงาน ไม่ได้มีที่ตั้งสำนักงานอยู่ในพื้นที่ป่าพรุควนเคิ่งในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทั้งเครือข่ายสมาคมน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคิ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันมีกระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่ในตำบลชะอวด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงไม่ได้มีการระบุพิกัดของทั้ง 4 หน่วยงาน ไว้ในแผนที่ (ดังภาพที่ 1.1)

ภาพที่ 1.1 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา: สถาบันวิจัยสารสนเทศภูมิศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยี อวกาศและภูมิสารสนเทศ ภาคใต้ (2559)

1.5.2 ขอบเขตด้านประชากร

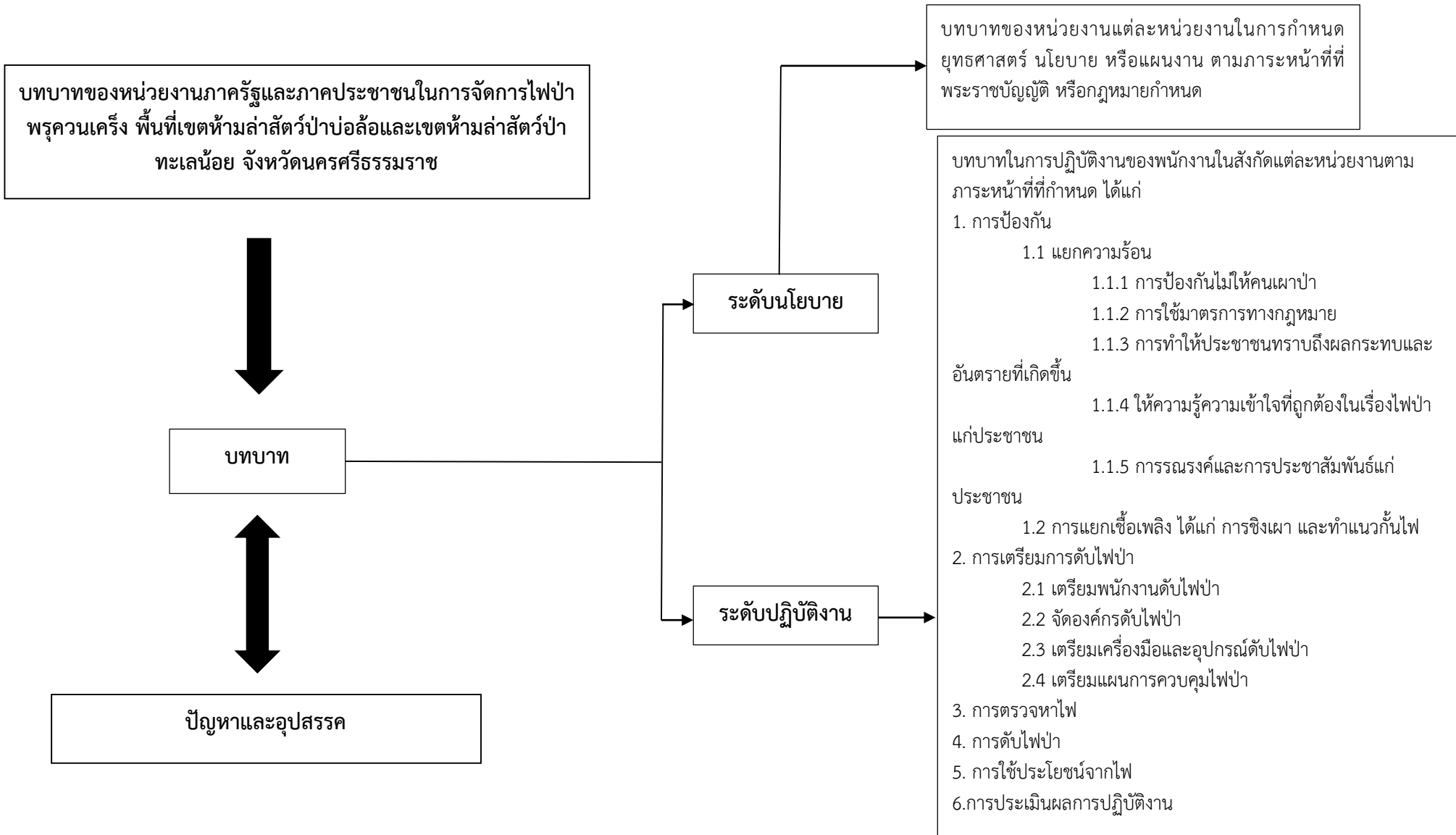
ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคมเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 1. หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช สังกัดสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 (นครศรีธรรมราช) 2. หน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อ 3. หน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยในจังหวัดนครศรีธรรมราช 4. สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย 5. สถานีควบคุมไฟป่าพฤษภาคมเครื่อง 6. ศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช สังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช) 7. องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล จำนวนทั้งหมด 11 หน่วยงาน ที่มีเขตการปกครองอยู่ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง องค์การบริหารส่วนตำบลขนหาด องค์การบริหารส่วนตำบลเคิ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลแหลม องค์การบริหารส่วนตำบลควนชะลิก องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจ้าอยู่หัว และเทศบาลตำบลเกาะเกิดและ และ 8. องค์กรภาคประชาชน ได้แก่ สภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โซนพฤษภาคมเครื่อง ซึ่งแบ่งผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม คือ ระดับนโยบาย จะใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากหัวหน้าหรือตัวแทนผู้รับผิดชอบหน่วยงาน เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูล จำนวน 18 คน และระดับปฏิบัติงานจะใช้การสุ่มแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยการแนะนำของผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบาย ซึ่งเป็นบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในภาคสนามจากหน่วยงานจำนวน 18 คน มีผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งหมด 36 คน

1.5.3 ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาถึงบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคมเครื่อง รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานในการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคมเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดการศึกษาเรื่องบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคมเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้ (ภาพที่ 1.2)

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

พรุควนเครื่อง หมายถึง ป่าพรุที่เป็นชื่อเรียกรวมกันของพรุหลายๆ แห่ง ใน 5 อำเภอ ของ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ครอบคลุม 5 อำเภอ 11 ตำบล ประกอบด้วย 1. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ได้แก่ ตำบลสวนหลวง 2. อำเภอชะอวด ได้แก่ ตำบลบ้านตุล ตำบลชะอวด ตำบลนางหลง ตำบลขนหาด และตำบลเค็ง 3. อำเภอเชียรใหญ่ ได้แก่ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว ตำบลการะเกด 4. อำเภอหัวไทร ได้แก่ ตำบลแหลม และตำบลควนชะลิก 5. อำเภอร่อนพิบูลย์ ได้แก่ ตำบลควนพัง

หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน หมายถึง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟป่าพรุควนเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ในที่นี้ คือ 1. หน่วยงานส่วนภูมิภาคของภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช สังกัดสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 (นครศรีธรรมราช) หน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อ สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเครื่อง ศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช สังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช) และหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย สังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา) 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล จำนวนทั้งหมด 11 หน่วยงาน ที่มีเขตการปกครองอยู่ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย และ 3. องค์กรภาคประชาชน ได้แก่ สภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โซนพรุควนเครื่อง

ไฟป่า หมายถึง ไฟที่เกิดจากสาเหตุใดก็ตาม แล้วลุกลามไปโดยอิสระปราศจากการควบคุมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทบาทในการจัดการไฟป่าพรุควนเครื่อง หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามสภาพ หรือ ตำแหน่งหน้าที่ที่ต้องกระทำ เพื่อใช้ในการจัดการไฟป่า ประกอบไปด้วย พฤติกรรมตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ และพฤติกรรมที่แสดงออกจริงของหน่วยงานทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงาน ซึ่งแบ่งออกดังนี้ 1. บทบาทตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ในระดับนโยบาย คือ บทบาทของหน่วยงานแต่ละหน่วยงานในการกำหนด ยุทธศาสตร์ นโยบาย หรือแผนการดำเนินงาน ตามภาระหน้าที่ที่พระราชบัญญัติ หรือกฎหมายกำหนด 2. บทบาทตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ในระดับปฏิบัติงาน คือ บทบาทในการปฏิบัติงานของพนักงานในสังกัดแต่ละหน่วยงานตามภาระหน้าที่ที่กำหนด ได้แก่ 2.1 การป้องกัน 2.2 การเตรียมการดับไฟป่า 2.3 การตรวจหาไฟ 2.4 การดับไฟป่า 2.5 การใช้ประโยชน์จากไฟ และ 2.6 การประเมินผลการปฏิบัติงาน 3. บทบาทที่แสดงออกจริงในระดับนโยบาย คือ บทบาทของหน่วยงานแต่ละหน่วยงานในการกำหนด ยุทธศาสตร์ นโยบาย หรือแผนงาน ที่เป็นจริงสำหรับพื้นที่พรุควนเครื่อง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 4. บทบาทที่แสดงออกจริงระดับปฏิบัติงาน คือ บทบาทของบุคคล หรือพนักงานปฏิบัติงานที่น่านโยบาย หรือแผนงาน ที่หน่วยงานต่างๆ จัดทำขึ้นในระดับนโยบายสำหรับการจัดการไฟป่า ไปปฏิบัติจริงในภาคสนาม อันได้แก่ 4.1 การป้องกัน 4.2 การเตรียมการดับไฟป่า 4.3 การตรวจหาไฟ 4.4 การดับไฟป่า 4.5 การใช้ประโยชน์จากไฟ และ 4.6 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนหนังสือ เอกสาร แนวคิด และทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการไฟป่า

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหน่วยงานในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.3 แนวคิดและทฤษฎีบทบาท

2.4 ป่าพรุควนเคร็ง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการไฟป่า

นิยามไฟป่า (Forest Fire หรือ Wild Fire) ได้มีการให้ความหมายไว้ซึ่งความหมายที่ให้จะมี ความใกล้เคียงกัน ดังนี้

Brown and Davis (1973, อ้างใน ศิริ อัคระอัคร, 2543, น. 2) ได้ให้คำจำกัดความของไฟป่าไว้ว่า “ไฟที่ปราศจากการควบคุม ลุกลามไปอย่างอิสระ แล้วเผาผลาญเชื้อเพลิงธรรมชาติในป่า ได้แก่ ดินอินทรีย์ ใบไม้แห้ง หญ้า กิ่งก้านไม้แห้ง ท่อนไม้ ตอไม้ วัชพืช ไม้พุ่ม ใบไม้สด และในระดับหนึ่งสามารถเผาผลาญต้นไม้ที่ยังมีชีวิตอยู่”

ศิริ อัคระอัคร (2543, น. 2) ให้ความหมายว่า “ไฟที่เกิดจากสาเหตุใดก็ตาม แล้วลุกลามไปได้โดยอิสระปราศจากการควบคุม ทั้งนี้ไม่ว่าไฟนั้นจะเกิดขึ้นในป่าธรรมชาติหรือสวนป่า”

ดังนั้น จึงพอสรุปนิยามของไฟป่าได้ว่า ไฟที่เกิดจากสาเหตุใดก็ตาม แล้วลุกลามไปโดยอิสระปราศจากการควบคุม แล้วเผาผลาญเชื้อเพลิงธรรมชาติในป่า สร้างความเสียหายให้กับธรรมชาติ ทั้งนี้ไม่ว่าไฟนั้นจะเกิดขึ้นในป่าธรรมชาติหรือสวนป่าก็ตาม

2.1.1 องค์ประกอบของไฟป่า

ไฟป่าจะสามารถเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อองค์ประกอบต่างๆ ที่ทำให้เกิดการติดไฟมารวมตัวกันในสัดส่วนที่เหมาะสม และเกิดการสันดาป (Combustion) ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการติดไฟมี 3 ประการ คือ เชื้อเพลิง ความร้อน และออกซิเจน โดยทั้ง 3 องค์ประกอบนี้มีลักษณะเฉพาะดังนี้

1. เชื้อเพลิง ได้แก่ อินทรีย์สารทุกชนิดที่ติดสามารถไฟได้ เช่น ต้นไม้ กิ่งไม้ ตอไม้ หญ้า วัชพืช รวมไปถึงดินอินทรีย์ (Peat Soil) และชั้นถ่านหินที่อยู่ใต้ผิวดิน (Coal Seam)

2. ออกซิเจน ในอากาศโดยทั่วไปจะมีก๊าซออกซิเจนเป็นองค์ประกอบหลัก ทั้งนี้เมื่อความเร็วทิศทางลมเกิดการผันแปร ปริมาณและสัดส่วนของออกซิเจนในอากาศในป่าอาจแปรผันตามได้

3. ความร้อน การเกิดไฟป่าจะต้องมีความร้อนที่ทำให้เกิดไฟ ซึ่งความร้อนนี้เกิดได้ขึ้นจาก 2 แหล่ง คือ แหล่งความร้อนจากธรรมชาติ โดยความร้อนนี้สามารถเกิดขึ้นได้เองในธรรมชาติ เช่น ไฟผ่า การเสียดสีของกิ่งไม้ ภูเขาไฟระเบิด และแหล่งความร้อนที่มาจากมนุษย์ ซึ่งเกิดจากการจุดไฟในป่าด้วยสาเหตุต่างๆ กัน

องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ เรียกว่า สามเหลี่ยมไฟ ถ้าหากขาดองค์ประกอบใดไป ไฟป่าจะไม่เกิดขึ้น หรือไฟที่กำลังเกิดขึ้นอยู่แล้วจะดับลงถ้าหากขาดองค์ประกอบในองค์ประกอบหนึ่งไป ความรู้ในเรื่องสามเหลี่ยมไฟเป็นความรู้พื้นฐานที่สำคัญที่ต้องนำมาใช้ในการวางแผนปฏิบัติงานสำหรับควบคุมไฟป่าทั้งวงจร (ศิริ อัครเศอธร, 2543)

2.1.2 ชนิดของไฟป่า

การแบ่งชนิดของไฟป่าใช้ระดับต่างๆ ในการเผาไหม้เชื้อเพลิงเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ตั้งแต่ระดับขั้นใต้ดินไปจนถึงระดับเรือนยอด ซึ่งชนิดของไฟป่าแบ่งได้ 3 ชนิด ดังนี้ (Brown and Davis, 1973, อ้างใน ศิริ อัครเศอธร, 2543)

1. ไฟใต้ดิน (Ground Fire) คือ ไฟที่ลุกไหม้อยู่ใต้ชั้นผิวดินในป่า เป็นไฟที่ควบคุมได้ยากที่สุดในเขตอบอุ้นที่มีความสูงมากๆ จะมีอินทรีย์วัตถุปริมาณมากสะสมอยู่บนหน้าดินแท้เป็นชั้นหนาๆ เนื่องจากจากอากาศมีความหนาวเย็นทำให้การย่อยสลายมีอัตราที่ต่ำ ส่งผลให้บริเวณนั้นไฟสามารถไหม้แทรกดังลงไปใต้พื้นผิวของป่าแล้วลุกลามไปเรื่อยๆ ซึ่งทำให้ตรวจพบได้ยากมาก เพราะไม่มีเปลวไฟ และมีควันไฟน้อย สามารถแบบไฟใต้ดินออกเป็น 2 ชนิดย่อย ดังนี้

1.1 ไฟใต้ดินสมบูรณ์แบบ (True Ground Fire) เป็นไฟที่ต้องใช้เครื่องมือพิเศษในการตรวจหาไฟ เนื่องจากไม่สามารถมองเห็นหรือตรวจพบได้ด้วยตาเปล่าถ้าหากยืนอยู่บนพื้นป่าจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องตรวจจับความร้อนหรืออุปกรณ์อื่นๆ ช่วย เพราะไฟชนิดนี้เป็นไฟที่ไหม้ลุกลามอยู่ใต้ผิวของพื้นป่าจริงๆ

1.2 ไฟกึ่งผิวดินกึ่งใต้ดิน (Semi-Ground Fire) คือ ไฟส่วนหนึ่งจะไหม้อยู่บนผิวดินไปตามแนวระนาบเหมือนกับไฟผิวดิน และอีกส่วนหนึ่งจะลุกลามลงไปชั้นใต้ผิวดิน ซึ่งไฟชนิดนี้สามารถตรวจพบได้ง่าย แต่การดับไฟจะต้องใช้เทคนิคและวิธีแบบผสมผสานระหว่างการดับไฟใต้ผิวดินและการดับไฟผิวดิน

2. ไฟผิวดิน (Surface Fire) เป็นไฟที่ไหม้ไปตามแนวระนาบผิวดินของป่า ซึ่งไฟจะเผาอินทรีย์วัตถุที่สามารถติดไฟได้บนพื้นป่า ไฟชนิดนี้จะพบมากที่สุดแทบทุกภูมิภาคในโลก แต่ปกติไฟชนิดนี้จะไม่ทำให้ต้นไม้ใหญ่ถึงตาย เพราะเป็นไฟที่ไหม้อยู่บนพื้นดิน แต่มันจะทำให้ต้นไม้เตี้ยโตได้ช้าลง มีรอยไหม้ตามต้น เนื้อไม้มีคุณภาพลดลง และต้นไม้สามารถติดโรคได้ง่ายขึ้น

สำหรับประเทศไทย ไฟป่าที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นไฟผิวดิน ถ้าหากสามารถตรวจพบได้ในขณะที่เพิ่งเกิด และควบคุมอย่างรวดเร็ว ก็จะสามารถควบคุมไฟได้ไม่ยาก แต่ถ้าหากปล่อยให้ไฟลุกลามเป็นวงกว้าง การควบคุมก็จะยากมากยิ่งขึ้น (ศิริ อัครเศอธร, 2543)

3. ไฟเรือนยอด (Crown Fire) เป็นไฟที่ลุกลามอย่างรวดเร็ว โดยส่วนใหญ่จะเกิดในป่าสนหรือเขตอบอุ้น ลักษณะของไฟเรือนยอดจะเป็นไฟที่ลุกลามจากเรือนยอดของต้นหนึ่งไปยังอีกต้นหนึ่ง

โดยอาจจะต้องอาศัยไฟผิวดินเป็นสื่อ เนื่องจากเป็นไฟที่ไหม้บนยอดไม้จึงทำให้เปลวไฟของไฟชนิดนี้มีความสูง 1-30 เมตร และอาจสูงถึง 40-50 เมตร ซึ่งเป็นไฟที่มีความรุนแรงและเป็นอันตรายต่อพนักงานดับไฟป่า ไฟเรือนยอดแบ่ง 2 ชนิดย่อย ดังนี้

3.1 ไฟเรือนยอดที่ต้องอาศัยไฟผิวดินเป็นสื่อ (Dependent Crown Fire) คือ ไฟที่ต้องอาศัยไฟที่ไหม้อยู่ตามผิวดินเป็นตัวนำเปลวไฟขึ้นไปสู่เรือนยอดของต้นไม้ ซึ่งเป็นไฟที่มักเกิดขึ้นกับป่าที่มีต้นไม้หนาแน่นมาก โดยลักษณะของไฟเรือนยอดจะเป็นไฟที่เกิดขึ้นตามหลังจากที่ไฟผิวดินลุกลามไปแล้ว

3.2 ไฟเรือนยอดที่ไม่ต้องอาศัยไฟผิวดิน (Running Crown Fire) เป็นไฟที่ดับได้ยากมาก จำเป็นต้องใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ หรือการดับไฟทางอากาศ เพราะไฟชนิดนี้สามารถติดได้ง่าย ลุกกลามรวดเร็ว และมีความรุนแรง ซึ่งจะเกิดในป่าที่มีต้นไม้หนาแน่น มีเรือนยอดติดๆ กัน และต้นไม้สามารถติดไฟได้ง่าย ทำให้ไฟสามารถลุกลามไปยังเรือนยอดที่อยู่ติดกันได้โดยตรง และลูกไฟที่ตกมาจากเรือนยอดก็จะทำให้พื้นป่าเกิดไฟผิวดินไฟพร้อมๆ กันด้วย

2.1.3 สาเหตุของการเกิดไฟป่า

ศิริ อัครเศษ (2543) ได้แบ่งสาเหตุการเกิดไฟป่า โดยเกิดขึ้นจาก 2 สาเหตุ คือ

1. เกิดจากธรรมชาติ ในธรรมชาติมีหลายสาเหตุที่สามารถทำให้เกิดไฟป่าขึ้นได้ ซึ่งสาเหตุนั้นก็อาจมาจาก ไฟผ่า เกิดการเสียดสีกันของกิ่งไม้ ภูเขาไฟระเบิด หรือก้อนหินเกิดการกระทบกัน เป็นต้น แต่สาเหตุที่สำคัญๆ คือ

1.1 ไฟผ่า โดยเป็น 2 ประเภท คือ

(1) ไฟผ่าแห้ง จะเกิดขึ้นในขณะที่ไม่มีฝนตก และมักจะเกิดขึ้นในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดไฟป่าในเขตอบอุ่น

(2) ไฟผ่าเปียก มักจะเกิดขึ้นพร้อมไปกับการเกิดพายุฝนฟ้าคะนอง แต่ไฟผ่าเปียกนั้นมักจะไม่ทำให้เกิดไฟไหม้ หรืออาจเกิดขึ้นบ้างแต่ไม่ลุกลามขยายไปไกลมาก

2. สาเหตุจากมนุษย์ ในประเทศที่กำลังพัฒนาไฟป่าที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์ ได้แก่

2.1 เก็บหาของป่า โดยมีการจุดไฟเพื่อให้ทางเดินโล่งทำให้สามารถเดินได้สะดวก หรือเพื่อให้แสงสว่างขณะเดินในป่าตอนกลางคืน หรือจุดเพื่อไล่แมลง รบกวนไล่ผึ้ง หรือเพื่อกระตุ้นให้เห็ดงอก เป็นต้น

2.2 เผาไร่ โดยเผาไร่เพื่อกำจัดเศษซากพืชพรรณที่เหลืออยู่หลังการเก็บเกี่ยว รวมทั้งการกำจัดวัชพืชเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูกในครั้งหน้า ซึ่งการเผาไร่จะไม่มีการควบคุม จึงส่งผลให้ไฟลามเข้าไปในป่าที่อยู่บริเวณข้างเคียง

2.3 แก่ล้างจุด เมื่อประชาชนเกิดความขัดแย้งกับภาครัฐ โดยเฉพาะในเรื่องที่ดินทำกินหรือถูกจับกุมจากการกระทำผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ก็มักเผาป่าเพื่อแก้แค้นเจ้าหน้าที่

2.4 ประมาท เกิดจากการทิ้งก้นบุหรี่ที่ใช้แล้ว หรือก่อกองไฟแล้วล้มดับจากการเข้าเที่ยวหรือไปพักผ่อนในป่า

2.5 ล่าสัตว์ โดยการจุดไฟเพื่อล่าแมลงและให้นกต่างๆ ออกมากินแมลง จากนั้นจึง ดักยุงนก หรือการจุดไฟเพื่อไล่สัตว์ที่ตัวซ่อนอยู่ให้หนีออกมา

2.6 เลี้ยงปศุสัตว์ สำหรับการเลี้ยงปศุสัตว์แบบปล่อยให้สัตว์หากินเอง ประชาชน มักจะเผาป่าให้โล่งเป็นทุ่งหญ้าเพื่อให้เป็นแหล่งอาหารสำหรับสัตว์

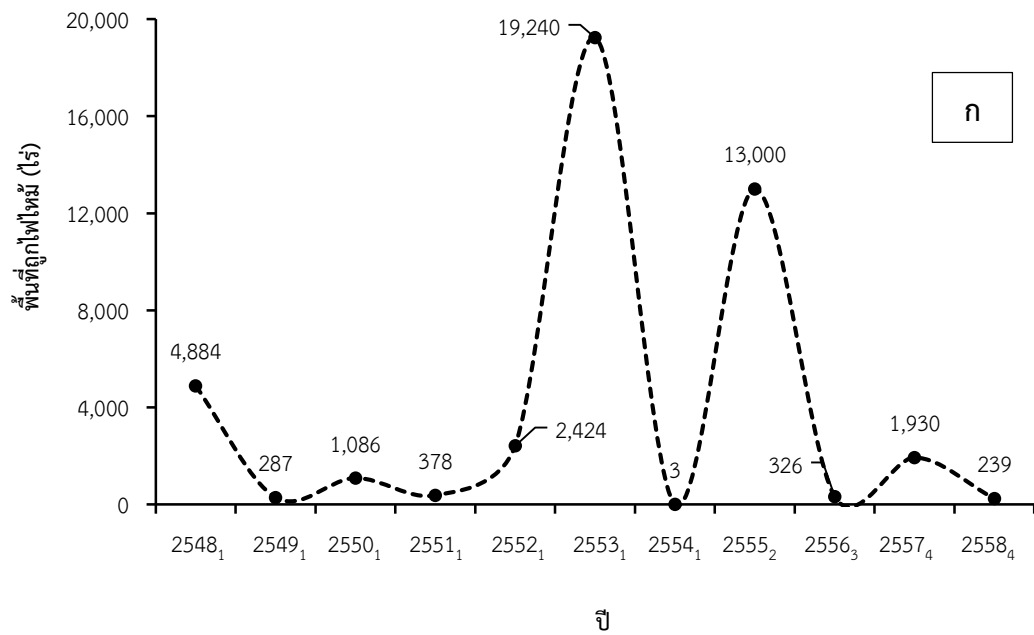
2.7 ความคึกคะนอง มักจะเกิดจากการจุดเล่นเพื่อความสนุกเท่านั้น

สำหรับสาเหตุการเกิดไฟป่าในประเทศไทยนั้น ไม่พบสาเหตุที่มาจากฟ้าผ่า แต่เกิดจาก กิจกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น ซึ่งมีหลายสาเหตุ ได้แก่ การเผาใบไม้ขยะตามชานเมือง หรือบ้านคน เผาไร่ โดยเกษตรกรในที่ราบ เช่น ไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด ไร่มัน เป็นต้น การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย และไร่หมุนเวียน การลักลอบทำไม้ รวมถึงประชาชนมีระดับการศึกษาน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่เข้าใจในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากไฟป่า การล่าสัตว์ นักท่องเที่ยวประมาณเลินเล่อ และเกิดความ ขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน (อัจฉรา รักษ์ดิตรรม, 2544) เช่นเดียวกันกับในแถบเมดิเตอร์เรเนียนที่ ไฟป่าเกือบทั้งหมดเกิดขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์ (Levin, et al., 2016)

สำหรับสถานการณ์ไฟป่าพรุที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึง วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 เกิดไฟไหม้ป่าพรุควนเคร็ง จำนวน 55 ครั้ง และมีพื้นที่ถูกไฟไหม้ เสียหาย จำนวน 5,608ไร่ (ส่วนควบคุมไฟป่า, 2559ก) ซึ่งสาเหตุไฟป่าเกิดจากฝีมือมนุษย์ เช่น การจุด ไฟเผาทุ่งกระจูดเพื่อให้ต้นกระจูดงอกขึ้นมาใหม่ จุดเพื่อล่าสัตว์ จุดเพื่อหวังครอบครองพื้นที่ หรือจุด เพื่อกลั่นแกล้งกัน เป็นต้น (ชลิตา กลิ่นเชย, 2559)

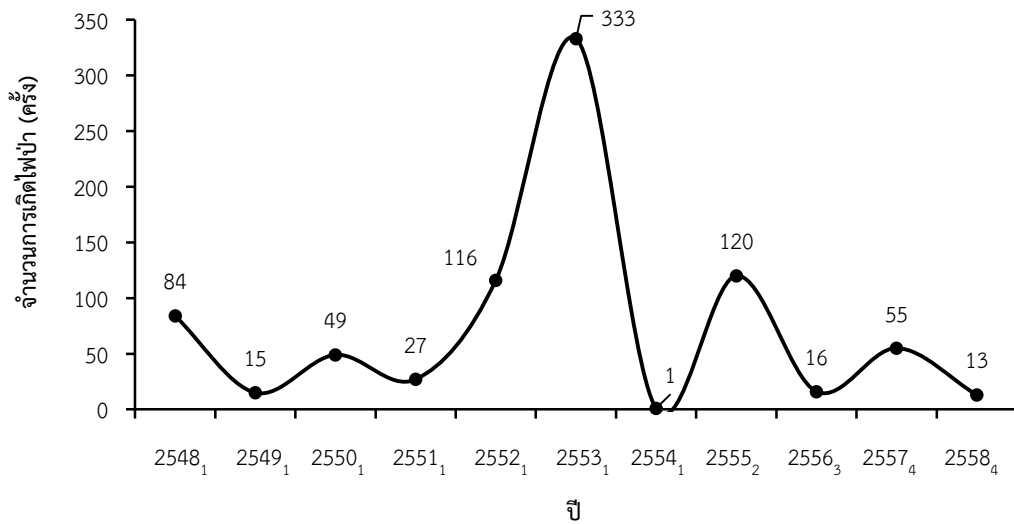
2.1.4 สถิติการเกิดไฟป่าพรุควนเคร็ง

สำหรับสถิติการเกิดไฟป่าพรุควนเคร็งในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าล่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้ (ภาพที่ 2.1)

ก

สถิติการเกิดไฟฟ้า และพื้นที่ถูกไฟไหม้ของป่าพรุควนเคร็ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2548-2558

ข

ภาพที่ 2.1 กราฟแสดงสถิติไฟฟ้าพรุควนเคร็ง(ก) และพื้นที่ถูกไฟไหม้(ข) ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2548-2558

ที่มา: ประยุกต์จาก 1 = ฝ่ายวิชาการ ส่วนควบคุมไฟฟ้า (2555), 2 = วิทยาลัย จันทราทิพย์ (2557), 3 = ส่วนควบคุมไฟฟ้า. (2557), 4 = ส่วนควบคุมไฟฟ้า (2558)

จากสถิติการเกิดไฟฟ้าในพฤษภาคมจะเห็นว่า ปริมาณการเกิดไฟฟ้าและพื้นที่ถูกไฟไหม้ในแต่ละปีไม่เท่ากัน ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำในพฤษภาคมของแต่ละปี หากระดับน้ำในพื้นที่พฤษภาคม และการเผาวัชพืชในพื้นที่การเกษตรที่ใกล้กับป่าพรุ จะทำให้สถานการณ์ไฟฟ้าพฤษภาคมมีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้าสูง และพื้นที่ถูกทำลายมากขึ้น ซึ่งจากการคาดการณ์สถานการณ์ไฟฟ้าปี พ.ศ. 2559 ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้าสูง จำนวน 25 จังหวัด ซึ่งจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นหนึ่งใน 25 จังหวัด ที่มีการคาดการณ์ว่า เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดไฟฟ้า (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2558ก)

2.1.5 ข้อดีและข้อเสียของไฟฟ้า

จากการศึกษาของ ศิริ อัคระอัคร (2543) พบว่า ข้อดีและข้อเสียของไฟฟ้ามี่ดังนี้

ข้อดีของไฟฟ้า

คือ เมื่อไฟฟ้าเกิดขึ้นไม่รุนแรงมาก จะส่งผลดีและมีประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. ไฟฟ้าที่รุนแรงน้อยและไม่ได้เกิดซ้ำที่เดิมในทุกปี ช่วยรักษาการเป็นสภาพป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าสนไผ่ไม่ให้เป็นป่าชนิดใหม่เกิดขึ้นมาแทน
2. สำหรับป่าผลัดใบที่ชุ่มชื้น ไฟจะช่วยเตรียมในการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ
3. ในป่าผลัดใบที่ซึ่งดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ไฟจะช่วยย่อยสลายซากพืชอย่างรวดเร็ว ช่วยให้อาหารมีการหมุนเวียนเร็วขึ้น ส่งผลต่อต้นไม้ให้เจริญเติบโตได้ดีขึ้น
4. ไฟเป็นเหมือนเครื่องมือที่ราคาถูกที่สุด ที่นำมาใช้ในการเตรียมพื้นที่เพราะปลูกทำสวน และยังกำจัดวัชพืชได้ด้วยวิธีการเผาตามกำหนด
5. ไฟที่มีความรุนแรงน้อยช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดิน
6. ไฟที่รุนแรงน้อยมีผลทำให้การแทรกซึมน้ำและการซึมซับลงสู่ดินเพิ่มขึ้น
7. ไฟมีผลดีต่อสภาพถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ป่าผลัดใบ พุ่มหญ้า และป่าสน กล่าวคือ ไฟช่วยกำจัดเชื้อเพลิงทั้งเศษกิ่งไม้ ใบไม้ และอื่นๆ นอกจากนี้ไฟยังช่วยกำจัดโรค แมลง และปรสิต ที่เกาะดิน สัตว์ป่า
8. ช่วยในการจัดการแหล่งอาหารสำหรับสัตว์ที่กินพืชในเขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าด้วยการควบคุมการเผาพุ่มหญ้า
9. ช่วยกระตุ้นการงอกของเห็ด หรือกระตุ้นการแตกใบใหม่ของผักหวาน

ข้อเสียของไฟป่า

1. ทำให้ไม้ใหญ่เจริญเติบโตช้าลง
2. ทำให้ลูกไม้และไม้พื้นล่างส่วนใหญ่ตาย หากเกิดไฟไหม้ทุกปี ลูกไม้จะไม่มีโอกาสเจริญเติบโตเป็นไม้ใหญ่และลูกไม้ก็จะมีจำนวนลดลง ส่วนพวกไม้เครือเถาและหญ้าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น
3. ในป่าผลัดใบที่แห้งแล้ง ไฟป่าจะทำให้รากไม้ที่อยู่ใกล้ระดับผิวดิน (0-2 เซนติเมตร) ตาย
4. เศรษฐกิจได้รับความเสียหายจากผลกระทบของไฟป่าต่อป่าธรรมชาติและสวนป่า
5. ถ้าไฟรุนแรงมากแร่ดินเหนียวจะถูกทำลาย ทำให้ดินแห้งแล้งและเสื่อมทรามลง
6. ไฟป่ามีผลกระทบต่อน้ำท่าและตะกอน ทำให้การซึมผ่านผิวดินลดลง เกิดน้ำบ่อหน้าดินเพิ่มขึ้นประมาณ 3 เท่า การชะล้างพังทลายของดินเพิ่มขึ้น แต่ทั้งหมดนี้ก็ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของไฟ ความหนักเบาของฝน และความลาดเทของพื้นที่
7. ส่งผลกระทบทำให้ธาตุอาหารพืชในดินถูกน้ำฝนชะล้างละลายไปกับน้ำท่าสูงมาก โดยเฉพาะถ้าเกิดไฟรุนแรงและบ่อยครั้ง ทำให้ธาตุอาหารที่แหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหลเพิ่มปริมาณสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดภาวะน้ำเน่าเสียและตื้นเขิน
8. ส่งผลให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจจากดินและน้ำเสื่อมคุณภาพ
9. ควันไฟที่เกิดจากไฟป่าทำให้อุณหภูมิของอากาศสูงขึ้นและบดบังแสงอาทิตย์ ลดทัศนวิสัย มีผลต่อพืชเศรษฐกิจ และสุขภาพของมนุษย์

2.1.6 การจัดการไฟป่า

ประวัติการจัดการไฟป่าในประเทศไทย

การจัดการไฟป่าของประเทศไทยที่ผ่านมาในอดีตมีดังนี้ (ศิริ อัครกะอัคร, 2543)

พ.ศ. 2513 กรมป่าไม้ได้ติดต่อขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับไฟป่าจากประเทศแคนาดา ซึ่งประเทศแคนาดาได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยประเทศแคนาดาส่งผู้เชี่ยวชาญไฟป่ามาศึกษาสภาพปัญหาไฟป่าในประเทศไทย

พ.ศ. 2514 องค์กรพัฒนานานาชาติของแคนาดา (CIDV) ได้ส่ง M.r. J.C. Macledo ผู้เชี่ยวชาญไฟป่าเข้ามาศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ไฟป่าในประเทศไทย เป็นเวลา 7 เดือน ได้ให้ข้อเสนอแนะในรายงานสรุปว่า “ไฟป่าในประเทศไทยได้สร้างความเสียหายอย่างมหาดศาลทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่พื้นที่ป่าไม้และสิ่งแวดล้อมเป็นประจำทุกปี จึงได้เสนอแนะให้มีการจัดองค์กรเพื่อควบคุมและจัดการไฟป่าโดยเฉพาะ โดยเสนอแนะให้มีการพัฒนาบุคลากรเป็นอันดับแรก” ซึ่งกรมป่าไม้ยังไม่มียงบประมาณที่จะดำเนินการในเรื่องนี้

พ.ศ. 2515-2517 กรมป่าไม้ส่งข้าราชการไปศึกษาในระดับปริญญาโทด้านการจัดการไฟป่าที่ประเทศแคนาดา

พ.ศ. 2519 กรมป่าไม้จัดตั้งงานควบคุมไฟฟ้า สังกัดกองจัดการป่าไม้ เพื่อปฏิบัติงานต่อเนื่องจากโครงการป้องกันไฟฟ้า ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งของศูนย์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในขณะนั้น

พ.ศ. 2523 สืบเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กรมป่าไม้จึงจัดตั้งหน่วยควบคุมไฟฟ้าเพื่อปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นครั้งแรก คือ โครงการควบคุมไฟฟ้าภูฝิงค์ตามพระราชดำริ

พ.ศ. 2524 มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2524 และเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2524 ให้มีการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าอย่างจริงจัง กรมป่าไม้ได้รับกรอบอัตรากำลังสำหรับงานควบคุมไฟฟ้า และยกระดับงานควบคุมไฟฟ้า เป็นฝ่ายควบคุมไฟฟ้า สังกัดกองจัดการป่าไม้ โดยแบ่งการบริหารของฝ่ายออกเป็น 4 งาน คือ งานวิชาการและแผน งานป้องกันป่าตามเงื่อนไขสัมปทาน งานศูนย์ควบคุมไฟฟ้า และงานบริการ

ฝ่ายควบคุมไฟฟ้าได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการปฏิบัติงานควบคุมไฟฟ้าในพื้นที่ที่มีปัญหา ได้จัดตั้งหน่วยงานสนามดังนี้

- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ในปีพ.ศ.2524
- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา ในปีพ.ศ. 2525
- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคกลาง จังหวัดกาญจนบุรี ในปีพ.ศ. 2526
- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคใต้ จังหวัดชุมพร ในปีพ.ศ. 2528

และตั้งสถานีควบคุมไฟฟ้าครอบคลุมพื้นที่ที่มีปัญหาไฟฟ้า มาโดยลำดับ

พ.ศ. 2535 กรมป่าไม้มีคำสั่งเป็นการภายใน ยกกระดับฝ่ายควบคุมไฟฟ้า เป็นสำนักงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ โดยมาฐานะเทียบเท่ากอง

พ.ศ. 2536 สำนักช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ได้รับการยกฐานะเป็น ส่วนจัดการไฟฟ้าและภัยธรรมชาติ สังกัดสำนักป้องกันและปราบปราม ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2535 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 109 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2535 โดยแบ่งการบริหารงานของส่วน ออกเป็น 2 ฝ่าย และ 4 ศูนย์

- ฝ่ายพัฒนาการควบคุมไฟฟ้า
- ฝ่ายควบคุมไฟฟ้าและภัยพิบัติ
- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคเหนือ
- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคกลาง
- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคใต้

พ.ศ. 2542 กรมป่าไม้มีคำสั่งกรมป่าไม้ที่ 80/2542 ลงวันที่ 14 มกราคม 2542 ยกกระดับส่วนจัดการไฟฟ้าและภัยธรรมชาติ ขึ้นเป็น สำนักควบคุมไฟฟ้า โดยแบ่งการบริหารงานออกเป็น 3 ส่วน 1 ฝ่าย และ 5 ศูนย์ ดังนี้

- ส่วนพัฒนาการควบคุมไฟฟ้า
- ส่วนแผนควบคุมไฟฟ้า
- ส่วนสนับสนุนการควบคุมไฟฟ้า
- ฝ่ายบริหารทั่วไป

- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคเหนือตอนบน
- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคเหนือตอนล่าง
- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคกลาง
- ศูนย์ควบคุมไฟฟ้าภาคใต้

พ.ศ. 2543 กรมป่าไม้มีคำสั่งกรมป่าไม้ที่ 1861/2543 ลงวันที่ 22 กันยายน 2543 ยกเลิกคำสั่งกรมป่าไม้ที่ 80/2542 ลงวันที่ 14 มกราคม 2542 แล้วให้ปรับปรุงโครงสร้างของสำนักควบคุมไฟฟ้า โดยแบ่งการบริหารงานออกเป็น 1 ศูนย์ปฏิบัติการ, 1 ฝ่าย และ 4 ส่วน ดังนี้

- ศูนย์ปฏิบัติการควบคุมไฟฟ้า
- ศูนย์บริหารทั่วไป
- ส่วนควบคุมไฟฟ้าที่ 1 (ภาคกลาง)
- ส่วนควบคุมไฟฟ้าที่ 2 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)
- ส่วนควบคุมไฟฟ้าที่ 3 (ภาคเหนือ)
- ส่วนควบคุมไฟฟ้าที่ 4 (ภาคใต้)

พ.ศ. 2545 รัฐบาลได้แบ่งกรมป่าไม้เดิมออกเป็น 3 กรม หลักๆ ได้แก่ กรมป่าไม้ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ในปี 2547 ย้ายมาสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้, 2559)

ปัจจุบัน มีการจัดตั้งหน่วยงานควบคุมไฟฟ้า จำนวน 131 สถานี อยู่ทุกพื้นที่ที่มีปัญหาไฟฟ้าทั่วประเทศ และสามารถดำเนินงานได้ตามมาตรฐานสากล โดยอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนควบคุมไฟฟ้า สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟฟ้า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1-16 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2558ข)

สำหรับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ด้วยการควบคุม ป้องกันป่าที่มีอยู่เดิม และพื้นที่ป่าที่เสื่อมโทรมให้กลับมาสมบูรณ์ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2559ก) ซึ่งได้มีหน่วยงานภายในสำหรับจัดการในเรื่องไฟฟ้าได้แก่ สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟฟ้า และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1-16 ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคมีหน้าที่ในการจัดการไฟฟ้า (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2559ข)

2.1.7 การควบคุมไฟฟ้า

การควบคุมไฟฟ้า หมายถึง ระบบการจัดการและการแก้ปัญหาไฟฟ้าแบบครบวงจร เริ่มตั้งแต่การป้องกันก่อนที่ไฟฟ้าจะเกิดขึ้น ด้วยการศึกษาด้านสาเหตุหรือต้นตอที่ทำให้เกิดไฟฟ้าในแต่ละท้องถิ่น หลังจากนั้นจึงวางแผนสำหรับการป้องกัน หรือการกำจัดที่มาของสาเหตุนั้นๆ หากได้ผลก็จะไม่เกิดไฟฟ้า

แต่ในทางปฏิบัตินั้น ถึงแม้จะมีการป้องกันได้ดีเพียงใด แต่ก็ยังไม่สามารถป้องกันได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการอื่นๆ มารองรับ (สันต์ เกตุปราณีต และคณะ, 2534) ดังนี้

1. การป้องกัน (Prevention) คือการพยายามทำทุกวิธีเพื่อป้องกันไม่ให้ไฟฟ้าเกิดขึ้น ซึ่งสามารถทำได้ดังนี้

1.1 แยกความร้อน แหล่งที่มาของความร้อนที่ทำให้เกิดไฟฟ้ามาจาก 2 แหล่ง คือ จากธรรมชาติ และจากมนุษย์ สำหรับการป้องกันจากแหล่งความร้อนที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติสามารถทำได้ยาก เนื่องจากไม่สามารถควบคุมได้ แต่การป้องกันจากแหล่งความร้อนที่เกิดขึ้นจากมนุษย์สามารถทำได้ คือ

1.1.1 การป้องกันไม่ให้คนเผาป่า

1.1.2 การใช้มาตรการทางกฎหมาย

1.1.3 การทำให้ประชาชนทราบถึงผลกระทบและอันตรายที่เกิดขึ้น

1.1.4 ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องไฟฟ้าแก่ประชาชน

1.1.5 การรณรงค์และการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน

1.2 แยกเชื้อเพลิง เป็นการแยกเชื้อเพลิงในป่าซึ่งเป็นองค์ประกอบของการเกิดไฟ สำหรับการแยกเชื้อเพลิงในป่าสามารถทำได้โดยการชิงเผา เพื่อลดปริมาณของเชื้อเพลิงให้น้อยลง และการทำแนวกันไฟ เพื่อไม่ให้ไฟลุกลามออกไปนอกบริเวณที่กำหนดไว้

1.3 แยกอากาศ ในความเป็นจริงแล้วการแยกออกซิเจนออกไปได้ยาก เนื่องจากในอากาศโดยทั่วไปมีออกซิเจนเป็นองค์ประกอบหลัก จึงทำให้ไม่สามารถควบคุมหรือกำจัดออกซิเจนบริเวณใดบริเวณหนึ่งออกไปได้

สำหรับการป้องกันไฟฟ้า การมีส่วนร่วมของชุมชนก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การเตรียมความพร้อมล่วงหน้าก่อนฤดูไฟป่าจะช่วยลดช่องโหว่ของการเกิดไฟป่าในชุมชน และเพิ่มความยืดหยุ่นของอันตรายที่จะเกิดขึ้น การติดต่อสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์กันของคนในชุมชนจะมีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมรับมือกับไฟป่าที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายในชุมชนของพวกเขาได้ (Prior and Eriksen, 2013)

2. การเตรียมการดับไฟป่า (Pre-suppression) ถึงแม้จะมีการป้องกันไฟป่าเป็นอย่างดี แต่ก็ยังมีโอกาสที่ไฟป่าจะเกิดขึ้นได้ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับดับไฟป่าที่เกิดขึ้น เพื่อให้ไฟป่าสามารถดับลงได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 เตรียมพนักงานดับไฟป่า การเป็นพนักงานดับไฟป่าจะต้องมีความพร้อมและความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ โดยพนักงานต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ ทักษะ และเทคนิคต่างๆ สำหรับการดับไฟป่า

2.2 จัดองค์กรดับไฟป่า ในงานควบคุมไฟป่าให้มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการจัดแบ่งสายงานและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆ ในการทำงาน โดยจะต้องมีการจัดสายการบังคับบัญชา เพื่อไม่ให้เกิดการสับสนในระหว่างปฏิบัติงาน

2.3 เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟป่า สำหรับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดับไฟป่าจะต้องมีเพียงพอ และมีความพร้อม รวมทั้งต้องมีสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลาเมื่อเกิดไฟป่า

ขึ้น โดยอาจจะมีการจัดหา หรือซ่อมแซมเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟป่าที่มีอยู่ รวมไปถึงเครื่องมืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้พร้อมและใช้งานได้

2.4 เตรียมแผนการควบคุมไฟป่า ประกอบไปด้วยแผนการดับไฟป่า แผนการส่งกำลังบำรุง แผนการรักษาความปลอดภัยในขณะปฏิบัติงาน เป็นต้น

3. การตรวจหาไฟ (Detection) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากถ้าหากสามารถตรวจพบไฟได้เร็วก็จะทำให้ไฟไม่ขยายวงกว้างและลุกลามไปไกล ทำให้สามารถควบคุมไว้ได้มากยิ่งขึ้น

4. การดับไฟป่า (Suppression) การดับไฟป่าให้มีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพเป็นขั้นตอนที่ยากและอันตรายที่สุด การปฏิบัติงานและเทคนิคการดับไฟป่าต่างๆ จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของไฟ ทำให้ไม่สามารถกำหนดเทคนิคการดับไฟที่ตายตัวได้

5. การใช้ประโยชน์จากไฟ (Use of Fire) เป็นการใช้ไฟเพื่อประโยชน์ในการจัดการป่าไม้ เช่น การกำจัดพืชพรรณชนิดต่างๆ ที่ไม่ต้องการทิ้ง การลดปริมาณโรคและแมลงในป่า แต่ทั้งนี้การใช้ไฟจะต้องรัดกุมเป็นไปตามหลักทางวิชาการและต้องมีการควบคุมที่ถูกต้อง

6. การประเมินผลการปฏิบัติงาน (Evaluation) เป็นการประเมินถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากไฟป่า และประเมินผลในทุกๆ ขั้นตอนของการปฏิบัติงาน เพื่อนำผลการประเมินที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงแผนงานให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราช การควบคุมไฟป่าพฤษภาคม เขตพื้นที่ห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ของกรมอุทยาน สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อยู่ในความรับผิดชอบของสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย มีหน่วยดับไฟ 3 หน่วย อัตรากำลัง 45 คน และสถานีควบคุมไฟป่าพฤษภาคม มีหน่วยดับไฟ 3 หน่วย อัตรากำลัง 45 คน นอกจากนี้ยังมีชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟป่า (หน่วยเสือป่า) คือ ศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช มีหน่วยเสือไฟ 1 ชุด อัตรากำลัง 15 คน (ส่วนควบคุมไฟป่า, 2559ก)

ในการเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ไฟป่าพฤษภาคมของพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้ (ส่วนควบคุมไฟป่า, 2559ก)

1. ได้มีการเตรียมพร้อมเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมไฟป่า ตรวจหาไฟป่าและกลุ่มควันไฟจากหอดตรวจหาไฟป่าทั้ง 3 หอ ทุกวัน

2. ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานลาดตระเวน และเตรียมพร้อมปฏิบัติงานควบคุมไฟป่า ทุกวัน

3. สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า ส่งเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟป่าจำนวน 1 ชุดปฏิบัติการ จากศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช เข้าปฏิบัติงานสนับสนุนภารกิจลาดตระเวน ป้องปรามการลักลอบเผาป่าพรุ

4. สำนักชลประทานที่ 15 โดยโครงการส่งและบำรุงรักษาลุ่มน้ำปากพนังตอนบนและตอนล่าง ดำเนินการสูบน้ำผันกลับจากแม่น้ำปากพนัง เข้าสู่ลำคลองสาขาที่เชื่อมต่อป่าพรุ

5. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 ดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานกองอำนวยการควบคุมไฟป่าพฤษภาคม สถานีควบคุมไฟป่านอกพื้นที่ป่าพรุ 6 สถานี สนับสนุนการป้องกันและควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเข้ามาดูแลรับผิดชอบอยู่หลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็น สถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเคร็ง ศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช และสำนักชลประทานที่ 15 แต่ก็ไม่สามารถป้องกันและควบคุมไฟฟ้าได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ เนื่องจากกำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไฟป่าที่มีจำนวนน้อยกว่าเมื่อเทียบกับจำนวนพื้นที่ป่าพรุที่มี ทำให้ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง และสาเหตุการเกิดไฟป่าก็มาจากการกระทำของมนุษย์ที่ต้องการเผาเพื่อทำการเกษตร เผาเพื่อให้ต้นกระจุจอกขึ้นมาใหม่ การล่าสัตว์ และเผาเพื่อผลประโยชน์ของนายทุน ซึ่งปัญหาจากไฟป่าที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อชุมชนและประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่นั้นทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น นอกจากสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเคร็ง และศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราชที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการไฟป่าแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการพัฒนาและดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คู้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคู้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินในเขตพื้นที่ของตนเอง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลในการจัดการไฟป่าจึงมีความสำคัญกับพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง ในเขตเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่อยู่ในท้องที่ปกครองของตนเองด้วยเช่นกัน อีกทั้งการมีส่วนร่วมของหน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชนก็มีความสำคัญต่อการจัดการไฟป่าในพื้นที่อีกด้วย

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหน่วยงานในการจัดการไฟป่า พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2.1 หน่วยงานส่วนกลางของภาครัฐ

เดิมในอดีต ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งกรมป่าไม้ขึ้นใน พ.ศ.2439 ซึ่งงานที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ทั้งหมดรวมถึงงานด้านป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่าจะขึ้นอยู่กับกรมป่าไม้ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เดิมสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ต่อมาในปี 2545 ภาครัฐได้แบ่งกรมป่าไม้ ออกเป็นกรมหลักๆ 3 กรม ดังนี้ กรมป่าไม้ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ในปี 2547 ย้ายมาสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้, 2559) โดยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟป่าถือเป็นหน้าที่ของกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

2.2.1.1 กรมป่าไม้

สำหรับกรมป่าไม้นั้น ได้จัดให้มีหน่วยงานภายในที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคจังหวัดต่างๆ ซึ่งก็คือ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 1-13 และมีหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ดูแลในเรื่องไฟฟ้าโดยตรงอยู่ภายใน คือ ส่วนป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟฟ้า ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดังนี้ (สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 (นครศรีธรรมราช), 2559ก)

1. จัดทำแผนและงบประมาณของส่วน จัดทำแผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณของส่วน และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของส่วน กำกับ ควบคุมดูแล และประสานงานด้านป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟฟ้า

2. ปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในเขต พื้นที่รับผิดชอบ ประสานงานเพื่อสนับสนุนข้อมูลการข่าว การสืบสวน ดำเนินคดี และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด ประสาน ติดตามสถานการณ์เพื่อการหยุดยั้งการทำลายป่าไม้

3. ปฏิบัติการด้านการควบคุมไฟฟ้า และสร้างการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้าให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

4. ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการด้านป่าไม้ของสำนัก

โดยแบ่งงานต่างๆ ออกเป็น 3 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายบริหารทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบ

1) ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ ของส่วน

2) จัดทำแผนงานและงบประมาณของส่วน จัดทำแผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณของส่วน และจัดทำรายงานผลปฏิบัติงานของส่วน ส่งสำนัก

3) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรืองานที่ได้รับมอบหมาย

2. ฝ่ายป้องกันรักษาป่า มีหน้าที่รับผิดชอบ

1) ปฏิบัติงานคุ้มครองพื้นที่ป่า ป้องกัน ปราบปรามเพื่อยุติการบุกรุกพื้นที่ป่า

2) ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรักษาพื้นที่ป่า การร้องเรียน ตลอดจนการดำเนินการเกี่ยวกับคดี การติดตามผลการดำเนินคดีด้านป่าไม้

3) ปฏิบัติงานการข่าว ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจปราบปราม เพื่อยับยั้งการบุกรุกทำลายป่า และประสานความร่วมมือในการป้องกันรักษาพื้นที่ป่า

4) ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยเลื่อยโซยนต์

5) ให้บริการด้านป่าไม้เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยสวนป่า กฎหมายว่าด้วยเลื่อยโซยนต์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรืองานที่ได้รับมอบหมาย

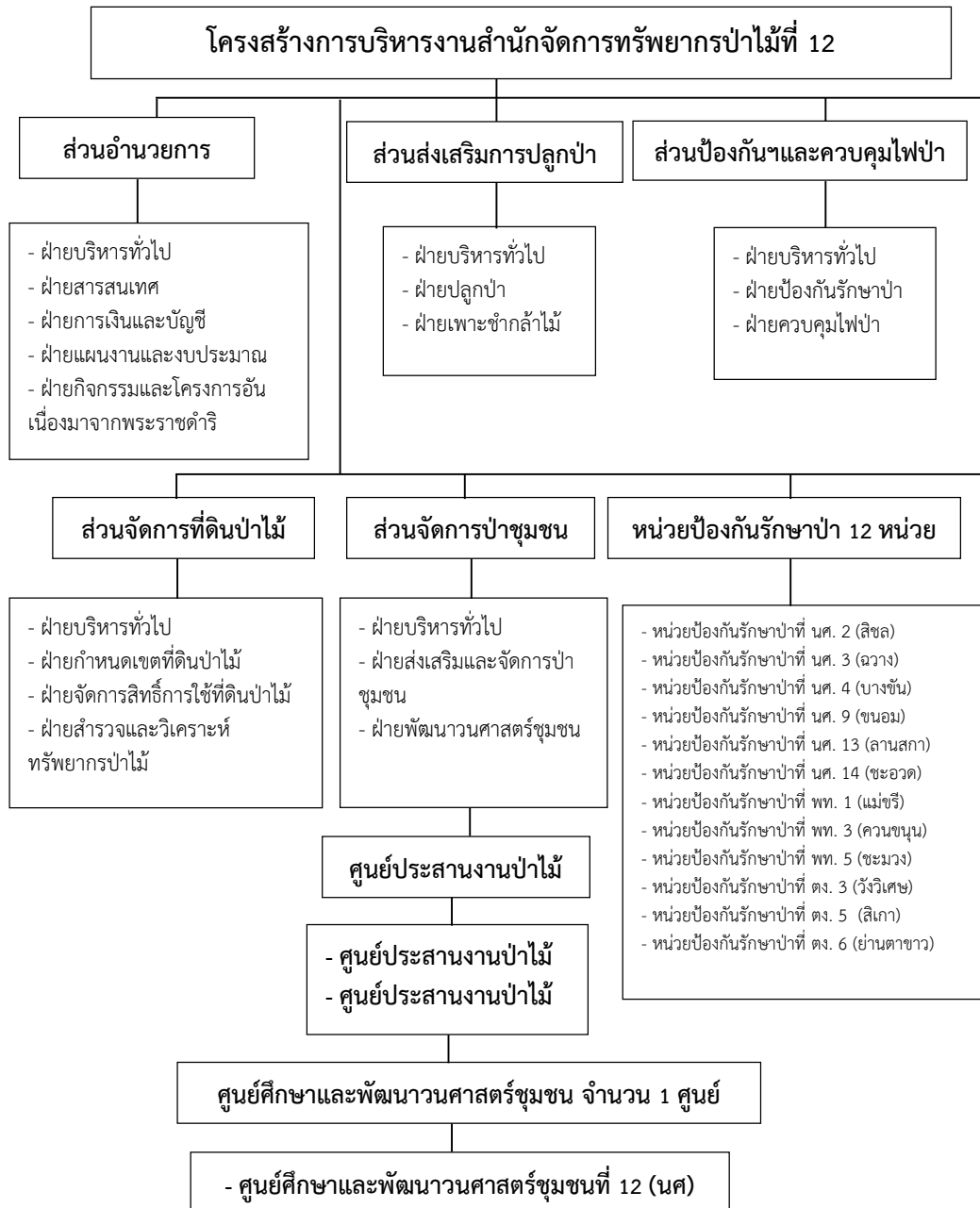
3. ฝ่ายควบคุมไฟฟ้า มีหน้าที่รับผิดชอบ

1) ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า เฝ้าระวังและป้องกันการเกิดไฟฟ้า

2) สร้างเสริมการมีส่วนร่วมในการควบคุมไฟฟ้า ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ทุกรูปแบบ เพื่อป้องกันการเกิดไฟฟ้า

3) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรืองานที่ได้รับมอบหมาย

ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชมีสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 (นครศรีธรรมราช) ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคที่มาจากกรมป่าไม้ตั้งอยู่ในท้องที่ โดยมีพื้นที่รับผิดชอบ 3 จังหวัด คือ พัทลุง ตรัง และนครศรีธรรมราช ซึ่งมีโครงสร้างของหน่วยงานดังภาพที่ 2.2 และมีหน่วยงานภาคสนามที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟป่าพรุควนเค็งโดยตรง คือ หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่า นครศรีธรรมราช

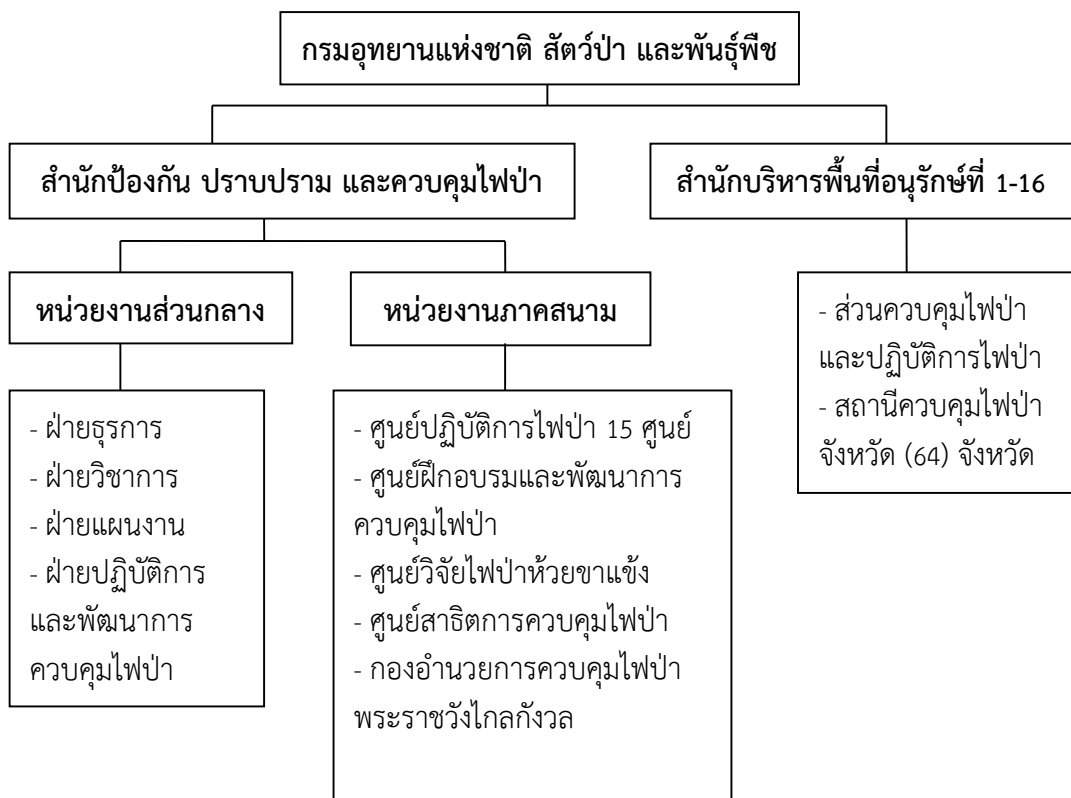

ภาพที่ 2.2 รูปแบบโครงสร้างการบริหารงานสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 (นครศรีธรรมราช) ที่มา: ดัดแปลงจาก สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 นครศรีธรรมราช, (2559ข)

จากแผนภาพโครงสร้างหน่วยงานจะเห็นได้กรรมป่าไม้ได้จัดให้มีหน่วยงานที่ดูแลและรับผิดชอบงานเกี่ยวกับไฟป่าโดยตรง สำหรับพื้นที่ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคที่มาจากส่วนกลางและตั้งอยู่ในท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2.1.2 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

สำหรับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2545 มีกฤษฎีกา เล่มที่ 119 ตอนที่ 99 ก. ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2545 ให้จัดตั้งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีภารกิจในการอนุรักษ์ ส่งเสริม และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ด้วยการป้องกันและควบคุมพื้นที่ป่าอนุรักษ์เดิมที่มีอยู่ และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กลับมาสมบูรณ์ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2559ก) ทั้งนี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดตั้งหน่วยงานภายในสำหรับดูแลและจัดการไฟป่าขึ้น ซึ่งก็คือ ส่วนป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า โดยแบ่งงานออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ส่วนแผนการป้องกันพื้นที่ ส่วนยุทธการด้านการป้องกัน และส่วนจัดการไฟป่า นอกจากนี้ยังได้ จัดตั้งหน่วยงานส่วนภูมิภาคขึ้น คือ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1-16 และแบ่งงานออกเป็น 8 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ส่วนอนุรักษ์และป้องกันทรัพยากร ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟป่า ส่วนฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ ส่วนอุทยานแห่งชาติ ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า ส่วนจัดการต้นน้ำ และกลุ่มงานวิชาการ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2559ข) เพื่อดำเนินการตามภารกิจ ที่ตั้งไว้ ซึ่งโครงสร้างสำหรับงานควบคุมไฟป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีดังนี้ (ภาพที่ 2.3)

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างงานควบคุมไฟป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ที่มา: ดัดแปลงจาก ส่วนควบคุมไฟป่า (2559ค)

ภารกิจหน้าที่ของส่วนควบคุมไฟป่ามีดังต่อไปนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์หามาตรการ แนวทาง รูปแบบ และวิธีการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาไฟป่า
2. สืบค้นและรวบรวมข้อมูลไฟป่า วิเคราะห์ ตรวจสอบติดตาม พยากรณ์สภาพปัญหาไฟป่าและ สถานการณ์ไฟป่า
3. ดำเนินการจัดทำแผนการป้องกันและควบคุมไฟป่า รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพของ เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครป้องกันไฟป่า
4. ปฏิบัติงานด้านวิชาการไฟป่า
5. ศึกษา วิจัย และพัฒนางานด้านการควบคุมไฟป่า
6. ประสานงานกับองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ประสานงานและปฏิบัติตามพันธะข้อตกลง ASEAN Agreement on Haze Transboundary Pollution
7. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน
8. ปฏิบัติงานร่วมกัน หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับ มอบหมาย

สำหรับภารกิจหน้าที่ภาคสนามของศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้า 15 ศูนย์ คือ มีหน้าที่สำรวจ ศึกษา และรวบรวมข้อมูลของไฟฟ้า ทำการรณรงค์ประชาสัมพันธ์การป้องกันไฟฟ้า สนับสนุนการดับไฟฟ้า และประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงานควบคุมไฟฟ้า

ทั้งนี้ พรุควนเครื่องมีพื้นที่ในส่วนรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีสถานที่อยู่ ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหน่วยงานภาคสนาม จำนวน 3 สถานี ได้แก่ สถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเครื่อง และศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้านครศรีธรรมราช (ส่วนควบคุมไฟฟ้า, 2559ก) อีกทั้งยังมีหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อม คือ หน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อม ที่อยู่ภายใต้สังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย สังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 สงขลา แต่ต้องปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนการดำเนินงานของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช ด้วยเช่นกัน เนื่องจากพื้นที่รับผิดชอบส่วนใหญ่ของหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยตั้งอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2.1.3 การถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้ความสำคัญกับท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย และแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ในปี พ.ศ. 2542 ได้มีพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาบังคับใช้เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ปรับปรุงสัดส่วนภาษีและอากร และรายได้ รวมทั้งหน้าที่อื่นๆ ที่กำหนดตามมาตรา 12 ในพระราชบัญญัติ

รูปแบบการถ่ายโอนภารกิจนั้น ยึดหลักเกณฑ์ทั่วไปของแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีรูปแบบการถ่ายโอน 3 ลักษณะ ดังนี้ (สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟฟ้า, 2556)

1. ภารกิจที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง แบ่งเป็น 3 ประเภท
 - 1.1 ภารกิจที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการหรือผลิตบริการสาธารณะเอง
 - 1.2 ภารกิจที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ
 - 1.3 ภารกิจที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจซื้อบริการจากภาคเอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับรัฐ

3. ภารกิจที่รัฐยังคงดำเนินการอยู่แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจะดำเนินการได้ สำหรับภารกิจควบคุมไฟป่านี้มีรูปแบบการถ่ายโอนตามข้อ 2 โดยที่กรมป่าไม้ยังคงดำเนินการต่อไปในพื้นที่ป่าที่ดำเนินการอยู่แล้ว ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับมอบอำนาจให้ปฏิบัติงานควบคุมไฟป่าร่วมกับกรมป่าไม้ในพื้นที่ป่าที่กรมป่าไม้กำหนดให้ และกรมป่าไม้มีหน้าที่ให้คำปรึกษารวมทั้งสนับสนุนทางวิชาการ การถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่าเป็นการถ่ายโอนตามรูปแบบที่ 2 ซึ่งมีระยะเวลาการถ่ายโอนคือ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 4 ปี แต่รัฐมีการขยายเวลาเตรียมความพร้อมได้ภายใน 10 ปี โดยกรมป่าไม้ได้กำหนดเวลาไว้ระหว่าง พ.ศ. 2545-2553 (สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า, 2556)

1. ลักษณะของภารกิจควบคุมไฟป่า

สำหรับแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการกำหนดลักษณะของภารกิจที่จะถ่ายโอนไว้ 2 ประเภท คือ 1. ประเภทเลือกทำโดยอิสระ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีอิสระในการที่จะเลือกทำกิจกรรมประเภทนี้ตามที่องค์กรเห็นถึงความจำเป็น เพราะฉะนั้น ภารกิจในหลายๆ เรื่อง ไม่ควรบังคับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำตามแผนงบประมาณที่ส่วนราชการเดิมตั้งไว้ และ 2. หน้าที่ที่ต้องทำ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ไว้ว่า งานใดที่เป็นเรื่องของกรมมอบอำนาจและการใช้อำนาจ รวมทั้งงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนหรือความจำเป็นขั้นพื้นฐาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อรับโอนไปแล้วถือว่าเป็นความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องดำเนินการต่อไป เพื่อเป็นหลักประกันในการจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชนเมื่อมีการถ่ายโอนอำนาจ ซึ่งภารกิจควบคุมไฟป่าเป็นเรื่องของการมอบอำนาจและการใช้อำนาจในการปฏิบัติงานควบคุมไฟป่า เพราะต้องดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายดังกล่าวโดยสามารถใช้อำนาจในการปฏิบัติงานควบคุมไฟป่า ดังนั้นภารกิจควบคุมไฟป่าจึงเป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำ กรมป่าไม้ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติงานควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเท่านั้น และต้องอยู่ในเขตปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เพื่อดำเนินการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ดังกล่าว (สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า, 2556)

2. อัตรากำลัง ทรัพย์สิน และงบประมาณ

เนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจนั้นมีรูปแบบการถ่ายโอนโดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับรัฐ ซึ่งกรมป่าไม้มอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติงานควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น จึงไม่มีการส่งมอบกำลังเจ้าหน้าที่และทรัพย์สิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดหาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ ในการปฏิบัติงานด้วยงบประมาณของตนเอง หลังจากที่ยังคงได้รับมอบภารกิจนำมา

ปฏิบัติไว้แล้ว โดยให้รัฐจัดสรรเงินงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานตามความจำเป็นและความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น กรมป่าไม้ไม่ต้องส่งมอบหรือโอนเงินงบประมาณเพื่อปฏิบัติงานควบคุมไฟป่าให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องรับการถ่ายโอน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องได้รับการถ่ายโอนงานควบคุมไฟป่า ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลตำบล (ทต.) ที่มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอยู่ในเขตปกครอง

4. หน้าที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ 2

สำหรับหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ 2 (สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า, 2556) มีดังนี้

1. จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าฝึกอบรมหลักสูตรการควบคุมไฟป่าสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรับการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานควบคุมไฟป่า
2. ดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรอาสาสมัครป้องกันไฟป่า ตามแนวทางของกรมป่าไม้ที่กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. จัดส่งแผนที่ระวาง มาตราส่วน 1: 50,000 แสดงแนวเขตปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้กรมป่าไม้ เพื่อกำหนดแนวเขตพื้นที่ปฏิบัติงานควบคุมไฟป่าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. รับมอบภารกิจควบคุมไฟป่าจากกรมป่าไม้
5. ปฏิบัติงานควบคุมไฟป่าตามแนวทางการปฏิบัติงานในคู่มือปฏิบัติงานควบคุมไฟป่า

จากแผนปฏิบัติการถ่ายโอนภารกิจงานควบคุมไฟป่าให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีป่าสงวนแห่งชาติอยู่ในพื้นที่ปกครองของตนเอง ได้รับมอบอำนาจและใช้อำนาจจากกรมป่าไม้ให้งานควบคุมไฟป่าเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นการดำเนินการร่วมกับภาครัฐ ซึ่งมีกรมป่าไม้ให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางวิชาการ ซึ่งในการปฏิบัติการควบคุมไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐตามความจำเป็น และต้องจัดหาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ ในการปฏิบัติงานด้วยงบประมาณของตนเอง ซึ่งจะต้องมีการจัดหาอาสาสมัครป้องกันไฟป่าที่ได้ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรอาสาสมัครป้องกันไฟป่าในองค์กรของตนเองอีกด้วย

2.2.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2.2.1 เทศบาลตำบล

เทศบาลตำบลเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546) มาตรา 7 คือ ท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาล ให้จัดตั้งท้องถิ่นนั้นๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร ตามพระราชบัญญัตินี้ และมาตรา 9 คือ เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย

สำหรับเทศบาลตำบลในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 1 เทศบาลตำบล คือ เทศบาลตำบลเกาะเกด อำเภอเชียรใหญ่ ซึ่งได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2555

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล

เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546) มาตรา 50 ดังนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
7. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
8. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

จากอำนาจหน้าที่ที่เทศบาลตำบลต้องทำตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546) มาตรา 50 มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟป่า คือ ข้อ 5 ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง สำหรับพื้นที่อาณาเขตที่เทศบาลตำบลเกาะเกดปกครองอยู่นั้น มีป่าพรุ และป่าสงวนแห่งชาติ ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในพื้นที่ และมีการเกิดไฟป่าขึ้นในพื้นที่เป็นประจำทุกปี ดังนั้น การมีเครื่องมือสำหรับใช้ในการดับเพลิงจึงมีความสำคัญสำหรับเทศบาลตำบลเกาะเกดเป็นอย่างมาก

2.2.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลได้นั้นจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล มาตรา 40 คือ สภาตำบลใดที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยแล้วไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยจะต้องทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศนั้นต้องระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย สภาตำบลไหนที่ได้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 40 ทำให้พ้นสภาพจากการเป็นสภาตำบลตั้งแต่วันที่ได้ประกาศจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งที่ส่วนงบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิต่างๆ และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบล ก็จะโอนเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ใช้ในปัจจุบัน เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอน 84 ก ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2552

การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยมีดังนี้ (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	อำเภอ	วันที่จัดตั้ง	ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
1. อบต. ขอนหาด	อำเภอชะอวด	30 มกราคม พ.ศ. 2539	เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง
2. อบต. เกร็ง	อำเภอชะอวด	30 มกราคม พ.ศ. 2539	เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง
3. อบต. ชะอวด	อำเภอชะอวด	30 มกราคม พ.ศ. 2539	เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง
4. อบต. นางหลง	อำเภอชะอวด	30 มกราคม พ.ศ. 2539	เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง
5. อบต. บ้านตุล	อำเภอชะอวด	30 มกราคม พ.ศ. 2539	เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง
6. อบต. แหลม	อำเภอหัวไทร	30 มกราคม พ.ศ. 2539	เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง
7. อบต. ควนชะลิค	อำเภอหัวไทร	30 มกราคม พ.ศ. 2539	เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง
8. อบต. ควนพัง	อำเภอร่อนพิบูลย์	30 มกราคม พ.ศ. 2539	เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง
9. อบต. สวนหลวง	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	30 มกราคม พ.ศ. 2539	เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง
10. อบต. แม่เจ้าอยู่หัว	อำเภอเชียรใหญ่	30 มกราคม พ.ศ. 2539	เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง

ที่มา: ประยุกต์จาก สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (2539, น. 71-78)

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ที่ต้องทำตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552) มาตรา 67 ดังนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีศักยภาพเพียงพอ อาจจะทำกิจการในเขตปกครองของตนเองได้ (มาตรา 68) ดังนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การจัดการไฟฟ้าเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2552) มาตรา 67 ข้อ 4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และข้อ 7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ปกครองของตนเอง หากองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีศักยภาพเพียงพอก็อาจจะจัดทำกิจการเพิ่มเติมตามมาตรา 68 ข้อ 8 การคุ้มครองดูแล

และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน นอกจากนี้ ยังต้องจัดการไฟฟ้าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติร่วมกับกรมป่าไม้ ตามภาระหน้าที่จากการถ่ายโอนภารกิจของแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี 2542 ในเขตพื้นที่ของตนเองด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ การถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟฟ้าสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีป่าสงวนแห่งชาติอยู่ในพื้นที่ปกครองของตนเอง สำหรับพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟฟ้าแล้วเสร็จ มีดังนี้ (ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟฟ้า

หน่วยงาน	อำเภอ	ปีที่ส่งมอบภารกิจ	พื้นที่รับผิดชอบ
1. เทศบาลตำบล การะเกด	เชียรใหญ่	29 มิถุนายน 2549	ป่าท่าช้างข้าม พื้นที่ 19,765 ไร่
2. องค์การบริหารส่วน ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว	เชียรใหญ่	8 กันยายน 2548	ป่าคลองคิ่ง พื้นที่ 19,656 ไร่
3. องค์การบริหารส่วน ตำบลชะอวด	ชะอวด	3 สิงหาคม 2550	ป่าบ้านกุ่มแป ป่าบ้านในลุ่ม และป่าพรุควนเค็ง พื้นที่ 2,495 ไร่
4. องค์การบริหารส่วน ตำบลเค็ง	ชะอวด	3 กรกฎาคม 2549	ป่าบ้านกุ่มแป ป่าบ้านในลุ่ม และป่าพรุควนเค็ง พื้นที่ 15,290 ไร่
5. องค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านตุล	ชะอวด	8 สิงหาคม 2550	ป่าบ้านกุ่มแป ป่าบ้านในลุ่ม และป่าพรุควนเค็ง พื้นที่ 21,242 ไร่
6. องค์การบริหารส่วน ตำบลควนพัง	ร่อนพิบูลย์	27 พฤษภาคม 2556	ป่าดอนทราย และป่ากรอง พื้นที่ 28,376 ไร่
7. องค์การบริหารส่วน ตำบลสวนหลวง	เฉลิมพระเกียรติ	3 สิงหาคม 2550	ป่าดอนทราย ป่ากรอง พื้นที่ 14,593 ไร่

ที่มา: ดัดแปลงจาก ส่วนควบคุมไฟฟ้า (2556)

สำหรับแผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าที่ผ่านมาขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล มีดังนี้ (ตารางที่ 2.3)

ตารางที่ 2.3 แผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าที่ผ่านมาขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล

แผนพัฒนาตำบล 3 ปี	การจัดการไฟฟ้า					
	การป้องกัน	เตรียมการดับไฟ	ตรวจหาไฟ	การดับไฟฟ้า	การใช้ประโยชน์จากไฟฟ้า	การประเมินผล การปฏิบัติงาน
1. อบต. เกร็ง ¹						
พ.ศ. 2550						
พ.ศ. 2551						
พ.ศ. 2552	√					
2. อบต. ชะอวด ²						
พ.ศ. 2555	√	√				
พ.ศ. 2556	√					
พ.ศ. 2557	√					
3. อบต. นางหลง ³						
พ.ศ. 2557	√					
พ.ศ. 2558	√					
พ.ศ. 2559	√					
4. อบต. บ้านตุล ⁴						
พ.ศ. 2557	√	√				
พ.ศ. 2558	√	√				
พ.ศ. 2559	√	√				
5. อบต. แหยม ⁵						
พ.ศ. 2557	√					
พ.ศ. 2558	√					
พ.ศ. 2559	√					
6. อบต. ควนชะลิก ⁶						
พ.ศ. 2555	√					
พ.ศ. 2556	√					
พ.ศ. 2557	√					
7. อบต. ควนพัง ⁷						

แผนพัฒนาตำบล 3 ปี	การจัดการไฟฟ้า					
	การป้องกัน	เตรียมการดับไฟ	ตรวจหาไฟ	การดับไฟฟ้า	การใช้ประโยชน์จากไฟฟ้า	การประเมินผลการทำงาน
พ.ศ. 2558	✓	✓				
พ.ศ. 2559	✓	✓				
พ.ศ. 2560		✓				
8. อบต. สวนหลวง ⁸						
พ.ศ. 2556		✓				
พ.ศ. 2557	✓	✓				
พ.ศ. 2558		✓				
9. อบต. แม่เจ้าอยู่หัว ⁹						
พ.ศ. 2557	✓	✓				
พ.ศ. 2558	✓	✓				
พ.ศ. 2559	✓	✓				
10. เทศบาลตำบลกระเกต ¹⁰						
พ.ศ. 2557	✓					
พ.ศ. 2558	✓					
พ.ศ. 2559	✓					
11. อบต. ขอนหาด	-	-	-	-	-	-

ที่มา: 1 = องค์การบริหารส่วนตำบลเครื่อง (2559ก); 2 = องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด (2559ก); 3 = องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง (2559ก); 4 = องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล (2559ก); 5 = องค์การบริหารส่วนตำบลแหลม (2559ก); 6 = องค์การบริหารส่วนตำบลควนชะลิก (2559ก); 7 = องค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง (2559ก); 8 = องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง (2559ก); 9 = องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจ้าอยู่หัว (2559ก); 10 = เทศบาลตำบลกระเกต (2559ก)
หมายเหตุ: องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่นไม่มีข้อมูล

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีของหน่วยงานภาครัฐในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณครั้งนั้น จะเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าพหุคูณครั้ง มีความหลากหลายทั้งในเรื่องภาระหน้าที่ ข้อจำกัดของหน่วยงาน อีกทั้งบางภาระหน้าที่มีความซ้ำซ้อนกันของหน่วยงาน ทำให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานมีความสับสนและอาจเกิดความลังเลในการปฏิบัติหน้าที่ และในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นแต่ละหน่วยงานมีสมรรถนะและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการจัดการไฟฟ้าควรให้ทุกภาคส่วนทำงานร่วมกันโดยยึดหลักของธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Environmental Governance) คือ การบริหารปกครองที่ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนกลาง ท้องถิ่น หรือภาค

ประชาชน มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย หรือแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน (สุพจน์ตรศักดิ์ หนูขาว, 2558) เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง และเพื่อให้การจัดการไฟฟ้ามีประสิทธิภาพ โดยที่ภาครัฐอาจเป็นผู้ประสานหรือเป็นเพียงผู้นำและกำกับทิศทางซึ่งเรียกว่า Meta Governance (Peter, 2010, pp. 36-51) โดยไม่ต้องปฏิบัติเองทั้งหมด แต่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทำงานร่วมกัน กำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย หรือแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่องอย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนกันของการปฏิบัติงาน

2.2.3 ภาคประชาชน

2.2.3.1 สากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

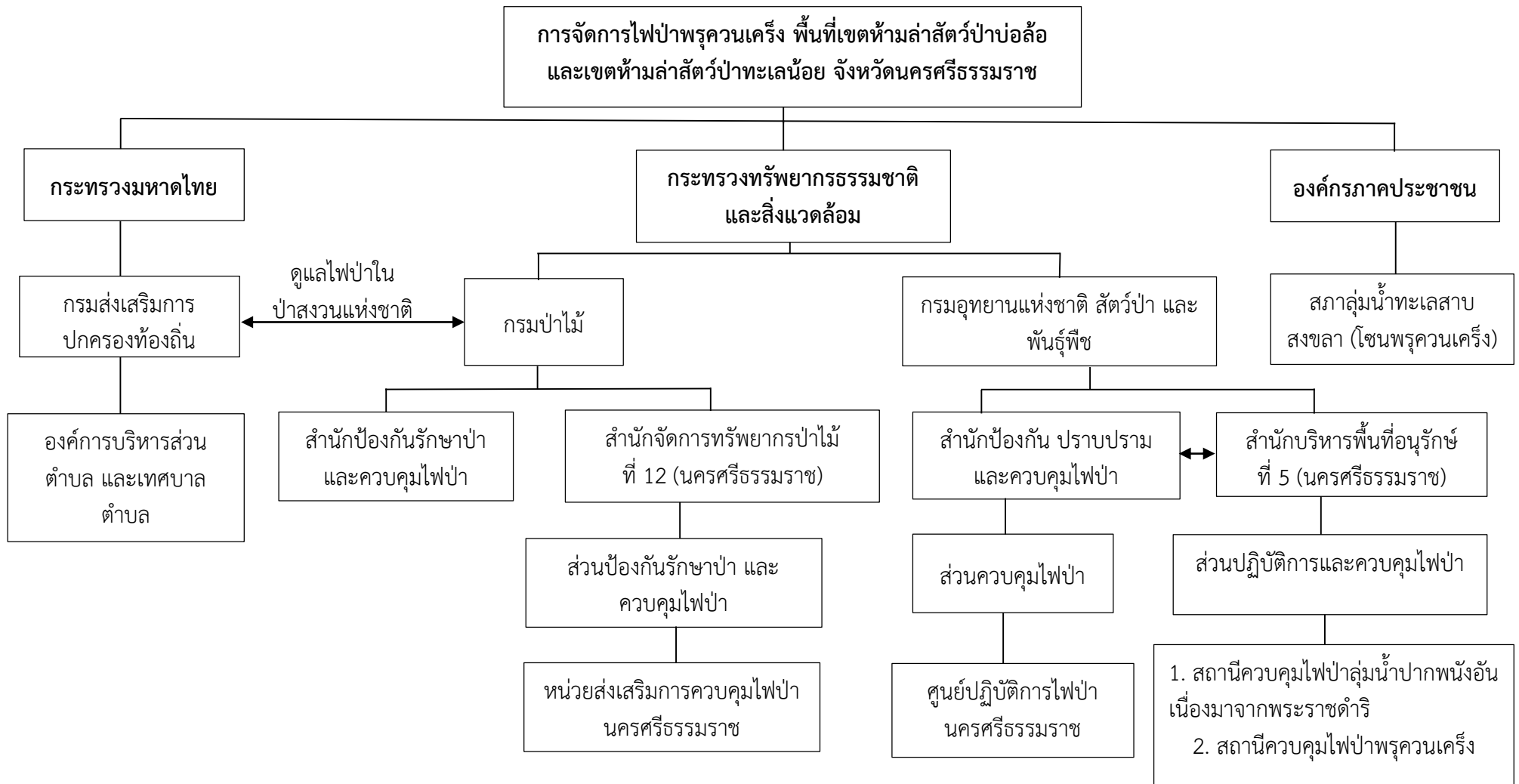
เครือข่ายหรือองค์กรภาคประชาชน เป็นการรวมตัวกันของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นหรือชนบท โดยการรวมตัวกันของภาคประชาชนนั้นอาจเกิดขึ้นจากความจำเป็นในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา เกิดจากการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกัน และอาจเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือหน่วยงานอื่นๆ เพื่อต้องการให้องค์กรชุมชน สังคม มีความเข้มแข็ง และมีศักยภาพที่จะพัฒนาและสามารถพึ่งตนเองได้ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานอื่นๆ กระบวนการทำงานส่วนใหญ่ขององค์กรเครือข่ายภาคประชาชนเป็นการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จัดการทรัพยากรในชุมชน และทำงานร่วมกับภาครัฐ สำหรับพื้นที่ป่าพหุคูณเครื่องในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยของชุมชนทั้งในและรอบป่าพหุคูณในพื้นที่ดังกล่าวได้มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรและเครือข่ายต่างๆ มากมาย เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์อำเภอชะอวด เครือข่ายสุขภาพชะอวด เครือข่ายเฝ้าระวังภัยพิบัติและช่วยเหลือผู้ประสบภัย เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน และเครือข่ายสกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพหุคูณเครื่อง เป็นต้น ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะเครือข่ายสกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพหุคูณเครื่อง เท่านั้น

สกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นองค์กรภาคประชาชนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีการจัดตั้งขึ้น ในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2552 อย่างเป็นทางการ โดยเป็นกลุ่มองค์กรที่เกิดจากความร่วมมือของประชาชนรอบๆ ทะเลสาบสงขลาทั้ง 7 โชน ประกอบด้วย โชนพหุคูณเครื่อง โชนทะเลน้อย โชนทะเลสาบฝั่งตะวันตก โชนป่าต้นน้ำ โชนเมือง โชนทะเลสาบตอนล่าง และโชนคาบสมุทรสทิงพระ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ ใน มาตรา 66 และมาตรา 67 ซึ่งก็คือ สิทธิของบุคคลและชุมชนที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐในการคุ้มครองและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงมีส่วนสำคัญในการร่วมจัดการไฟฟ้าในพื้นที่อีกด้วย

บทบาทของสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (นฤทธิ์ ดวงสุวรรณ, มปป)

1. ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างนโยบายกับพื้นที่
2. มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงแผนแม่บท และจัดทำกรอบแผนในการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และให้เครือข่ายภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาลุ่มน้ำ
3. เสนอทางเลือกในการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน
4. ติดตามความคืบหน้าของแผนการพัฒนา โครงการ ที่อาจส่งผลกระทบต่อลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
5. เชื่อมโยงภาคีต่างๆ ทั้งในระดับประเทศ และต่างประเทศเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนา
6. รณรงค์ผ่านสื่อสาธารณะในรูปแบบต่างๆ
7. สร้างแหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและสมาชิกเครือข่าย เพื่อสร้างประสบการณ์ผ่านการปฏิบัติจนเกิดเป็นองค์ความรู้ จนสามารถแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ได้
8. สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร

สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคมครั้ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมด สรุปได้ดังนี้ (ภาพที่ 2.3)

ภาพที่ 2.4 โครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคม พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.3 แนวคิดและทฤษฎีบทบาท

2.3.1 ความหมายบทบาท

นิยามของบทบาทนั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังเช่น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 620) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไว้ว่า “การทำตามบท การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ ของครู”

ปราชญา กล้าผจญ (2540, น. 33) ได้ให้ความหมายบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง สิ่งที่บุคคลจะต้อง ปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น

เบญจวรรณ กำธรวัชระ (2534, น. 23-24) กล่าวไว้ว่า บทบาท หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่และบรรทัดฐานทางสังคม ตามสภาพที่ตนเองดำรงอยู่ หรือสิ่งที่คนทั่วไปในสังคมคาดหวังว่า บุคคลที่อยู่ในสภาพใดควรจะปฏิบัติอย่างไร สถานภาพและบทบาทเป็นสิ่งที่อยู่คู่กัน กล่าวคือ ในขณะที่สถานภาพเป็นที่รวมของสิทธิและหน้าที่ บทบาทจะเป็นการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพนั้น คือ เป็นลักษณะที่เคลื่อนไหวของสถานภาพนั้น

Stark (1992, อ้างใน ธวัช บุญยมณี, 2546, น. 9) ได้ให้นิยามของบทบาทว่า องค์กรรวมของบรรทัดฐานที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้นๆ ในสังคม นั่นคือ เป็นบรรทัดฐานที่แสดงให้เห็นว่าสังคมคาดหวังให้บุคคลในตำแหน่งนั้นๆ กระทำอะไรได้บ้าง โดยที่บรรทัดฐาน คือ กฎของพฤติกรรม เป็นสิ่งที่กำหนดว่าพฤติกรรมอะไรที่สังคมต้องการ ยอมรับ หรือห้ามปรามมิให้ปฏิบัติเมื่ออยู่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง

ดังนั้นสรุปได้ว่า บทบาทสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดมาพร้อมกับตำแหน่ง หรือสถานภาพของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งการแสดงพฤติกรรมของแต่ละคนหรือหน่วยงานอาจเป็นไปตามที่สังคมคาดหวังหรือไม่ก็ตาม

2.3.2 ทฤษฎีบทบาท

ทฤษฎีบทบาทได้มีนักทฤษฎีจำแนกแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีบทบาทออกเป็น 2 แนวคิด (ประทุมมา พลภักดี, 2535, น. 20) คือ

1. แนวคิดเชิงโครงสร้างสังคม เป็นแนวคิดที่มุ่งโครงสร้างและหน้าที่ตามสถานภาพทางสังคม เป็นการเชื่อมโยงระหว่างความคาดหวัง สิทธิ และหน้าที่ ตามสถานภาพว่าควรมีบทบาทอย่างไร

สำหรับทฤษฎีบทบาทของ Pason (Parson,s Role Theory) ได้นำแนวคิดการกระทำทางสังคม (Social Action) มาวิเคราะห์การกระทำระหว่างกันขององค์ประกอบย่อยของระบบสังคม

ประกอบด้วย การกระทำระหว่างกัน ระหว่างผู้กระทำ สถานการณ์ จุดมุ่งหมาย วิธีการ และแนวคิดของผู้กระทำ (ประทุมมา พลภักดี, 2535, น. 20)

ผู้กระทำ หมายถึง บุคคลที่มีประสบการณ์รู้จักควบคุมสถานการณ์ มีวิธีการต่างๆ เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และจะกระทำระหว่างกันภายใต้สถานการณ์ต่างๆ

สถานการณ์ หมายถึง เงื่อนไขต่างๆ ที่ผู้กระทำรู้จักและมีอิทธิพลต่อการเลือกจุดมุ่งหมายและการดำเนินการต่างๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายนั้นๆ

จุดมุ่งหมาย หมายถึง เป้าหมายที่ผู้กระทำมุ่งประสงค์

วิธีการ หมายถึง วิธีการต่างๆ ที่ผู้กระทำจะเลือกใช้เพื่อบรรลุเป้าหมาย ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากโครงสร้างทางสังคม

แนวคิดผู้กระทำ หมายถึง ค่านิยม บรรทัดฐาน และความคิดอื่นๆ ที่ผู้กระทำได้รับอิทธิพล ซึ่งเป็นแนวทางที่ผู้กระทำดำเนินการต่างๆ ไปสู่จุดมุ่งหมาย ภายใต้สถานการณ์นั้น โดยทั้งหมดนี้ Pason เรียกว่า Unit Act และสำหรับในเรื่องของบทบาท Pason กล่าวว่า การที่บุคคลมีบทบาทหรือแสดงบทบาทต่างๆ นั้น เนื่องมาจากบรรทัดฐานที่เกิดจากการปรับตัวของผู้กระทำต่อคนอื่น และบรรทัดฐานเหล่านี้ถูกจำกัดภายใต้แบบแผนวัฒนธรรม

2. แนวปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ เป็นบทบาทที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของคนที่มีความสัมพันธ์กันทางสังคม ซึ่งบทบาทเป็นผลที่มาจากความสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น

2.3.3 ประเภทของบทบาท

สวีสต์ รัตนศรี (2550) ได้แบ่งประเภทของบทบาทออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) เป็นชุดพฤติกรรมที่ได้มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้ให้บุคคลยึดถือปฏิบัติ ทั้งที่มีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และจากความคาดหวังต่างๆ ของสังคม

2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นชุดของพฤติกรรมที่บุคคลเข้าใจรับรู้ คิดว่าหรือเชื่อว่าเขาควรจะทำอะไร แค่ไหนและอย่างไรในตำแหน่งนั้นๆ

3. บทบาทที่แสดงออกจริงหรือเป็นจริง (Actual Role) เป็นชุดของพฤติกรรมที่บุคคลกระทำจริงซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับบทบาทตามอุดมคติและบทบาทที่รับรู้ก็ได้

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาใช้อธิบายบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคม พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวคือ การแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดมาพร้อมกับตำแหน่ง หรือสถานภาพของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งการแสดงพฤติกรรมของแต่ละคนหรือหน่วยงานอาจเป็นไปตามที่สังคมคาดหวังหรือไม่ก็ตาม ในที่นี้คือ บทบาทของหน่วยงานบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคม พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทั้งนี้ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 2.4)

ตารางที่ 2.4 สรุปบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

หน่วยงาน	บทบาทในการจัดการไฟฟ้า					
	การป้องกัน	เตรียมการดับไฟ	ตรวจหาไฟ	การดับไฟฟ้า	การใช้ประโยชน์จากไฟฟ้า	การประเมินผลการทำงาน
1. หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช	√	√	√	√	√	√
2. หน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อ	√	√	√	√	√	√
3. หน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ในจังหวัดนครศรีธรรมราช	√	√	√	√	√	√
4. สถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย	√	√	√	√	√	√
5. สถานีควบคุมไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง	√	√	√	√	√	√
6. ศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้านครศรีธรรมราช.	√	√	√	√	√	√
7. องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล	√	√				
8. สภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (โซนพหุคูณเครื่อง)	√					

ที่มา: ผู้วิจัย

ทั้งนี้ ในงานวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยบทบาทตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร และบทบาทที่แสดงออกจริงใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือแผนการดำเนินงาน

จากหัวหน้าหน่วยงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน จำนวน 18 คน และใช้การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือแผนการดำเนินงานของหน่วยงานส่วนภูมิภาคของภาครัฐ และแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลร่วมด้วย นอกจากนี้ ยังสัมภาษณ์ในระดับปฏิบัติงานจากตัวแทนของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานภาคสนาม และปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ ทั้งของหน่วยงานส่วนภูมิภาคของรัฐ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล และองค์กรภาคประชาชน ที่นำนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือแผนการดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า ไปปฏิบัติ จำนวน 18 คน รวมผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 36 คน

2.4 ป่าพรุควนเคร็ง

แต่เดิมในอดีตป่าพรุควนเคร็งเคยเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ เป็นป่าชุมชนที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนของผู้คนสองลุ่มน้ำ ทั้งลุ่มน้ำปากพนัง และลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ตอนบน) ซึ่งคนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากป่าพรุควนเคร็งมาตั้งแต่อดีต มีทั้งการจับสัตว์น้ำ การหาของป่า และเก็บกระดูกเพื่อนำมาทำเครื่องจักรสานสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ครั้งเมื่อ พ.ศ. 2505 ได้เกิดวาตภัยครั้งใหญ่ มีพายุไต้ฝุ่นชื่อว่า แฮเรียต พัดผ่านภาคใต้ ส่งผลให้พันธุ์ไม้ดั้งเดิมของป่าพรุควนเคร็งล้มตายและเสียหายจำนวนมาก ประชาชนจึงเข้าไปจับจองบุกรุกพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเหล่านั้นเพื่อทำการเกษตร รวมทั้งปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นกับป่าพรุควนเคร็งเกือบทุกปี จึงทำให้ป่าพรุควนเคร็งมีสภาพเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว (นฤมล ชุนวิช่วย, 2558)

สำหรับป่าพรุควนเคร็ง ซึ่งเป็นพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นชื่อเรียกรวมกันของพรุหลายๆ แห่งใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอชะอวด และอำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช (สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2559) ซึ่งพรุควนเคร็งมีเนื้อที่ประมาณ 354,339 ไร่ ประกอบด้วยป่าสงวนแห่งชาติจำนวน 4 ป่าเนื้อที่ 165,825 ไร่ (กองอำนวยการโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง, 2559) คือ

1. ป่าสงวนแห่งชาติป่าบ้านกุ่มแปะ ป่าบ้านในลุ่ม และป่าพรุควนเคร็ง ตำบลบ้านตุล ตำบลเคร็ง ตำบลชะอวด อำเภอชะอวด ตำบลสวนหลวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
2. ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอนทราย ตำบลควนพัง อำเภอร่อนพิบูลย์
3. ป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองค้อ ตำบลสวนหลวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่
4. ป่าสงวนแห่งชาติป่าท่าช้างข้าม ตำบลการะเกด ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่

สำหรับพรุควนเคร็งนั้น ตั้งอยู่มากที่สุดในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ 62,499 ไร่ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช กว่า 158,786 ไร่ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ป่าพรุป่าสงวนแห่งชาตินอกเขตห้ามล่าทั้ง 2 เขต อีก 13,814 ไร่ และป่าพรุป่าสงวนแห่งชาติป่าท่าช้างข้าม ที่มูลนิธิวิจัยพัฒนาขอใช้ประโยชน์ 1,997 ไร่ (กลุ่มงานระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ กองติดตามประเมินผล, 2555)

ทั้งนี้ พรุควนเครื่องในขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ คือ พรุควนเครื่อง ซึ่งเป็นป่าพรุหลายๆ แห่ง รวมกันมีพื้นที่อยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีพื้นที่ครอบคลุม 5 อำเภอ 11 ตำบล ของจังหวัดนครศรีธรรมราชเท่านั้น

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานในการจัดการไฟป่าพรุควนเครื่อง นอกจากนี้ได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่มีความใกล้เคียงและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ด้วย ซึ่งมีทั้งงานวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องบทบาทของหน่วยงาน

กอกแก้ว แสงสีด้า (2541) ได้ศึกษาถึงบทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา จำนวนทั้งสิ้น 276 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Window เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยการทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์หาความแปรปรวนทางเดียว หากพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า

1. คณะกรรมการบริหาร อบต. มีบทบาทปานกลางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. คณะกรรมการบริหาร อบต. ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่ดำรงอยู่ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนคณะกรรมการบริหารที่ทำงานใน อบต. ชั้น 1 มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าคณะกรรมการบริหารที่ทำงานใน อบต. ชั้น 3 และ อบต. ชั้น 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่คณะกรรมการบริหารที่ทำงานใน อบต. ชั้น 5 กลับมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าคณะกรรมการบริหารที่ทำงานใน อบต. ชั้น 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน อบต. ชั้น 2 ไม่พบความแตกต่าง

3. ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จะนำมาปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมมีน้อย ปัญหาด้านข้อมูลข่าวสารสิ่งแวดล้อม ปัญหาเกี่ยวกับแผนงานโครงการ และปัญหาอื่นๆ

วีระพงศ์ จินะดิษฐ์ (2545) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยการสำรวจสภาพปัญหา บทบาท ศักยภาพ และอุปสรรค ด้านการจัดการมูลฝอย การจัดการประปาหมู่บ้าน และการควบคุมโรคไข้เลือดออก เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำหรับ ปลัด อบต. จำนวน 514 ชุด ได้รับการตอบกลับจำนวน 498 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.9 และการเยี่ยมพื้นที่สัมภาษณ์เจาะลึกประชาชน ประธานหรือกรรมการบริหาร อบต. และปลัดหรือรองปลัด อบต. จำนวน 20 ตำบล ทั่วประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการสัมภาษณ์เจาะลึก จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งบุคลากร งบประมาณ และเทคโนโลยี ด้านบุคลากรพบว่า อบต. ร้อยละ 73.3 ไม่มีการแต่งตั้งกรรมการบริหารให้รับผิดชอบงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านงบประมาณ พบว่า อบต.แต่ละชั้นส่วนใหญ่มีรายได้ลดลงในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ของการจัดชั้น อบต. แต่ อบต.บางแห่งมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาของตนเองโดยวิธีต่างๆ เช่น ส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกมูลฝอยเพื่อลดปริมาณมูลฝอยที่ต้องกำจัด คั้นรายได้จากการรีไซเคิลสู่ประชาชนเป็นการตอบแทน

สุชาติ เขมวิรัตน์ (2548) ได้ศึกษาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการควบคุมไฟฟ้า จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมาในการควบคุมไฟฟ้า และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการควบคุมไฟฟ้า โดยใช้แบบสอบถามนายกและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีพื้นที่ป่าสงวนในความรับผิดชอบจำนวน 154 คน วิเคราะห์ข้อมูล คำนวณหาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการควบคุมไฟฟ้าโดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก (Weight Score Method) และวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา มีความพร้อมในการควบคุมไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการควบคุมไฟฟ้า คือ จำนวนพื้นที่ป่าในความรับผิดชอบ ความรู้เกี่ยวกับไฟฟ้า ขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้า จำนวนหมู่บ้านในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล และระยะทางจากสถานีควบคุมไฟฟ้าถึงที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 5 ปัจจัย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการควบคุมไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วรรณวีร์ บุญฤทธิ์ (2549) ได้ศึกษาหน่วยงานภาครัฐกับการจัดการบริหารจัดการคลองในเขต กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาคลองบางกอกน้อยและคลองด่าน โดยศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการคลองที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐ คือ ปัญหาต่างๆ ไม่ได้รับการแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหาที่แท้จริง เนื่องจากมีความซ้ำซ้อนของอำนาจ

หน้าที่ของแต่ละหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพราะหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการนั้นอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงที่แตกต่างกัน ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปตามยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงที่หน่วยงานสังกัดอยู่ อีกทั้งยังไม่มีหน่วยงานกลางที่เข้ามาดูแลรับผิดชอบโดยตรง สำหรับองค์ประกอบที่เป็นปัญหาในการจัดการคลอนี้ก็คือ ไม่มีขอบเขตงานที่ชัดเจนของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่ทราบหน้าที่ของตนเองที่จะปฏิบัติ รวมทั้งกฎหมายที่ยังมีความซ้ำซ้อนและไม่ชัดเจน และที่สำคัญคือแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายที่ใช้อ้างอิงต่างกัน

สุภักดิ์จารย์ เชื้อยัง (2553) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วและประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ ศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาหมอกควัน ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน และศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม จากผู้ให้ข้อมูล 35 คน ประกอบด้วยผู้บริหารและบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว รวมทั้งประชากรที่เป็นผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในพื้นที่เขตตำบลดอนแก้ว ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุปัญหาหมอกควันในพื้นที่นั้นมาจากการเผาขยะในครัวเรือน การเผาไร่นาหลังเก็บเกี่ยว การเผาป่า และสาเหตุอื่นๆ เช่น ควันจากพาหนะ ควันที่ลอยมาจากที่อื่น ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว ได้มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน ทางตรง คือ การตราข้อบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมควันไฟและฝุ่นละอองจากการเผามาบังคับใช้ ทำการประชาสัมพันธ์ถึงโทษของการเผา และในบทบาททางอ้อม คือ การแก้ปัญหาการจัดการขยะในพื้นที่ เพิ่มพื้นที่สีเขียว และการส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของปัญหาหมอกควัน สำหรับบทบาทของประชาชนในพื้นที่ตำบลดอนแก้วนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วดี ด้วยการนำนโยบาย/โครงการ/ข้อปฏิบัติ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วมี ออกมาเผยแพร่ และให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวข้องกับปัญหาหมอกควัน และวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันด้วย ทั้งนี้ประชาชนยังได้มีการแสดงความคิดเห็น/เสนอแนะบางส่วนเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วนำไปพิจารณา และกำหนดออกมาเป็นแผนงาน/โครงการ/นโยบายที่เหมาะสมกับพื้นที่ต่อไป ส่วนปัญหา อุปสรรค แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน คือ ประชาชนบางส่วนยังขาดการมีส่วนร่วมในโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วจัดทำขึ้น รวมทั้งยังขาดแคลนบุคลากรในด้านนี้ ทำให้การทำงานยังไม่ทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่ม และบางโครงการก็ขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่อง

อรพิน พวงมาลัย (2556) ได้ศึกษาศักยภาพการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาการจัดการไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือเพื่อศึกษาศักยภาพการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และแนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับศักยภาพการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยใช้แบบสอบถามในการเป็นข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน

391 คนใช้วิธีการสุ่มแบบกระจาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในสถิติ t-test ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย ซึ่งผลการศึกษพบว่า ศักยภาพในการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรณีการจัดการไฟฟ้าขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง อยู่ในระดับปานกลาง และมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพการดำเนินงานดังนี้ คือ ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนเรื่องไฟฟ้า และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการจัดการไฟฟ้าของประชาชน มีความสัมพันธ์ต่อศักยภาพการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรณีการจัดการไฟฟ้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการศึกษาพบว่า ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าในระดับมาก แต่ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการจัดการไฟฟ้าขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง และชุมชนอยู่ในระดับน้อย

เดชา เชนจัด (2557) ศึกษาถึงบทบาทของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลวังแก้ว และผู้นำชุมชน ในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลวังแก้ว และผู้นำชุมชนในการป้องกันแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน และศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาหมอกควัน ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังแก้ว อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลวังแก้ว และผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลวังแก้ว จำนวน 200 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการศึกษาพบว่า ระดับบทบาทของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลวังแก้ว และผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน ด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติ และด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีการปฏิบัติมาก เนื่องด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ของตน และตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่กำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาเหตุสำคัญของปัญหา อุปสรรค การเกิดปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันในพื้นที่ตำบลวังแก้วส่วนใหญ่เกิดจากการเผาป่าเพื่อบุกรุก ไล่สัตว์ และความเชื่อเพื่อให้ได้ของป่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการไฟฟ้า

ณัฐชาติ วิศิษฐ์สิน (2553) ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟฟ้า พื้นที่ตำบลหนองหลวง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟฟ้า บริเวณพื้นที่ ตำบลหนองหลวงอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งใช้สอบถามกับหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือน ในพื้นที่ตำบลหนองหลวง อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก จำนวน 253 ครัวเรือน และใช้วิธีวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ใช้วิธีทดสอบ t-test และ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป จากการศึกษาพบว่า

ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 4.48 คน และมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และมีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง มีรายได้ครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 78,570.60 บาท มีพื้นที่ถือครองที่ดินเฉลี่ย 32.74 ไร่ มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 34.96 ปี มีระยะห่างระหว่างที่อยู่อาศัยกับพื้นที่ป่าเฉลี่ย 4.63 กิโลเมตร เคยใช้ประโยชน์จากป่า เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องไฟป่าส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องไฟป่าอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่าบริเวณพื้นที่ดังกล่าว ได้แก่ รายได้ของครัวเรือนต่อปี การได้รับการฝึกอบรมด้านไฟป่า และความรู้เกี่ยวกับไฟป่า

นิวัฒน์ สงมา (2554) ได้ทำการศึกษาถึงการจัดการควบคุมไฟป่าร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่ป่าดงใหญ่ ตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ 1. ศึกษาบริบทชุมชนด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่ที่เกิดไฟป่า 2. ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับป่าและการใช้ประโยชน์จากป่าในทัศนะของชุมชน และ 3. ศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุของการเกิดไฟป่า วิธีการควบคุมไฟป่าของรัฐ ชุมชน และการจัดการควบคุมไฟป่าร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชนซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 74 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง คือ ผู้นำทางการของชุมชน ผู้นำไม่เป็นทางการ กลุ่มอาสาสมัครที่เกี่ยวข้อง ชาวบ้านที่อยู่อาศัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514-2553 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแนะนำ ส่งเสริมที่ทำงานในพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนในพื้นที่ป่าดงใหญ่ใช้ประโยชน์จากป่าด้วยการ เป็นแหล่งอาหาร ยาสมุนไพร ล่าสัตว์ สร้างที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ หาของป่า และปลูกพืชเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งปัญหาการเกิดไฟป่านี้มีมานานแล้ว ทั้งการเกิดไฟป่าจากธรรมชาติ การสัมปทาน และการบุกรุกเผาป่าของชุมชนเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ ส่งผลให้ป่าทรุดโทรมลง รัฐและชุมชนจึงได้ร่วมกันสร้างสถาบันทางสังคมขึ้นมาเพื่อควบคุมไฟป่า ได้แก่ การกำหนดกฎระเบียบการใช้ป่า และการควบคุมไฟป่าผ่านกลไกของท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของทั้งสองฝ่าย

ชาญณรงค์ สุวรรณคำ (2556) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการไฟป่าอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านห้วยดอย ตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ ศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของชุมชน โดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านห้วยดอย หมู่ที่ 6 ตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 250 คน และผู้นำในชุมชนตำบลท่าสาย ในตำแหน่งนายกเทศมนตรี กำนันผู้ใหญ่บ้าน และประธานกลุ่มองค์กร เครือข่ายในชุมชนบ้านห้วยดอย ตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 5 คน จากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดไฟป่า ประชาชนทราบถึงผลเสียของไฟป่า คือ ทำให้ป่าไม้ลดลง ดินเสื่อมคุณภาพ และเกิดมลพิษต่อสภาพอากาศ โดยกลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 80 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการไฟป่า และมีส่วนร่วมในการจัดการไฟป่าในทุกเรื่อง สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการและควบคุมไฟป่าที่ชุมชนประสบอยู่ ณ ปัจจุบัน คือ ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์การดับไฟป่าที่ทันสมัย การเข้าดับไฟป่าในช่วงกลางคืนทำได้ยาก ประชาชนยังลักลอบเผาป่าเพื่อประโยชน์ส่วนตัว และงบประมาณในการดำเนินการมีน้อย ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นถูกละเลยจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบุคลากรที่รับผิดชอบ

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการจัดการไฟฟ้า ได้แก่ ปัจจัยภูมิหลังด้านเพศ อายุ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน นอกจากนี้การทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของสัมประสิทธิ์ตัวแปร ยังแสดงให้เห็นว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ต่อปี การได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมไฟฟ้า และความถี่การได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมไฟฟ้าแตกต่างกัน

Achyar, Schmidt-Vogt and Shivakoti (2015) ได้ศึกษารายละเอียดโครงสร้างของการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลในสภาผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่าย ในการส่งเสริมการจัดการไฟฟ้าอย่างยั่งยืนในอำเภอ Ogan Komering Ilir ทางภาคใต้ของเกาะสุมาตรา เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลคิดเป็น 98% ของสมาชิกสภา โดยใช้การวิเคราะห์ตรวจสอบปัจจัยพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผลของสภาผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่าย สำหรับสภานี้เป็นการร่วมมือกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีองค์ประกอบที่เป็นสมาชิกประกอบด้วย 1. รัฐบาลท้องถิ่น 2. องค์กรพัฒนาเอกชน 3. สถาบันการศึกษา 4. ภาคเอกชน 5. สื่อท้องถิ่น และ 6. องค์กรชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดความเสี่ยงและผลกระทบจากไฟฟ้า และจากการศึกษาพบว่า มี 4 ปัจจัย ที่ทำให้การมีส่วนร่วมเป็นไปได้ในเชิงบวกและมีประสิทธิภาพ คือ 1. การเปลี่ยนแปลงความร่วมมือภายในสภา 2. ความโปร่งใสในการตัดสินใจ 3. การเรียนรู้และประสานงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4. การกระจายอำนาจในกระบวนการดำเนินการ ซึ่งจากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าสภาผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่ายสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหากมีปัจจัยทั้ง 4 อยู่ในสภา

Canadas, Novais and Marques (2016) ได้ศึกษาการดำเนินการร่วมกันในการลดความเสี่ยงของไฟฟ้าในโปรตุเกส ซึ่งไม่ระบุเครื่องมือและจำนวนประชากรไว้ในเอกสาร สำหรับกรอบกฎหมายใหม่มีการแบ่งป่าออกเป็นโซน โดยให้เจ้าของที่ดินมีส่วนร่วมในการจัดการป่า สำหรับงานวิจัยนี้ได้สำรวจเกี่ยวกับข้อจำกัดของท้องถิ่น และปัจจัยสำคัญสำหรับการทำงานร่วมกันในการจัดการพื้นที่ ใช้ทฤษฎีการจำแนกประเภทของโซนป่าโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบกลุ่มในการแบ่งขอบเขต ได้แก่ ระบบนิเวศน์ เศรษฐกิจสังคม กลุ่มเจ้าของที่ดิน ข้อตกลงของหน่วยงาน และปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกของโซนป่า ผลการศึกษาพบว่า ในโซนป่าที่มีขนาดเล็กและมีทรัพยากรชีวภาพที่เป็นตัวกำหนดความไวต่อการติดไฟในวงกว้าง ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการมีค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากอายุ การกระจายตัวของเจ้าของที่ดิน และการไม่ได้จดทะเบียนที่ดิน แต่สำหรับโซนป่าที่มีขนาดใหญ่มีเจ้าของที่น้อยกว่า ทำให้สามารถจัดการได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากกว่าโซนป่าขนาดเล็ก แต่ถ้าทรัพยากรในที่ดินนั้นมีความเสี่ยงน้อยที่จะเกิดไฟไหม้ และทรัพยากรยังทำกำไรที่สูงอยู่ เจ้าของที่ดินจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ฉะนั้น ความแตกต่างทางด้านระบบนิเวศและเศรษฐกิจสังคมจึงเป็นข้อจำกัดและเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเผชิญถ้าหากจะสร้างนโยบายแบบบูรณาการในเรื่องไฟฟ้า

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ปัญหาเรื่องไฟฟ้าเป็นปัญหาที่ทุกหน่วยงานควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบลยังมีบทบาทในการป้องกันและควบคุมไฟฟ้า รวมถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติยังอยู่ในระดับปานกลาง เป็นผลมาจากความพร้อมและศักยภาพในการป้องกันและควบคุมไฟฟ้าของ

หน่วยงานที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างส่งผลต่อความพร้อมและศักยภาพ เช่น งบประมาณ บุคลากร ความรู้เกี่ยวกับไฟฟ้าของหน่วยงาน จำนวนเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟไม่เพียงพอ จำนวนหมู่บ้านในพื้นที่รับผิดชอบ และยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่หน่วยงานจัดทำขึ้น ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนก็มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากประชาชนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับปัญหาและเข้าใจบริบทของพื้นที่ดีกว่าภาครัฐ ดังนั้น ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมไฟป่า รวมถึงมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าฟรุควนเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

- 3.1 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา
- 3.3 การกำหนดผู้ให้ข้อมูลและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 3.4 การสร้างเครื่องมือวิจัย
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร โดยศึกษาจากหนังสือ บทความ แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การศึกษาค้นคว้าเอกสาร
3. ศึกษาวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ข้อมูลภาคสนามจากแบบสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำและผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงาน ซึ่งบทบาทตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้จะใช้การศึกษาจากเอกสาร และบทบาทที่แสดงออกจริงจะใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

3.2 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษาเรื่องบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าฟรุควนเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 5 อำเภอ ซึ่งประกอบไปด้วย 11 ตำบล คือ

1. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ได้แก่ ตำบลสวนหลวง
2. อำเภอชะอวด ได้แก่ ตำบลบ้านตุล ตำบลชะอวด ตำบลนางหลง ตำบลขนหาด และตำบลเครื่อง
3. อำเภอเชียรใหญ่ ได้แก่ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว ตำบลเกาะเกด
4. อำเภอหัวไทร ได้แก่ ตำบลแหลม และตำบลควนชะลิก

5. อำเภอร่อนพิบูลย์ ได้แก่ ตำบลควนพัง
ซึ่งทั้งหมดเป็นพื้นที่ที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย
จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ

3.3 การกำหนดผู้ให้ข้อมูลและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้ให้ข้อมูลของบทบาทระดับนโยบาย ซึ่งได้แก่ หัวหน้าหรือตัวแทนของหน่วยงานที่มีความรู้ในเรื่องยุทธศาสตร์ นโยบาย หรือแผนการดำเนินงาน ที่หน่วยงานจัดทำขึ้นเกี่ยวกับการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากหน่วยงานทั้งหมด 18 หน่วยงาน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน ดังนี้

1.1 นายหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขนหาด อำเภอชะอวด	จำนวน 1 คน
1.2 นายหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเคร็ง อำเภอชะอวด	จำนวน 1 คน
1.3 นายหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด อำเภอชะอวด	จำนวน 1 คน
1.4 นายหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง อำเภอชะอวด	จำนวน 1 คน
1.5 นายหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล อำเภอชะอวด	จำนวน 1 คน
1.6 นายหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแหลม อำเภอหัวไทร	จำนวน 1 คน
1.7 นายหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลควนชะลิก อำเภอหัวไทร	จำนวน 1 คน
1.8 นายหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง อำเภอร่อนพิบูลย์	จำนวน 1 คน
1.9 นายหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	จำนวน 1 คน
1.10 นายหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่	จำนวน 1 คน
1.11 นายทศมนตรีหรือปลัดเทศบาลตำบลกระเกต อำเภอเชียรใหญ่	จำนวน 1 คน
1.12 หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย	จำนวน 1 คน
1.13 หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง	จำนวน 1 คน
1.14 หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช	จำนวน 1 คน
1.15 หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ	จำนวน 1 คน
1.16 หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช	จำนวน 1 คน
1.17 หัวหน้าหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช	จำนวน 1 คน
1.18 คณะกรรมการสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โซนพรุควนเคร็ง	จำนวน 1 คน
	จำนวนรวม 18 คน

โดยผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลระดับนโยบาย จากหลักเกณฑ์ 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นบุคคลซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในบทบาท อำนาจหน้าที่ หรือการปฏิบัติงานของหน่วยงานเรื่องการจัดการไฟป่าที่ตนเองสังกัดอยู่
2. เป็นบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ หรือสั่งการ ในการวางแผนการปฏิบัติงานของหน่วยงานเรื่องการจัดการไฟป่าที่ตนเองสังกัดอยู่
3. เป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นผู้นำทางความคิด และทางปฏิบัติ สามารถโน้มน้าวหรือชักจูงบุคคลอื่นๆ ให้มีความคิดเห็นคล้อยตามและปฏิบัติตามตนเองในเรื่องการจัดการไฟป่าได้

2. ผู้ให้ข้อมูลระดับปฏิบัติงาน คือ เจ้าหน้าที่หรือพนักงานที่นำยุทธศาสตร์ นโยบาย หรือแผนการดำเนินงาน ไปปฏิบัติงานจริงภาคสนามในพหุคูณครั้ง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยการแนะนำของผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบาย ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หรือพนักงานที่ทำงานภายใต้สังกัดหน่วยงานนั้นๆ ทั้งหมด 18 หน่วยงาน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คน ดังนี้

1.1 ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลขนหาด
อำเภอชะอวด	จำนวน 1 คน
1.2 ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลเคื่อง
อำเภอชะอวด	จำนวน 1 คน
1.3 ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด
อำเภอชะอวด	จำนวน 1 คน
1.4 ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง
อำเภอชะอวด	จำนวน 1 คน
1.5 ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล
อำเภอชะอวด	จำนวน 1 คน
1.6 ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลแหลม
อำเภอหัวไทร	จำนวน 1 คน
1.7 ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลควนชะลิก
อำเภอหัวไทร	จำนวน 1 คน
1.8 ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง
อำเภอร่อนพิบูลย์	จำนวน 1 คน
1.9 ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	จำนวน 1 คน

1.10 ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบล แม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่	จำนวน 1 คน
1.11 ตัวแทนอาสาสมัครป้องกันไฟป่าของเทศบาลตำบลการะเกด อำเภอเชียรใหญ่	จำนวน 1 คน
1.12 ตัวแทนพนักงานดับไฟป่าสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย	จำนวน 1 คน
1.13 ตัวแทนพนักงานดับไฟป่าสถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง	จำนวน 1 คน
1.14 ตัวแทนพนักงานดับไฟป่าศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช	จำนวน 1 คน
1.15 ตัวแทนพนักงานหรืออาสาสมัครดับไฟป่าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ	จำนวน 1 คน
1.16 ตัวแทนพนักงานหรืออาสาสมัครดับไฟป่าเขตหน้าล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช	จำนวน 1 คน
1.17 ตัวแทนพนักงานดับไฟป่าหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช จำนวน 1 คน	
1.18 ตัวแทนสมาชิกสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โซนพรุควนเคร็ง	จำนวน 1 คน
	จำนวนรวม 18 คน

โดยผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลระดับปฏิบัติงาน คือ เป็นพนักงาน หรืออาสาสมัครในสังกัดของหน่วยงานนั้นๆ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจัดการไฟป่าภาคสนาม ปฏิบัติงานตามนโยบาย มาตรการ และแผนการดำเนินงาน ที่หน่วยงานจัดทำขึ้น สำหรับจัดการไฟป่า

3. สทนากลุ่ม

เป็นการสนทนากับบทบาทของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งขอบเขตและภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานสามารถทำได้ในการจัดการไฟป่า และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาไฟป่าร่วมกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการร่วมสนทนากลุ่มมีจำนวนทั้งหมด 36 คน จากผู้ให้ข้อมูลระดับนโยบาย 18 คน และผู้ให้ข้อมูลระดับปฏิบัติงาน 18 คน

3.4 การสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

3.4.1 แบบสัมภาษณ์

เป็นข้อมูลปฐมภูมิที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยอาศัยทฤษฎี แนวความคิด และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมในเรื่องที่ศึกษา ซึ่งเป็นแบบ

สัมภาษณ์เชิงลึก ในการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 36 คน จะมีการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยความเต็มใจและความยินยอมในการบันทึกเสียงสัมภาษณ์ ประกอบกับการถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิทัลร่วมด้วย ทั้งนี้ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์สามารถเพิ่มเติมและขยายความในคำตอบมากกว่าคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมด้วย

ความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีการทดสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงตามที่คณะกรรมการแนะนำ
2. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แนะนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนน ดังนี้ (ประจักษ์ ภูมิทัศน์, 2559)

ให้	1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
	0	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่
	-1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

หลังจากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนี IOC โดยใช้สูตรของ Rovinelli and Hambleton (1977, P 49-60)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดยที่ IOC เป็นค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์
 $\sum R$ เป็นผลรวมคะแนนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ
 N เป็นจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาระดับค่าดัชนี IOC ของข้อคำถามที่ได้มาจากการคำนวณจากสูตร มีค่าอยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 ซึ่งรายละเอียดของเกณฑ์การพิจารณา มีดังนี้

ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป สามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้

ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุง หรือตัดทิ้ง

สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่ทำการพิจารณาความเที่ยงตรงของข้อคำถามมีจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

2.1 ผศ.ดร. โรจน์จรรย์ ต่านสวัสดิ์ อาจารย์ประจำคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

2.2 ดร. อุทิศ สังข์รัตน์ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

2.3 3 ดร. นฤทธิ ดวงสุวรรณ รองผู้อำนวยการและอาจารย์ประจำสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง

3.4.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการสนทนากลุ่มเป็นขั้นตอนสุดท้าย โดยผู้วิจัยจะรายงานผลการศึกษาทั้งหมดให้กลุ่มตัวอย่างทราบ ทั้งนี้จะมีการวางแผนล่วงหน้าก่อนการสนทนา ดังนี้

1. กำหนดประเด็นคำถามในการศึกษา โดยใช้ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เป็นประเด็นคำถาม

2. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เข้าร่วมการสนทนา ในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ให้ผู้ให้ข้อมูลระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานทั้ง 36 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมสนทนา

3. กำหนดแนวทางการสนทนา และทดลองซ้อมการดำเนินการสนทนา

4. วางแผนเรื่องระยะเวลาและตารางเวลา

5. ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดระยะเวลาในการสนทนา 30-40 นาที

6. ถอดข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึก

7. จัดทำรายงานผลการสนทนากลุ่มเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 36 คน โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลระดับนโยบายที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 18 คน เป็นลำดับแรก จากนั้นให้ผู้ให้ข้อมูลระดับนโยบายแนะนำเจ้าหน้าที่หรือพนักงานในสังกัดที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจัดการไฟฟ้าภาคสนามเพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลในระดับปฏิบัติงาน จำนวน 18 คน จากการแนะนำของผู้ให้ข้อมูลระดับนโยบายทั้ง 18 คน โดยผู้วิจัยจะทำการนัดวันเวลาสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลระดับปฏิบัติงานต่อไปในภายหลัง ซึ่งตลอดการสัมภาษณ์จะมีการบันทึกเสียงและถ่ายภาพประกอบ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการติดต่อผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้าพร้อมนัดวันและเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกเพื่อทำการสัมภาษณ์

การสนทนากลุ่ม หลังจากสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานทั้ง 36 คน เสร็จสิ้น ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยแยกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา หลังจากนั้นนำผลการศึกษามาใช้เป็นประเด็นในการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ แสดงความคิดเห็นและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งในการสนทนากลุ่มผู้วิจัยจะทำหน้าที่เป็น ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้ชักจูงในการสนทนาและจุดประเด็นให้กลุ่มเกิดแนวคิด แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นอย่างกว้างขวางและละเอียด และมีผู้จดบันทึก (Note Taker) ทำหน้าที่จด บันทึกเพียงอย่างเดียว ไม่มีส่วนร่วมในการสนทนา และจะมีผู้ช่วยในการควบคุมเครื่องบันทึกภาพ รวมถึงอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินผู้สนทนาและผู้จดบันทึก เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่าง เต็มที่ เมื่อการสนทนากลุ่มเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลจากการจดบันทึก

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยถอดเทปการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลโดยละเอียด
2. ผู้วิจัยอ่านบทบันทึกการสัมภาษณ์หลายๆ รอบ เพื่อทำความเข้าใจในประเด็นที่กำลังศึกษา อย่างเป็นองค์รวม
3. ผู้วิจัยจะลดทอนสิ่งที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์ให้เหลือเพียงประเด็นหลักๆ และนำสิ่งที่ คล้ายคลึงกันของผู้ให้ข้อมูลมาสร้างเป็นประเด็นหลัก
4. ผู้ทำวิจัยจัดหมวดหมู่เนื้อหาหลัก โดยนำประเด็นหลักที่คล้ายคลึงกันมารวมกันและตัด ประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป
5. ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบความรู้เดิมที่มีอยู่กับประเด็นหลักที่ได้ในการศึกษาคั้งนี้ โดยให้ ความสำคัญกับการอธิบายข้อมูลซึ่งรายงานความหมายของประสบการณ์อย่างละเอียด จากนั้นจึงสรุป ประเด็นหลักทั้งหมดเพื่อให้เห็นภาพเชิงลึกของประสบการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เกิดขึ้นจาก ปรากฏการณ์ที่ทำการศึกษา
6. ใช้การตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหา หลักจากนั้นจึงเขียนผลการศึกษาโดย แยกตามวัตถุประสงค์ และหัวข้อของแนวคำถาม และในการพรรณนาในเชิงอธิบาย

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล จากการถอดเทปออกมาเป็นบทสนทนา ซึ่งจะถอด เทปบันทึกเสียงอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน โดยที่ผู้วิจัยไม่ใส่ความคิดเห็นที่เป็นข้อสรุป ของตนเองลงไปวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหา หลักจากนั้นจึง เขียนผลการศึกษาโดยแยกตามวัตถุประสงค์ และหัวข้อของแนวคำถาม และในการพรรณนาในเชิง อธิบาย

โดยวิธีในการศึกษา เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล และวิธีวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย สรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 สรุปวิธีการศึกษา เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล และวิธีวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย

คำถามการวิจัย	วิธีการศึกษา	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่ และที่แสดงออกจริงในระดับนโยบาย ด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์นโยบาย หรือแผนการดำเนินงาน สำหรับรับมือกับไฟป่าพายุความชื้น ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร	- ศึกษาเอกสาร - สัมภาษณ์ - สนทนากลุ่ม	หัวหน้าหรือผู้แทนหน่วยงาน	- ศึกษาเอกสาร - แบบสัมภาษณ์ - สนทนากลุ่ม	- ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความหมายในรูปแบบของการวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์และแนวคำถาม โดย ใช้ การพรรณนาในเชิงอธิบาย
2. บทบาทในระดับปฏิบัติงานตามหน้าที่ และที่แสดงออกจริง ซึ่งเป็นการนำยุทธศาสตร์ นโยบาย หรือแผนงานที่หน่วยงานจัดทำ ขึ้นมาปฏิบัติในภาคสนามสำหรับจัดการไฟป่าพายุความชื้น ในพื้นที่เขต	- ศึกษาเอกสาร - สัมภาษณ์ - สนทนากลุ่ม	ตัวแทนเจ้าหน้าที่พนักงาน หรืออาสาสมัครป้องกันไฟป่าที่ทำงานภายใต้สังกัดหน่วยงานนั้นๆ	- ศึกษาเอกสาร - แบบสัมภาษณ์ - สนทนากลุ่ม	- ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความหมายในรูปแบบของการวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์และแนวคำถาม โดย ใช้ การพรรณนาในเชิงอธิบาย

คำถามการวิจัย	วิธีการศึกษา	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือในการเก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
ห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อย และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร				
3. ปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อการจัดทำยุทธศาสตร์ นโยบาย หรือแผนการดำเนินงาน ของหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน ในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อยและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร	- สัมภาษณ์ - สนทนากลุ่ม	-หัวหน้าหรือผู้แทนหน่วยงาน	- แบบสัมภาษณ์ - สนทนากลุ่ม	- ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความหมายในรูปแบบของการวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์และแนวคำถาม โดย ใช้ การพรรณนาในเชิงอธิบาย
4. ปัญหา อุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในภาคสนามของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อยและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร	- สัมภาษณ์ - สนทนากลุ่ม	- ตัวแทนเจ้าหน้าที่พนักงานหรืออาสาสมัครป้องกันไฟป่าที่ทำงาน ภายใต้สังกัดหน่วยงานนั้นๆ	- แบบสัมภาษณ์ - สนทนากลุ่ม	- ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความหมายในรูปแบบของการวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์และแนวคำถาม โดย ใช้ การพรรณนาในเชิงอธิบาย

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสิ้นจำนวน 36 คน โดยแบ่งออกเป็นหัวหน้าหน่วยงานภาครัฐ 17 คน คณะกรรมการสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโซนพรุควนเคร็ง 1 คน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ 17 คน และสมาชิกสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโซนพรุควนเคร็ง 1 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตด้วยการบันทึกภาพ และการสัมภาษณ์เชิงลึก และจัดการสนทนากลุ่มเป็นลำดับสุดท้าย เพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงาน ในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนา ทั้งนี้ ลำดับในการเสนอผลการศึกษามีดังนี้

4.1 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงาน

4.2 สถานการณ์ด้านไฟป่าในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปัจจุบัน

4.3 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่และที่แสดงออกจริง ในระดับนโยบายในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.4 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่และที่แสดงออกจริงในระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.5 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบายในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.6 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4.1 แสดงรายชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบายจำนวนทั้งสิ้น 18 คน จาก 18 หน่วยงาน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบการบันทึกเสียง ถ่ายภาพ จดบันทึก สังเกตการณ์ ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากหัวหน้าหน่วยงาน หรือตัวแทน ที่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาท อำนาจหน้าที่ มีความรู้และเข้าใจในนโยบายและแผนการดำเนินงานของ หน่วยงาน และมีอำนาจในการตัดสินใจ สั่งการ ในการวางแผนปฏิบัติงานของหน่วยงาน อีกทั้งเป็น บุคคลที่เป็นผู้นำทางความคิด และทางปฏิบัติ สามารถโน้มน้าว ชักจูงบุคคลอื่นๆ ให้มีความคิดเป็น คล้อยตาม และปฏิบัติตามตนเองในเรื่องการจัดการไฟฟ้าได้ ซึ่งในที่นี้ คือ ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดใน หน่วยงาน ประกอบด้วย นายกองค้การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล หัวหน้า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมไฟฟ้า และคณะกรรมการเครือข่ายสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรควนเคร็ง แต่ทั้งนี้ เนื่องด้วยนายกองค้การบริหารส่วนตำบลขอหาตไม่สะดวกในการให้ สัมภาษณ์ จึงมอบหมายหน้าที่ให้กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลของหาตเป็นผู้ให้สัมภาษณ์แทน เนื่องจากปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่บริหารงานในส่วนของนโยบายและแผน ตาม นโยบายของนายกองค้การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกกลุ่ม ตัวอย่างทั้ง 3 ประการ ดังนั้น ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นตัวแทนในการให้สัมภาษณ์ของ องค์การบริหารส่วนตำบลขอหาต

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับนโยบาย

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	วันที่สัมภาษณ์
1	นายบุญยืน ประทุมมาศ	นายกองค้การบริหาร ส่วนตำบลสวนหลวง	องค์การบริหาร ส่วนตำบล สวนหลวง	22 พฤษภาคม 2560
2	นายชนวิทย์ ชุ่นอินทร์	นายกองค้การบริหาร ส่วนตำบล แม่เจ้าอยู่หัว	องค์การบริหาร ส่วนตำบล แม่เจ้าอยู่หัว	22 พฤษภาคม 2560
3	นางสุภาพร จุลเรือง	ปลัดองค์การบริหาร ส่วนตำบลขอหาต	องค์การบริหาร ส่วนตำบล ขอหาต	14 มิถุนายน 2560
4	พ.ต.ท.สมศักดิ์ จันทรมณี	นายกองค้การบริหาร ส่วนตำบลนางหลง	องค์การบริหาร ส่วนตำบล นางหลง	14 มิถุนายน 2560

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับนโยบาย (ต่อ)

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	วันที่สัมภาษณ์
5	นายสุชีพ จันทร์แก้ว	นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลควนชะลิก	องค์การบริหาร ส่วนตำบล ควนชะลิก	15 มิถุนายน 2560
6	นายเสทือน ถาวรนุรักษ์	นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลแหลม	องค์การบริหาร ส่วนตำบลแหลม	15 มิถุนายน 2560
7	นายอภิเชฐ ปรัดชู	นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบล การะเกด	เทศบาลตำบล การะเกด	15 มิถุนายน 2560
8	พ.ต.อ.พิทักษ์ คลังจันทร์	นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านตุล	องค์การบริหาร ส่วนตำบล บ้านตุล	21 มิถุนายน 2560
9	นายบุญกุล ธานีรัตน์	นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลควนพัง	องค์การบริหาร ส่วนตำบล ควนพัง	21 มิถุนายน 2560
10	นายบุญฤทธิ์ แคล้วแก้ว	นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลชะอวด	องค์การบริหาร ส่วนตำบล ชะอวด	22 มิถุนายน 2560
11	นายไสว ทองดำ	นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลเคร็ง	องค์การบริหาร ส่วนตำบลเคร็ง	22 มิถุนายน 2560
12	นายทวีศักดิ์ อัมระระ	หัวหน้าสถานีควบคุม ไฟฟ้าพรุควนเคร็ง	สถานีควบคุมไฟฟ้า พรุควนเคร็ง	28 มิถุนายน 2560
13	นายธนากร รักธรรม	หัวหน้าสถานีควบคุม ไฟฟ้าทะเลน้อย	สถานีควบคุมไฟฟ้า ทะเลน้อย	29 มิถุนายน 2560
14	นายวิวัฒน์ นาคช่วย	หัวหน้าศูนย์ ปฏิบัติการไฟฟ้า นครศรีธรรมราช	ศูนย์ปฏิบัติการ ไฟฟ้านคร- ศรีธรรมราช	30 มิถุนายน 2560
15	นายทรงวุฒิ เขี่ยมเวช	หัวหน้าเขตห้ามล่า สัตว์ป่าบ่อล้อ	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า บ่อล้อ	27 กันยายน 2560
16	นายชาย สุวรรณชาติ	หัวหน้าเขตห้ามล่า สัตว์ป่าทะเลน้อย	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย	28 กันยายน 2560

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับนโยบาย (ต่อ)

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	วันที่สัมภาษณ์
17	นายคณพจน์ เรืองมณี	หัวหน้าหน่วยส่งเสริม การควบคุมไฟฟ้า นครศรีธรรมราช	หน่วยส่งเสริม การควบคุมไฟฟ้า นครศรีธรรมราช	28 กันยายน 2560
18	นายสมเอก อินทร์ช่วย	คณะกรรมการ สภากลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลา โชนพรุควน เครี้ง	สภากลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา	14 กันยายน 2560

นอกจากนี้ ตารางที่ 4.2 แสดงรายชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์ระดับปฏิบัติงานจำนวนทั้งสิ้น 18 คน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบการบันทึกเสียง ถ่ายภาพ จุดบันทึก สังเกตการณ์ จากการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยการแนะนำของผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบาย ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้คือ เป็นพนักงาน หรืออาสาสมัครในสังกัดของหน่วยงานนั้นๆ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจัดการไฟฟ้าภาคสนาม ปฏิบัติงานตามนโยบาย มาตรการ และแผนการดำเนินงาน ที่หัวหน้าหน่วยงานจัดทำขึ้นสำหรับจัดการไฟฟ้า ทั้งนี้ สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ให้สัมภาษณ์ของหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช เป็นเจ้าหน้าที่ที่เคยปฏิบัติงานประจำหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช แต่ปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ย้ายสังกัดมาปฏิบัติงานประจำศูนย์ส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้าภาคใต้ เนื่องจากกรมป่าไม้มีการปรับเปลี่ยนหน่วยงานภายในสังกัด

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับปฏิบัติงาน

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	วันที่สัมภาษณ์
1	นายพงศ์ศักดิ์ ชุมคง	อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหาร ส่วนตำบล สวนหลวง	29 พฤษภาคม 2560
2	ส.อ.วีรภัทร สาระมาศ	เจ้าพนักงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณ ภัยปฏิบัติงาน	องค์การบริหาร ส่วนตำบล แม่เจ้าอยู่หัว	22 พฤษภาคม 2560
3	นายสมพร นุ่นน้อย	อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหาร ส่วนตำบล ขอนหาด	14 กันยายน 2560

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับปฏิบัติงาน (ต่อ)

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	วันที่สัมภาษณ์
4	นายสุพิศ สุขคนธ์	อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหาร ส่วนตำบล นางหลง	17 มกราคม 2561
5	จ.ส.ต.นิยม นิรภัย	ประธานอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่าย พลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหาร ส่วนตำบล ควนชะลิก	17 มกราคม 2561
6	นายแสง ขวดทอง	อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหาร ส่วนตำบลแหลม	14 กันยายน 2560
7	นายสมบัติ มากจันทร์	อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	เทศบาลตำบล การะเกด	16 มิถุนายน 2560
8	นายเถวียน ภูมรินทร์	อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหาร ส่วนตำบล บ้านตุล	13 กันยายน 2560
9	นายสายันต์ รอดอยู่	อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหาร ส่วนตำบล ควนพัง	13 กันยายน 2560
10	นายณรงค์ สังข์ขุน	อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหาร ส่วนตำบล ชะอวด	27 กันยายน 2560
11	นายวิริยะ รักษ์ชู	ประธานอาสาสมัคร ป้องกันภัยฝ่าย พลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหาร ส่วนตำบลเคร็ง	17 มกราคม 2561
12	นายแนบ หนูดำ	พนักงานดับไฟฟ้า	สถานีควบคุมไฟฟ้า พรุควนเคร็ง	28 มิถุนายน 2560
13	นายวินัย จันทร์แก้ว	พนักงานดับไฟฟ้า	สถานีควบคุมไฟฟ้า ทะเลน้อย	29 มิถุนายน 2560
14	นายถาวร ชูกร	พนักงานชุด ปฏิบัติการพิเศษดับ ไฟฟ้า (หน่วยเสือไฟ)	ศูนย์ปฏิบัติการ ไฟป่านคร- ศรีธรรมราช	30 มิถุนายน 2560
15	นายสุรินทร์ พรหมรักษ์	เจ้าพนักงานพิทักษ์ป่า	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า บ่อล้อ	27 กันยายน 2560
16	นายเทอดศักดิ์ ดิษฐา อภิชัย	หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ ป่าควนเคร็ง	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ทะเลน้อย	21 ธันวาคม 2560

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับปฏิบัติงาน (ต่อ)

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	วันที่สัมภาษณ์
17	นายสุภัทร แก้วบัวทอง	ผู้ช่วยพนักงาน พิทักษ์ป่า	หน่วยส่งเสริม การควบคุมไฟป่า นครศรีธรรมราช	12 กุมภาพันธ์ 2561
18	นายเดโช อ่อนแก้ว	สมาชิกกลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา โซนพรุควนเคร็ง	กลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา	14 กันยายน 2560

สำหรับขั้นตอนสุดท้ายของการศึกษา เป็นการจัดประชุมสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดการไฟป่าที่พบจากการศึกษาร่วมกัน โดยการจัดประชุมจะเชิญผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานทั้งหมด 36 คน เป็นผู้เข้าร่วมการประชุม ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 26 เมษายน 2561 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลเคร็ง ตำบลเคร็ง อำเภอลำดวน จังหวัด นครศรีธรรมราช แต่ทั้งนี้ เนื่องจากหัวหน้าและเจ้าหน้าที่ของหลายๆ หน่วยงานในการศึกษานี้ติดภารกิจ และไม่สะดวกในการเข้าร่วมประชุม บางหน่วยงานจึงได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมประชุม โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 15 คน ดังที่แสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
1	นายธนากร รักธรรม	หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าทะเล น้อย	สถานีควบคุมไฟป่าทะเล น้อย
2	นายคณพจน์ เรืองมณี	หัวหน้าหน่วยส่งเสริมการควบคุม ไฟป่า นครศรีธรรมราช	หน่วยส่งเสริมการควบคุม ไฟป่า นครศรีธรรมราช
3	นายวิริยะ รักษ์ชู	ประธานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่าย พลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหารส่วนตำบล เคร็ง
4	นายสมพร นุ่นน้อย	อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหารส่วนตำบล ขอนหาด
5	นายสุพิศ สุคนธ์	อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหารส่วนตำบล นางหลง
6	นายเดโช อ่อนแก้ว	สมาชิกกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โซนพรุควนเคร็ง	สมาชิกกลุ่มน้ำทะเล สาบสงขลา
7	นายไพบุลย์ เสนอินทร์	เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยปฏิบัติงาน	องค์การบริหารส่วนตำบล เคร็ง

ตารางที่ 4.3 รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม (ต่อ)

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
8	นางพิชญาพร โสมจันทร์	หัวหน้าฝ่ายปกครอง	เทศบาลตำบลเกาะเกิด
9	นายเฉลิมศักดิ์ สมัย	นักศึกษาฝึกงาน	เทศบาลตำบลเกาะเกิด
10	นายวุฒิสักดิ์ ทองนอก	พนักงานขับเครื่องจักรกล	เทศบาลตำบลเกาะเกิด
11	นายสิทธิศักดิ์ เรืองสังข์	เจ้าหน้าที่ตรวจป่า	สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 นครศรีธรรมราช
12	นายอภิสิทธิ์ ชัยมงคล	พนักงานดับไฟฟ้า	หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช
13	นายฤทธิชัย มีรอด	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิทักษ์ป่าควนเคือง	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย
14	นายวิรัตน์ คำจูด	พนักงานดับไฟฟ้า	สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเคือง

ทั้งนี้ ก่อนนำเสนอผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอสถานการณ์ไฟฟ้าพรุควนเคือง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปัจจุบันปี พ.ศ. 2559-2560 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.2 สถานการณ์ด้านไฟฟ้าในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปัจจุบัน

พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อเป็นพื้นที่ราบลาดเทลงสู่แม่น้ำปากพนัง และพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยเป็นที่ราบลุ่ม ในฤดูฝนน้ำที่ล้นเอ่อจากแม่น้ำปากพนังจะไหลลงสู่ป่าพรุ ทะเลน้อย และทะเลสาบสงขลาตอนบน ซึ่งเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง มีแม่น้ำปากพนังไหลผ่านกลาง มีการจัดการน้ำโดยโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งนี้ในพื้นที่ได้มีการขุดคลองชะอวด-แพรกเมือง รวมทั้งมีการสร้างประตูระบายน้ำชะอวด-แพรกเมือง เพื่อบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ดังกล่าว (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557) เนื่องจากในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง มีการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยทั้งในและรอบป่าพรุควนเคือง ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง จึงเป็นไฟฟ้าที่เกิดขึ้นกับป่าพรุควนเคืองซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุม 5 อำเภอ สาเหตุสำคัญของการเกิดไฟฟ้าในพื้นที่ป่าพรุควนเคือง คือ การลักลอบจุดไฟเผาป่า การจุดไฟเผาวัชพืชเพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้านแล้วไฟลุกลามเข้าสู่ป่าพรุ การหาของป่า การหาของป่า และการหาปลา จากการศึกษาของกอบศักดิ์ และคณะ (2556, อ่างใน อานันต์ คำภีระ, 2560) พบว่า สาเหตุการเกิดไฟไหม้ป่าพรุควนเคืองในปี พ.ศ. 2553 และ 2555 ซึ่งเป็นปีที่เกิดไฟฟ้า

อย่างรุนแรงและเกิดมากที่สุด มีสาเหตุมาจากการเผาพื้นที่เพื่อบุกรุกทำการเกษตรเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ การเผาไร่แล้วลูกกลมเข้าป่า การทำไม้ และการหาของป่าล่าสัตว์ โดยเฉพาะการจุดไฟเพื่อหาปลาและสัตว์น้ำ แต่ภายหลัง ในปี พ.ศ. 2559 พบว่าการเกิดไฟป่ามีสาเหตุมาจากการหาของป่าล่าสัตว์มากที่สุด (สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย, 2560ก) โดยเฉพาะการหาปลา ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของ นายธนากร รักธรรม กล่าวว่า

“...สาเหตุที่ผมมองว่ามันเป็นปัญหาหลักก็คือ ไฟป่าที่เกิดจากมนุษย์ เกิดจากวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ ที่จุดโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ดีในเรื่องของการใช้กระทะจุด เรื่องของวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ว่าในพรมีคลองมีน้ำ ก็จำเป็นต้องหาปลาตามวิถีชีวิตเขา ปัญหาหลักๆ ที่เราเจอเมื่อ 2-3 ปี ที่ผ่านมา ที่จุดมากที่สุด คือพวกหาปลา กลุ่มหาปลานี้ค่อนข้างควบคุมยากจริงๆ เพราะว่าคนหมู่มากของพื้นที่พรุหาปลาหมด...” (นายนายธนากร รักธรรม หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 29 มิถุนายน 2560)

จากบทสัมภาษณ์ของหัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย แสดงให้เห็นว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุควนเคร็งมากที่สุด คือ การหาปลา โดยการจุดไฟเผาเพื่อให้ต้นเสม็ดล้มลงและเป็นโพรงบริเวณโคนต้นไม้ และหากไฟไหม้ลงไปในพื้นที่พรุจะทำให้เกิดหลุมและโพรงใต้ดิน ซึ่งปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ จะเข้ามาอยู่อาศัย ทำให้ชาวบ้านสามารถจับได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับรายงานสรุปประจำปีของส่วนควบคุมไฟป่า กล่าวคือ สาเหตุการเกิดไฟป่าทั่วประเทศ พบว่า สาเหตุมาจากการหาของป่ามากที่สุดร้อยละ 61.90 ในปี 2559 (ส่วนควบคุมไฟป่า, 2559ข) และ ร้อยละ 72.37 ในปี 2560 (ส่วนควบคุมไฟป่า, 2560)

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้ป่าพรุควนเคร็งเกิดไฟป่าอย่างรุนแรงและลูกกลมอย่างรวดเร็ว คือ ปริมาณน้ำในป่าพรุ ปริมาณน้ำในป่าพรุลดลงเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์ที่ดินประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะนโยบายของภาครัฐที่จัดทำโครงการปลูกปาล์มน้ำมันทดแทนพลังงานตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2548 ที่ส่งเสริมให้ประชาชนหันมาปลูกปาล์มน้ำมัน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2558) ซึ่งศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันสุราษฎร์ธานี (2555) กล่าวว่า การปลูกปาล์มน้ำมันในดินพรุสามารถให้ผลผลิตสูงกว่าการปลูกปาล์มน้ำมันในดินทั่วไป ธรรมชาติในการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมันจะอาศัยการดูดซับน้ำปริมาณมาก การปลูกปาล์มน้ำมันมากๆ อาจส่งผลให้น้ำใต้ดินแห้งได้ อีกทั้งการปรับสภาพพื้นที่เพื่อปลูกปาล์มน้ำมันโดยการขุดร่องเพื่อระบายน้ำออกจากป่าพรุ และการขุดคลองชะอวด-แพรงเมือง เมื่อมีการระบายน้ำเพื่อทำการเกษตรของชาวบ้านลงสู่คลองชะอวด-แพรงเมือง ทำให้การระบายน้ำออกจากป่าพรุง่ายขึ้น น้ำจึงถูกเร่งระบายออกอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ปริมาณน้ำในป่าพรุลดลงต่ำกว่าผิวดิน (-0.2 ม.) อยู่ในจุดวิกฤติ เศษซากอินทรีย์วัตถุแห้งสนิทจึงเกิดเป็นเชื้อเพลิงอย่างดีสำหรับไฟป่า และเกิดไฟป่าได้ง่ายขึ้น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายวิศักดิ์ อัมระระ กล่าวว่า

“...เมื่อก่อนป่าพรุน้ำมันซัง น้ำท่วมปีหนึ่งอย่างน้อยสัก 5-6 เดือน พอเราขุดคลองชะอวด-แพรกเมือง น้ำมันจะไม่ซังแล้วที่นี้...น้ำมันจะไหลลงคลองเทลงคลองหมด ผมว่านะความคิดของผมนะป่าพรุแห่งนี้ เพราะน้ำมันลงคลองหมด แล้วก็เนี่ยเรามาส่งเสริมปลูกปาล์ม ปลูกปาล์มในป่าพรุซึ่งปาล์มเนี่ยมันใช้น้ำเยอะ ถึงปลูกปาล์มนี้ซุดๆ เห็นไหมร่องปาล์มเนี่ย เป็นร่องๆ น้ำก็ไปซังในนั้น น้ำจากป่ามันก็ไปลงในนั้น พอหน้าแล้งจริงๆ น้ำในคูปาล์มมันก็ไม่มี เสร็จลงคลองหมด ทำให้พรุแห่งนี้พอพรุแห่งนี้เกิดไฟไหม้...” (นายทวีศักดิ์ อามะระ หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง, สัมภาษณ์วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

สำหรับไฟป่าที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2560 จากข้อมูลรายงานสถิติการเกิดไฟป่าในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ทางสถานีควบคุมไฟป่าได้มีการแบ่งอาณาเขตในการดูแลพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็งรับผิดชอบพื้นที่ป่าพรุในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อยรับผิดชอบพื้นที่ป่าพรุในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยในจังหวัดนครศรีธรรมราชและบริเวณใกล้เคียง ซึ่งสถิติการเกิดไฟป่าประจำปีงบประมาณ 2559 มีไฟป่าเกิดขึ้นรวม 112 ครั้ง และมีพื้นที่ถูกไฟไหม้เสียหายรวม 10,975 ไร่ โดยในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมีไฟป่าเกิดขึ้น 51 ครั้ง พื้นที่เสียหาย 5,819 ไร่ (ตารางที่ 4.4) และในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีไฟป่าเกิดขึ้น 61 ครั้ง พื้นที่ถูกไฟไหม้ 5,156 ไร่ (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.4 สถิติไฟป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ ประจำปีงบประมาณ 2559

พื้นที่ไฟไหม้	จำนวน (ครั้ง)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)
1. ตำบลควนพัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	9	753
2. ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช	8	476
3. ตำบลบ้านตุล อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช	15	1,867
4. ตำบลชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช	3	438
5. ตำบลสวนหลวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช	16	2,285
รวม	51	5,819

ที่มา: ดัดแปลงจาก สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง (2560ก, น. 1)

ตารางที่ 4.5 สถิติไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2559

พื้นที่ไฟไหม้	จำนวน (ครั้ง)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)
1. ตำบลเคิ่ง อำเภอลำชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช	54	4,852
2. ตำบลหนองหาด อำเภอลำชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช	1	46
3. ตำบลควนชะลิก อำเภอกว๊านใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช	4	67
4. ตำบลเกาะเกตุ อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช	3	191
รวม	61	5,156

ที่มา: ดัดแปลงจาก ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟฟ้า (2560, น. 11)

ระยะเวลาส่วนใหญ่ของการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ อยู่ในระหว่างปี พ.ศ. 2560 ที่สภาพอากาศในปี 2560 มีความผันแปรผิดไปจากปกติ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยทั้งปีทั่วประเทศสูงกว่าค่าปกติประมาณร้อยละ 27 ซึ่งเกือบทุกภาคของประเทศไทยมีฝนตกชุกหนาแน่นเกือบตลอดปี ภาคใต้ฝั่งตะวันออกมีฝนสูงกว่าค่าปกติถึงร้อยละ 982 ในช่วงฤดูฝน (ศูนย์ภูมิอากาศ กองพัฒนาอุตุนิยมวิทยา, 2561) ส่งผลให้ป่าพรุมีน้ำเพียงพอต่อการรักษาระดับน้ำในพรุและความชุ่มชื้นของผืนป่า ดังนั้น ในปี 2560 สถิติการเกิดไฟฟ้าประจำปีงบประมาณ 2560 มีไฟฟ้าเกิดขึ้นน้อยกว่าปี 2559 คือ เกิดไฟฟ้าขึ้น 16 ครั้ง และมีพื้นที่ถูกไฟไหม้ 211 ไร่ (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 สถิติไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ประจำปีงบประมาณ 2560

พื้นที่ไฟไหม้	จำนวน (ครั้ง)	พื้นที่เสียหาย (ไร่)
1. ตำบลบ้านตุล อำเภอลำชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช	1	5
2. ตำบลเคิ่ง อำเภอลำชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช	14	201
3. ตำบลสวนหลวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช	1	5
รวม	16	211

ที่มา: ดัดแปลงจาก ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟฟ้า (2560ก, น. 11)

ทั้งนี้ จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานการณ์ความรุนแรงของไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าพรุควนเคร็งในแต่ละปี นอกจากการกระทำของมนุษย์แล้ว สภาพอากาศและความแห้งแล้งก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้สถานการณ์ไฟฟ้าที่มีความรุนแรงมากขึ้น หากในปีนั้นสภาพอากาศมีความแห้งแล้งและเกิดฝนทิ้งช่วงเป็นระยะเวลาานาน

ในลำดับต่อไป เป็นการเสนอผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้ง 2 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งผลการศึกษออกเป็น 4 ข้อย่อย ตามคำถามการวิจัย ดังนี้

4.3 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่และที่แสดงออกจริง ในระดับนโยบายในการจัดการไฟฟ้าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.4 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.5 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่และที่แสดงออกจริง ในระดับนโยบายในการจัดการไฟฟ้าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.6 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

มีรายละเอียดดังนี้

4.3 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่และที่แสดงออกจริง ในระดับนโยบายในการจัดการไฟฟ้าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษารoles บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบายในการจัดการไฟฟ้าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงนโยบายที่แสดงออกถึงบทบาทของแต่ละหน่วยงานในการจัดการไฟฟ้าในพื้นที่ปกครองของตนเอง โดยศึกษาจากกิจกรรม โครงการ หรือแผนงานที่หน่วยงานจัดทำขึ้นหรือดำเนินการสำหรับจัดการไฟฟ้าในพื้นที่

เนื่องจากพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อีกทั้งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ยังเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจในการป้องกันและควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยมีสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคที่ทำหน้าที่ดูแลบริหารจัดการในเขต

พื้นที่อนุรักษ์ให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการหลักและนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำหรับหน่วยงานภาคสนามที่อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช และมีบทบาทในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็งในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่งในการศึกษานี้ ประกอบด้วย สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช แต่ทั้งนี้ สำหรับเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้สังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 สงขลา มีพื้นที่รับผิดชอบ 285,625 ไร่ ครอบคลุม 3 จังหวัด ได้แก่ นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา แต่เนื่องจากหน่วยงานมีพื้นที่รับผิดชอบกว่า 158,726 ไร่ อยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนั้น นอกจากหน่วยงานปฏิบัติงานตามแผนและนโยบายของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 สงขลา แล้ว หน่วยงานยังต้องปฏิบัติงานตามแผนและนโยบายของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช ด้วยเช่นกัน

นอกจากหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่มีบทบาทในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็งในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในพื้นที่ดังกล่าวยังมีป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งกรมป่าไม้เป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบ โดยมีหน่วยงานในพื้นที่ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการไฟป่า คือ หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่า นครศรีธรรมราช สังกัดสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 นครศรีธรรมราช และนอกจากหน่วยงานของภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการไฟป่าแล้ว การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนก็มีความสำคัญในการจัดการไฟป่าให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และเกิดการจัดการไฟป่าที่ยั่งยืน สำหรับหน่วยงานหรือองค์กรภาคประชาชนที่ใช้ในการศึกษานี้ เครือข่ายสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคร็ง ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันของชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณรอบพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง ตำบลเคร็ง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทั้งนี้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ได้มีนโยบายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พลเอกสุรศักดิ์ กาญจนรัตน์) เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการบริหารจัดการโดยเป็นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (ส่วนวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมอุทยานแห่งชาติ, 2560)

1. ปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสม ทันเหตุการณ์ มีบทลงโทษการกระทำผิดที่ชัดเจน และสร้างบรรทัดฐานในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม
2. บูรณาการแผนงานระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกัน ป่าไฟ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ลดการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน
3. กำหนดมาตรการ/เพิ่มประสิทธิภาพการป้องกัน ป่าไฟ และอนุรักษ์ให้มีความชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง พื้นที่ที่ยังไม่ถูกบุกรุกให้เน้นการป้องกัน
4. ใช้มาตรการปราบปรามโดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อผู้กระทำผิดและลงโทษเจ้าหน้าที่ทุกระดับชั้นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิดอย่างเฉียบขาดและรวดเร็ว

5. ลดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้และที่ดินของรัฐ สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชนในการปลูกป่า จัดการป่าชุมชน และปลูกป่าเศรษฐกิจ

6. สร้างความสมดุลของระบบนิเวศโดยจัดการทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำให้อื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเพื่อลดความสูญเสียของชีวิตและทรัพย์สินจากปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง และหมอกควันไฟป่า

นโยบาย 5S

นโยบาย 5S มีรายละเอียดดังนี้ (ส่วนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมอุทยานแห่งชาติ, 2560)

1) Stability (มั่นคงทุกระดับ) สร้างขวัญกำลังใจและความมั่นคงให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกระดับชั้น ให้เกียรติคนทำงาน สนับสนุนและยกย่องผลงานที่มีคุณภาพ

2) Strengthening (กระชับวิธีการ) คือ ปฏิบัติภารกิจด้วยความรวดเร็วกระชับ ตรงประเด็น และมีมาตรฐานทางด้านวิชาการ ทั้งในมิติของการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นผลสัมฤทธิ์เป็นหลัก

3) Show transparency (ดำเนินงานโปร่งใส) หมายถึง สัตว์ป่า ความเข้มแข็ง การดำรงพันธุ์ ความเมตตาของแม่ที่มีต่อลูก ลูกช้างเป็นช้างเผือก หมายถึง ความเป็นพิเศษ เป็นตัวแทน อส. โดยเฉพาะเรื่องของสัตว์ป่า อ.อ.ป. (เรื่อง คชบาล) และองค์การสวนสัตว์ (อสส.)

4) Strategy (ใส่ใจกลยุทธ์) คือ วางแผนกลยุทธ์แบบบูรณาการทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานให้สามารถปฏิบัติได้จริง เพื่อนำไปสู่ผลงาที่เป็นรูปธรรมอย่างเป็นขั้นตอนและมีประสิทธิภาพสูงสุด (ทำก่อน ทำจริง ทำทันที มีผลสัมฤทธิ์)

5) Sustainable management (บริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามพระราชปณิธานสูงสุดด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน) คือ บริหารจัดการ สงวน อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นรากฐานของสังคมคุณภาพและการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน

นโยบายเร่งด่วน

นโยบายเร่งด่วนมีรายละเอียดดังนี้ (ส่วนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมอุทยานแห่งชาติ, 2560)

1) ดำเนินการในเรื่องสิทธิของบุคลากรทุกระดับ ปรับปรุงสภาพการทำงาน/สภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรชั้นผู้น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ทุรกันดารหรือพื้นที่เสี่ยงภัย

2) ดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างเต็มสามารถ

3) ป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า ล่าสัตว์และตัดไม้ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในการรักษาแหล่งต้นน้ำ ผืนป่า สัตว์ป่า และเร่งฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม

4) ใช้มาตรการปราบปรามโดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อผู้กระทำความผิดและลงโทษเจ้าหน้าที่ทุกระดับชั้นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำผิดอย่างเฉียบขาดและรวดเร็ว

5) ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาการลักลอมตัดไม้พะยุง และสำรวจไม้พะยุงของกลางเพื่อเตรียมการแปรรูปและส่งมอบให้รัฐบาลเพื่อใช้ประโยชน์

6) เพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนและป้องกันการบุกรุก

7) สำรวจพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้แล้วเสร็จภายใน 1 เดือน เพื่อดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลต่อไป

8) ปฏิบัติตามแผนการแก้ไขปัญหาคารขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ทุกครัวเรือนตามยุทธศาสตร์พัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้สำเร็จตามกำหนดเวลา

9) ปรับปรุงหน่วยงานที่จัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว (อุทยานแห่งชาติ สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ ฯลฯ) ให้เป็นสากล มีการควบคุมการบริหารจัดการที่เป็นระบบ

10) ดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤติให้แล้วเสร็จตามแผนฯ 26 จังหวัด

11) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ CITES ให้สำเร็จตามกำหนดเวลาอย่างเคร่งครัดและให้ทุกหน่วยงานให้ความร่วมมืออย่างเต็มความสามารถ

12) ทุกหน่วยงานระดับกรมจัดทำโครงการกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR : Corporate Social Responsibility) ให้ครอบคลุมถึงหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น อุทยานฯ

13) ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

14) ดำเนินการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อสร้างความตระหนัก ความเข้าใจ และความน่าเชื่อถือของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ ทส. โดยเฉพาะความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

15) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาการถือครองสิทธิ์ที่ดินทับซ้อนอันเนื่องมาจากการออกเอกสารสิทธิ์ แผนที่ ขอกฎหมาย และการทุจริตของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ

16) เร่งรัดและผลักดันการนำ "โครงการเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ" (แผนที่ สองพันล้าน!!) มาใช้แก้ไขปัญหาเขตที่ดินทับซ้อนและแนวเขตพื้นที่ป่าไม้ชัดเจน อันก่อให้เกิดข้อขัดแย้งระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ

17) บริหารงานงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ทันตามกำหนดเวลาของรัฐบาลดำเนินงานอย่างสุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

จากนโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้กล่าวมาในข้างต้น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ มีการจัดทำยุทธศาสตร์ของกรมให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน 4 ด้านหลัก ดังนี้ (ส่วนนโยบายและแผน, 2558)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สงวน อนุรักษ์ พื้นฟู และจัดการทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างบูรณาการ และยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 อนุรักษ์ พื้นฟูระบบนิเวศป่าต้นน้ำเพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การป้องกัน การลดผลกระทบ และการปรับตัวเพื่อรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการองค์การและการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า

สืบเนื่องจากในปัจจุบัน ระดับการเกิดไฟป่าในประเทศไทยมีความรุนแรงจนกลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ สิ่งมีชีวิต ดิน น้ำ ตลอดจนเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน นอกจากนี้ไฟป่ายังก่อให้เกิดมลพิษหมอกควันซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์/หรือมาตรการแก้ไขปัญหาไฟป่า ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์หลักทั้ง 4 ด้านของกรม และเพื่อเป็นแนวทางในจัดทำแผนงานและดำเนินการให้กับหน่วยงานควบคุมไฟป่าในสังกัดของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และหน่วยงานอื่นๆ สำหรับป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์/มาตรการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน ประกอบไปด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ซึ่งในแต่ละยุทธศาสตร์มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2559ค)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การประชาสัมพันธ์

1. การประชาสัมพันธ์โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เป็นการจัดหน่วยประชาสัมพันธ์ออกไปพบปะประชาชนในลักษณะเคาะประตูบ้าน รถกระจายเสียง หรือตามช่วงเทศกาลงานประเพณีต่างๆ ในชุมชน

2. เผยแพร่ความรู้ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม การจัดนิทรรศการให้การศึกษา แจกจ่ายเอกสารและสิ่งตีพิมพ์

3. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนทุกแขนงโดยบูรณาการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรทุกภาคส่วน

4. รมรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ไฟป่าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนทราบถึงแนวทางการป้องกันไฟป่า การแก้ไขปัญหาไฟป่า การระมัดระวังอันตรายจากไฟป่า และผลกระทบจากไฟป่า โดยเฉพาะผลกระทบที่มีต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และการท่องเที่ยว

5. รมรงค์และขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ชุมชน หรือหมู่บ้าน และประชาชนในพื้นที่งดเว้นการจุดไฟใกล้บริเวณแนวเขตป่า

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การป้องกันไฟฟ้าและหมอกควัน

1. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมความรู้การนำเกษตรอินทรีย์ปลอดการเผาการใช้เทคโนโลยีการเกษตรปลอดการเผา การจัดระเบียบการเผา การใช้ประโยชน์เศษวัสดุการเกษตรและลดการเผาพื้นที่เกษตร นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงการควบคุมการเผาในเขตชุมชน และสองข้างทาง
2. ประสานการออกประกาศกำหนดเขตควบคุมไฟฟ้าในพื้นที่จังหวัดที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้า และกำหนดมาตรการในเขตควบคุมไฟฟ้าในแต่ละจังหวัด พร้อมประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ประกาศจังหวัดในช่วงฤดูไฟป่าอย่างต่อเนื่อง
3. จัดทำแผนที่จำแนกพื้นที่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้า 3 ระดับ เพื่อติดตั้งไว้ประจำหน่วยงานสำหรับการวางแผนปฏิบัติงานควบคุมไฟฟ้า
4. เตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานตามแผนระดมพลดับไฟฟ้าในสถานการณ์ปกติ สถานการณ์รุนแรง และสถานการณ์วิกฤติ
5. การลาดตระเวนตรวจปราบปรามและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มข้น โดยการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกลาดตระเวนตรวจหาไฟและตรวจปราบปรามการลักลอบจุดไฟเผาป่าในพื้นที่ ทั้งภาคพื้นดินและทางอากาศอย่างต่อเนื่อง กรณีที่พบการบุกรุกในพื้นที่ให้ดำเนินการจับกุมและดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างเด็ดขาด รวมทั้งให้มีการเพิ่มมาตรการอย่างเข้มงวดตามเส้นทางในป่า
6. ตรวจสอบติดตามข้อมูล Hotspots เพื่อใช้ในการวางแผนการดำเนินงานในพื้นที่รับผิดชอบ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการเชื้อเพลิง

1. การจัดทำแนวกันไฟ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อตัดความต่อเนื่องของเชื้อเพลิงในพื้นที่ที่มีความสำคัญและล่อแหลมต่อการเกิดไฟฟ้า โดยบูรณาการหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กร ประชาชน ทุกภาคส่วน
2. การชิงเผาจัดการเชื้อเพลิงในทางวิชาการ ด้วยการเผาตามกำหนด (Prescribed Burning) ในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้าเพื่อลดปริมาณและความต่อเนื่องของเชื้อเพลิง
3. การลดปริมาณเชื้อเพลิง โดยการนำวัชพืชในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่ามาเพิ่มมูลค่า เช่น การแปรสภาพเป็นเชื้อเพลิงอัดแท่ง ทำเป็นวัสดุเพื่อเพิ่มความร่วนซุยให้แกดิน ทำปุ๋ยหมัก หรือทำของประดับตกแต่ง เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า

1. สร้างและประสานความร่วมมือกับเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง
2. จัดกิจกรรมเสวนา/เวทีเครือข่ายเพื่อระดมความคิดเห็นในการวางแผน กติกาของชุมชน และรวมไปถึงกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันของชุมชน

3. ส่งเสริมให้มีการจัดทำ MOU ระดับท้องถิ่นเพื่อการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่โดยเน้นบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการฝ่ายปกครอง คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือชุมชนองค์กรปกครองท้องถิ่น ในการให้ความรู้และระดมแรงค์ควบคุมการเผาในพื้นที่ชุมชนและเกษตรกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การดับไฟฟ้า

1. เตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสำหรับปฏิบัติงานดับไฟฟ้า เครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานให้มีความพร้อมตลอดเวลา
 2. การปฏิบัติงานดับไฟฟ้าของหน่วยงานทุกหน่วยงานที่มีพื้นที่รับผิดชอบ โดยเน้นการเข้าถึงพื้นที่อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ในลักษณะบูรณาการร่วมกัน
 3. ดำเนินการจัดตั้งกองอำนาจการควบคุมไฟฟ้าขึ้นเป็นการเฉพาะสำหรับดำเนินการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ เช่น พื้นที่เป็นที่ตั้งพระตำหนัก พื้นที่ที่เป็นมรดกโลก พื้นที่ป่าพรุ เป็นต้น โดยดำเนินการจัดตั้งกองอำนาจการควบคุมไฟฟ้า ดังนี้
 - กองอำนาจการควบคุมไฟฟ้าเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
 - กองอำนาจการควบคุมไฟฟ้านครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
 - กองอำนาจการควบคุมไฟฟ้าพระราชวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 - กองอำนาจการควบคุมไฟฟ้าพระตำหนักภูพาน จังหวัดสกลนคร
 - กองอำนาจการควบคุมไฟฟ้าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี
 - กองอำนาจการควบคุมไฟฟ้าเขาใหญ่ จังหวัดปราจีนบุรี
 - กองอำนาจการควบคุมไฟฟ้านครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
 - กองอำนาจการควบคุมไฟฟ้าดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่
 - กองอำนาจการควบคุมไฟฟ้าพาร์ควนเคิ่ง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- โดยให้สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ที่ตั้งกองอำนาจการควบคุมไฟฟ้า กำหนดการจัดทำแผนการปฏิบัติงานของกองอำนาจการควบคุมไฟฟ้าโดยการบูรณาการหน่วยงานในพื้นที่ มีหน่วยงานในสังกัดสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์เป็นหน่วยงานหลัก และให้หน่วยงานภาคสนามสังกัดสำนักป้องกันปราบปรามและควบคุมไฟฟ้า เป็นหน่วยงานสนับสนุน ซึ่งจะต้องสับเปลี่ยนหมุนเวียนทุก 15 วัน ทั้ง 8 กองอำนาจการควบคุมไฟฟ้า

สำหรับแผนการดำเนินงานของหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 แผนการดำเนินงานของสถานีควบคุมไฟฟ้าพฤษภาคมเครื่อง และสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย

เนื่องจากสถานีควบคุมไฟฟ้าพฤษภาคมเครื่องและสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อยเป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่ที่มีหน้าที่ป้องกันและควบคุมไฟฟ้า ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทมากสำหรับการจัดการไฟฟ้าในพฤษภาคมเครื่อง สถานีควบคุมไฟฟ้าพฤษภาคมเครื่อง เป็นสถานีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลเกาะเกิด อำเภอยะนิงใหญ่ มีพื้นที่รับผิดชอบหลักๆ คือ บริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและพื้นที่ใกล้เคียง และสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อยตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลเครื่อง อำเภอยะนิง มีพื้นที่รับผิดชอบคือ บริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยและพื้นที่ใกล้เคียง สำหรับอำนาจหน้าที่ของสถานีควบคุมไฟฟ้าทั้ง 2 แห่ง ตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนดความรับผิดชอบในการปฏิบัติการกิจควบคุมไฟฟ้า ได้แก่ ปฏิบัติงานดับไฟฟ้า ประชาสัมพันธ์การป้องกันไฟฟ้า รวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาไฟฟ้า ในพื้นที่รับผิดชอบ ประสานงานและให้คำแนะนำเกี่ยวกับไฟฟ้าแก่ประชาชน อาสาสมัคร เครือข่าย และองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ (ส่วนควบคุมไฟฟ้า, 2559ข) ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นผู้กำหนดแผนการดำเนินงานให้กับหน่วยงานในสังกัด เพื่อให้สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ทุกแห่ง และหน่วยงานภาคสนามมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ หรือมาตรการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน ดังบทสัมภาษณ์ของนายทวีศักดิ์ อัมระระ ที่กล่าวถึงการจัดทำแผนการดำเนินงานของหน่วยงาน

“...คือแผนแต่ละปี แผนรวมมันมาจากกรมแล้วใช้ใหม่ว่าทำอะไรบ้าง มีกิจกรรมอะไรบ้าง เราก็มากำหนดอีกทีว่าช่วงเดือนนี้ทำอะไร เดือนนี้ทำอะไร สมมติว่าช่วงหน้าไฟเราจะทำอะไร...” (นายทวีศักดิ์ อัมระระ หัวหน้าสถานีควบคุมไฟฟ้าพฤษภาคมเครื่อง, สัมภาษณ์วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

สำหรับตัวอย่างแผนการดำเนินงานที่หน่วยงานจัดทำขึ้น ตามแผนงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีดังนี้ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 แผนการดำเนินงานของสถานีควบคุมไฟฟ้าพฤษภาคมเครื่อง ประจำปีงบประมาณ 2560

กิจกรรม/ขั้นตอนการปฏิบัติ	เป้าหมายทั้งปี	
	จำนวน	หน่วย
1. การรณรงค์ป้องกันไฟฟ้าและหมอกควัน		
1.1 ประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่เพื่อขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน	55	ครั้ง
1.2 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน	6	ครั้ง

ตารางที่ 4.7 แผนการดำเนินงานของสถานีควบคุมไฟฟ้าพุกควนเครื่อง ประจำปีงบประมาณ 2560 (ต่อ)

กิจกรรม/ขั้นตอนการปฏิบัติ	เป้าหมายทั้งปี	
	จำนวน	หน่วย
1.3 ป้ายประชาสัมพันธ์ป้องกันไฟฟ้า	119	ป้าย
1.4 เผยแพร่สิ่งตีพิมพ์	4,170	แผ่น
1.5 จัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้	6	ครั้ง
1.6 ให้การศึกษา	15	ครั้ง
2. สำรวจพื้นที่ปฏิบัติงาน	187,500	ไร่
3. เตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือดับไฟฟ้า	3	ครั้ง
4. จัดทำแนวกันไฟ	40	กิโลเมตร
5. จัดการเชื้อเพลิง	6,000	ไร่
6. ตรวจสอบไฟและตรวจปราบปรามการลักลอบเผาป่า	187,500	ไร่
7. สร้างเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน	21	หมู่บ้าน
8. สรุปและประเมินผลการปฏิบัติงาน	1	ชุด

ที่มา: ดัดแปลงจาก สถานีควบคุมไฟฟ้าพุกควนเครื่อง (2560ข, น.1, 2, 4)

ทั้งนี้ สถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อยมีการจัดทำแผนการดำเนินงานที่มีกิจกรรม/ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับสถานีควบคุมไฟฟ้าพุกควนเครื่อง แต่อาจมีปริมาณของจำนวนเป้าหมายที่แตกต่างกัน และต้องรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงานที่จัดทำไว้ให้กับสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช เป็นประจำทุกเดือน

นอกจากนี้ มีอีกภารกิจหนึ่งที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ความสำคัญและเป็นแผนงานหลักที่เป็นภารกิจของหน่วยงานควบคุมไฟฟ้าทั่วประเทศ คือการสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้า ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ หรือมาตรการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน การมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาไฟฟ้าได้อย่างตรงจุดและเกิดความยั่งยืน อีกทั้งจำนวนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานควบคุมไฟฟ้ายังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด สถานีควบคุมไฟฟ้าจึงได้สร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้านและชุมชน ด้วยการจัดตั้งเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน โดยเครือข่ายตั้งอยู่ทั้งในและล้อมรอบบริเวณพื้นที่ป่าพุกควนเครื่อง ซึ่งมีทั้งหมด 42 เครือข่าย โดยแบ่งเป็นเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันของสถานีควบคุมไฟฟ้าพุกควนเครื่อง จำนวน 21 เครือข่าย (ตารางที่ 4.8) และเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันของสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย จำนวน 21 เครือข่าย (ตารางที่ 4.9) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.8 รายชื่อเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันของสถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเครื่อง

ลำดับ	ชื่อเครือข่าย	ตำบล	อำเภอ	พิกัด	
				x	y
1	บ้านถาวร	การะเกด	เข็รใหญ่	0628569	0893575
2	บ้านท่าพิตจัน	การะเกด	เข็รใหญ่	0624212	0891555
3	บ้านนานอก	การะเกด	เข็รใหญ่	0626299	0893772
4	บ้านศาลาตะเคียน	การะเกด	เข็รใหญ่	0624991	0884646
5	บ้านท้ายทะเล	การะเกด	เข็รใหญ่	0623177	0889835
6	บ้านดอนโรง	เขาพระบาท	เข็รใหญ่	0629266	0887580
7	บ้านคงคาล้อม	แม่เจ้าอยู่หัว	เข็รใหญ่	0619928	0888951
8	บ้านบางเนียน	แม่เจ้าอยู่หัว	เข็รใหญ่	0622027	0890647
9	บ้านเนินธัมมัง	แม่เจ้าอยู่หัว	เข็รใหญ่	0616965	0885709
10	บ้านसानเอน	แม่เจ้าอยู่หัว	เข็รใหญ่	0620006	0893234
11	บ้านบางตำ	สวนหลวง	เฉลิมพระเกียรติ	-	-
12	บ้านบางไทร	สวนหลวง	เฉลิมพระเกียรติ	0615178	0894277
13	บ้านดอนยาง	สวนหลวง	เฉลิมพระเกียรติ	0618991	0896451
14	บ้านทับแขก	สวนหลวง	เฉลิมพระเกียรติ	0616019	0892843
15	บ้านทับแขก	สวนหลวง	เฉลิมพระเกียรติ	0618154	0893819
16	บ้านสระไคร้	สวนหลวง	เฉลิมพระเกียรติ	0613558	0902371
17	บ้านพุดินสอ	ควนพัง	ร่อนพิบูลย์	0605861	0899465
18	บ้านสระเพลง	ทางพูน	เฉลิมพระเกียรติ	-	-
19	บ้านท่าจีน	บ้านตุล	ชะอวด	0610153	0888320
20	บ้านในแหลม	ควนพัง	ร่อนพิบูลย์	-	-
21	บ้านปากบางกลม	ชะอวด	ชะอวด	0615560	0886094

ที่มา: ดัดแปลงจาก สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเครื่อง (2560ค, น. 1-2)

หมายเหตุ: เครื่องหมายขีด (-) หมายถึง ไม่มีข้อมูล

ตารางที่ 4.9 รายชื่อเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันของสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย

ลำดับ	ชื่อเครือข่าย	ตำบล	อำเภอ	พิกัด	
				x	y
1	บ้านดอนตาสังข์	ขนหาด	ชะอวด	0617007	0868842
2	บ้านตรอกแค	ขนหาด	ชะอวด	0612554	0870631
3	บ้านยวนนก	ขนหาด	ชะอวด	0618420	0871818
4	บ้านเกาะแซะ	ขนหาด	ชะอวด	0616376	0867310
5	อบต.ขนหาด	ขนหาด	ชะอวด	0612901	0870379
6	บ้านควนป้อม	เคื่อง	ชะอวด	0618849	0878494
7	บ้านไพรห้วม้า	เคื่อง	ชะอวด	0614462	0880613
8	บ้านควนยาว	เคื่อง	ชะอวด	0619563	0876839
9	บ้านควนเคื่องตะวันออก	เคื่อง	ชะอวด	0622461	0874390
10	บ้านหัวควนเคื่อง	เคื่อง	ชะอวด	0621572	0873579
11	บ้านโคกเลา	เคื่อง	ชะอวด	0620932	0883128
12	บ้านย่านแดง	เคื่อง	ชะอวด	0615878	0885481
13	บ้านเสม็ดงาม	เคื่อง	ชะอวด	0624920	0881331
14	บ้านควนชิง	เคื่อง	ชะอวด	0622215	0878303
15	บ้านหัวปลวกข้าง	เคื่อง	ชะอวด	0622974	0875940
16	บ้านไสขนุน	เคื่อง	ชะอวด	0622121	0875991
17	บ้านโคกสูง	แหลม	หัวไทร	0633964	0878408
18	บ้านควนไถ้	แหลม	หัวไทร	0628877	0880875
19	บ้านควนน้ย	ควนชะลิก	หัวไทร	0634081	0875787
20	บ้านควนทะเลมอง	ควนชะลิก	หัวไทร	0630891	0874477
21	อบต.ควนชะลิก	ควนชะลิก	หัวไทร	0634608	0874901

ที่มา: ดัดแปลงจาก สถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย (2560ข, น. 3)

สำหรับการจัดตั้งเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควันมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เนื่องจากมีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอยู่ทั้งภายในและล้อมรอบป่าพรุ อีกทั้งชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีวิถีชีวิตที่พึ่งพาทรัพยากรจากป่าพรุควนเคื่องในการดำรงชีวิตมาตั้งแต่อดีต มีความรู้และเข้าใจบริบทของพื้นที่เป็นอย่างดี การส่งเสริมให้ชาวบ้านเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวัง ลาดตระเวน เป็นหูเป็นตา และเป็นกำลังเสริมให้กับหน่วยงานซึ่งจะช่วยลดความรุนแรงและความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับพื้นที่ป่าพรุ พื้นที่ทำการเกษตรของ

ชาวบ้าน และชุมชนได้ ตลอดจนยังช่วยให้การป้องกันและควบคุมไฟฟ้าของหน่วยงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายธนากร รักธรรม กล่าวว่

“...ของสถานีพุกควนเครื่องก็มี จะมี 21 เครื่องข่าย ของผมสถานีทะเลน้อยก็มี 21 เครื่องข่าย ซึ่งใน 21 เครื่องข่าย เราก็จะมีการคัดสรรเพื่อพิจารณาเงินอุดหนุนที่กรมอุทยานจัดสรรมาให้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานกิจกรรมของเครือข่าย ซึ่งในพรของพีทีวีคักดีสถานีพุกควนเครื่องมี 21 เครื่องข่าย ของผมฝั่งทะเลน้อย 21 เครื่องข่าย รวมเป็น 42 เครื่องข่าย แต่ว่าเรามีงบอุดหนุนให้เพียงแค่ 11 เครื่องข่าย จากกรมที่กรมกำหนดมา ก็แบ่งเป็นของที่นี่สถานีควบคุมไฟฟ้าพุกควนเครื่อง 5 เครื่องข่าย ของผม 6 เครื่องข่าย ภารกิจงานที่คุยกับชุมชนเครือข่ายคือ เป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวัง ผมเรียนอย่างนี้ว่า จุดล่อแหลมของพื้นที่ป่าพรุที่สัมผัส ถ้าสัมผัสได้ นะครับ ก็จะทำให้มีชุมชนอยู่ใน ชุมชนอยู่รอบ เพราะฉะนั้นจุดล่อแหลมจุดเสี่ยงมันค่อนข้าง เยอะมาก ลำพังเจ้าหน้าที่เราเองแค่ 45 นาย ของที่นี่อีก 45 นาย ไม่พอ ก็จำเป็นต้องใช้ เครือข่ายมาเพิ่มเป็นจุดสกัดเฝ้าระวัง เพิ่มจำนวนจุดที่เราค่อนข้างกังวลว่าให้มีชาวบ้านไปเฝ้า แทนเราก็มี...” (นายธนากร รักธรรม หัวหน้าสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 29 มิถุนายน 2560)

การสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายการแก้ไขปัญหาและหมอกควัน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกัน ไฟป่าและส่งเสริมความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันของเครือข่าย เครือข่ายละ 50,000 บาท โดยเครือข่ายของทางสถานีควบคุมไฟฟ้าพุกควนเครื่องที่ได้รับเงินอุดหนุนในการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มี 5 เครือข่าย ได้แก่ 1. เครือข่ายบ้านท้ายทะเล 2. เครือข่ายบ้านคางคาล้อม 3. เครือข่ายบ้านบางด้า 4. เครือข่ายบ้านพุดดินสอ และ 5. เครือข่ายบ้านท่าจีน และเครือข่ายของสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อยที่ได้รับเงินอุดหนุนมี 6 เครือข่าย ได้แก่ 1. เครือข่ายบ้านหัวปลวกช้าง 2. เครือข่ายบ้านควนเครื่องตะวันออก 3. เครือข่ายบ้านโคกเลา 4. เครือข่ายบ้านควนโถ๊ะ 5. เครือข่ายบ้านควนป้อม และ 6. เครือข่ายบ้านควนยาว ซึ่งเครือข่ายที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องเป็นเครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่าสูง เมื่อเกิดแล้วมีความรุนแรงมากที่สุด โดยพิจารณาจากสถิติการเกิดไฟป่า และความพร้อมของเครือข่ายในการเข้าร่วมโครงการ แต่ทั้งนี้ การสนับสนุนเงินให้กับเครือข่ายจะมีการหมุนเวียนสับเปลี่ยนในทุกปีเพื่อให้เกิดความทั่วถึง และเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่าย ซึ่งหากเครือข่ายใดที่มีการดำเนินงานโดยทางสถานีควบคุมไฟฟ้าพุกควนเครื่องและสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อยเห็นว่าเกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพ ก็จะมีการคัดเลือกให้ได้รับเงินสนับสนุนอีกในปีต่อไป

สำหรับแผนการดำเนินงานจัดการไฟป่าพฤษภาคมครั้ง สถานีควบคุมไฟป่ามีการวางแผนใช้มาตรการป้องกันไฟป่าและควบคุมไฟป่าโดยเริ่มตั้งแต่ก่อนเข้าสู่ฤดูไฟป่า การใช้มาตรการป้องกันไฟป่า ด้วยการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เข้าร่วมประชุมหมู่บ้านเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของชุมชน ตลอดจนการให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในบริเวณรอบป่าพฤษภาคมครั้ง ซึ่งเป็นมาตรการที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องไฟป่า เสริมสร้างจิตสำนึกและความตระหนักถึงปัญหาของไฟป่า และมาตรการป้องกันไฟป่าอีกมาตรการหนึ่งที่สถานีควบคุมไฟป่าใช้ดำเนินการ คือ มาตรการการทำแนวกันไฟเพื่อลดความต่อเนื่องของไฟ ป้องกันไม่ให้ไฟลุกลามเข้าไปในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้าน และทำการชิงเผาด้วยการเผาตามกำหนด (Prescribe Burning) เป็นการเผาตามหลักวิชาการของการจัดการไฟป่า เพื่อลดปริมาณเชื้อเพลิง ลดโอกาสในการเกิดไฟป่า และลดความรุนแรงและอันตรายของไฟ สามารถควบคุมและดับไฟป่าได้ง่ายขึ้นและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ยังมีการศึกษาชั้นดินอินทรีย์ของป่าพฤษภาคมเพื่อให้มีความเข้าใจและสามารถวางแผนปฏิบัติงานดับไฟป่าได้อย่างถูกต้อง ซึ่งทั้ง 2 มาตรการข้างต้นนี้เป็นมาตรการที่ใช้ในการป้องกันไฟป่าก่อนที่จะถึงฤดูไฟป่า และเมื่อเข้าสู่ฤดูไฟป่า ช่วงเดือนมีนาคม-กันยายน หรือเดือนตุลาคม สถานีควบคุมไฟป่ามีการเพิ่มมาตรการด้วยการเฝ้าระวัง โดยการจัดชุดเจ้าหน้าที่ออกลาดตระเวนเพื่อทำความเข้าใจกับชุมชน และพบปะชาวบ้านเพื่อขอความร่วมมือในการเฝ้าระวัง การใช้ไฟด้วยความระมัดระวัง อีกทั้งการจัดเตรียมความพร้อมของพนักงานดับไฟป่า ซึ่งก่อนฤดูไฟป่าการจัดเตรียมกำลังเจ้าหน้าที่อาจเตรียมความพร้อมเพียงครึ่งหนึ่งจากจำนวนเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 45 คน เนื่องจากความเสี่ยงในการเกิดไฟป่ายังอยู่ในระดับต่ำ แต่เมื่อเข้าสู่ฤดูไฟป่า การเตรียมความพร้อมของกำลังเจ้าหน้าที่จะเต็มกำลังตามหมู่ดับไฟทั้ง 45 คน โดยจัดแบ่งชุดเจ้าหน้าที่ออกลาดตระเวนตามเพื่อเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า ตั้งจุดสกัดเพื่อเฝ้าระวังกลุ่มบุคคลที่จะเข้าไปในป่าพฤษภาคม มีวัตถุประสงค์อะไร เป็นบุคคลในพื้นที่หรือนอกพื้นที่ นอกจากนี้มีเพิ่มความเข้มงวดและความถี่ในการลาดตระเวน โดยใช้มาตรการการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดให้สมาชิกเครือข่ายป้องกันไฟป่าและหมอกควันร่วมลาดตระเวน และตั้งจุดสกัดเฝ้าระวังตามหมู่บ้านต่างๆ รอบป่าพฤษภาคมครั้ง และจัดให้มีเจ้าหน้าที่ 2 คน คอยตรวจตรา เฝ้าระวัง และรายงานสถานการณ์ไฟป่าอยู่บนหอตรวจดูไฟป่าตลอด 24 ชั่วโมง อีกทั้งมีการเฝ้าระวังติดตามระดับน้ำในป่าพฤษภาคม ซึ่งจะมีการตรวจวัดระดับน้ำในป่าพฤษภาคมเป็นประจำทุกวัน และสรุปผลรายงานต่อกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทุกวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ และมาตรการสุดท้ายของการเฝ้าระวังในช่วงฤดูไฟป่า คือ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช จัดตั้งกองอำนาจการควบคุมไฟป่าพฤษภาคมครั้ง เพื่อบูรณาการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วน โดยการเฝ้าระวังในเบื้องต้น คือ ให้สถานีควบคุมไฟป่าในสังกัดของสำนักทั้ง 5 สถานี มาประจำการอยู่ในพื้นที่เพื่อเฝ้าระวังและสนับสนุนกำลังพลในการปฏิบัติงานดับไฟป่าร่วมกับสถานีควบคุมไฟป่าพฤษภาคมครั้งและสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย แต่หากไฟป่ามีความรุนแรงเกินกว่าที่กำลังของเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่จะควบคุมได้ กองอำนาจการควบคุมไฟป่าจะประสานของสนับสนุนกำลังพล เครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟป่าจากหน่วยงานทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนกำลังในการควบคุมและดับไฟป่าให้สำเร็จตามภารกิจ

4.3.2 แผนการดำเนินงานของหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย

หน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยมีภารกิจหลักคือ การดูแลคุ้มครองสัตว์ป่าในพื้นที่ให้ได้รับความปลอดภัย นอกจากนี้ก็ยังมีบทบาทในด้านอื่นๆ เช่น การคุ้มครองแหล่งต้นน้ำ ลำธาร แหล่งทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงในเรื่องการจัดการไฟฟ้า แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับไฟฟ้าที่เกิดในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ทั้ง 2 แห่ง ได้สร้างความเสียหายให้กับระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก ความอุดมสมบูรณ์ด้านอาหารลดน้อยลง แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าเกิดความเสื่อมโทรม และสัตว์ป่าล้มตายเป็นจำนวนมากเมื่อเกิดไฟฟ้าขึ้น อีกทั้งความเป็นเจ้าของพื้นที่ต้องรับผิดชอบพื้นที่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้งหมด ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายทรงวุฒิ เยี่ยมเวช กล่าวไว้ว่า

“คือถ้าจริงๆ แล้วอะ ที่นี้ น่าจะเป็นตัวหลักมากกว่าน่าจะอย่างนั้น เพราะว่าเราจะรับผิดชอบพื้นที่ คือไฟป่าเนี่ยเขาไม่มีพื้นที่เขาดับไฟ แต่ว่าเราเนี่ยมีพื้นที่พอเกิดไฟป่าเราก็ต้องแจ้งความ ต้อง ดำเนินคดี ดับไฟ คือผมเคยพูดหลายครั้งแล้วว่าถ้าไม่มีเขตห้ามล่าบ่อล้อ ไฟป่าก็ไม่มี ไฟป่าไม่ได้เกิดหรอก ถูกไหมครับ แต่พอมีเขตห้ามล่าบ่อล้อเราหลายเรื่อง เราระวังพื้นที่ด้วยการบุกรุกอะไรหลายๆ อย่าง คือเราจะเบ็ดเสร็จหมดอยู่ที่นี้ ดูแลพื้นที่ดูแลทุกอย่างอยู่ที่นี้...” (นายทรงวุฒิ เยี่ยมเวช หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ, สัมภาษณ์วันที่ 27 กันยายน 2560)

ดังนั้น หน่วยงานจึงจำเป็นต้องมีการป้องกันและควบคุมไฟป่าควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักของหน่วยงาน ซึ่งมาตรการและแนวทางในการป้องกันและควบคุมไฟป่าที่หน่วยงานใช้สำหรับวางแผนและดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าว คือ การจัดทำแผนงานสำหรับการดำเนินงานในพื้นที่ทั้งหมด 3 แผน ดังนี้ แผนที่ 1 แผนป้องกันรักษาป่า แผนที่ 2 แผนป้องกันไฟป่า และแผนที่ 3 แผนเฉพาะกิจป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าพรุควนเคร็งและป้องกันไฟป่า ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายชัชวาลย์ สุวรรณชาติ กล่าวถึงแผนการดำเนินงานตามภารกิจหลักของหน่วยงานเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

“...สำหรับแผนงาน เราก็จะมีแผนปกติของเขต เขาเรียกแผนป้องกันรักษาป่าของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย แผนที่ 1 แผนที่ 2 ก็มีแผนป้องกันไฟป่าคือแผนที่ 2 ของเขตทะเลน้อย แผนที่ 3 ก็มีแผนเฉพาะกิจป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าพรุควนเคร็งและป้องกันไฟป่า...” (นายชัชวาลย์ สุวรรณชาติ หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 28 กันยายน 2560)

ทั้งนี้ แผนที่ 1 และแผนที่ 2 เป็นแผนงานหลักที่ทางหน่วยงานปฏิบัติงานตามปกติ ซึ่งเป็นการจัดชุดเจ้าหน้าที่หน่วยพิทักษ์ป่าออกลาดตระเวนตรวจตรา ป้องกัน และปราบปรามการกระทำผิดของผู้บุกรุก แผ้วถางป่า ทำไม้ รวมถึงการจุดไฟเผาป่า อันเป็นสาเหตุของการเกิดไฟป่า มีการจัดชุดเจ้าหน้าที่ออกประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ให้ความรู้เรื่องการดูแลรักษาทรัพยากร ความรู้พื้นฐานเรื่องป่าไม้ และการอนุรักษ์สัตว์ป่า โดยมีความรู้เรื่องไฟป่ารวมอยู่ด้วย ข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น เป็นมาตรการป้องกันที่หน่วยงานใช้สำหรับดำเนินงานก่อนถึงฤดูไฟป่า ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายทรงวุฒิ เยี่ยมเวช กล่าวถึงโครงการการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เรื่องป่าไม้และไฟป่าแก่นักเรียนและประชาชน

“...ผมมีโครงการตัวนี้อยู่ตัวนึง ตอนนี้งำลังทำอยู่คือครูป่าไม้ เราก็ไปตามโรงเรียน เรามีชุดประชาสัมพันธ์อยู่ไปตามโรงเรียน ไปให้ความรู้กับเด็ก ไปแนะนำให้ได้รู้จักต้นไม้บ้าง ความสำคัญของป่าพื้เป็นยังไง ยังไง เราทำในลักษณะนั้น แล้วก็ไปประชาสัมพันธ์ชาวบ้าน ด้วยอะไรต่างๆ เรื่องเกี่ยวกับเรื่องไฟป่า...” (นายทรงวุฒิ เยี่ยมเวช หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่า บ่อล้อ, สัมภาษณ์วันที่ 27 กันยายน 2560)

อีกทั้งบทสัมภาษณ์ของนายชาย สุวรรณชาติ กล่าวถึงมาตรการป้องกันไฟป่าโดยใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และทำความเข้าใจกับชุมชน ดังนี้

“...ก็มีให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเผยแพร่ของเราไปประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่ ให้ความเข้าใจทุกหมู่บ้านตามหอกระจายข่าว หรือไปเคาะประตูเรียกคุย ประชุมประจำเดือนก็มี ก็จะไปร่วมประชุมด้วย แล้วก็จะมีอาสาสมัครรักษาป่าของเรารอบพื้นที่เป็นอาสาสมัคร...” (นายชาย สุวรรณชาติ หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 28 กันยายน 2560)

นอกจากนี้ มาตรการที่หน่วยงานมีการวางแผนดำเนินการเพื่อป้องกันไฟป่าอีกมาตรการหนึ่ง คือ การชุดคลุมรอบป่าพื้เพื่อเป็นแนวกันไฟ และเป็นแนวเขตแบ่งพื้นที่ระหว่างป่าอนุรักษ์กับพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้าน ทั้งในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย นอกจากนี้ จะช่วยในการลดความต่อเนื่องของไฟ การลุกลามของไฟป่าจากพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้านเข้าสู่ป่าอนุรักษ์ หรือไฟจากป่าอนุรักษ์ลุกลามเข้าพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้านแล้ว ยังเป็นการป้องกันการบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อยึดครองเป็นที่ดินทำกินอีกด้วย ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายทรงวุฒิ เยี่ยมเวช กล่าวถึงโครงการชุดคลุมเป็นแนวป้องกันไฟป่าและเป็นแนวเขตป่าอนุรักษ์

“...ตอนนี้เราก็มีโครงการพระราชดำริมีการชุดเป็นแนวคลอง เป็นแนวเขตแล้วก็แนวกันไฟ เพราะตอนนี้มันอยู่ในโครงการของกลุ่มน้ำปากพ่องด้วยโครงการพระราชดำริ ให้สำนัก 5 เป็นหน่วยงานใหญ่เป็นผู้ว่าจ้าง แล้วก็ตอนนี้ก็คือ เมื่อตอนปี 57 ที่สมเด็จพระเทพฯ วันที่ 17

กรกฎาคม ผมจำไม่แม่นอะวันอะไรแล้ว สมเด็จพระเทพฯ ได้เสด็จมาที่ศาลหลวงตันไทร ที่นี่เราก็มีโครงการชุดอยู่แล้วแต่ชุดไม่เคยอะตอนนั้น ก็เลยเอารูปถ่ายเนี่ยไปจัดนิทรรศการ สมเด็จพระเทพฯ ก็เลยถามว่านี่คืออะไร ก็เลยบอกว่านี่คือแนวเขตแล้วก็ป็นแนวป้องกันไฟฟ้าด้วย สมเด็จพระเทพฯ ก็เลยอนุมัติงบเพิ่มเติมมาให้อีก 10 ล้าน ให้ไปชุดเพิ่มเป็นการเร่งด่วน เพราะว่าเดี๋ยวชาวบ้านจะอ้างว่าแนวเขตป่าไม่ชัดเจน ที่นี่ไม่ต้องทะเลาะกันแล้วเพราะว่าเราชุดล๊อมไปเลย แล้วก็แนวกันไฟฟ้าด้วย แล้วก็มีการดับไฟด้วย เพราะว่าพอเข้าหน้าแล้ง มันไม่มีน้ำ...” (นายทรงวุฒิ เขี่ยมเวช หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือ, สัมภาษณ์วันที่ 27 กันยายน 2560)

แต่หากถึงช่วงหน้าไฟหรือฤดูไฟป่าทางหน่วยงานจะดำเนินการตามแผนที่ 3 คือ แผนเฉพาะกิจป้องกัน ปราบปราม การบุกรุกทำลายป่าพรุควนเค็ง และป้องกันไฟป่า โดยแผนที่ 3 เป็นแผนเฉพาะกิจที่มีการสนธิกำลังและปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เมื่อถึงฤดูไฟป่ากรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแผนการสนธิกำลังร่วมกับกรมป่าไม้ โดยหน่วยงานภายในสังกัดทั้งหมดของทั้ง 2 กรม ต้องสนธิกำลังร่วมปฏิบัติงานป้องกัน ควบคุม และดับไฟป่า ซึ่งหน่วยงานมีการจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือดับไฟป่า และจัดเตรียมพนักงานดับไฟป่าโดยใช้กำลังเจ้าหน้าที่จากหน่วยพิทักษ์ป่าทั้งหมดในสังกัด มาปฏิบัติงานควบคุมและดับไฟป่า และเมื่อสถานีควบคุมไฟป่ามีการจัดอบรมหน่วยงานก็มีการจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมฝึกอบรมการปฏิบัติงานควบคุมและดับไฟป่าอีกด้วย ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายทรงวุฒิ เขี่ยมเวช กล่าวถึงมาตรการการเตรียมความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟป่า และพนักงานดับไฟป่าของหน่วยงาน

“...คือจริงๆ แล้วอ่ามันจะมีหน่วยดับไฟอยู่ของศาลหลวงตันไทรหน่วยนึง แล้วก็ของในเค็งใช้ใหม่อีกหน่วยนึง แต่จริงๆ แล้ว ถ้าจริงๆ ถามว่าในการดับไฟเนี่ยเพียงพอรีเปล่า มันไม่พอหรอก เพราะว่าถ้าไฟเกิดขึ้นมาแล้วเนี่ยมันจะดับยาก เพราะไฟป่าพุ่มมันไม่เหมือนไฟป่าบก มันดับยาก มันต้องใช้คนเยอะ ของผมผมก็มีอุปกรณ์ดับไฟพร้อม ผมก็มีเครื่องสูบน้ำ มีรถน้ำ มีอะไรพร้อมหมด ถ้าว่าไฟป่าของที่นี่เนี่ยจะร่วมกันอยู่ตลอด เพราะว่าแบ่งโซนกัน เหมือนของเรามีที่ชุด ของผมเนี่ยผมจะมีชุดดับไฟอยู่ 3 ชุด 4 ชุด ชุดนึงประมาณ 8 คน อย่างน้อยก็คือ 8 คน เพราะว่ามันต้องมีเครื่องสูบน้ำ สายส่งน้ำ เพราะว่าคนนึงเนี่ยแบกสายส่งน้ำอย่างแก่งก็ไม่เกิน 3 เส้น เพราะมันหนักมันเป็นสายดับเพลิงอะเหมือนสายดับเพลิง...” (นายทรงวุฒิ เขี่ยมเวช หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลือ, สัมภาษณ์วันที่ 27 กันยายน 2560)

4.3.3 แผนการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช

ศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราชเป็นหน่วยงานภาคสนามของส่วนกลาง คือ ส่วนควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งมีหน่วยงานตั้งอยู่ที่ ตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหน้าอำนาจหน้าที่ตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนดความรับผิดชอบ คือ บริการข้อมูลทางด้านวิชาการไฟป่า รมรงค์ประชาสัมพันธ์ป้องกันไฟป่าทุกรูปแบบ จัดการเชื้อเพลิงเพื่อลดปริมาณที่ก่อให้เกิดปัญหาไฟป่าทั้งที่ดำเนินการด้วยตนเอง และสนับสนุนแก่บุคคล หรือหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ สนับสนุนการดับไฟป่า และประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงานควบคุมไฟป่าในสถานการณ์รุนแรงและวิกฤติ (สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า, 2560) ศูนย์ปฏิบัติการไฟป่าทั่วประเทศทั้ง 15 ศูนย์ ถือได้ว่าเป็นหน่วยงานดับไฟป่าที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในประเทศไทยก็ว่าได้ เนื่องจากชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟป่า (หน่วยเสือไฟ) เป็นชุดเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมและฝึกฝนหลักสูตรการปฏิบัติงานดับไฟป่าอย่างหนัก มีมาตรฐานการปฏิบัติงานระดับสูง เพื่อให้การดับไฟป่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งศูนย์ปฏิบัติการพิเศษดับไฟป่า นครศรีธรรมราชปฏิบัติตามคำสั่งโดยตรงจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยสำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า เป็นผู้จัดทำแผนการปฏิบัติงานให้กับศูนย์ปฏิบัติการควบคุมไฟป่าในสังกัดทั้ง 15 ศูนย์ (ภาพที่ 4.1) โดยการปฏิบัติงานของชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟป่า นครศรีธรรมราชไม่ได้มีการปฏิบัติงานประจำอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่จะสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปปฏิบัติงานในจังหวัดอื่นๆ และแผนการปฏิบัติงานจะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ไฟป่าในทุกภูมิภาคของประเทศไทยตามคำสั่งของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ถึงแม้ว่าศูนย์ปฏิบัติการไฟป่า นครศรีธรรมราชไม่ได้ปฏิบัติงานภายใต้คำสั่งของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช แต่ทั้งนี้ การปฏิบัติงานในพื้นที่ป่าพรุควนเคร็งทางหน่วยงานยังอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช ดังบทสัมภาษณ์ของนายวิวัฒน์ นาคช่วย กล่าวว่

“...ในส่วนของศูนย์มันเป็นส่วนงานดับไฟพิเศษของกรมอุทยาน คือดีที่สุดของกรมอุทยานของประเทศไทยก็ว่าได้ คืออยู่ที่ศูนย์ เพราะฉะนั้นศูนย์ของเราจะไปทั่วประเทศ ยกเว้นป่าพรุควนเคร็งต้องมีแผนตามคำสั่งของกรมแล้ว ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ชุดพิเศษดับไฟป่าซึ่งถูกฝึกมาเป็นชุดที่ดีที่สุดของประเทศไทยก็ว่าได้ นอกนั้นเราจะไปช่วยภาคเหนือ แก่งกระจาน ภาคกลาง ภาคอะไรที่เป็นวิกฤตต่างๆ เราก็จะไปช่วยตามคำสั่งกรม แต่โดยเฉพาะในของป่าพรุควนเคร็งเราก็มีอยู่แล้ว ตามคำสั่งกรมเราก็มีอยู่แล้ว โดยเฉพาะหน้าไฟเราก็มีอยู่ตลอด...” (นายวิวัฒน์ นาคช่วย หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการไฟป่า นครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์วันที่ 30 มิถุนายน 2560)

ทั้งนี้ แผนการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการไฟป่า นครศรีธรรมราช จากข้อมูลการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงาน พบว่า แผนการดำเนินงานของหน่วยงานเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ คือ หน่วยงานมีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ลาดตระเวนร่วมกับสถานีควบคุมไฟป่าในพื้นที่ เพื่อรณรงค์

ประชาสัมพันธ ใฝ่ระวังจุดเสี่ยงเกิดไฟป่า อีกทั้งส่งเจ้าหน้าที่แทรกตัวเข้าไปในชุมชนเพื่อหาข่าวและติดตามผู้กระทำการจุดไฟเผาป่า และสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ในการชิงเผา ทำแนวกันไฟ ดับไฟป่าให้กับสถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็งและสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย นอกจากนี้ หน่วยงานยังได้มีการศึกษาวิจัย เก็บข้อมูลชั้นดินอินทรีย์ หรือ ชั้นพีท (peat) ชั้นดินต่างๆ เพื่อศึกษาการสะสมของปริมาณเชื้อเพลิง ที่ส่งผลต่อความเสี่ยงและความรุนแรงในการเกิดไฟป่า และรายงานผลการปฏิบัติงานต่อกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หลักเสร็จสิ้นภารกิจแต่ละพื้นที่

ตารางแสดงแผนการปฏิบัติงานของชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟฟ้า ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐
โดยแผนปฏิบัติงานของชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟฟ้าทุกชุดจะปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ไฟฟ้าในทุกรัฐบาลของประเทศ
แนบท้ายหนังสือสำนักป้องกัน ปรามปราม และควบคุมไฟฟ้า ส่วนที่ ๑๕๐๔.๔๒๘/๒๕๕ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐

ลำดับ	ศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้า	ธันวาคม ๒๕๕๙		มกราคม ๒๕๖๐		กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐		มีนาคม ๒๕๖๐		เมษายน ๒๕๖๐		พฤษภาคม ๒๕๖๐		มิถุนายน ๒๕๖๐		กรกฎาคม ๒๕๖๐		สิงหาคม ๒๕๖๐		กันยายน ๒๕๖๐		หมายเหตุ	
		๑-๑๖	๑๖-๓๑	๑-๑๖	๑๖-๓๑	๑-๑๕	๑๕-๒๙	๑-๑๖	๑๖-๓๑	๑-๑๕	๑๕-๓๐	๑-๑๖	๑๖-๓๑	๑-๑๕	๑๕-๓๐	๑-๑๖	๑๖-๓๑	๑-๑๖	๑๖-๓๑	๑-๑๕	๑๕-๓๐		
๑	เชียงใหม่																						เริ่ม ๑๙ ก.พ. ๖๐
๒	เชียงราย																						เริ่ม ๑๙ ก.พ. ๖๐
๓	แพร่																						เริ่ม ๒๘ ก.พ. ๖๐
๔	ตาก																						เริ่ม ๒๘ ก.พ. ๖๐
๕	พิษณุโลก																						เริ่ม ๑๙ ก.พ. ๖๐
๖	สกลนคร																						เริ่ม ๑๙ ก.พ. ๖๐
๗	ขอนแก่น																						เริ่ม ๒๘ ก.พ. ๖๐
๘	อุบลราชธานี																						เริ่ม ๑๙ ก.พ. ๖๐
๙	นครราชสีมา																						เริ่ม ๑๙ ก.พ. ๖๐
๑๐	อุทัยธานี																						เริ่ม ๑๙ ก.พ. ๖๐
๑๑	กาญจนบุรี																						เริ่ม ๑๙ ก.พ. ๖๐
๑๒	ฉะเชิงเทรา																						เริ่ม ๑๙ ก.พ. ๖๐
๑๓	ชุมพร																						เริ่ม ๒๘ ก.พ. ๖๐
๑๔	นครศรีธรรมราช																						เริ่ม ๑๖ มี.ค. ๖๐
๑๕	นราธิวาส																						เริ่ม ๑๙ ก.พ. ๖๐

สัญลักษณ์

กอ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่	กอ.พระตำหนักภูพาน จ.สกลนคร	กอ.พระราชวังไกลกังวล จ.ประจวบคีรีขันธ์	กอ.ป่าพุดควนครึ่ง จ.นครศรีธรรมราช
กอ.คอยอินทนนท์ จ.เชียงใหม่	กอ.เขาใหญ่ ๑ จ.ปราจีนบุรี	กอ.แม่่งกระจาน (ตอนบน) จ.เพชรบุรี	กอ.ป่าพุดโต๊ะแดง จ.นราธิวาส
กอ.คอยตุง จ.เชียงราย	กอ.เขาใหญ่ ๒ จ.นครราชสีมา	กอ.แม่่งกระจาน (ตอนล่าง) จ.ประจวบคีรีขันธ์	
กอ.ห้วยขาแข้ง จ.อุทัยธานี	กอ.ภูกระดึง จ.เลย	กอ.ป่าพุดทะเลน้อย จ.พัทลุง	

รับมอบ - ส่งมอบภารกิจ : ให้รับมอบงานในวันที่ ๑ และวันที่ ๑๖ ของเดือน ก่อนเวลา ๑๒.๐๐ น.

ภาพที่ 4.1 ภาพที่ตัวอย่างตารางแสดงแผนการปฏิบัติงานของชุดพิเศษดับไฟฟ้า ประจำปีงบประมาณ 2560
 ที่มา: สำนักป้องกัน ปรามปราม และควบคุมไฟฟ้า (2560, น. 6)

4.3.4 แผนการดำเนินงานของหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช

นอกจากหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่มีการจัดทำแผนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของกรมเพื่อป้องกันและควบคุมไฟป่าแล้ว ก็ยังมีอีกหนึ่งหน่วยงานซึ่งก็คือกรมป่าไม้ที่มีการกิจกรรมในการคุ้มครอง อนุรักษ์ รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ โดยกรมป่าไม้ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการบริหารจัดการ ให้มีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 7 ด้าน ดังนี้ (กรมป่าไม้, 2560)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ป้องกันรักษาพื้นที่ป่าที่เหลือให้คงอยู่และยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 แก้ไขปัญหาราษฎรในพื้นที่ป่าไม้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปรับปรุงและบูรณาการด้านการพัฒนาองค์กรและกฎหมาย ให้มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บูรณาการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ฟื้นฟูป่าเสื่อมโทรมและป่าที่ถูกบุกรุกอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 เพิ่มพื้นที่ป่านอกเขตพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ 7 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการ ทรัพยากรป่าไม้

ทั้งนี้ งานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมไฟป่าตามยุทธศาสตร์กรมป่าไม้โดยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 กลยุทธ์ที่ 2 คือ เพิ่มศักยภาพในการป้องกันและควบคุมไฟป่า ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1. นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาเพิ่มศักยภาพในการป้องกันและควบคุมไฟป่าภายใต้การมีส่วนร่วมกับ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งในการควบคุมไฟป่าทั้งภาครัฐและประชาชน ในระดับส่วนกลางและท้องถิ่น

3. ฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการป้องกันและควบคุมไฟป่าให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ และประชาชน

4. เพิ่มศักยภาพในการควบคุมไฟป่าในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อร่วมกันดำเนินการป้องกันและควบคุมไฟป่าอย่างต่อเนื่อง

5. สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหรือองค์กรเอกชนมีส่วนร่วม ในการป้องกันและควบคุมไฟป่า

ทั้งนี้ พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากเป็นพื้นที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชแล้ว ยังมีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ จำนวน 4 ป่า คือ 1. ป่าบ้านกุ่มแปะ ป่าบ้านในลุ่ม และป่าพรุควนเคื่อง 2. ป่าดอนทราย 3. ป่าคลองค้อ และ 4. ป่าท่าช้างข้าม ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง

สำหรับสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 นครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคของกรมป่าไม้ที่ดูแลและบริหารพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีหน่วยงานภายในสังกัดที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงกับการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง คือ หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่า นครศรีธรรมราช ทั้งนี้ แผนงานยุทธศาสตร์ของกรมป่าไม้ในกิจกรรมการป้องกันไฟป่าแลควบคุมหมอกควันประจำปีงบประมาณ 2560 ได้กำหนดการดำเนินงานของหน่วยงานไว้ คือ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟป่าโดยการเตรียมความพร้อมการป้องกันไฟป่าและควบคุมหมอกควันที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ร่วมกัน พัฒนาศูนย์การควบคุมไฟป่า 6 ศูนย์ และหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่าทั้ง 55 ศูนย์ ในลักษณะการเตรียมพนักงานดับไฟป่าให้มีทักษะการออกไปเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เพื่อสนับสนุนหน่วยงานและชุมชนในการควบคุมไฟป่าในพื้นที่ร่วมกัน ตลอดจนสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาไฟป่าที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สุขภาพ และคุณภาพชีวิต (สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า, 2560)

ดังนั้น อำนาจหน้าที่และภารกิจหลักของหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่า นครศรีธรรมราช มีหน้าที่ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่าจากกรมป่าไม้ ตลอดจนประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ การรณรงค์ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน และองค์กรต่างๆ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือการควบคุมไฟป่าเพียงเท่านั้น ซึ่งไม่ได้มีหน้าที่ในการดับไฟป่าโดยตรง แต่เมื่อเข้าสู่ฤดูไฟป่าทางหน่วยงานก็มีการสนธิกำลังปฏิบัติงานดับไฟป่าร่วมกับหน่วยงานภายในสังกัดกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชและหน่วยงานทุกภาคส่วนด้วยเช่นกัน ดังบทสัมภาษณ์ของนายคณพจน์ เรืองมณี กล่าวว่

“...คือจริงๆ แล้ว ถ้าคุยกับทางกรมเนี่ย เราไม่มีหน้าที่ดับไฟ เรามีหน้าที่ส่งเสริมอปท. ไม่ว่าจะไปอบรมเขาไปประสานเขาอะไรอย่างนี้ แต่พอมีไฟไหม้เราเสี่ยงไม่ได้...”
(นายคณพจน์ เรืองมณี หัวหน้าหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่า นครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์ วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

สำหรับแผนการดำเนินงานที่สำนักป้องกันรักษาป่า และควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้ จัดทำขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการการปฏิบัติงานให้กับศูนย์ส่งเสริมการควบคุมไฟป่า และหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่าทั้งหมดในสังกัด มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 แผนการปฏิบัติงานรวม ประจำปีงบประมาณ 2560

กิจกรรมที่ ปฏิบัติ	แผนการปฏิบัติงาน												รวม	
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.		
1. จัด هماพนักงานดับไฟป่า สนับสนุนการปฏิบัติงานหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่า														5-30 คน/ปี
2. จัดทำแนวกันไฟป้องกันไฟป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 3,500 กิโลเมตร														3,500 ก.ม.
3. ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมควบคุมไฟป่าร่วมกัน														10-200 ครั้ง
4. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ป้องกันไฟป่าให้กับหน่วยงานส่วนราชการ สถาบันการศึกษาต่างๆ														1 ชุด /10ครั้ง
5. ตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานป้องกันไฟป่าและควบคุมหมอกควัน														36 ครั้ง /ปี

ที่มา: ดัดแปลงจาก สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า (2560, น. 4)

สำหรับแผนปฏิบัติงานของหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช กรมป่าไม้ กำหนดให้ดำเนินการตามแผน คือ แผนปฏิบัติงาน กิจกรรมที่ 1 จัด هماพนักงานดับไฟป่า สนับสนุนการปฏิบัติงานหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่า 5-10 คน/ปี กิจกรรมที่ 2 จัดทำแนวกันไฟป้องกันไฟ

ป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 3,500 กิโลเมตร โดยให้หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช จัดทำแนวกันไฟในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 20 กิโลเมตร กิจกรรมที่ 3 ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมควบคุมไฟป่าร่วมกัน กิจกรรมที่ 4 จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ป้องกันไฟป่าให้กับหน่วยงานส่วนราชการ สถาบันการศึกษาต่างๆ 1ชุด/10 ครั้ง และกิจกรรมที่ 5 ตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานป้องกันไฟป่า และควบคุมหมอกควัน (สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า, 2560) ทั้งนี้ ในกิจกรรมที่ 3 และ 5 ไม่ได้มีการระบุปริมาณของการทำงานไว้ในแผนการดำเนินงาน

เนื่องจากกรมป่าไม้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานในสังกัด ซึ่งเดิมทีหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราชอยู่ภายใต้สังกัดส่วนกลางขึ้นตรงกับกรมป่าไม้ ในภายหลังปีงบประมาณ 2560 กรมป่าไม้มีคำสั่งให้หน่วยส่งเสริมควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราชย้ายสังกัดอยู่ภายใต้การดูแลและควบคุมของสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 นครศรีธรรมราช แต่ทั้งนี้ การย้ายสังกัดของหน่วยงานดังกล่าว พนักงานราชการและเจ้าหน้าที่ของหน่วยส่งเสริมควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช ไม่ได้มีการย้ายสังกัดตามหน่วยงาน มีเพียงแค่หน่วยงานและหัวหน้าหน่วยงานเท่านั้นที่เปลี่ยนสังกัด ดังนั้น ปัจจุบัน หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราชมีเพียงหัวหน้าหน่วยงานเท่านั้นที่ดูแลดำเนินการตามแผน และปฏิบัติงานทั้งหมดของหน่วยงานเพียงผู้เดียว ส่วนพนักงานดับไฟป่าเพื่อสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานจะต้องทำการจ้างเหมาเป็นรายปีตามแผนการดำเนินงานที่กรมป่าไม้จัดทำไว้ให้แต่ละปีงบประมาณ ซึ่งมีจำนวนไม่แน่นอน และพนักงานดับไฟป่าเหล่านี้ไม่ได้เป็นผู้ที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญเรื่องไฟป่าเท่ากับพนักงานดับไฟป่าของสถานีควบคุมไฟป่าและศูนย์ปฏิบัติการไฟป่า ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายคณพจน์ เรืองมณี กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานในสังกัดของกรมป่าไม้ และการจ้างเหมาพนักงานดับไฟป่าเพื่อสนับสนุนการทำงานของหน่วยงาน

“...พนักงานราชการใช้ใหม่ คือมันเป็นแบบนี้ คือเดิมอย่างปีที่แล้วเนี่ยเรามีพนักงานราชการอยู่ 3 คน แต่ว่าพอปลายปีงบประมาณที่ผ่านมาช่วงเดือนกรกฎาคม ทางกรมเขาจัดหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่ามาให้ขึ้นมาสังกัดกับสำนักในพื้นที่ ก็คือสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 เดิมเราไปสังกัดกับกรมสังกัดส่วนกลาง หลังจากที่เขาให้เราไปสังกัดกับสำนัก 12 เขาให้มาหัวหน้าหน่วยคนเดียว แต่พนักงานราชการเนี่ยยังสังกัดกรม เขาก็เลยไปอยู่กับศูนย์ส่งเสริมการควบคุมไฟป่าภาคใต้ ที่นี้ก็มีอยู่ 2 คน ก็มีน้องพรทิพย์เขาอีกคนนึง พนักงานราชการสังกัดสำนัก 12 มาช่วย ก็อย่างไปบรรยายเนี่ยก็มีพนักงานราชการกับที่ไปบรรยายให้ แต่พวกพนักงานดับไฟเนี่ยพื้นฐานเขาไม่ค่อยมีความรู้อะไรทางนี้เท่าไร เราก็มาอบรมเขา แต่ว่าเขาก็จะไปถ่ายทอดให้คนอื่นเขาก็ไม่มีความพร้อมในตรงนั้น อย่างของปีที่ที่แล้ว 4 คน เขาก็เน้นหนักไปเรื่องปฏิบัติเราอบรมให้เขาอีกทีนึง แปลว่าอย่างพวกหัวหน้าหน่วยพนักงานราชการเนี่ย เวลาฝึกอบรมมีประชุมอะไรเนี่ยเราก็ให้พวกนี้ไป แล้วเขาก็จะได้ความรู้กลับมาเราอบรมให้ได้ แล้วก็อย่างตัวที่เนี่ยที่กรมเรียกไปอบรม อบรมหลักการพุดมั่งอะไรมั่งเราอบรมมา

ก็มาใช้กับพวกนี้ได้ แต่พนักงานดับไฟเขาไม่มีโอกาสตรงนี้ พอให้เขาไปเป็นวิทยากรมันก็ไม่เหมาะ มันความรู้บางที่ชาวบ้านตาสีตาสาเนี่ยแหละบางที่เขาถาม ก็ไปไม่เป็นเหมือนกัน...” (นายคณพจน์ เรื่องมณี หัวหน้าหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์ วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

นอกจากนี้ หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราชมีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานที่กรมป่าไม้จัดทำขึ้น จากข้อมูลการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงาน พบว่า ก่อนเข้าฤดูไฟป่าหน่วยงานมีมาตรการในการป้องกันไฟป่า ด้วยการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ อบรมให้ความรู้เรื่องไฟป่าแก่นักเรียน ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นๆ อีกทั้งมีการเตรียมความพร้อมของเทศบาลตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบล และเครือข่ายอาสาสมัครที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงเกิดไฟป่าด้วยการจัดอบรมเตรียมความพร้อม ฝึกทบทวนการปฏิบัติงานดับไฟป่า การใช้อุปกรณ์เครื่องมือดับไฟป่า และตรวจเช็คความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือ ให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์ไฟป่าที่จะเกิดขึ้น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายคณพจน์ เรื่องมณี กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และเครือข่ายอาสาสมัคร เพื่อเตรียมรับมือกับสถานการณ์ไฟป่าที่จะเกิดขึ้น

“...ทุกปีประมาณหลังจากปีใหม่ที่จะเข้าหน้าไฟ เราจะทำหนังสือเชิญอบต.เขาไป ให้เขาไปประสานกับชาวบ้านให้เขาเตรียมความพร้อมว่าจะมีไฟแล้วให้เขากำจัดเชื้อเพลิง แล้วก็เราให้เขาเตรียมความพร้อมของอบต.เขา ว่าต้องเตรียมอะไรบ้าง แล้วเราก็ไปตรวจเช็คเขาว่าอุปกรณ์ดับไฟเขาพร้อมไหม ก็ให้เขาเตรียมให้พร้อมใช้ตลอดเวลา...” (นายคณพจน์ เรื่องมณี หัวหน้าหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

ภารกิจการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟป่าเป็นภารกิจหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช ซึ่งหน่วยงานก็ได้มีจัดหาเครือข่ายความร่วมมือของหมู่บ้านในพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง ทั้งหมด 4 เครือข่าย ประกอบด้วย 1. เครือข่ายบ้านเคียนดำน ตำบลการะเกด อำเภอเชียรใหญ่ 2. เครือข่ายบ้านคงคาล้อม ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ 3. เครือข่ายบ้านจิกพนม ตำบลชะอวด อำเภอชะอวด และ 4. เครือข่ายบ้านสระเพลง ตำบลทางพูน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ทั้งนี้ กรมป่าไม้มีการจัดสรรเงินอุดหนุนให้เครือข่ายละ 50,000 บาท เพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือในการดูแลเฝ้าระวังพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

4.3.5 แผนการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อเป็นทิศทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) และนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้ประชาชนมีรากฐานในการดำรงชีวิต และสามารถพัฒนาไปสู่อนาคตได้อย่างมั่นคงและสมบูรณ์ ดังนั้นกระทรวงมหาดไทยจึงได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย 5 ด้าน ประกอบด้วย (สำนักนโยบายและแผน, 2560)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างสังคมเข้มแข็งและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มศักยภาพการพัฒนาสภาพแวดล้อมสู่อนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การวางรากฐานการพัฒนาองค์กรอย่างสมดุล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

ทั้งนี้ งานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมไฟฟ้าโดยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มศักยภาพการพัฒนาสภาพแวดล้อมสู่อนาคต เป็นยุทธศาสตร์ที่มีเป้าหมายเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ และประชาชนมีศักยภาพรับมือกับภัยพิบัติ ส่งผลให้ความสุขในชีวิตและทรัพย์สินลดลง โดยใช้กลยุทธ์ที่ 2.1.6 การปรับปรุงแหล่งน้ำสาธารณะและสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน กลยุทธ์ที่ 2.1.7 เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ กลยุทธ์ที่ 2.2.1 บูรณาการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายต่าง ๆ ด้วยการเตรียมพร้อมของชาติ ตั้งแต่ในภาวะปกติ โดยมีการประสาน สอดคล้องบูรณาการ และส่งเสริมกันอย่างมีเอกภาพ กลยุทธ์ที่ 2.2.2 เสริมสร้างศักยภาพขององค์กรและชุมชนในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย และ กลยุทธ์ที่ 2.2.3 เสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยและการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้กับประชาชน

สำหรับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ของกรมเพื่อเป็นทิศทางในการดำเนินงานของหน่วยงานและให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างการปกครองท้องถิ่นให้เข้มแข็งด้วยระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย 4.0 สู่ประเทศที่พัฒนาแล้วจากฐานของท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ และธรรมาภิบาลในการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมและพัฒนาบริการสาธารณะของท้องถิ่นที่มีคุณภาพเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับภารกิจและทิศทางการพัฒนาของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาองค์กรด้วยฐานคุณธรรม ความรู้ และสมรรถนะสูง เป็นองค์กรระดับสากลที่สังคมยอมรับ

ทั้งนี้ งานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมไฟฟ้ามีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย 4.0 สู่ประเทศที่พัฒนาแล้วจากฐานของท้องถิ่น โดยใช้กลยุทธ์ที่ 4.4 ระดมพลังองค์กรภาคีทุกภาคส่วน ภาคประชาชน ในการร่วมกับท้องถิ่นเพื่อการสร้าง ความอุดมสมบูรณ์ รักษา และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างแหล่งพลังงานในท้องถิ่นเพื่อการพึ่งตนเอง และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนและสมดุล โดยมีแนวทางในการพัฒนา คือ ให้มีองค์กรระดับท้องถิ่นในการดูแลคุ้มครองการรักษาดูแลธรรมชาติในท้องถิ่น โดยการจัดตั้งกองทุนระดับท้องถิ่นเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมีกฎหมายรองรับอำนาจหน้าที่ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นได้ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทยและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ องค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทมากในระดับพื้นที่ เนื่องจากองค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช อีกทั้งยังมีป่าสงวนแห่งชาติอยู่ในเขตปกครองของตนเอง ซึ่งองค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่มีป่าสงวนอยู่ในเขตปกครองของตนเองต้องได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟฟ้าจากกรมป่าไม้ และถึงแม้ว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลบางแห่งในการศึกษานี้ไม่ได้มีป่าสงวนอยู่ในพื้นที่ปกครองของตนเอง แต่หลายปีที่ผ่านมา พื้นที่ปกครองของหน่วยงานก็ได้รับผลกระทบและความเดือดร้อนจากไฟฟ้าที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้าน ปัญหาหมอกควันจากไฟฟ้า และทรัพยากรธรรมชาติได้รับความเสียหาย ทางหน่วยงานจึงต้องมีบทบาทในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจากไฟฟ้า การศึกษานี้ผู้วิจัยจึงได้ลงพื้นที่เพื่อขอแผนพัฒนาตำบลจากองค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาด้วยตนเอง โดยเป็นแผนที่องค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลได้มีการจัดทำโครงการเพื่อใช้สำหรับรับมือกับปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป โดยมีการกำหนดโครงการต่างๆ ไว้ในแผนพัฒนาตำบล เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และนโยบายที่กำหนดไว้ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแผนพัฒนาตำบลในปี 2560 ของแต่ละหน่วยงานมาสรุป โดยแยกประเภทโครงการต่างๆ ที่หน่วยงานจัดทำขึ้น

สำหรับรับมือกับปัญหาไฟฟ้าในพื้นที่ จัดเป็นกลุ่มตามประเภทของหลักการควบคุมไฟฟ้าตามแนวคิด
ของสันต์ เกตุปราณีต และคณะ (2534) ดังนี้ (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 แผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าปี 2560

รายนามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	การจัดการไฟฟ้า					
	การป้องกัน	การเตรียมดับไฟ	ตรวจหาไฟ	การดับไฟ	การใช้ประโยชน์จากไฟฟ้า	การประเมินผล การปฏิบัติงาน
1. อบต. เกร็ง ¹	โครงการป้องกันและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนที่เกิดจากสาธารณภัยต่างๆ	กิจกรรมทบทวน อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.)				
	โครงการชุดแพรงจัดทำแนวป้องกันไฟฟ้าแบบป่าเปียกตามแนวพระราชดำริ จากถนนบ้านนางกาญจนารังหน้าวัดควนเค็ง สุดเขตทางหลวง 3023	อบรม อปพร.				
	โครงการปรับปรุงพื้นที่ฟูลองธรรมชาติสายบางตะเค็ง-เขตตำบลควนชะลิก เพื่อเป็นแนวกันไฟฟ้า ลดปัญหาน้ำท่วม และเพื่อให้มีน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง	กิจกรรมควบคุมไฟฟ้า				
	โครงการชุดแนวแพรงป้องกันไฟฟ้า หมู่ 11					
2. อบต. ชะอวด ²		ฝึกอบรม อปพร.				
3. อบต. นางหลง ³	สร้างจิตสำนึกให้แก่เด็กและเยาวชนในการรักษาสิ่งแวดล้อม					
	จัดทำโครงการปลูกหญ้าแฝก(ป้องกันการพังทลายของหน้าดินและรักษาน้ำในดิน)					

ตารางที่ 4.11 แผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าปี 2560 (ต่อ)

รายนามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	การจัดการไฟฟ้า					
	การป้องกัน	การเตรียมดับไฟ	ตรวจหาไฟ	การดับไฟ	การใช้ประโยชน์จากไฟฟ้า	การประเมินผล การปฏิบัติงาน
4. อบต. บ้านตุล ⁴	โครงการจัดทำแนวเขตพื้นที่ป่าสงวน					
	โครงการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม					
	โครงการป้องกันและควบคุมไฟฟ้า					
	โครงการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
5. อบต. แหลม ⁵	ป้องกันและควบคุมไฟฟ้า	โครงการฝึกอบรมและ ทบทวน อปพร.				
	ชุดลอกคูกันแนวเขตป่าพรุควนเค็ง หมู่ที่ 7,8,10	โครงการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์และสนับสนุน การดำเนินงานของ ศูนย์ อปพร.				
	โครงการช่วยเหลือป้องกันและบรรเทาสาธารณ ภัยให้กับประชาชนในพื้นที่					
6. อบต. ควนชะลิ ⁶	รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้เยาวชน/ประชาชน ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	ฝึกอบรม อปพร./ ชรบ. และสนับสนุน การปฏิบัติงาน				

ตารางที่ 4.11 แผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าปี 2560 (ต่อ)

รายนามองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	การจัดการไฟฟ้า					
	การป้องกัน	การเตรียมดับไฟ	ตรวจหาไฟ	การดับไฟ	การใช้ประโยชน์ จากไฟฟ้า	การประเมินผล การปฏิบัติงาน
7. อบต. ควนพั้ง ⁷		ฝึกอบรมและทบทวน อปพร.				
		ฝึกอบรมควบคุมไฟฟ้า				
		ฝึกอบรมการใช้วิทยุ คมนาคมแบบ สังเคราะห์ความถี่				
		จัดหาอุปกรณ์และ เครื่องมือในการ ป้องกันและบรรเทาสา ธารณภัย				
8. อบต. สวนหลวง ⁸	รณรงค์ป้องกันไฟฟ้า	เสริมสร้างศักยภาพ ชุมชนด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย				
		ฝึกอบรม อปพร.				
		ฝึกอบรมอาสาสมัคร ป้องกันไฟฟ้า				

ตารางที่ 4.11 แผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าปี 2560 (ต่อ)

รายนามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	การจัดการไฟฟ้า					
	การป้องกัน	การเตรียมดับไฟ	ตรวจหาไฟ	การดับไฟ	การใช้ประโยชน์จากไฟฟ้า	การประเมินผล การปฏิบัติงาน
9. อบต. แม่เจ้าอยู่หัว ⁹	รณรงค์ประชาสัมพันธ์การควบคุมไฟฟ้า	อบรมอาสาสมัคร ป้องกันไฟฟ้า				
	ชุดลอกคลองกันไฟฟ้าชุมชน หมู่ 5	ฝึกอบรม อปพร.				
		สนับสนุนการปฏิบัติงานของ อปพร.				
10.อบต.ขอนแก่น ¹⁰		โครงการพัฒนา ศักยภาพขีดความสามารถของ สมาชิก อปพร.				
		โครงการฝึกซ้อม แผนปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย				
11. ทต. การะเกด ¹¹	โครงการส่งเสริมศักยภาพชุมชนด้านการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	ฝึกทบทวน อปพร.				
	โครงการรณรงค์ป้องกันและควบคุมไฟฟ้า					

ตารางที่ 4.11 แผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟฟ้าปี 2560 (ต่อ)

รายนามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	การจัดการไฟฟ้า					
	การป้องกัน	การเตรียมดับไฟ	ตรวจหาไฟ	การดับไฟ	การใช้ประโยชน์จากไฟฟ้า	การประเมินผล การปฏิบัติงาน
11. ทต. ภาวะเกิด ¹¹ (ต่อ)	โครงการเยาวชนรักสิ่งแวดล้อม					
	จัดทำป้ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม,ป้ายบังคับ					

ที่มา: 1 = องค์การบริหารส่วนตำบลเคิ่ง (2559ข); 2 = องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด (2559ข); 3 = องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง (2559ข); 4 = องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล (2559ข); 5 = องค์การบริหารส่วนตำบลแหลม (2559ข); 6 = องค์การบริหารส่วนตำบลควนชะลิก (2559ข); 7 = องค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง (2559ข); 8 = องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลง (2559ข); 9 = องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจ้าอยู่หัว (2559ข); 10 = องค์การบริหารส่วนตำบลชอนหาด (2559); 11 = เทศบาลตำบลภาวะเกิด (2559ข)

เมื่อพิจารณาจากแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล พบว่า บทบาทในการจัดการไฟฟ้าขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลทั้ง 11 หน่วยงาน มีบทบาทมากในด้านการป้องกันไฟฟ้า และการเตรียมการดับไฟฟ้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดการไฟฟ้า รวมถึงความรุนแรงและความถี่ในการเกิดไฟฟ้าของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน จากการศึกษาของอานันต์ คำภีระ (2560) พบว่าพื้นที่เปราะบางต่อการเกิดไฟไหม้ป่าพฤษภาคมครึ่งในช่วงแล้ง ระดับเปราะบางสูงสุด คือ ตำบลเคิ่ง อำเภอชะอวด รองลงมาคือ ตำบลแหลม อำเภอหัวไทร และตำบลควนพัง อำเภอร่อนพิบูลย์ ตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาจากแผนพัฒนาตำบลทั้ง 11 หน่วยงาน พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเคิ่ง มีการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมมากที่สุด จึงอาจเป็นไปได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่มีพื้นที่ปกครองเสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้าสูง มีบทบาทในการจัดการไฟฟ้ามากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่มีพื้นที่ปกครองมีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในเรื่องนโยบาย มาตรการ แผนการดำเนินงานของหน่วยงาน พบว่า ทุกหน่วยงานมีนโยบายและมาตรการในการป้องกันไฟฟ้า ด้วยวิธีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจ และขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ เฝ้าระวัง และระมัดระวังการใช้ไฟในพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้า มาตรการทำแนวกันไฟในพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้าน จัดชุดเจ้าหน้าที่ลาดตระเวนในพื้นที่เสี่ยง ซึ่งทุกหน่วยงานมีการจัดเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานดับไฟฟ้า โดยให้เจ้าหน้าที่อปพร. ของหน่วยงาน และอาสาสมัคร เป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน และจัดส่งเข้าอบรมวิธีการปฏิบัติงานดับไฟฟ้าเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าฤดูไฟฟ้า ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายไสว ทองดำ กล่าวถึงมาตรการและแผนการดำเนินงานป้องกันไฟฟ้า

“...เรามี เราจัดตั้งงบประมาณไว้ให้กับคณะกรรมการผู้รับผิดชอบดูแลไฟฟ้า เป็นค่าพาหนะ ค่าเผ่าดูแล ปิละแสนๆ เฝ้าระวังจุดเสี่ยงปิละแสน เขาก็ไปแจ้งที่ละกลุ่มๆ กลุ่มละสองหมื่น ที่นี้ปีที่แล้วเราได้เอามาจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการดับไฟให้กับเจ้าหน้าที่บรรเทาภัย พนักงานอปพร. จัดทุกปี เวลาจัดการแข่งขันกีฬาที่มีป้าย มีการเดินพาเหรด แล้วก็จัดฝึกอบรม ปีนี้ 2 3 รุ่น จัดอบรมที่ศูนย์ควบคุมไฟฟ้า เป็นอาสาสมัคร เป็นเด็กนักเรียนในพื้นที่ตำบลเคิ่ง แบ่งออกมาเป็นรุ่นๆ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันไฟฟ้า...” (นายไสว ทองดำ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเคิ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 22 มิถุนายน 2560)

ในช่วงฤดูไฟป่าหน่วยงานมีการจัดส่งเจ้าหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของสถานีควบคุมไฟฟ้า โดยจัดเจ้าหน้าที่อปพร. และอาสาสมัคร ลาดตระเวนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสถานีควบคุมไฟฟ้าเพื่อเฝ้าระวังและตรวจหาไฟ เมื่อเกิดไฟฟ้าขึ้นก็จะสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์เครื่องมือ หาก

หน่วยงานใดมีรถน้ำ รถดับเพลิง ก็จะส่งเข้าร่วมปฏิบัติงานดับไฟป่าด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายอภิเชษฐ พลัดชู กล่าวถึงการสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ร่วมลาดตระเวนและดับไฟป่า

“...ในช่วงสຸ່ມเสี่ยงมี ของไฟป่าก็มี ของเราก็มีส่วนร่วม คือทางไฟป่าเขาจะมีอาสาสมัครซึ่งเป็นชุดที่ซ้่าซ້อนกับของเรา เราก็จะเอาพวกแกนนำพวกสมาชิกรอปพร. ที่อยู่ในพื้นที่ป่าพรุ เข้าไปเป็นลูกจ้างบ้าง เข้าไปเป็นอาสาสมัครเขาบ้าง เพราะความเป็นจริงตำบลเรากว้าง ที่นี้พอเกิดเหตุจริงๆ เราต้องอาศัยคนใกล้เคียง หนึ่ง ความเป็นเจ้าของ เขาก็มีที่ทำกินอยู่แถวนั้นบ้าง จิตสำนึกที่อยู่ใกล้บ้านบ้าง แต่ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าช่วงที่สຸ່ມเสี่ยงจริงๆ ในช่วงที่เกิดไฟป่า เราก็มียเจ้าหน้าที่อปพร. แล้วก็รถดับเพลิงของเราก็ไปสแตนด์บายอยู่ร่วมกับไฟป่า...”
(นายอภิเชษฐ พลัดชู นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเกาะเกิด, สัมภาษณ์วันที่ 15 มิถุนายน 2560)

ทั้งนี้ นโยบายและการดำเนินงานของหน่วยงานในการจัดการไฟป่า เป็นเพียงการป้องกันเบื้องต้น และสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์และเครื่องมือดับไฟป่า ให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านไฟป่าโดยตรงเท่านั้น หน่วยงานไม่ได้มีการจัดทำแผนการดับไฟป่าแต่อย่างใด เนื่องจากมีความคิดเห็นว่า ภารกิจงานด้านไฟป่าไม่ใช่ภารกิจหลักของหน่วยงาน ถึงแม้จะได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่าจากกรมป่าไม้ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วก็ตาม ภารกิจเหล่านี้เป็นเพียงแผนงานที่ฝากไว้เท่านั้น ในความเป็นจริงไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้ เนื่องจากงบประมาณที่มีจำกัด และมีภารกิจที่สำคัญกว่าอยู่หลายภารกิจซึ่งต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการจำนวนมาก ทำให้หน่วยงานไม่สามารถดำเนินการด้านการจัดการไฟป่าได้เท่าที่ควร

อย่างไรก็ตาม ด้วยภารกิจ หน้าที่ของหน่วยงานมีขอบข่ายงานที่กว้าง มีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิต และตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการมากในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เป็นต้น ทำให้หน่วยงานจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (อัปเดตเสี๊ยะ รอบคอบ, 2551) และอาจเป็นไปได้ว่าผู้นำท้องถิ่นเห็นว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมีความสำคัญและเป็นบทบาทของหน่วยงาน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (กนกวรรณ นิสัยดี, 2553) ดังนั้น อาจส่งผลให้หน่วยงานสามารถดำเนินการด้านการจัดการไฟป่าได้เพียงแค่การป้องกันเบื้องต้น และสนับสนุนการทำงานของสถานีควบคุมไฟป่าเท่านั้น นอกจากนี้ เมื่อศึกษาจากคู่มือการปฏิบัติงานการควบคุมไฟป่าสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่าให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกำหนด ระยะเวลาที่จำกัดทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบแต่เฉพาะแนวทางในการปฏิบัติงานเท่านั้น ซึ่งยังขาดรายละเอียดในการปฏิบัติงานอีกจำนวนมาก (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2547)

4.3.6 แผนการดำเนินงานของสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคร็ง

สภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นองค์กรที่ขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนน้ำทะเลสาบสงขลาซึ่งมีเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ที่มีความต้องการรักษาและพัฒนาระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆ ทะเลสาบสงขลา มีวิถีชีวิตที่พึ่งพาทรัพยากรจากกลุ่มน้ำเพื่อดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจึงมีความสำคัญกับชุมชนบริเวณรอบๆ กลุ่มน้ำเป็นอย่างมาก สำหรับป่าพรุควนเคร็งในพื้นที่อำเภอชะอวด อำเภอหัวไทร (บางส่วน) และอำเภอเชียรใหญ่ (บางส่วน) เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำและเป็นแหล่งต้นน้ำของทะเลสาบสงขลาตอนบน ซึ่งในพื้นที่ดังกล่าวได้มีการจัดตั้งเครือข่ายของสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคร็ง เป็นเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อเป็นตัวแทนของชุมชนในพื้นที่สำหรับการขับเคลื่อนและพัฒนาพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาชุมชนน้ำ ทั้งนี้ สภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้มีการจัดทำ “ธรรมนูญกลุ่มน้ำป่าพรุควนเคร็ง” ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 66 และ 67 ว่าด้วยสิทธิชุมชน ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของชุมชน และภายใต้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 25 (1) กำหนดให้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) จัดทำรัฐธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการดำเนินงานด้านสุขภาพของประเทศ ที่ครอบคลุมองค์ประกอบในเรื่องของสุขภาพทั้งระบบ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดทำธรรมนูญกลุ่มน้ำป่าพรุควนเคร็ง คือ เพื่อเป็นเครื่องมือในการวางกรอบ กติกา และข้อตกลงของชุมชน ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้เป็นมาตรการในการปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์ พื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาสำหรับพื้นที่อีกด้วย

ทั้งนี้ปัญหาไฟป่าเป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญที่สร้างความเสียหายให้กับทรัพยากรธรรมชาติในป่าพรุควนเคร็ง เนื่องจากชาวบ้านตำบลเคร็งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพจักสานซึ่งกระจุกที่เป็นวัตถุดิบหลักลดน้อยลงจากปัญหาไฟป่า ทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน ไม่สามารถหากระจุกในพื้นที่ได้หรือหาได้แต่ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการเหมือนกับในอดีต ต้องหากระจุกจากจังหวัดอื่นมาทดแทนชาวบ้านต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการหาวัตถุดิบ ดังนั้น เครือข่ายสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคร็ง ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกอบต. และผู้นำชุมชนจึงร่วมกับปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว เครือข่ายสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคร็ง จึงได้เสนอโครงการจัดทำฝายดินกั้นน้ำชั่วคราว เป็นฝายทดลองทั้งหมด 9 ฝาย ซึ่งได้งบประมาณจากกรมทรัพยากรน้ำภาค 8 และจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2546 ผลจากการทำฝายกั้นน้ำภายหลัง 4-5 ปี ไม่พบปัญหาไฟป่าเกิดขึ้นเลย อีกทั้งทรัพยากรในป่าพรุกลับมาอุดมสมบูรณ์เช่นเดิม แต่ภายหลังจากนโยบายภาครัฐที่ส่งเสริมให้ประชาชนปลูกปาล์มน้ำมัน รวมทั้งความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐเรื่องการประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยทับซ้อนกับที่ดินทำกินของชาวบ้านที่อยู่มาก่อนการประกาศปัญหาไฟป่าจึงเกิดขึ้นอีกครั้งและเกิดขึ้นต่อเนื่องเกือบทุกปี ดังนั้น ชาวบ้านในฐานะเครือข่ายภาค

ประชาชนที่ต้องการรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในป่าพรุ ซึ่งชาวบ้านหลายคนนอกจากจะเป็นสมาชิกเครือข่ายสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคร็งแล้ว ก็ยังเป็นสมาชิกเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) อีกด้วย เครือข่าย ทสม. เหล่านี้ มีอยู่เกือบทุกหมู่บ้านรอบป่าพรุควนเคร็ง และได้รับเงินสนับสนุนเครือข่ายละ 50,000 บาท ในการเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงเกิดไฟป่า ดูแลทรัพยากรในป่าพรุ สนับสนุนกำลังร่วมกับสถานีควบคุมไฟป่าในการปฏิบัติงานควบคุมและดับไฟป่า ซึ่งจะดำเนินการเฉพาะในช่วงฤดูไฟป่าเท่านั้น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายสมเอก อินทร์ช่วย

“...ดูแลเป็นหลัก แต่ว่าไฟป่าก็ประสานงานมากับทสม. ซึ่งมีไปจัดตั้งไว้หลายหมู่บ้านในพื้นที่อยู่รอบป่าพรุ แล้วก็มีหน้าที่ช่วยดูแลเฝ้าระวังอยู่เวรยามกัน ไต้บของพัฒนาจังหวัดมาถ้าจำไม่ได้บางหมู่บ้านได้มา 4-5 หมื่นบาท แล้วให้ไปดูแลวันละ 2 คนไปเฝ้าเวรกันสลับเวรกัน ตอนนั้นก็ทำอยู่แต่มันได้ไม่นานปีนี่ก็สัก 3 เดือน แต่ดีกว่าไม่ได้เลย...” (นายสมเอก อินทร์ช่วย คณะกรรมการสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคร็ง, สัมภาษณ์วันที่ 14 กันยายน 2560)

แต่ทั้งนี้ นโยบายและการดำเนินงานหลักของเครือข่ายสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคร็ง ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำ การฟื้นฟู คุ้มครองสาขาต่างๆ ในป่าพรุที่เสื่อมโทรม ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และการรักษาระดับในป่าพรุ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเรื่องการใช้น้ำประโชชน์ที่ดินร่วมกัน และความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐ เป็นหลัก

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษา พบว่า นโยบายและแผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาลุ่มน้ำ เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบองค์รวม ครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวกับทรัพยากรในลุ่มน้ำป่าพรุควนเคร็ง ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนในชุมชน การใช้ทรัพยากรจากป่าพรุให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเกิดความยั่งยืน ไม่ได้เน้นเฉพาะปัญหาเรื่องไฟป่าเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

นอกจากนี้ จากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานในระดับนโยบายของแต่ละหน่วยงาน พบว่า กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักในการคุ้มครองดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนโยบายและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก ซึ่งมีหน่วยงานในสังกัด คือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ทั้งนี้ หน่วยงานควบคุมไฟป่า ได้แก่ สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย และศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช ภายใต้สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งถูกกำหนดแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชจัดทำขึ้น มีการกำหนดภารกิจหน้าที่ในงานควบคุมไฟป่าครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ตามหลักการควบคุมไฟป่า ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่ที่มีบทบาทมากที่สุดในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง และสำหรับหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและ

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย โดยอำนาจหน้าที่ตามภารกิจหลักมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลรักษา ปกป้อง คุ้มครองสัตว์ป่า แหล่งน้ำ ลำธาร และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ซึ่งถือได้ว่าการป้องกันไฟป่า เป็นส่วนหนึ่งของการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น หากพิจารณาบทบาท หน้าที่ตามที่ถูกกำหนดไว้ของหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง พบว่า หน่วยงานมีบทบาทใน ด้านการป้องกันไฟป่าเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ทั้งนี้ ในแผนการดำเนินงานจริงของหน่วยงานได้ แผนการปฏิบัติงานดับไฟป่าเพิ่มเติมเข้ามานอกเหนือจากขอบเขตงานที่ถูกกำหนดไว้ สำหรับหน่วย ส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช สังกัดกรมป่าไม้ ด้วยภารกิจหน้าที่และแผนการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์ของกรมป่าไม้และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า หน่วยส่งเสริม การควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราชมีบทบาทหน้าที่ในด้านการป้องกันไฟป่า การเตรียมการดับไฟป่า และการประเมินผลการปฏิบัติงานเท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดภารกิจหน้าที่ในการปฏิบัติงานดับไฟป่า

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลทั้ง 11 หน่วยงาน ภายใต้สังกัดกรม ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งกระทรวงมหาดไทยมีนโยบายและเป้าหมายหลัก คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและเศรษฐกิจรากฐาน ส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของ หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาเมืองและโครงสร้าง พื้นฐาน แต่ทั้งนี้ ในแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทยก็ได้มีการยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มศักยภาพ การพัฒนาสภาพแวดล้อมสู่อุตสาหกรรม ซึ่งงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็น ส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้วยเช่นกัน ดังนั้น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้มีการจัดทำ ยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทย โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการสร้าง การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากแผนการดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่ต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงาน ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกระทรวงมหาดไทยแล้ว พบว่า บทบาทหน้าที่ตามที่ถูกกำหนดไว้ของหน่วยงาน และมีความสอดคล้องกับงานด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและ การรับมือกับสาธารณภัยและภัยพิบัติ โดยเฉพาะงานด้านการจัดการไฟป่า หน่วยงานมีบทบาทในด้านการป้องกัน และเตรียมความพร้อมในการดับไฟป่า

นอกจากนี้ เครือข่ายสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคิ่ง ในฐานะภาคประชาชน บทบาทหน้าที่โดยส่วนใหญ่เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายวางกรอบในการดำเนินงาน และเสนอทางเลือกที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของภาครัฐ ซึ่งไม่ได้ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการไฟป่าโดยตรง แต่ทั้งนี้ ในการดำเนินงานของเครือข่ายได้มีการสอดแทรก งานด้านการป้องกันไฟป่าไว้ในแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนระดับนโยบายตามหน้าที่ที่ถูก กำหนดไว้และที่แสดงออกจริงในการจัดการไฟป่าพรุควนเคิ่ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขต ห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 สรุปบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนระดับนโยบายในการจัดการไฟฟ้าตามหน้าที่ทีู่กกำหนดไว้

หน่วยงาน	บทบาทในการจัดการไฟฟ้าในระดับนโยบาย											
	การป้องกัน		การเตรียมการดับไฟ		การตรวจหาไฟ		การดับไฟฟ้า		การใช้ประโยชน์จากไฟฟ้า		การประเมินผลการปฏิบัติงาน	
	ตามหน้าที่	แสดงออกจริง	ตามหน้าที่	แสดงออกจริง	ตามหน้าที่	แสดงออกจริง	ตามหน้าที่	แสดงออกจริง	ตามหน้าที่	แสดงออกจริง	ตามหน้าที่	แสดงออกจริง
1. หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช	✓	✓	✓	✓							✓	✓
2. หน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย	✓	✓		✓		✓		✓				
3. สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเครื่องและสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. ศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้านครศรีธรรมราช	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. องค์การบริหารส่วนตำบล 10 หน่วยงาน และเทศบาลตำบล 1 หน่วยงาน	✓	✓	✓	✓		✓		✓				✓
6. สภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (โซนพรุควนเครื่อง)	✓	✓										

4.4 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่และที่แสดงออกจริงในระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาส่วนนี้ เป็นการนำเสนอบทบาทของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานภายใต้นโยบายแผนการดำเนินงาน และคำสั่ง ที่หน่วยงานต้นสังกัดจัดทำขึ้นสำหรับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัด นครศรีธรรมราช ตามหลักการควบคุมไฟฟ้า (สันต์ เกตุปราณีต และคณะ, 2534) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 การป้องกัน

4.4.1.1 การแยกความร้อน

สำหรับการป้องกันไฟฟ้า พบว่า ทุกหน่วยงานมีการป้องกันไฟฟ้าด้วยการแยกความร้อนโดยใช้วิธีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องไฟฟ้า ก่อนเข้าสู่ตู้ไฟฟ้า ซึ่งมีทั้งการทำป้ายรณรงค์ ทำเอกสารเผยแพร่ การแจ้งเตือนข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ไฟฟ้าผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และการประกาศเสียงตามสายขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล อีกทั้งการเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านที่จัดขึ้นประจำทุกเดือน เจ้าหน้าที่จากสถานีควบคุมไฟฟ้า เจ้าหน้าที่อปพร. หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช และเจ้าหน้าที่จากเขตห้ามล่าสัตว์ป่าจะเข้าร่วมการประชุมหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและขอความร่วมมือในการเฝ้าระวังดูแลพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้า รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของชาวบ้าน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายเถียน ภูมรินทร์ กล่าวว่

“...ก็มีวิธีป้องกันว่าเวลาไปประชุมหมู่บ้านก็มีนายก มีเจ้าหน้าที่ประธานอปพร.ก็มี เขาก็ไปรณรงค์ไปเตือนชาวบ้านว่าจะจุดป่าเผาป่าก็ให้แจ้งที่เครือข่ายเพราะมีเครือข่ายของไฟฟ้าอยู่แล้ว ก็ให้แจ้งแล้วเจ้าหน้าที่จิตอาสาของไฟฟ้าเนี่ยจะไปช่วยทำให้ ไฟจะได้ไม่ลุกลาม...”
(นายเถียน ภูมรินทร์ อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล, สัมภาษณ์วันที่ 13 กันยายน 2560)

ภาพที่ 4.2 ป้ายรณรงค์ประชาสัมพันธ์ป้องกันไฟป่าของสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย (ก) และสถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง (ข)
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 22 พฤษภาคม 2560

ภาพที่ 4.3 การประชาสัมพันธ์ผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ที่มา: หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช (2559, น. 57)

สำหรับการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2518 (มาตรา 54) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 (มาตรา 14) และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า 2535 (มาตรา 38, 42) ที่เกี่ยวข้องการควบคุมไฟฟ้า เพื่อดำเนินการจับกุมผู้ที่ลักลอบจุดไฟเผาป่า เผ้วถางป่า ล่าสัตว์ และหาของป่า เป็นต้น ในทางปฏิบัติแล้วการจับกุมหรือหาตัวผู้กระทำผิดทำได้ยาก เนื่องจากไม่สามารถหาตัวผู้กระทำผิดได้ ซึ่งจากข้อมูลเพิ่มเติมที่สัมภาษณ์หัวหน้าสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย พบว่า การจุดไฟเป็นในลักษณะของการจุดเพื่อหาของป่า ล่าสัตว์ ทำให้พบเพียงแค่ควันไฟที่ลอยขึ้นมา ซึ่งกว่าเจ้าหน้าที่จะเข้าไปถึงจุดเกิดเหตุ ผู้กระทำผิดก็ไม่อยู่ตรงนั้นแล้ว ทำให้การบังคับใช้กฎหมายสำหรับงานควบคุมไฟฟ้าเป็นไปได้ยาก ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายธนากร รักธรรม กล่าวว่

“...ถามว่าจริงๆ เมื่อก่อนหน้านี้ที่ว่าลักษณะของการเผาพื้นที่เตรียมบุงรุก ค่อนข้างจะชัดว่า เขาจุดจากบริเวณท้ายสวนเขา ท้ายสวนนาย ก อย่างนี้เรารู้ แต่เหมือนพวกเขาหางาปลาบง ที่ไปจุดในป่า ซึ่งเราเห็นแค่ควัน เราเห็นแค่ควันแล้วเราเข้าไปไม่เจอตัวหรือครับ เพราะฉะนั้นเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายของงานไฟฟ้าผมค่อนข้างตอบได้เลยว่าทั่วประเทศค่อนข้างยาก เพราะว่าเราไปก็เจอแค่ควันแล้วก็ไฟที่กำลังไหม้ แต่ไม่เจอตัวคนจุด...”
(นายธนากร รักธรรม หัวหน้าสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 29 มิถุนายน 2560)

นอกจากนี้ บางครั้งไฟป่าก็เกิดจากความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับชาวบ้าน โดยเฉพาะพื้นที่ป่าพรุควนเครังในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ซึ่งมีปัญหาเรื่องการประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยซ้อนทับกับที่ดินทำกินของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านบางกลุ่มเกิดความไม่พึงพอใจจึงจุดไฟเพื่อกลั่นแกล้งโดยใช้วิธีจุดธูปแล้วปักทิ้งไว้ในป่าพรุ หรือการทิ้งก้นบุหรี่ที่ยังดับไม่สนิท ซึ่งกว่าไฟจะถึงก้านธูปและติดลงชั้นดินพรุต้องไ้ระยะเวลาที่ค่อนข้างนาน ทำให้เมื่อเกิดไฟป่าขึ้นผู้กระทำผิดก็ไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุแล้ว อีกทั้ง หากสามารถจับกุมชาวบ้านผู้กระทำผิดได้จริง ก็จะมีการจุดไฟเพื่อประท้วงและต่อต้านเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายแนบ หนูดำ กล่าวว่

“...คือเขาออก(ออกกฎหมาย)แต่ไม่เคยใช้เลย มันมีผลกระทบมาก ถ้าเราจับ 1 คน มันจุด 10...” (นายแนบ หนูดำ พนักงานดับไฟป่า สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเครัง, สัมภาษณ์วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

ดังนั้น ในความเป็นจริงการบังคับใช้กฎหมายเพื่อจับกุมผู้กระทำผิดในพื้นที่ป่าพรุควนเครัง เจ้าหน้าที่ไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มที่ ไม่ได้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและเข้มงวดตามตัวบทกฎหมาย

4.4.1.2 การแยกเชื้อเพลิง

1. การชิงเผา

การชิงเผามีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณเชื้อเพลิงที่เกิดจากการทับถมของ กิ่งไม้ เศษหญ้า หรือซากสัตว์ต่างๆ รวมทั้งเศษวัชพืชที่เกิดจากการทำการเกษตรของชาวบ้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดโอกาสในการเกิดไฟป่า ลดความรุนแรงและอันตรายจากไฟ รวมถึงความเสียหายต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นเมื่อความรุนแรงและอันตรายมีน้อยลง ในการปฏิบัติงานดับไฟป่าเจ้าหน้าที่สามารถควบคุมไฟได้ง่าย และเกิดความปลอดภัย สำหรับการชิงเผาในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่งในการศึกษานี้ การดำเนินการชิงเผากระทำโดยเจ้าหน้าที่จากสถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็งและสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย โดยมีเจ้าหน้าที่จากศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราชร่วมสนับสนุนกำลัง เนื่องจากการชิงเผาจะต้องดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและรัดกุม หากผู้ที่ทำการชิงเผาขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ไฟอาจลุกลามสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับการเผาป่า ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายณรงค์ สังข์นุ่น กล่าวไว้ว่า

“...หน่วยงานที่จะมาทำจริง เผาเนี่ย ต้องเก่งพอสมควร เพราะไม่งั้นมันจะเกิดแทนที่มันจะชิงเผาจะกลายเป็นลาม ความชำนาญมันไม่พอถ้าเกิดมีการพลิกของลงเนี่ยเสร็จเลย เป็นเรื่องเลย มันต้องอุปกรณ์ในการป้องกันเหมือนรถดับเพลิงเนี่ยต้องพร้อม ชิงเผาเนี่ยคือต้องพร้อมพวกนี้พร้อมหมดเพราะไม่งั้นเอาไม่ทัน...” (นายณรงค์ สังข์นุ่น ประธานอปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด, สัมภาษณ์วันที่ 27 กันยายน 2560)

อีกทั้งพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติ การดำเนินการใดๆ ในพื้นที่ต้องรับอนุญาตจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ซึ่งสถานีควบคุมไฟป่าทั้ง 2 แห่ง เป็นหน่วยงานที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อนุญาตและมีคำสั่งให้ดำเนินการชิงเผา เพื่อเป็นเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ฤดูไฟป่า เจ้าหน้าที่จากสถานีควบคุมไฟป่า องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล จะประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชาวบ้านที่ต้องการเผากำจัดวัชพืช หรือเผาเพื่อเตรียมพื้นที่ทำการเกษตรต่างๆ แจ้งความประสงค์ต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขออนุญาตเผา และแจ้งต่อสถานีควบคุมไฟป่าในพื้นที่ หรือองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เพื่อขอกำลั้งเจ้าหน้าที่มาดำเนินการชิงเผาให้ ซึ่งเมื่อชาวบ้านแจ้งความประสงค์ต้องการเผามาแล้ว สถานีควบคุมไฟป่าจะทำการนัดหมายวัน เวลา และจัดชุดเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการชิงเผา

2. ทำแนวกันไฟ

การทำแนวกันไฟเป็นการลดความต่อเนื่องของไฟเพื่อไม่ให้ไฟลุกลามเข้าไปในป่าที่จะคุ้มครองและพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้าน อีกทั้งยังทำไว้สำหรับเป็นแนวตรวจการณ์ลาดตระเวนระวังไฟป่า และเป็นแนวตั้งรับในการดับไฟป่าโดยใช้เป็นเส้นทางลำเลียงเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์เครื่องมือเข้าดับไฟป่า ลักษณะของแนวกันไฟโดยทั่วไปเป็นการกำจัดเชื้อเพลิงบนผิวดินออก เช่น ใบไม้แห้ง กิ่งไม้แห้ง หญ้า เป็นต้น ให้เหลือเพียงแต่หน้าดิน สำหรับการทำแนวกันไฟในป่าพรุควนเคร็งในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็งและสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อยเป็นหลัก โดยเจ้าหน้าที่จะดำเนินการชิงเผาและทำแนวกันไฟก่อนจะเข้าฤดูไฟป่า เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ไฟป่าที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ของสถานีควบคุมไฟป่าที่มีหน้าที่เป็นผู้ทำแนวกันไฟ ในการทำแนวกันไฟยังได้มีการสนับสนุนกำลังจากเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันไฟป่าและหมอกควัน เจ้าหน้าที่อปพร. และเจ้าหน้าที่จากศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราชเข้าร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานอีกด้วย และในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ดำเนินการโดยหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายแสง ขวดทอง เจ้าหน้าที่อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลแหลม ที่กล่าวถึงการสนับสนุนกำลังร่วมปฏิบัติงานทำแนวกันไฟกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานควบคุมไฟป่า

“...ตอนนั้นที่ไฟไปช่วยอะคือกวาดทำแนวให้โล่งไว้อย่าให้มีหญ้าเพราะว่ามันจะต่อกัน เพราะเปลวไฟมันจะลามถึง คือเขาเรียกว่าป้องกันไว้เผื่ออย่าให้ไฟมันลุกลาม...” (นายแสง ขวดทอง อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลแหลม, สัมภาษณ์วันที่ 14 กันยายน 2560)

นอกจากนี้ การทำแนวกันไฟอีกวิธีหนึ่ง คือ การขุดคูน้ำ หรือคลองเป็นแนวยาวเพื่อป้องกันไฟ เนื่องจากไฟป่าพรุเป็นไฟชนิดกึ่งผิวดินกึ่งใต้ดินสามารถหาไฟใต้ดินสามารถทำได้ยากเนื่องจากไม่มีควันไฟให้เห็นเหมือนกับไฟบนดิน ทำให้ไฟสามารถลุกลามเผาเชื้อเพลิงใต้ดินและขยายวงกว้างไปยังพื้นที่ป่าข้างเคียงได้ ฉะนั้น การทำแนวกันไฟโดยการกำจัดเศษวัชพืชบนหน้าดินทำให้เป็นแนวโล่งเตียน ยังไม่เพียงพอต่อการลดความต่อเนื่องของไฟป่าพรุ การขุดคูน้ำเพื่อเป็นแนวกันไฟนอกจากจะลดความต่อเนื่องของไฟบนดินและไฟใต้ดินแล้ว ยังเป็นการรักษาหน้าไว้สำหรับดับไฟป่า เป็นเส้นทางสำหรับเดินเรือเพื่อดับไฟในป่าพรุ และยังเป็นแนวเขตแบ่งระหว่างป่าอนุรักษ์และพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้าน โดยส่วนใหญ่การขุดคูน้ำทำแนวกันไฟในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง ดำเนินการโดยหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย และสถานีควบคุมไฟป่า เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบพื้นที่ การขุดคูน้ำล้อมรอบป่าพรุในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าจะต้องได้รับอนุญาตจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ต้องได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายทรงวุฒิ เยี่ยมเวช กล่าวถึงการขุดแนวกันไฟในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ

“...แนวกันไฟใช้ใหม่ แนวกันไฟก็คือของเขตห้ามล่า เพราะตอนนั้นมันอยู่ในโครงการของกลุ่มน้ำปากพองด้วยโครงการพระราชดำริ ให้สำนัก 5 เป็นหน่วยงานใหญ่เป็นผู้ว่าจ้าง แล้วก็ตอนนี้ก็คือ เมื่อตอนปี 57 ที่สมเด็จพระเทพฯ วันที่ 17 กรกฎาคม ผมจำไม่แม่นอะวันอะไรแล้ว สมเด็จพระเทพฯ ได้เสด็จมาที่ศาลหลวงต้นไทร ที่นี้เราก็มีโครงการชุดอยู่แล้วแต่ชุดไม่เคยอะ ตอนนั้น ก็เลยเอารูปถ่ายเนี่ยไปจัดนิทรรศการ สมเด็จพระเทพฯ ก็เลยถามว่านี่คืออะไร ก็เลยบอกว่านี่คือแนวเขตแล้วก็แนวป้องกันไฟป่าด้วย สมเด็จพระเทพฯ ก็เลยอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมมาให้อีก 10 ล้าน ให้ไปชุดเพิ่มเป็นการเร่งด่วน เพราะว่าเดี๋ยวชาวบ้านจะอ้างว่าแนวเขตป่าไม่ชัดเจน ที่นี้ไม่ต้องทะเลาะกันแล้วเพราะว่าเราชุดล้อมไปเลย แล้วก็แนวกันไฟป่าด้วย แล้วก็มีการดับไฟด้วย เพราะว่าพอเข้าหน้าแล้งมันไม่มีน้ำ...” (นายทรงวุฒิ เขี่ยมเวช หัวหน้าหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ, สัมภาษณ์วันที่ 27 กันยายน 2560)

อีกทั้งบทสัมภาษณ์ของนายบุญยืน ประทุมมาศ ที่กล่าวถึงการชุดแนวกันไฟไว้ดังนี้คือ

“...คือตอนนี้ทางกรมป่าไม้เขาจะชุดแนวกันไฟไว้รอบๆ บริเวณป่าเลย เขาจะมาสำรวจ บางทีก็มีผลกระทบกับชาวบ้านบ้างนะ บางทีเขามาปักไว้จะชุดเนี่ยชาวบ้านก็มีปลูกปาล์มไว้แล้วเนี่ยนะ แต่ส่วนใหญ่ตอนนี้เขาก็ชุดรอบบริเวณเลยเพื่อที่จะป้องกันไฟป่า อีกอย่างเพื่อที่จะเก็บน้ำด้วย...” (นายบุญยืน ประทุมมาศ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง, สัมภาษณ์วันที่ 22 พฤษภาคม 2560)

แต่ทั้งนี้ สำหรับการชุดคูน้ำเพื่อทำแนวกันไฟขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลก็สามารถทำได้ในพื้นที่บางส่วน ที่ไม่ได้อยู่ในบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติ แต่หากต้องการชุดแนวกันไฟในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าต้องทำหนังสือของอนุญาตและได้รับการอนุมัติจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงจะสามารถชุดแนวกันไฟในบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าได้ หากดำเนินการโดยไม่มี การขออนุญาตจะผิดตามกฎหมายทันที ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายไสว ทองดำ ที่กล่าวถึงการขออนุญาตชุดแนวกันไฟในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย

“...ขณะนี้กำลังทำโครงการแบบหาวิธีการเส้นทางเข้าดับไฟในป่าลึก พยายามขออนุญาตเพื่อชุดคลอง คลองธรรมชาติที่มีอยู่ชุดลอกให้เรือมันไปได้ ให้คนมันเข้าได้สะดวก ไม่ได้รับอนุมัติการขออนุญาตทางกรมอุทยานฯ ขอไปปี 56 ทั้งหมด 8 สายคลอง ได้มาสายเดียวที่อนุญาตที่นี้เราจะใช้งบประมาณมาดำเนินการเนี่ย เมื่อทางกระทรวงทรัพยากรฯ ของกรมอุทยานฯ เขาไม่อนุญาตเนี่ย มันผัดมันทำไม่ได้...” (นายไสว ทองดำ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเคิ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 22 มิถุนายน 2560)

ดังนั้น การทำแนวกันไฟด้วยวิธีการขุดคูน้ำ หากดำเนินการในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ต้องขออนุญาตและได้รับการอนุมัติจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ก่อนดำเนินการ แต่สำหรับป่าสงวนแห่งชาติจะดำเนินการโดยหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราชสังกัดกรมป่าไม้

4.4.1.3 ศึกษา วิจัย

สำหรับในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง และสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อยมีการรวบรวมสถิติไฟป่าของทุกปี ซึ่งการเก็บรวบรวมสถิติไฟป่าก่อนปี 2557 สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมสถิติการเกิดไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งต่อมาในภายหลังปี 2557 ทางสถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็งได้แบ่งพื้นที่รับผิดชอบดำเนินการเก็บรวบรวมสถิติไฟป่าในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อส่วนสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อยรับผิดชอบดำเนินการเก็บรวบรวมสถิติไฟป่าในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยในส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชและบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ทางสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อยมีการติดตามและตรวจวัดระดับน้ำในพื้นที่ป่าพรุทุกวัน และสรุปทุกวันพฤหัสบดีของทุกสัปดาห์ อีกทั้งยังได้มีการรวบรวมข้อมูลระดับน้ำจากกรมชลประทานเพื่อนำมาประเมินและพยากรณ์สถานการณ์ความเสี่ยงในการเกิดไฟป่าร่วมกับสถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง และศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นการพยากรณ์สถานการณ์ระดับพื้นที่ที่ใช้เพียงระดับน้ำในป่าพรุเป็นข้อมูลในการพยากรณ์ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายวินัย จันทรแก้ว ที่กล่าวถึงการตรวจวัดระดับน้ำในป่าพรุเพื่อนำมาพยากรณ์สถานการณ์ไฟป่า

“...มีครับ เพราะเรามีจุดตรวจวัดระดับน้ำตามในพรุ มีทั้งหมด 50 จุด ถ้าน้ำมันติดลบก็ต้องเตรียมตัวไว้แล้ว...” (นายวินัย จันทรแก้ว พนักงานดับไฟป่า สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 29 มิถุนายน 2560)

แต่ทั้งนี้ การพยากรณ์สถานการณ์ไฟป่าต้องใช้ข้อมูลจากหลายปัจจัยทั้ง อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ความชื้นของเชื้อเพลิง ความหนาแน่นของเชื้อเพลิง ปริมาณน้ำฝน ความเร็วลม จุด Hotspot ในพื้นที่ และการติดตามเผ่าระวังปรากฏการณ์เอลนีโญ ลานีญา เป็นต้น ซึ่งส่วนควบคุมไฟป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นผู้ศึกษาและพยากรณ์สถานการณ์ไฟป่า โดยมีเว็บไซต์ของหน่วยงานสำหรับรายงานการติดตาม และพยากรณ์สถานการณ์ไฟป่าให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ อีกทั้งมีการแจ้งเตือนมายังสถานีควบคุมไฟป่าในพื้นที่โดยตรง ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายธนากร รักธรรม ที่กล่าวเสริมเรื่องการตรวจวัดระดับน้ำในป่าพรุ และการพยากรณ์สถานการณ์ไฟป่าจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

“...ตรงนี้ผมตอบได้เลยครับ ตอนนี้มีตลอดจนครบโดยเฉพาะในระดับพื้นที่ เรามีการตรวจติดตามประเมินสถานการณ์ระดับน้ำว่าน้ำจริงในพรมที่อยู่ แห้งหรือยัง แห้งไปสัปดาห์ละกี่เซ็น เพื่อที่จะคาดการณ์ว่า ผมยกตัวอย่างเหมือน ณ วันพฤหัสบดีที่แล้วที่ผ่านมา ระดับน้ำโดยเฉลี่ยที่ป่าพรุจะอยู่ที่ประมาณ 15 เซ็น ลดลงจากสัปดาห์ก่อน 4 เซ็น เราก็จะพออนุมานได้ว่า ถ้าสถานการณ์ยังอยู่แบบนี้ น้ำในพรุก็น่าจะแห้งหมดภายใน 3 สัปดาห์ ข้างหน้า ซึ่งเราจำเป็นต้องเพิ่มมาตรการในเรื่องของการป้องกันเข้าไปอีก 3 สัปดาห์ ข้างหน้า นี่คือระดับพื้นที่ แต่ในระดับกรมเราจะมีการคาดการณ์จากเว็บไซต์ของกรมเราจะมีการคาดการณ์ในค่าดัชนีความรุนแรงของไฟแล้วก็จะมีการแจ้งเตือนทุกวัน เพื่อให้หน่วยงานสนามจัดเตรียมความพร้อม เหมือนช่วงที่ผ่านมาจะอยู่ในโซนของสถานการณ์ต่ำ เหมือนอย่างเช่นปีที่แล้วที่ว่ากรมอุทยานเตือนว่า ถ้าเกิดไฟตรงนี้ป่าพรุจะเกิดไฟป่าที่ค่อนข้างรุนแรง จะดับไม่ได้ กรมได้เตือนเราแบบนี้เมื่อปีที่แล้ว ซึ่งก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ คือกรมเราคาดการณ์จากฤดูกาลไฟป่าของพื้นที่ปะเทศอินโดนีเซีย ก็เปรียบเทียบกับไฟไหม้อินโดนีเซียปี 40 ปี 41 ไฟป่าทั้งประเทศไทย จะรุนแรงหมด ปี 40 ไฟไหม้หนักอินโดนีเซีย ปี 41 ไฟไหม้หนักป่าพรุโต๊ะแดง ปีที่แล้วปี 59 น่าจะจำกันได้ที่ไฟไหม้หนักที่เกาะบอร์เนียวเกาะสุมาตราเมื่อปี 58 ที่ว่าหมอกควันคลุมมาถึงภาคใต้เกือบทั้งภาค กรมอุทยานฯ เลยอนุมานตรงนั้นว่าไฟไหม้อินโดปี 58 หนัก ปี 59 เมืองไทยเราต้องหนัก ซึ่งยกตัวอย่าง อินทนนท์หนัก แก่งกระจานหนัก เขาใหญ่หนัก ภูกระดึงหนัก พรุโต๊ะแดงหนักกว่าเราที่นี่ ของเราปีที่แล้วก็ไม่เบา เพราะฉะนั้นในเรื่องการเตือนภัยเรื่องของการมาตรการที่ว่าคาดการณ์มีทั้งระดับพื้นที่และระดับจากกรมมา...” (นายธนากร รักธรรม หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 29 มิถุนายน 2560)

นอกจากนี้ หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราชมีหน้าที่รับผิดชอบป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อเกิดไฟป่าขึ้นในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ก็จะเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนครั้งที่เกิดไฟป่าและจำนวนพื้นที่เสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อรายงานให้กับกรมป่าไม้ทราบ อีกทั้งยังได้มีการศึกษาความลึกของชั้นพีท และการประดิษฐ์ที่วัดระดับน้ำฝนและอุณหภูมิอีกด้วย

4.4.2 การเตรียมการดับไฟป่า

4.4.2.1 เตรียมพนักงานดับไฟป่า

การเตรียมพนักงานดับไฟป่าเป็นการเตรียมความพร้อมของกำลังเจ้าหน้าที่ เพื่อเตรียมรับมือกับสถานการณ์ไฟป่าที่จะเกิดขึ้น สำหรับจัดเตรียมพนักงานดับไฟป่าของสถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็งและสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย มีอัตรากำลังพลที่แน่นอน คือ 45 คน/สถานี ซึ่งพนักงานดับไฟป่าทุกคนได้รับการฝึกอบรมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับไฟป่า ฝึกฝนทักษะการปฏิบัติงาน ความเข้มแข็งของร่างกายและจิตใจ ก่อนมาปฏิบัติงานในพื้นที่จริง สถานีควบคุมไฟป่าจะจัดส่งเจ้าหน้าที่อบรมเพื่อ

บททวนการปฏิบัติงานดับไฟป่าที่ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการควบคุมไฟป่าภาคใต้ จังหวัดชุมพร จัดอบรมโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทุกปี แต่ทั้งนี้ ไม่ได้มีการฝึกทวนพร้อมกันหมด ทั้ง 45 คน แต่จะสลับสับเปลี่ยนกันไปอบรมในแต่ละปี และหากมีพนักงานหรืออาสาสมัครรุ่นใหม่เข้ามา สถานีควบคุมไฟป่าก็จะจัดส่งอบรมที่ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการควบคุมไฟป่าภาคใต้ จังหวัดชุมพร ด้วยเช่นกัน และการปฏิบัติงานในพื้นที่จะให้พนักงานรุ่นเก่าที่มีความรู้และมีความชำนาญเป็นผู้เลี้ยงให้กับพนักงานใหม่ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายวินัย จันทรแก้ว กล่าวถึงการฝึกอบรมพนักงานดับไฟป่าของสถานีควบคุมไฟป่า

“...มีครบมีๆ มีการฝึก ทุกปีครับ อย่างเจ้าหน้าที่เขาก็ฝึกอยู่ตลอด ไปแถวชุมพรบ้าง ไปโคราชบ้าง...” (นายวินัย จันทรแก้ว พนักงานดับไฟป่า สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย, 29 มิถุนายน 2560)

อีกทั้ง บทสัมภาษณ์ของนายธนากร รักธรรม ที่กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับการฝึกอบรมของพนักงานดับไฟป่าประจำสถานีควบคุมไฟป่าทั้ง 2 แห่ง

“...คือจริงๆ ถามว่าหน่วยงานไฟป่าเราค่อนข้างจะนิ่งในเรื่องของอัตรากำลังค่อนข้างจะเป็นคนเก่ากันมาก แต่ที่นี้เหมือนมีบุคคลใหม่ๆ เข้ามา จะมีหลักสูตรของการพัฒนาอบรมพนักงานดับไฟป่าพื้นฐานโดยกรมอุทยานเป็นคนจัดที่จังหวัดชุมพรซึ่งมีการจัดอบรมทุกปี เราก็มึ้นหน้าส่งกำลังไปอบรมทุกปี แต่ว่าจริงๆ ในพื้นที่จะใช้หลักของคนรุ่นเก่าคอยเทรนคนรุ่นใหม่เข้ามา ลักษณะของเครื่องมือก็จะเป็นการเอาคนรุ่นเก่าอยู่ด้วยรุ่นใหม่อยู่ด้วยในการช่วยกันทำงาน...” (นายธนากร รักธรรม หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 29 มิถุนายน 2560)

นอกจากนี้ ศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหน่วยงานควบคุมไฟป่าที่ขึ้นตรงกับส่วนกลางของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟป่า (หน่วยเสือไฟ) อัตรากำลัง 15 คน เป็นชุดที่ได้รับการอบรมผ่านหลักสูตรเสริมสมรรถนะชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟป่าผ่านการฝึกฝนเตรียมร่างกาย 7-10 วัน ฝึกการลาดตระเวนและการตั้งค่ายพักแรมในป่า การเดินทางไกลพร้อมสัมภาระ การเดินทางค้นหาเป้าหมายในเวลากลางคืน การทดสอบความพร้อมของร่างกายและจิตใจ ฝึกซ้อมปฏิบัติงานดับไฟป่า การประเมินพื้นที่ไฟป่าด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ ระบบพิกัดและการอ่านแผนที่ การติดตามสถานการณ์ไฟป่าด้วยดาวเทียม การใช้งานเครื่อง GPS การใช้เข็มทิศเพื่อการลาดตระเวน การประยุกต์ใช้เข็มทิศประกอบแผนที่เพื่อการนำทาง เป็นต้น (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2558ก) โดยมีการจัดอบรมขึ้นทุกปี เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานดับไฟป่า ถือได้ว่าเป็นชุดปฏิบัติการดับไฟป่าที่ดีที่สุดของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยจะปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ พื้นที่ทุรกันดารการ

เดินทางเข้าถึงมีความยากลำบาก สนับสนุนการปฏิบัติงานดับไฟป่าทั่วประเทศ สามารถปฏิบัติงานดับไฟป่าได้ตลอดเวลา ทุกสภาพอากาศ และทุกสภาพพื้นที่ของประเทศ หากสถานการณ์ไฟป่ามีความรุนแรงและอันตรายเกิดกำลังความสามารถของอาสาสมัคร หรือกำลังพลที่ร่วมสนับสนุนดับไฟป่าจากหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ หน่วยเสือไฟจะเป็นผู้เข้าปฏิบัติงานดับไฟป่าในพื้นที่ดังกล่าวแทน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายถาวร ชูแก้ว กล่าวถึงการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานดับไฟป่า

“...ก็ฝึกทดสอบสมรรถนะทางร่างกาย แล้วก็ฝึกปฏิบัติงานดับไฟพวกการดำรงชีพอยู่ในป่าอะไรอย่างนี้ การเดินป่า การป้องกันสัตว์มีพิษ พวกเกี่ยวกับหมอกควัน...” (นายถาวร ชูแก้ว พนักงานชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟป่า ศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

ภาพที่ 4.4 ตัวอย่างการฝึกสมรรถนะของชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟป่า (หน่วยเสือไฟ)
ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2558ก, น. 19)

สำหรับหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราชสังกัดกรมป่าไม้ เนื่องจากบุคลากรของหน่วยงานมีจำนวนน้อย ในการเตรียมพนักงานดับไฟป่าจึงเป็นการจ้างเหมาพนักงานดับไฟป่าเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่าเป็นรายปีงบประมาณ ซึ่งจำนวนพนักงานดับไฟป่าในแต่ละปีมีจำนวนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับแผนการดำเนินงานการจัดจ้างที่กรมป่าไม้จัดทำไว้ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายสุภัทร แก้วบัวทอง กล่าวถึงพนักงานดับไฟป่าของหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช

“...ของหัวหน้าพจน์ (นายคณพจน์ เรืองมณี) ชื่อหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้า นครศรีธรรมราช รับผิดชอบป่าสงวนแห่งชาติป่า 2507 และป่าพ.ร.บ. 2484. รับผิดชอบ 6 จังหวัด ตรัง นคร พัทลุง กระบี่ พังงา ภูเก็ต มือปท.ที่รับผิดชอบสามร้อยกว่าอปท. แต่บุคลากรน้อย พื้นที่เยอะ งบประมาณน้อย ค่าไวเนิล ค่าน้ำมัน ค่าเงินสวัสดิการพนักงานจ้างเหมา งบน้อย กำลังพลน้อย แล้วแต่งบประมาณ...” (นายสุภัทร แก้วบัวทอง ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ พัทลุงป่า หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้า นครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561)

ทั้งนี้ พนักงานดับไฟฟ้าที่จ้างเหมาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้า นครศรีธรรมราช เป็นบุคคลธรรมดาทั่วไปซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้เฉพาะทางเกี่ยวกับไฟฟ้า ดังนั้น ก่อนปฏิบัติงานจริงหน่วยงานจึงมีการจัดอบรมความรู้พื้นฐานเรื่องไฟฟ้า การปฏิบัติงานดับไฟฟ้า ให้กับพนักงานดับไฟฟ้าที่ทำการจ้างเหมาในแต่ละปี ซึ่งในความเป็นจริง ชีตความสามารถในการปฏิบัติงานอาจน้อยกว่าพนักงานดับไฟฟ้าของสถานีควบคุมไฟฟ้าและศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้านครศรีธรรมราช

สำหรับหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย พนักงานดับไฟฟ้าที่หน่วยงานเตรียมพร้อมไว้สำหรับควบคุมและดับไฟฟ้า คือ เจ้าหน้าที่ของหน่วยพิทักษ์ป่าในสังกัด ซึ่งมีสำนักงานอยู่ทั้งในและบริเวณรอบป่าพรุควนเคร็ง ซึ่งการปฏิบัติงานในสถานการณ์ปกติเจ้าหน้าที่หน่วยพิทักษ์ปฏิบัติงานตามแผนปกติ คือ แผนป้องกันรักษาป่า โดยการลาดตระเวนป้องปราบการบุกรุกป่า จับกุมผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และก่อนถึงฤดูไฟป่า จะปฏิบัติงานตามแผนที่ 2 คือ แผนป้องกันไฟป่า ควบคู่ไปกับแผนการป้องกันรักษาป่า และเมื่อเข้าฤดูไฟป่าจะปฏิบัติงานตามแผนที่ 3 คือ แผนเฉพาะกิจป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าพรุควนเคร็งและป้องกันไฟป่า ซึ่งเป็นแผนสนธิกำลังปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่หน่วยพิทักษ์ป่ามีการเข้าร่วมฝึกอบรมการปฏิบัติงานดับไฟฟ้าเมื่อสถานีควบคุมไฟฟ้าจัดอบรมให้กับหน่วยงานราชการ โรงเรียน เครือข่ายอาสาสมัครป้องกันไฟป่า และประชาชนทั่วไป เป็นประจำทุกปี ดังตัวอย่างทบทสัมภาษณ์ของนายเทอดศักดิ์ ดิษฐาอภิชัย กล่าวถึงการเข้าร่วมฝึกอบรมการปฏิบัติงานดับไฟฟ้า

“...เข้าประจำการอบรมเนี่ย อบรมแล้วอบรมเล่า ทบทวน คือของไฟป่าเนี่ยเขาจะมีงบประมาณ คือมีโครงการอบรมทบทวน แล้วแต่ว่าจัดทุกๆ ปี เนี่ยบางทีก็จัดที่เขต ก็มาเรียกก็มาอบรม 2 3 วัน อบรมทั้งในห้องแล้วก็ทั้งที่ปฏิบัติจริง เขาก็จำลอง...” (นายเทอดศักดิ์ ดิษฐาอภิชัย หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าควนเคร็ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2560)

จากบทสัมภาษณ์ของหัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าควนเค็ง การจำลอง คือ การจุดไฟฟ้าเผาอง ฟาง วัชพืช หรือเศษกิ่งไม้แห้ง ใบไม้แห้ง เพื่อจำลองสถานการณ์ไฟฟ้าให้กับผู้เข้าฝึกอบรมได้ฝึกปฏิบัติจริง และได้เรียนรู้วิธีการดับไฟอย่างถูกต้อง และการรักษาความปลอดภัยของตนเองขณะดับไฟ

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล มีการจัดเตรียมพนักงานดับไฟฟ้า โดยจัดเตรียมเจ้าหน้าที่อปพร. ของหน่วยงาน เป็นกำลังพลในการปฏิบัติงานควบคุมและดับไฟฟ้า ซึ่งสถานีควบคุมไฟฟ้า และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (ปภ.) มีการจัดฝึกอบรม ทบพทวน การปฏิบัติงานดับไฟฟ้าให้กับเจ้าหน้าที่ อปพร. เป็นประจำทุกปี ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของ นายวิริยะ รักษ์ชู กล่าวถึงการฝึกอบรมการปฏิบัติงานดับไฟฟ้า

“...มีครั้บมี ที่อำเภอชะอวดก็ไฟฟาลุ่มน้ำปากพนังเนี่ยมาฝึกให้ แล้วก็ปภ. จังหวัด ปีนึงก็ประมาณซัก 2 3 ครั้ง...” (นายวิริยะ รักษ์ชู ประธานอปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลเค็ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 มกราคม 2561)

ภาพที่ 4.5 การจัดอบรมป้องกันไฟป่าให้กับอปพร.และชาวบ้านตำบลเค็ง
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 25 เมษายน 2561

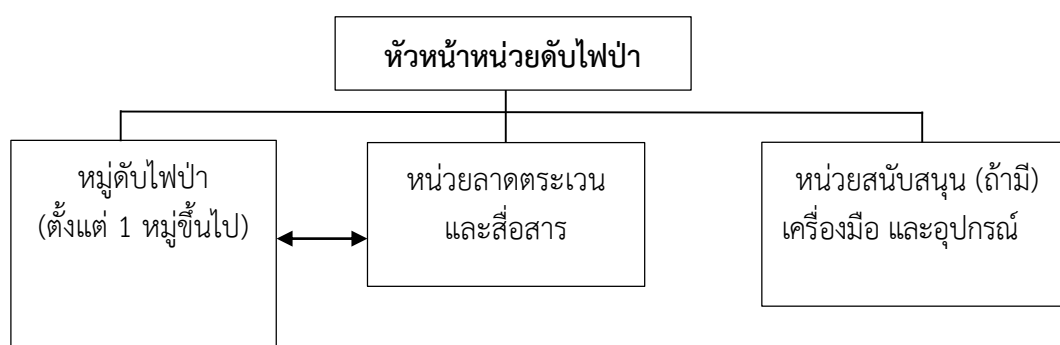
นอกจากนี้ เครือข่ายสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรควนเค็ง สมาชิกของเครือข่ายโดยส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งบางคนนอกจากเป็นสมาชิกของเครือข่ายสภาลุ่มน้ำแล้ว ยังเป็นสมาชิกของเครือข่ายแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน และเครือข่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษา และพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย ในการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าฤดูไฟป่า สถานีควบคุมไฟฟ้าจะจัดฝึกอบรม ทบพทวน การปฏิบัติงานดับไฟฟ้าให้กับเครือข่ายด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของ นายเดโช อ่อนแก้ว กล่าวว่

“...ก็เข้าฝึกอบรม เขาจัดมาประจำทุกปีก่อนจะเข้าฤดูไฟนี้ คล้ายๆ ว่าเตรียมความพร้อม ทบสวนเตรียมความพร้อม ปีละประมาณ 2-3 ครั้งก่อนจะถึงฤดูแล้ง จัดที่สถานีบ้าง ตามอบต.บ้าง อย่างปีที่แล้วมีต้องไปที่อำเภอหัวไทร ครั้งที่ 1 ที่หัวไทร ครั้งที่ 2 ที่อบต. แล้วครั้งที่ 3 ไปที่ตันไทร ต้นไทรสมเด็จที่ศาลหลวง 3-4 ครั้ง มันเพื่อให้เขาได้เจอกันด้วย ให้ไปดูเครือข่ายของผู้อื่น เพราะที่นั่นมี 2 สถานี หมายถึงสถานีไฟฟ้าเมื่อก่อน ที่ไปนั้นไฟฟ้า ทะเลน้อย แล้วอีกที่พรุควนเคร็ง แต่ว่าตามหลักแล้วตรงนี้จะพรุควนเคร็งเมื่อก่อน เป็นอันเนื่องมาจากพระราชดำริลุ่มน้ำปากพนังเขามาเปลี่ยนชื่อ...” (นายเดโช อ่อนแก้ว สมาชิกเครือข่ายสถานีน้ำทะเลสาบสงขลา โซนพรุควนเคร็ง, สัมภาษณ์วันที่ 21 กันยายน 2560)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าทุกหน่วยงานมีการจัดเตรียมพนักงานดับไฟฟ้า และมีการฝึกอบรม บททวน การปฏิบัติงานดับไฟฟ้าเป็นประจำทุกปี เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานดับไฟฟ้า

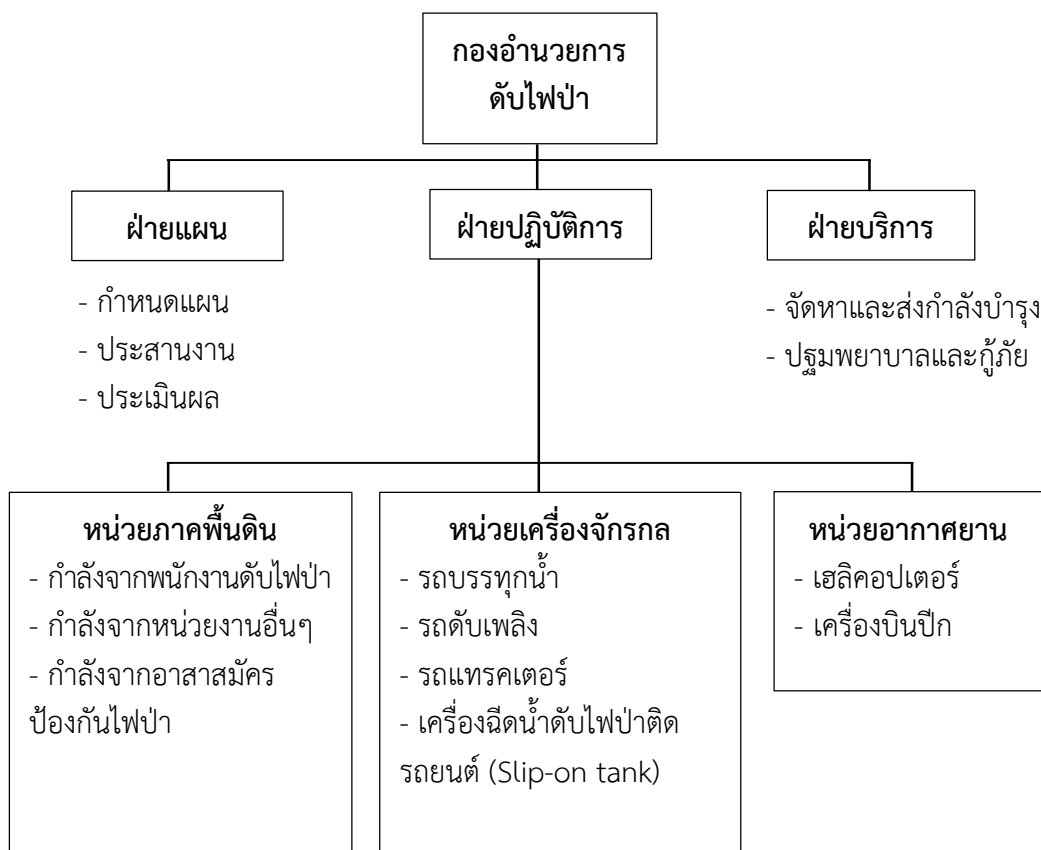
4.4.2.2 จัดรูปแบบองค์กรดับไฟฟ้า

การจัดรูปแบบองค์กรดับไฟฟ้า เพื่อเป็นการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และเพื่อให้ป้องกันการสับสนในสายงานและการรับคำสั่งของเจ้าหน้าที่ดับไฟฟ้า อีกทั้งเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกพื้นที่ รูปแบบองค์กรดับไฟฟ้านี้โดยทั่วไปมีการจัดตามแผนการจัดองค์กรขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ดังนี้ (ภาพที่ 4.6)

ภาพที่ 4.6 แผนผังแสดงการจัดองค์กรดับไฟฟ้าพื้นฐานของประเทศไทย
ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2547, น. 28)

สำหรับหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ดับไฟป่าในพื้นที่ศึกษานี้ คือ สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง และสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย มีการจัดองค์กรดับไฟป่าตามองค์กรดับไฟป่าพื้นฐานของประเทศ ไทย กำลังพลของสถานีควบคุมไฟป่ามีจำนวน 45 คน/สถานี โดยมีการจัดแบ่งกำลังพลออกเป็น หมวดหมู่ สำหรับการจัดหมู่ดับไฟป่ามีการจัดหมู่ดับไฟป่า 2 แบบ คือ แบบที่ 1 หมู่ดับไฟขนาดเล็ก มี กำลังพล 7-8 คน ซึ่งการจัดหมู่ดับไฟขนาดเล็กใช้สำหรับปฏิบัติงานในสถานการณ์ปกติ หรือ ใน สถานการณ์ที่มีความเสี่ยงในการเกิดไฟป่าต่ำ หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าจะแบ่งกำลังพลครึ่งหนึ่งไว้ ปฏิบัติงาน โดยจัดหมู่ดับไฟขนาดเล็กไว้ 3 หมู่ มีการแบ่งหน้าที่ในหมู่ดับไฟป่า คือ หัวหน้าหมู่ดับไฟ 1 คน ถังฉีดน้ำดับไฟป่า 2 คน ที่ดับไฟ 4 คน (พร้อมครอบไฟป่าและอุปกรณ์ทำแนวกันไฟ) และเมื่อ เข้าสู่ฤดูไฟป่าจะจัดหมู่ดับไฟป่า แบบที่ 2 คือ หมู่ดับไฟขนาดใหญ่ มีกำลังพล 14-15 คน ซึ่งกำลังพล ทั้งหมด 45 คน ถูกแบ่งเป็นหมู่ดับไฟป่าขนาดใหญ่ 3 หมู่ และมีการแบ่งหน้าที่ในหมู่ดับไฟป่า คือ หัวหน้าหมู่ดับไฟป่า 1 นาย ผู้ช่วยหัวหน้าหมู่ดับไฟป่า 1 นาย (พร้อมที่ดับไฟ) ถังฉีดน้ำดับไฟป่า 4 นาย ที่ดับไฟ 8 นาย (พร้อมครอบไฟป่าและอุปกรณ์ทำแนวกันไฟ) ซึ่งทั้งหมดนี้ เป็นปฏิบัติงานดับไฟ ป่าในสถานการณ์ที่ไฟป่ายังไม่มี ความรุนแรงและขยายวงกว้างมากนัก สามารถควบคุมได้ภายใน 1 วัน หากไฟป่ามีความรุนแรงเกินที่สถานีควบคุมไฟป่าจะควบคุมได้ ต้องขอความร่วมมือสนับสนุนกำลังพล เครื่องมือ อุปกรณ์ดับไฟป่า จากหน่วยงานราชการ หรือภาคส่วนต่างๆ ในการสนธิกำลังร่วมกัน ปฏิบัติงานดับไฟป่า ซึ่งการปฏิบัติงานควบคุมและดับไฟป่าต้องใช้ระยะเวลาหลายวันหรือหลาย สัปดาห์ เมื่อคนและอุปกรณ์มีจำนวนมากขึ้น การวางแผน การจัดองค์กร และการประสานงานต่างๆ มีความยุ่งยากและซับซ้อน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้การจัดองค์กรดับไฟป่าขนาดใหญ่ ซึ่งหลักการจัด องค์กรขนาดใหญ่ตามหลักการควบคุมไฟป่า มีดังนี้ (ภาพที่ 4.7)

ภาพที่ 4.7 แผนผังแสดงการจัดองค์กรดับไฟฟ้าขนาดใหญ่
ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2547, น. 31)

4.4.2.3 การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้า

สำหรับสถานีควบคุมไฟฟ้าพหุคูณเครื่องและสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย เป็นหน่วยงานภาคสนามหลักที่รับผิดชอบงานควบคุมและดับไฟฟ้าในพื้นที่ป่าพหุคูณเครื่อง ดังนั้น หน่วยงานจึงมีการจัดเตรียมยานพาหนะ เครื่องมือ และอุปกรณ์ดับไฟฟ้า เตรียมพร้อมไว้ที่สำนักงานตลอดเวลา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 รายการเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้า ประจำสถานีควบคุมไฟฟ้าพยุหะวงเครื่อง และสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย

ลำดับ	ประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์	หน่วยงาน		หน่วย
		สถานีควบคุมไฟฟ้าพยุหะวงเครื่อง (จำนวน)	สถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย (จำนวน)	
1	รถยนต์ 4 ล้อ บรรทุกขนาด 1 ตัน	3	4	คัน
2	รถแม็คโครตีนตะขาบ	1	-	คัน
3	รถจักรยานยนต์	6	7	คัน
4	รถบรรทุกน้ำแบบเอนกประสงค์ 4,000 ลิตร	1	1	คัน
5	เรือไฟเบอร์กลาสท้องแบน	4	4	ลำ
6	เครื่องสูบน้ำเบนซินขนาด 2 นิ้ว	4	6	เครื่อง
7	สายส่งน้ำดับเพลิงขนาด 2 นิ้ว ยาว 20 เมตร	120	165	เส้น
8	เครื่องสูบน้ำขนาดเล็ก 1 นิ้ว	5	3	เครื่อง
9	สายยางเกษตรส่งน้ำ 1 นิ้ว ยาว 100 เมตร	2	5	ม้วน
10	หอดตรวจหาไฟ	1	2	หอ
11	วิทยุสื่อสารกำลังส่ง 40 วัตต์ แบบประจำที่	1	1	เครื่อง
12	วิทยุสื่อสารกำลังส่ง 25 วัตต์ แบบติดรถยนต์	2	1	เครื่อง
13	วิทยุสื่อสารกำลังส่ง 5 วัตต์ แบบพกติดพกพา	6	3	เครื่อง
14	เครื่องมือหาพิกัด (GPS)	3	3	เครื่อง

ที่มา: ดัดแปลงจาก ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟฟ้า (2560, น. 25)

นอกจากนี้ หน่วยงานยังมีการเตรียมความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้าด้วยการตรวจเช็คสภาพ ดูแล และบำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา เพื่อเตรียมความพร้อมของหน่วยงานในการรับมือกับสถานการณ์ไฟฟ้าที่อาจจะเกิดขึ้น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายเนบ หนูดำ กล่าวถึงการตรวจเช็คอุปกรณ์ เครื่องมือดับไฟฟ้า และการเตรียมความพร้อมสำหรับใช้งาน

“...เซ็คครับ เราเตรียมพร้อมไว้ในรถตลอดเวลา อยู่ในรถนั่นแหละ เวลาลาดตระเวนไป เครื่องมือก็พร้อม ใส่ไว้พร้อม...” (นายเนบ หนูดำ พนักงานดับไฟฟ้า สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเคร็ง, สัมภาษณ์วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

แต่ทั้งนี้ ในบางครั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ก็ไม่เพียงพอต่อการใช้งานหากสถานการณ์ไฟฟ้ามีความรุนแรง เนื่องจากสถานีควบคุมไฟฟ้าใกล้เคียง หรือหน่วยงานอื่นๆ หยิบยืมไปใช้งาน ทำให้บางครั้งเครื่องมือไม่เพียงพอ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายเนบ หนูดำ กล่าวถึงปัญหาเครื่องมือไม่เพียงพอต่อการใช้งานในบางครั้ง

“...ไม่ค่อยพอเครื่องมือนี้ สถานีเรามีไม่กี่ชุดอะ 4 ชุด อ้อ 3 ชุด มีเครื่องมืออะไรบางที่เพื่อน เขามายืมไปเสียกัน ครึ่งหน้าก็มายืม บางทีญาติก็มายืมไป พอฝั่งนั้นเดือดร้อนเขาก็ยืมไปเสียก่อน...” (นายเนบ หนูดำ พนักงานดับไฟฟ้า สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเคร็ง, สัมภาษณ์วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

สำหรับศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช เป็นชุดปฏิบัติงานที่มีหน้าที่สนับสนุนการดับไฟฟ้าทั่วประเทศ หน่วยงานจึงมีการเตรียมความพร้อมทั้งเครื่องมือ อุปกรณ์ดับไฟฟ้า และพนักงานดับไฟฟ้า ให้มีความพร้อมตลอดเวลา เนื่องจากภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานจะต้องมีความพร้อมในการปฏิบัติงานตลอดเวลา และทุกสภาพพื้นที่

การเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้าของหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย หน่วยงานมีการจัดเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้าไว้ประจำที่สำนักงาน และตามหน่วยพิทักษ์ป่าในสังกัด ซึ่งเครื่องมือและอุปกรณ์บางส่วนของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง ได้รับการสนับสนุนจากสถานีควบคุมไฟฟ้า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 สงขลา ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายเทอดศักดิ์ ดิษฐาอภิชัย กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้า

“...ต้องไปรับมาจากเขต เขตก็ต้องไปรับมาจากสำนัก 6 แล้วพอแต่ละปีมีการตรวจพัสดุเนี่ย ชำรุดเท่าไรก็เอาของใหม่มาเสริม มาเสริมอยู่หมุนเวียนอยู่ตลอด มีถึงสะพานถึงฉิ่ง แล้วก็มีเครื่องสูบน้ำด้วย เผื่อว่ามีไฟแล้วมีน้ำ ได้แต่ใช้สายยางไปเป็น 100-200 เมตร แล้วก็ที่มีจับตบไฟ ก็เครื่องมือตั้งแต่พลั่ว คราด ใช้อุปกรณ์ทั้งหมด...” (นายเทอดศักดิ์ ดิษฐาอภิชัย หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าควนเคร็ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2560)

หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช นอกจากมีหน้าที่ส่งเสริม ออมรม ให้ความรู้ เรื่องไฟป่ากับประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และหน่วยงานราชการ เมื่อเข้าสู่

ฤดูไฟป่าจะต้องมีสนธิกำลังปฏิบัติงานดับไฟป่าร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ด้วย ดังนั้น หน่วยงานจึงได้มีการจัดเตรียมความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟป่าประจำการไว้ที่สำนักงาน นอกจากนี้จะใช้ในการดับไฟป่าแล้ว เครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟป่าเหล่านี้ยังใช้เพื่อการสาธิตและสอนการใช้งานเครื่องมือและอุปกรณ์แต่ละประเภทให้กับเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายความร่วมมือ และประชาชนทั่วไป เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ฤดูไฟป่า ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของ นายสุภัทร แก้วบัวทอง กล่าวถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟป่าของหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่า นครศรีธรรมราช

“...มีครบ ทั้งเครื่องเป่าลมใช้เฉพาะทางภาคเหนือ เครื่องฉีดน้ำ สายน้ำ พลับ ถัง ไม้ดับ ลาโค่ (ลาโค่ คือ อุปกรณ์ครอบไฟป่า มีลักษณะเป็นจอบและคราดในด้ามเดียวกัน) ใช้กับป่าพรุ และป่าเบญจพรรณ...” (นายสุภัทร แก้วบัวทอง ผู้ช่วยพนักงานพิทักษ์ป่า หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่า นครศรีธรรมราช, สัมภาษณ์วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561)

ในส่วนของการจัดการบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล เครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟป่าของหน่วยงานส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากสถานีควบคุมไฟป่า และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่ายังได้รับเงินสนับสนุน 50,000 บาท จากกรมป่าไม้ เพื่อจัดอบรมและจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือดับไฟป่าเตรียมพร้อมไว้ที่หน่วยงานอีกด้วย โดยเจ้าหน้าที่อปพร. มีการดูแลบำรุงรักษา และตรวจเช็คความพร้อมของเครื่องและอุปกรณ์ตลอดเวลา ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของ นายสมพร นุ่นน้อย กล่าวถึงการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟป่าจากสถานีควบคุมไฟป่า

“...ของทางอบต. ขอนหาตอนนี้รู้สึกว่าจะยังไม่มี แต่ทางไฟป่าเขามอบให้มา มันเป็นเครื่องมือจำพวกไม้ดับพวกนี้ แล้วก็ตัวฉีดบีบเล็กๆ อะ...” (นายสมพร นุ่นน้อย อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลขอนหาด, สัมภาษณ์วันที่ 14 กันยายน 2560)

อีกทั้ง บทสัมภาษณ์ของนายสมบัติ มากจันทร์ กล่าวถึงการตรวจเช็คความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟป่า

“...พร้อมใช้งานๆ ต้องเตรียม ต้องเช็คอยู่เรื่อย ไม่ใช่พอไปถึงเครื่องใช้ไม่ได้ ก็จบเหมือนกันแหละ...” (นายสมบัติ มากจันทร์ อปพร. เทศบาลตำบลการะเกด, สัมภาษณ์วันที่ 16 มิถุนายน 2560)

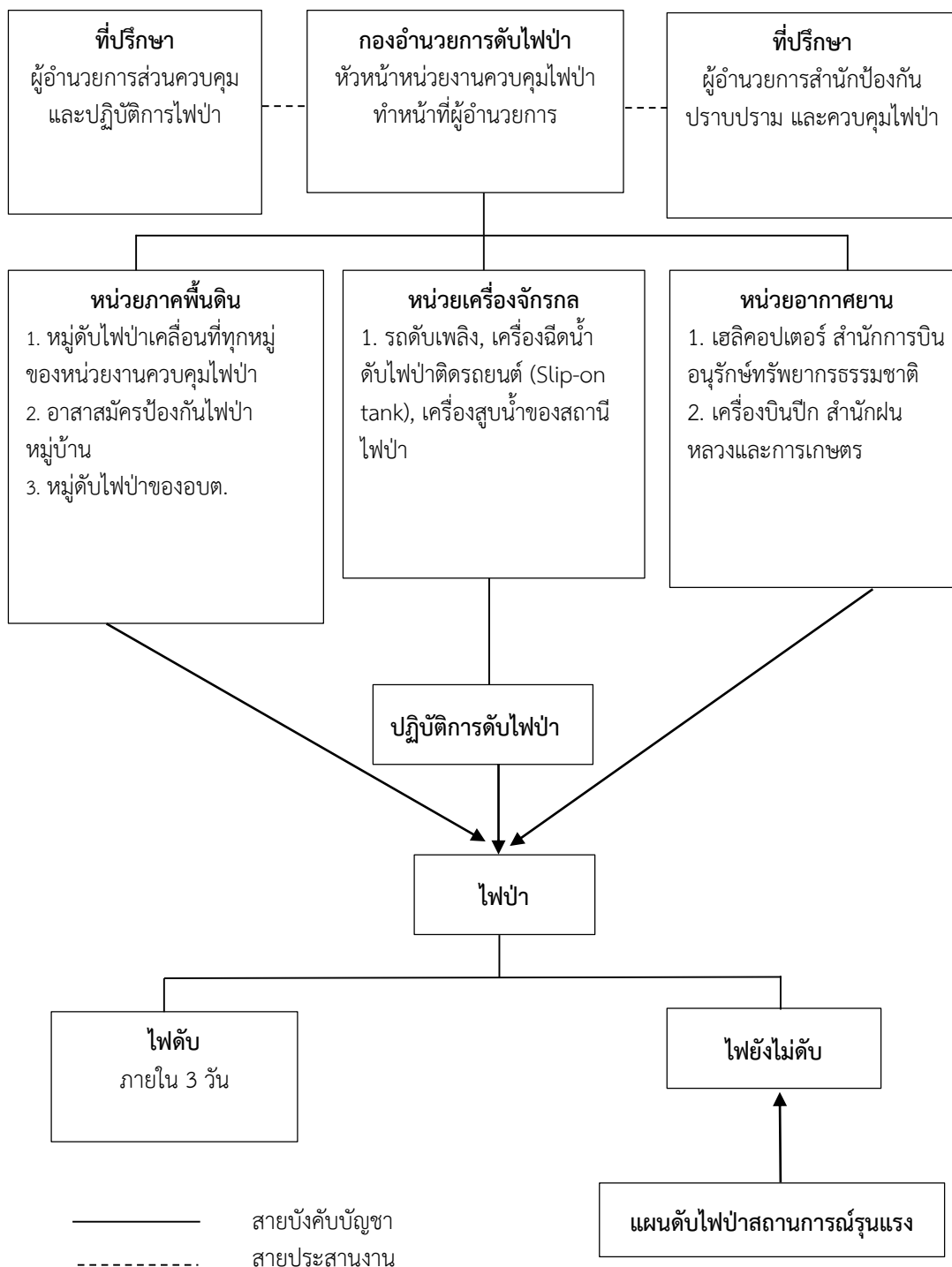
นอกจากนี้ เครือข่ายสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคร็ง ก็ได้รับการสนับสนุน อุปกรณ์และเครื่องมือดับไฟป่ามาเตรียมความพร้อมไว้ในพื้นที่แต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเป็นอุปกรณ์ดับไฟป่า พื้นฐาน เช่น ถังฉีดน้ำ ไม้ตบไฟ และครอปไฟป่า เป็นต้น หมู่บ้านละ 1-2 ชุด สามารถใช้ดับไฟป่าที่ ตรวจพบว่าอยู่ในระยะเริ่มต้นและยังไม่มีความรุนแรงมากนัก สามารถดับได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการ ช่วยแบ่งเบาการทำงานของหน่วยงานควบคุมไฟป่าเป็นการเบื้องต้น

4.4.2.4 เตรียมแผนการควบคุมไฟป่า

1. แผนการดับไฟป่าและการส่งกำลังบำรุง

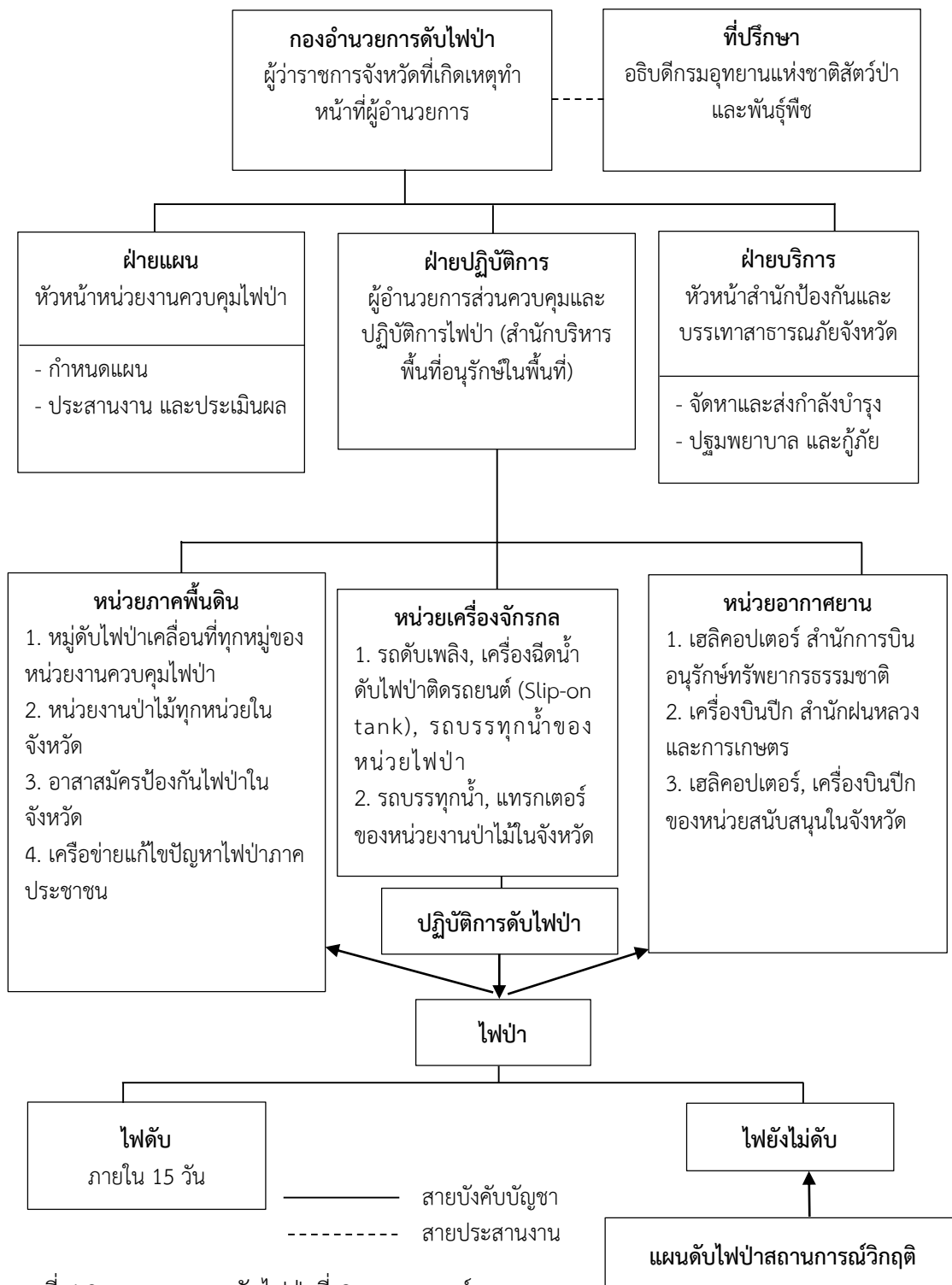
การวางแผนการดับไฟป่าในช่วงฤดูไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีคำสั่ง ให้จัดตั้งกองอำนวยการควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็งเป็นการเฉพาะ โดยให้ผู้อำนวยการส่วนควบคุมและ ปฏิบัติการไฟป่าของสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช เป็นผู้อำนวยการประจำกอง อำนวยการควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง เพื่อเป็นกองอำนวยการบูรณาการประสานความร่วมมือ การ สนับสนุนกำลังพล และอุปกรณ์เครื่องมือดับไฟป่าจากหน่วยงานทุกภาคส่วน เพื่อสนธิกำลังร่วม ปฏิบัติงานดับไฟป่า สำหรับการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ไฟป่าโดยเบื้องต้น ผู้อำนวยการกองอำนวยการควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็งจะประสานขอสนับสนุนกำลังพลจากศูนย์ ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช และสถานีควบคุมไฟป่าที่อยู่ภายใต้การดูแลและควบคุมของสำนัก บริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วย สถานีควบคุมไฟป่ากระบี่ สถานีควบคุมไฟ ป่าภูเก็ต สถานีควบคุมไฟป่าพังงา สถานีควบคุมไฟป่าตรัง และสถานีควบคุมไฟป่าสตูล เพื่อมาเตรียม ความพร้อมและสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง หากพบว่าไฟป่าที่ตรวจพบยังอยู่ใน ระยะเริ่มต้น ยังไม่รุนแรงและขยายวงกว้างไปมากนัก สามารถควบคุมได้ การส่งกำลังพลเข้าดับไฟป่า จะเป็นหน่วยงานภายในพื้นที่และหน่วยงานที่อยู่พื้นที่ข้างเคียงตามแผนระดมพลดับไฟป่าที่ 1 (ภาพที่ 4.8) หากสถานการณ์ไฟป่ามีความรุนแรงเพิ่มขึ้นแผนระดมพลดับไฟป่าที่ 1 ไม่สามารถดับไฟป่าได้ ภายใน 3 วัน ต้องดำเนินการตามแผนระดมพลดับไฟป่าที่ 2 (ภาพที่ 4.9) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการกองอำนวยการดับไฟป่าทำหน้าที่สั่งการและประสานงาน ประสานงานให้หน่วยงาน ราชการและหน่วยงานทุกภาคส่วนภายในจังหวัด สนธิกำลังร่วมปฏิบัติงานดับไฟป่า และหากไฟป่าอยู่ ในสถานการณ์วิกฤติ การใช้แผนระดมพลดับไฟป่าที่ 2 ไม่สามารถควบคุมและดับไฟป่าได้ภายใน 15 วัน ต้องเปลี่ยนเป็นดำเนินการตามแผนระดมพลดับไฟป่าที่ 3 (ภาพที่ 4.10) ซึ่งมีอธิบดีกรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นผู้อำนวยการกองอำนวยการ โดยจะมีการระดมกำลังจากหน่วยงาน ทุกภาคส่วนทั่วประเทศ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานควบคุมและดับไฟป่าให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ แผนระดมพลดับไฟป่าทั้ง 3 แผน เป็นแผนระดมพลดับไฟป่าที่ใช้สำหรับประเทศไทย (กรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2559ค)

แผนระดมพลดับไฟป่าที่ 1 สถานการณ์ควบคุมได้ คือ ไฟป่าเพิ่งเกิดและถูกตรวจพบทันที หรือเพิ่งตรวจพบไฟป่า โดยไฟได้ลุกลามไปแล้วเป็นเนื้อที่ไม่เกิน 100 ไร่

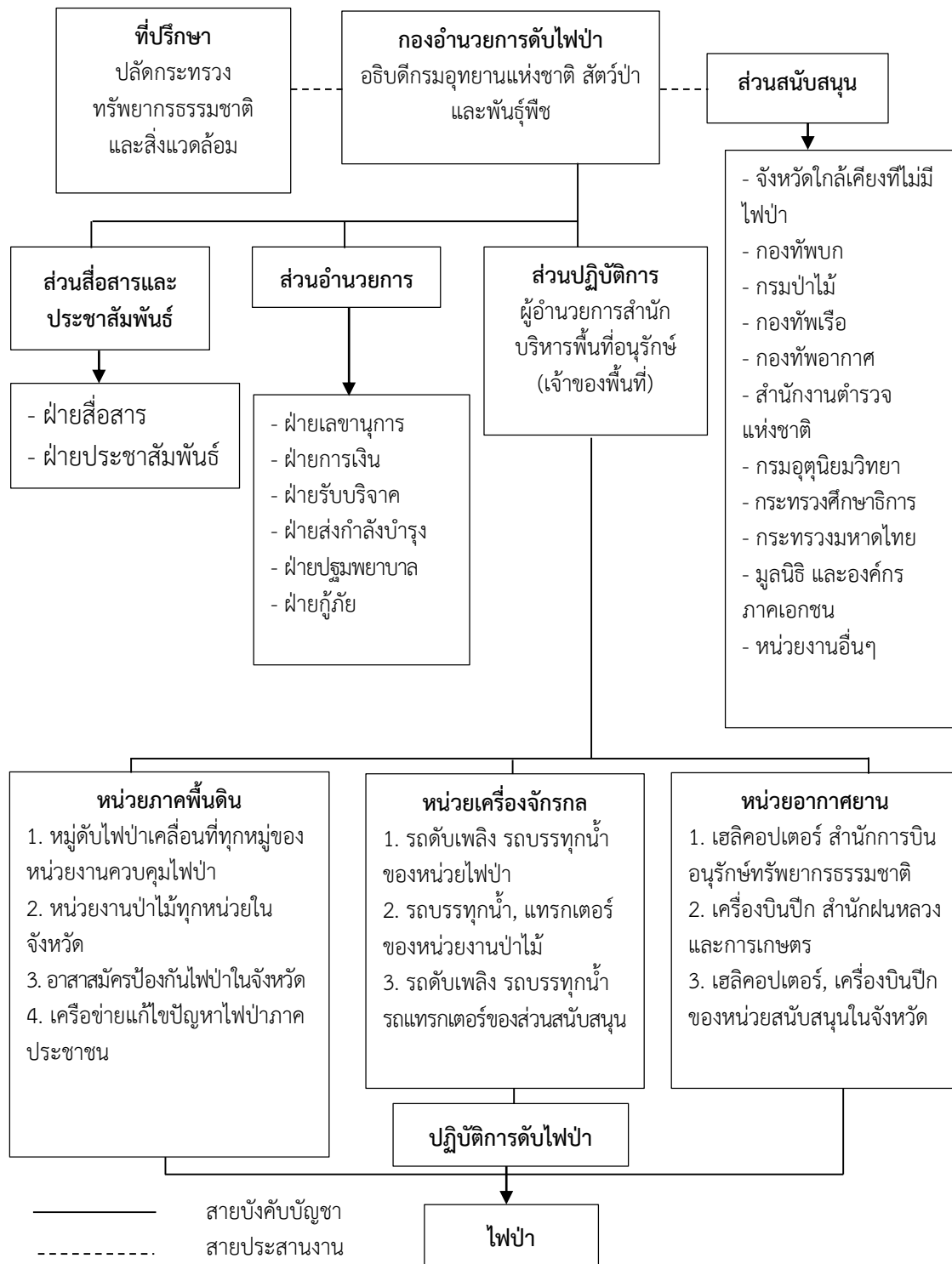
ภาพที่ 4.8 แผนระดมพลดับไฟป่าที่ 1 สถานการณ์ควบคุมได้
ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2559ค, น. 34)

แผนระดมพลดับไฟป่าที่ 2 สถานการณ์รุนแรง เพื่อดูแลไฟป่า และไฟลุกลามไปแล้วมากกว่า 100 ไร่ หรือตรวจพบแล้วใช้แผนระดมกำลังดับไฟป่าที่ 1 แต่ไม่สามารถควบคุมไฟได้ภายใน 3 วัน

ภาพที่ 4.9 แผนระดมพลดับไฟป่าที่ 2 สถานการณ์รุนแรง
ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2559ค, น. 35)

แผนระดมพลดับไฟป่าที่ 3 สถานการณ์วิกฤติ ตรวจสอบไฟ ดับไฟป่าด้วยแผนระดมพลดับไฟป่าที่ 2 แล้ว แต่ไม่สามารถควบคุมไฟได้ภายใน 15 วัน

ภาพที่ 4.10 แผนระดมพลดับไฟป่าที่ 3 สถานการณ์วิกฤติ
ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2559ค, น. 36)

2. แผนการรักษาความปลอดภัยในขณะที่ปฏิบัติงาน

งานดับไฟป่า เป็นงานที่มีความเสี่ยงสูง อันตรายสามารถเกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงานได้ทุกเวลา การระมัดระวังและไม่ประมาทในระหว่างปฏิบัติงานจะช่วยลดโอกาสในการเกิดอุบัติเหตุและอันตราย ดังนั้น การรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ในขณะที่ปฏิบัติงาน เป็นสิ่งสำคัญที่พนักงานดับไฟป่าต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกัน ลดอุบัติเหตุ และอันตรายในระหว่างการปฏิบัติงานดับไฟป่าให้น้อยมีที่ที่สุด ทั้งนี้ พนักงานดับไฟป่าของทุกหน่วยงานในการศึกษานี้มีวิธีการรักษาความปลอดภัยโดยสวมใส่เครื่องแต่งกายที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานดับไฟป่า ด้วยการสวมใส่ผ้าปิดจมูกเพื่อป้องกันควันไฟ สวมใส่กางเกงขายาว เสื้อแขนยาวที่มีสีฉูดฉาดสามารถเห็นได้ชัดเจน และสวมรองเท้าหุ้มข้อ เพื่อป้องกันหรือลดอันตรายจากความร้อนของไฟไม่ให้สัมผัสกับผิวหนังและร่างกาย และผ้าชุบน้ำสำหรับปิดปากปิดจมูก ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเพียงการป้องกันเบื้องต้นเท่านั้น นอกจากนี้ มีการเตรียมความพร้อมของเครื่องมืออุปกรณ์ให้มีสภาพสมบูรณ์และพร้อมใช้งาน เพื่อความปลอดภัยของพนักงานดับไฟป่าขณะใช้เครื่องมือ และในการปฏิบัติงานห้ามแยกตัวออกไปปฏิบัติงานคนเดียว โดยห่างไกลจากสายตาของผู้ร่วมงานคนอื่น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายวิริยะ รักษ์ชู กล่าวถึงการรักษาความปลอดภัยในขณะที่ปฏิบัติงาน

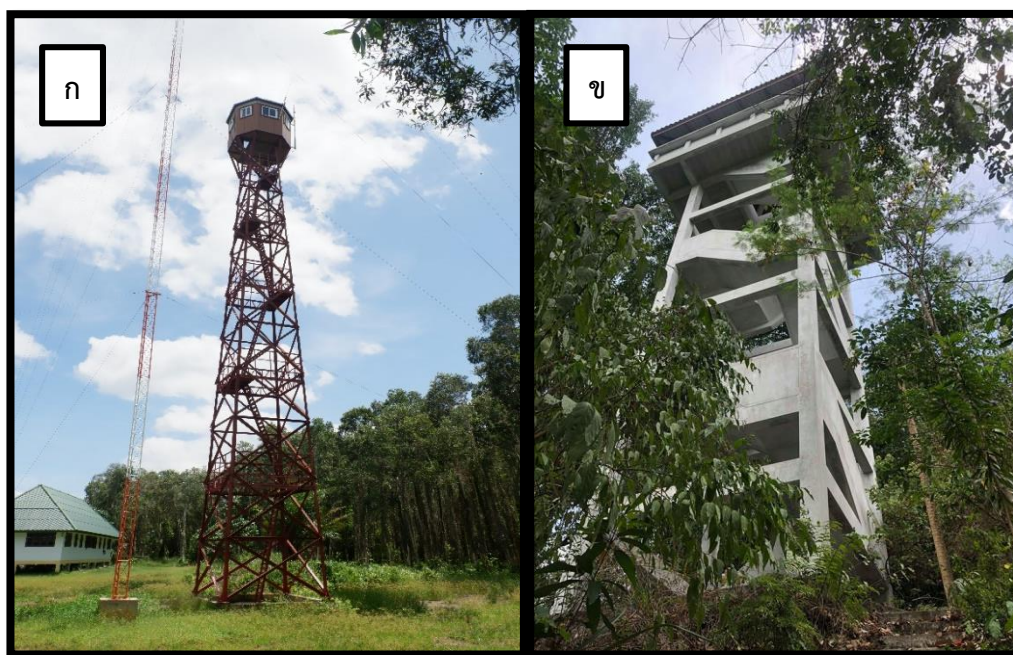
“...มีผ้าขนหนูเปียกๆ แล้วก็มัดปิดไว้ ปิดจมูกไว้ แล้วก็มียูทป้องกันไฟทางสงขลาเขามาแจกเป็นชุดเอี๊ยม ทั้งชุดมีรองเท้าแล้วก็ย่นชุดยาวขึ้นมา แล้วก็เตรียมน้ำดื่มเตรียมจำพวกเนี้ยไปด้วย...” (นายวิริยะ รักษ์ชู ประธานอปร. องค์การบริหารส่วนตำบลเคิ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 17 มกราคม 2561)

แต่ทั้งนี้ ในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ขณะปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ ชุดผจญเพลิง หน้ากากป้องกันควันไฟเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย เนื่องจากงบประมาณที่มีจำกัดและไม่เพียงพอ ทำให้การรักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ขณะปฏิบัติงานทำได้เพียงรักษาความปลอดภัยเบื้องต้นเท่านั้น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายธนากร รักธรรม ที่กล่าวถึงปัญหาการรักษาความปลอดภัยของพนักงานดับไฟป่าที่ยังด้อยประสิทธิภาพ

“...เรื่องของการ safety ของเจ้าหน้าที่ ที่ผ่านมายอมรับว่าค่อนข้างที่จะไม่มี หนึ่งยอมรับเรื่องข้อจำกัดเรื่องงบประมาณที่ว่าเราไม่ค่อยได้รับการคำนึงถึงการ safety ของเจ้าหน้าที่เรื่องชุดปฏิบัติงานดับไฟค่อนข้างไม่มีเลยด้วยซ้ำไป safety เบื้องต้นที่เราเคยให้ลูกน้องก็คือเป็นเรื่องแมสปิดหมอกควัน เรื่องของการปฐมพยาบาลเบื้องต้น แต่ ณ ปีนี้ ณ ปี 60 เราได้งบประมาณจากจังหวัดมาก้อนหนึ่ง เราก็จัดสรรไปซื้อเป็นหน้ากากป้องกันหมอกควันตรงนี้เตรียมไว้ให้ลูกน้อง มันก็ค่อนข้างดีขึ้นนิดหนึ่ง...” (นายธนากร รักธรรม หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 29 มิถุนายน 2560)

4.4.3 การตรวจหาไฟ

การดับไฟป่าให้ประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่ความเร็วของเจ้าหน้าที่ดับไฟป่าในการเข้าถึงพื้นที่ หากไฟป่าสามารถตรวจพบได้ในขณะที่เพิ่งเกิดยังไม่รุนแรงและลุกลามขยายเป็นวงกว้างมากนัก การควบคุมไฟและดับไฟจะทำได้ง่าย ใช้ระยะเวลาสั้น และใช้อุปกรณ์เครื่องมือดับไฟไม่มาก ดังนั้น การตรวจหาไฟจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก การตรวจหาไฟทางกึ่งอากาศ เป็นวิธีหนึ่งที่สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็งและสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อยใช้ในการตรวจหาไฟ เนื่องจากป่าพรุเป็นป่าแนวราบ การตรวจหาไฟจึงสามารถสังเกตได้จากกลุ่มควันที่ลอยขึ้นข้างบน ซึ่งในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหอดตรวจดูไฟ (ภาพที่ 4.11) จำนวน 3 หอ มีความสูง 22 เมตร โดยประมาณ เพื่อตรวจดูกลุ่มควันที่เกิดขึ้นจากบริเวณในป่าพรุ ในช่วงเสี่ยงเกิดไฟป่าหน่วยงานจัดให้มีเจ้าหน้าที่เฝ้าสังเกตสถานการณ์บนหอดตรวจดูไฟตลอด 24 ชั่วโมง โดยเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบนหอดตรวจดูไฟจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และคุ้นเคยกับพื้นที่เป็นอย่างดี สามารถระบุตำแหน่งที่เกิดไฟป่าได้อย่างแม่นยำ เพื่อรายงานให้กับกองอำนวยการควบคุมไฟป่าทราบ และประสานงานให้พนักงานดับไฟป่าเข้าถึงจุดเกิดไฟป่าและดับไฟได้อย่างรวดเร็ว

ภาพที่ 4.11 หอดตรวจดูไฟ ณ สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง ตำบลกระแจะ อำเภอยะรังใหญ่ (ก)
และหอดตรวจดูไฟ ณ หมู่ที่ 11 ตำบลเคร็ง อำเภอยะรัง (ข)
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 28 มิถุนายน 2560 (ก) , วันที่ 26 เมษายน 2561 (ข)

ภาพที่ 4.12 ป่าพรุควนเคร็งมุมมองสูงจากหอดูดาวหอดูดาวไฟ ณ สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 28 มิถุนายน 2560

สำหรับการลาดตระเวนเพื่อตรวจหาไฟป่าภาคพื้นดิน สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย มีการจัดชุดเจ้าหน้าที่ลาดตระเวนเป็นประจำทุกวัน ถึงแม้ไม่ได้อยู่ในช่วงสุมเสี่ยงเกิดไฟป่า ซึ่งในการลาดตระเวนในที่นี้นอกจากเป็นการหาไฟป่าแล้ว ก็ยังเป็นการลาดตระเวนเพื่อปราบปรามผู้กระทำการเผาป่าด้วยเช่นกัน โดยการลาดตระเวนจะใช้รถจักรยานยนต์ รถยนต์ และเดินเท้า ในระหว่างลาดตระเวนเจ้าหน้าที่จะพกพาอุปกรณ์ดับไฟป่า เช่น ที่ดับไฟ ถังฉีดน้ำดับไฟป่า ที่ครอบไฟ และวิทยุสื่อสาร ไปปฏิบัติงานด้วย เพื่อความรวดเร็วในการควบคุมและดับไฟหากตรวจพบไฟในระยะเริ่มต้น อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นหน่วยประชาสัมพันธ์ป้องกันไฟป่าเคลื่อนที่ไปในตัว เมื่อลาดตระเวนผ่านหมู่บ้าน หรือเมื่อพบกับประชาชน และยังให้เครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันในสังกัดจัดชุดลาดตระเวน เครือข่ายละ 2 คน เพื่อปฏิบัติงานลาดตระเวนในแต่ละวัน นอกจากนี้ เมื่อเข้าสู่ฤดูไฟป่า ต้องมีการเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า เจ้าหน้าที่อปพร. และอาสาสมัครป้องกันไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล เจ้าหน้าที่หน่วยพิทักษ์ป่าของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง พนักงานดับไฟป่าของหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช พนักงานดับไฟป่าของศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช และสมาชิกเครือข่ายสมาคมน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเคร็ง มีการสนธิกำลังเพื่อลาดตระเวนร่วมกัน อีกทั้งมีการตั้งจุดสกัดเฝ้าระวังเพื่อตรวจดูกลุ่มบุคคลที่จะเข้าสู่พื้นที่ ตรวจสอบว่าเป็นบุคคลภายในพื้นที่หรือนอกพื้นที่ และมีวัตถุประสงค์อะไรในการเข้าไปในพื้นที่ป่าพรุ ซึ่งเป็นการร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายภาคประชาชน ท้องถิ่น และหน่วยงานเจ้าของพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และหน่วยงานควบคุมไฟป่าในการป้องกันและเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า ทั้งนี้ ความเข้มงวดในการลาดตระเวนเพื่อเฝ้าระวังจุดเสี่ยงต่อการเกิดไฟป่าจะมีความในแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ พื้นที่ที่เกิดไฟป่าเป็นประจำทุกปี มีความเสี่ยงสูง

หรือพื้นที่เมื่อเกิดไฟฟ้าแล้วมีความรุนแรงมาก จะมีความเข้มงวดมากกว่าพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้าต่ำ หรือมีความรุนแรงน้อย ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายเถวียน ภูมรินทร์ กล่าวถึงการจัดชุดลาดตระเวนเพื่อเฝ้าระวังพื้นที่เสี่ยงเกิดไฟฟ้า

“...เนี่ยตรวจอยู่ทุกวัน ถึงไม่แล้งก็มี ตั้งไว้ 3 คนช่วงนี้ ต้องไปดูไปเฝ้าอยู่ ไปพร้อมกันไปทุกวันเลย ไปทุกวันเลย 8 โมงเช้าออกกลับมาก็ 5 โมงเย็น ถึงไม่แล้งก็ต้องระวัง เพื่อติดตามชาวบ้านเราก็ช่วยได้ อุปกรณ์เครื่องมือพาไปทำได้ทั้งนั้น มันไม่ได้แค่ติดในป่าอย่างเดียวมันติดตามชาวบ้านด้วย หัวหน้าป่าไม้เขาก็จะขึ้นมาเยี่ยมอยู่บ่อย เขาก็อยู่ไม่ไกลอยู่ที่ต้นไทร...”
(นายเถวียน ภูมรินทร์ เจ้าหน้าที่อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล, สัมภาษณ์วันที่ 13 กันยายน 2560)

ภาพที่ 4.13 การลาดตระเวนตรวจหาไฟโดยใช้รถจักรยานยนต์และรถยนต์ (ก) และการลาดตระเวนตรวจหาไฟโดยการเดินเท้า (ข)

ที่มา: ส่วนควบคุมไฟฟ้า (2559ข, น. 16)

4.4.4 การดับไฟฟ้า

สืบเนื่องจาก ป่าพรุมีความแตกต่างจากป่าบกโดยทั่วไป ป่าพรุเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีน้ำขังอยู่ตลอดเวลา ดินป่าพรุเป็นดินอินทรีย์ หรือดินพีท ซึ่งเกิดจากการทับถมของใบไม้ กิ่งไม้ ที่ย่อยสลายไม่สมบูรณ์ จึงทำให้ทับถมกันเป็นชั้นหนา ฉะนั้น ลักษณะไฟฟ้าที่เกิดขึ้นกับป่าพรุ โดยเฉพาะป่าพรุควนเค็งในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นไฟชนิดกิ่งผิวดินกิ่งใต้ดิน ไฟส่วนหนึ่งจะไหม้ในแนวระนาบไปตามพื้นผิวน้ำป่าพรุ อีกส่วนหนึ่งจะไหม้ดังลงไปใต้ชั้นพื้นดินของพรุ ดังนั้น ในการดับไฟฟ้าที่เกิดขึ้นจึงต้องใช้เทคนิคการดับไฟที่ผสมผสานระหว่างการดับไฟผิวดินร่วมกับการดับไฟใต้ดิน ซึ่งมีความยากลำบากกว่าการดับไฟฟ้า

ทั่วไปหลายเท่าตัว สิ่งสำคัญที่สุดในการดับไฟป่าพรุคือ น้ำ สำหรับพื้นที่ป่าพรุควนเคร็งส่วนใหญ่มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนและมีพื้นที่เกษตรกรรมอยู่ล้อมรอบมีการขุดร่องน้ำสำหรับใช้ในการเกษตร เมื่อเข้าฤดูแล้งปริมาณน้ำในป่าพรุลดลงต่ำกว่าระดับผิวดิน และน้ำในลำคลองสาขาต่างๆ ในพื้นที่ป่าพรุลดลง เมื่อเกิดไฟป่าขึ้นจึงจำเป็นต้องใช้รถบรรทุกน้ำเข้าไปดับไฟป่าในพื้นที่ แต่เนื่องจากมีพื้นที่เกษตรกรรมล้อมรอบ รวมถึงมีร่องน้ำที่ชาวบ้านขุดไว้เพื่อทำการเกษตรกีดขวางทางรถบรรทุกน้ำ ในการดับไฟป่าจึงต้องใช้ปั้มน้ำและสายยางต่อเข้าไปยังจุดเกิดไฟป่า และใช้กำลังเจ้าหน้าที่ขุดลงไปใต้พื้นดินพรุเพื่อหาน้ำไว้ใช้สำหรับดับไฟ ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานควบคุมไฟและดับไฟป่าเป็นไปอย่างยากลำบาก ทั้งนี้วิธีในการดับไฟป่าพรุควนเคร็ง เมื่อทำการดับไฟบนผิวดินแล้ว จำเป็นต้องตรวจระวางไฟที่ไหม้ลงใต้ดิน เนื่องจากไฟใต้ดินไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่ามีแค่เพียงควันไฟออกมาเท่านั้น อีกทั้งยังไม่สามารถหาขอบเขตที่แท้จริงของไฟได้ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการฉีดน้ำอัดเข้าไปใต้พื้นดินพรุเพื่อให้ดินมีความชื้น ไม่ให้ไฟประทุขึ้นมาใหม่ และลดความต่อเนื่องของไฟ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายแสง ขวดทอง กล่าวถึงการดับไฟป่าพรุและลักษณะของไฟใต้ดินพรุควนเคร็ง

“...ไปดับแล้วไฟมันจะไหมดใหม่บางทีไฟมันติดอยู่ข้างล่างเพราะมันเป็นเพลิงหญ้าอยู่ บางทีไฟมันก็ขึ้นมาใหม่ วันก่อนเข้าไปดับอย่างนั้นแหละไฟดับเสร็จก็มีควัน พออยู่สักรุ่งเช้ามันก็ติดมาใหม่อีกคือบางทีมันดับน้ำมันลงไปไม่ถึง การดับไฟป่ามันมีวิธีตอนแรกพี่ก็ไม่รู้หรือกพอไปล้มผักก็เออมันเป็นอย่างนี้ ต้องรื้อขึ้นมาต้องขุดเอาขอบขนาดเนี่ยจวกขึ้นมา ลึกเกือบๆ เมตรอะ มันอยู่ที่หญ้าที่มันตายไปที่มันทับถมอยู่จำพวกจุดจำพวกหญ้า มันอยู่ที่โพรงรากของต้นเสม็ด รากของหญ้ามันทับถมกันอยู่นานแล้วมันอยู่ในข้างล่างมันเป็นอย่างนั้นแหละ คือบางทีมันเป็นหลุมแล้วเราเดินไปบางทีไฟมันอยู่ข้างล่าง ข้างบนไฟมันไม่ติดก็จริงอะแต่ไฟมันกินอยู่ข้างล่าง ประสบการณ์นี้พี่เคยไปมาแล้วก็เออมันเป็นอย่างนั้นจริง เราไม่รู้ว่ไฟมันติดพอเดินๆ ตกลงไป...” (นายแสง ขวดทอง เจ้าหน้าที่อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลแหลม, สัมภาษณ์วันที่ 14 กันยายน 2560)

ภาพที่ 4.14 การปฏิบัติงานดับไฟป่าพรุควนเคร็ง
ที่มา: ส่วนควบคุมไฟป่า. (2559ข, น. 46)

4.4.5 การใช้ประโยชน์จากไฟ

ภาพที่ 4.15 การเก็บกระจุตของชาวบ้านบริเวณป่าพรุควนเคร็ง เพื่อนำไปทำเครื่องจักรสาน
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย วันที่ 22 มิถุนายน 2560

สืบเนื่องจากไฟป่าที่เกิดขึ้นหลายครั้งส่งผลให้พืชพรรณไม้ป่าพรุดั้งเดิมลดลงและมีต้นเสม็ดขึ้นมาทดแทน ส่วนกระจุตซึ่งเป็นไม้พื้นล่างก็ยังคงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ปัจจุบันกระจุตเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนที่อยู่ในพื้นที่และชุมชนที่อยู่บริเวณรอบป่าพรุ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557) กระจุตที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำเครื่องจักรสานเป็นข้าวของเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น เสื่อกระจุต ตะกร้า เป็นต้น จะต้องโตเต็มที่โดยมี

อายุประมาณ 2-3 ปี จึงจะสามารถนำมาใช้ได้ (สำนักงานจังหวัดพัทลุง, 2560) เพราะกระจุดจะมีความเหนียวมีไม่เปราะบางหรือแตกง่าย ฉะนั้นกระจุดที่มีอายุ 4 ปี ขึ้นไป จึงไม่เหมาะแก่การทำเครื่องจักรสาน ดังนั้น การใช้ประโยชน์จากไฟสำหรับป่าพรุควนเคร็ง เป็นการใช้ไฟเชิงเผาเพื่อกำจัดกระจุดที่มีอายุแก่เกิดที่จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ และหากปล่อยทิ้งไว้ซากกระจุดที่ทับถมกันจะกลายเป็นเชื้อเพลิงอย่างดีสำหรับไฟป่า จึงจำเป็นต้องชิงเผาเพื่อให้ปริมาณเชื้อเพลิงลดน้อยลง ซึ่งทางสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อยได้มีการเผาตามกำหนดสำหรับพื้นที่ที่มีการปลูกกระจุดและไม่สามารถใช้ประโยชน์จากกระจุดได้แล้ว ทั้งนี้เพื่อให้กระจุดใหม่งอกขึ้นมาทดแทน หน่วยงานจึงมีการกำหนดพื้นที่ในการเผาสลับสับเปลี่ยนกันไปในแต่ละปี เพื่อให้ชาวบ้านสามารถเก็บกระจุดได้ในพื้นที่บริเวณอื่นที่ไม่มีการเผา และพื้นที่ที่เผาก็จะมีกระจุดใหม่งอกขึ้นมาทดแทนและสามารถเก็บได้ในปีต่อไป ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายธนากร รักธรรม กล่าวถึงการใช้ประโยชน์จากไฟสำหรับป่าพรุควนเคร็ง

“...การใช้ไฟให้เป็นประโยชน์จากไฟป่ามีแน่นอน ผมเรียกว่าในลักษณะของป่าพรุควนเคร็ง เราพืชสำคัญประการหนึ่งก็คือกระจุด กระจุดเป็นพืชล้มลุก ระยะการใช้สอยของพืชกระจุด 2 ปี ใช้สอยได้เต็มที่ 3 ปี ใช้สอยได้เต็มที่ ปีที่ 4 เริ่มจะใช้สอยได้ลดลง เพราะว่าอายุของกระจุดประมาณ 3 ปี หรือ 4 ปี ปีที่ 4 กระจุดเริ่มมีอายุมากขึ้นตัวเนื้อกระจุดค่อนข้างจะแข็ง จะเริ่มใช้สอยไม่ได้ พอปีที่ 5 กระจุดที่ว่าใช้สอยไม่ได้มันก็เริ่มทับซ้อนกันจนชาวบ้านใช้สอยไม่ได้ ทีนี้ก็จะกลายเป็นปัญหาจากวัตถุประสงค์ที่ใช้สอยเพื่อการจักรสานของชาวบ้านก็จะกลายเป็นเชื้อเพลิงไฟป่า ทีนี้ชาวบ้านถ้าเราไม่ทำความเข้าใจ เขาจะจุดโดยไม่บอกเรา ยังไงชาวบ้านจุดกระจุดจุดแน่นอน คือเขาต้องการกำจัดกระจุดเดิมที่ว่าใช้สอยไม่ได้แล้วให้หมดไปแล้วไฟที่เผาไหม้ไปหมดกระจุดใหม่ก็จะงอกขึ้นมาภายในระยะเวลา 1 ปี เริ่มใช้สอยได้เล็กน้อย ปีที่ 2 เต็มที่ เราเลยมองปัญหาการจุดกระจุดค่อนข้างสำคัญ เราก้เลยใช้หลักวิชาการของการจัดการไฟป่าเรื่องของการใช้กำจัดเชื้อเพลิง การเผาตามกำหนด เราก้กำหนดโซนว่า ณ ปัจจุบันเราควรจะเผาบริเวณนี้ให้หมด แล้วให้ชาวบ้านไปใช้สอยตรงอื่นก่อน ปีหน้าเราไปเผาอีกแปลงหนึ่ง ปีนี้เริ่มใช้สอยได้ พอปีที่ 3 แปลงแรกที่เราก้จะใช้สอยได้เต็มที่ นี่คือหลักการที่จะต้องทำในพื้นที่พรุ...” (นายธนากร รักธรรม หัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 29 มิถุนายน 2560)

4.4.6 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

การประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นการประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นจากไฟป่า ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงและวางแผนสำหรับการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป สำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานดับไฟป่าพรุควนเคร็งในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อพนักงานดับไฟป่าสามารถดับไฟลงได้อย่างสนิท จึงมีการประเมินความเสียหายของพื้นที่ จับพิกัดด้วยเครื่อง GPS ถ่ายภาพ และรายงานผล

ต่อหัวหน้าหน่วยงาน และจัดส่งข้อมูลพิกัดพื้นที่เสียหายให้กับเจ้าหน้าที่งานสารบรรณเพื่อบันทึกข้อมูล และจัดส่งรายงานให้กับหน่วยงานต้นสังกัดต่อไป นอกจากนี้ ยังได้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยการประชุมพูดคุยกับทุกฝ่ายทุกครั้งหลังจากปฏิบัติงานเสร็จสิ้น เพื่อรับทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่พบเจอขณะปฏิบัติงาน ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของส.อ.วีรภัทร สารมาศ กล่าวถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยการประชุมรับฟังปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติงานดับไฟป่าเพื่อหาแนวทางแก้ไขการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป

“...มีๆ ครับผม ก็เวลาเหมือนกับลงพื้นที่เสร็จ เสร็จภารกิจเราก็มานั่งคุยกันในชุดที่ดับเนี่ย ครับว่าจุดเนี่ยมันเป็นยังไงปัญหาอะไร อุปกรณ์ไม่พอก็ให้เสมอมา เพราะว่าปีที่แล้วก็คือยังขาดเครื่องสูบน้ำของเรา คือเราต้องไปยืมชาวบ้าน แล้วก็เอาจากของป่าพรุที่อยู่ที่ต้นไทร อ่าครับ ไปยืมของเขามา เพราะของเรามันมีอยู่อันนึงมันไม่พอ...” (ส.อ.วีรภัทร สารมาศ เจ้าหน้าที่งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยปฏิบัติงาน องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แจ่ม อำเภอหัว, สัมภาษณ์วันที่ 22 พฤษภาคม 2560)

นอกจากนี้ ผลจากบทสัมภาษณ์ของนายเนบ หนูดำ ที่กล่าวถึงการประเมินพื้นที่ได้รับความเสียหายจากไฟป่า และรายงานต่อเจ้าหน้าที่สารบรรณของหน่วยงานเพื่อจัดเก็บข้อมูล

“...มีแล ส่งประเมินผลว่ากินไปกี่ไร่ ดับกี่ชั่วโมงอะไรแบบนี้ เขาให้แจ้งกับทางนี้มา จับ GPS โดยรอบ ทางนี้เขาก็คำนวณให้พื้นที่ สถานีเขาจะคำนวณให้เจ้าหน้าที่เขา...” (นายเนบ หนูดำ พนักงานดับไฟป่า สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคิ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

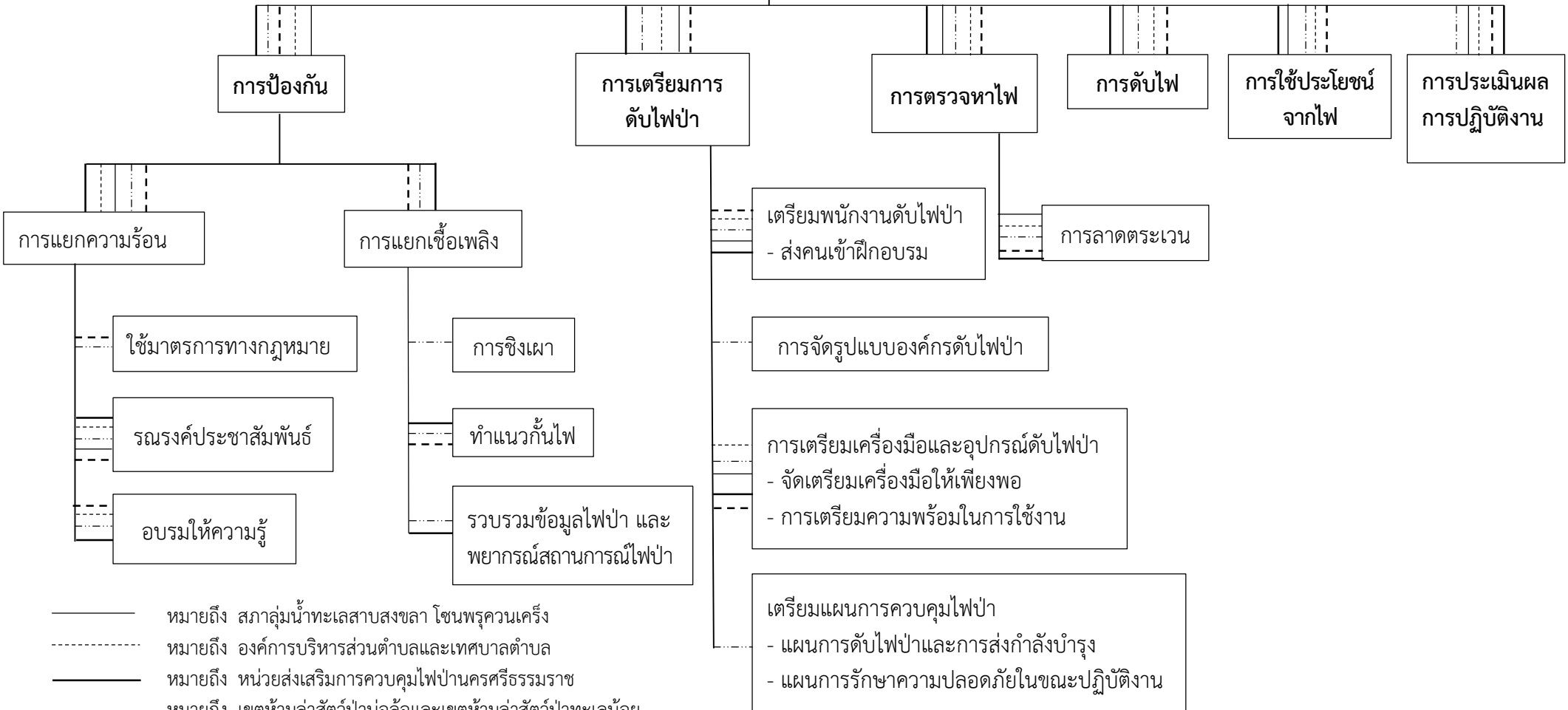
ดังนั้น วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากการศึกษาสรุปได้ว่า บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานตามหน้าที่และที่แสดงออกในการจัดการไฟป่าพรุควนเคิ่ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช 1. บทบาทตามหน้าที่และที่แสดงออกจริงในระดับนโยบาย สถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคิ่ง สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย และศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการไฟป่าโดยตรง มีการจัดทำแผนการดำเนินงานที่เป็นไปตามนโยบายและอำนาจหน้าที่ตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนดไว้ สำหรับหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและการดำเนินงานของหน่วยงาน คือ มีหน้าที่ในการดูแลรักษาสัตว์ป่าคุ้มครองให้ได้รับความปลอดภัย ตลอดจนการรักษาแหล่งน้ำ ลำธาร และทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ให้มีความสมบูรณ์ แต่เนื่องจากในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง มีไฟป่าเกิดขึ้นเป็นประจำเกือบทุกปี ส่งผลให้สัตว์ป่า

คุ้มครองถูกไฟลอกตายเป็นจำนวนมาก รวมทั้งแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งน้ำ ลำธาร ได้รับความเสียหายและเกิดความเสื่อมโทรม ดังนั้น ในการจัดทำแผนการดำเนินงานจริงของหน่วยงาน จำเป็นต้องมีการดำเนินงานด้านไฟฟ้าด้วยเช่นกัน สำหรับหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช สังกัดกรมป่าไม้ ถึงแม้จะเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับไฟฟ้าแต่ตามบทบาทหน้าที่ตามที่กรมป่าไม้ กำหนด คือ มีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการเตรียมความพร้อมรับมือกับไฟฟ้าให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และหน่วยงานทุกภาคส่วน ซึ่งไม่ได้มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานดับไฟป่าโดยตรง แต่ทั้งนี้ ในความเป็นจริงเมื่อมีไฟป่าเกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบหน่วยงานก็จำเป็นต้องมีแผนการดำเนินงานการปฏิบัติงานดับไฟป่าด้วยเช่นกัน อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล ตำบล ถึงแม้้องค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งไม่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่า แต่ในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยงานก็ได้รับผลกระทบจากไฟป่าที่เกิดขึ้นด้วยเช่นกัน ทุกหน่วยงานจึงมีการจัดโครงการและทำแผนการดำเนินงานในการป้องกันไฟป่า ซึ่งแต่ละแห่งก็มีการจัดทำโครงการและแผนการดำเนินงานจำนวนมากหรือน้อยแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความรุนแรงและความถี่ของสถานการณ์ไฟป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ปกครองของตนเอง และสภาพภูมิประเทศและสภาพสังคม โดยภารกิจและหน้าที่หลัก คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนแม่บทในการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในลุ่มน้ำ สำหรับพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง ในระดับนโยบายได้มีการจัดทำธรรมนูญลุ่มน้ำป่าพรุควนเคร็งเพื่อเป็นกรอบดูแลรักษาทรัพยากรในป่าพรุควนเคร็ง ซึ่งนโยบายและแผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาลุ่มน้ำ เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบองค์รวม ครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวกับทรัพยากรในลุ่มน้ำป่าพรุควนเคร็ง ไม่ได้มุ่งประเด็นไปที่ไฟป่าโดยตรง 2. บทบาทตามหน้าที่และที่แสดงออกจริงในระดับปฏิบัติงาน สำหรับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง สภาพภูมิประเทศและสภาพสังคม โชนพรุควนเคร็ง และองค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งที่ไม่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่า เนื่องจากไม่มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอยู่ในพื้นที่ปกครองของตนเอง แต่มีไฟป่าเกิดขึ้นหรือได้รับผลกระทบจากไฟป่าด้วยเช่นกัน ซึ่งตามบทบาทหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของหน่วยงานไม่ได้มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟป่าแต่อย่างใด แต่ในทางปฏิบัติจริงกลับพบว่าเจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการไฟป่าด้วยเช่นกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานของหน่วยงานทั้ง 8 หน่วยงานในการศึกษานี้ มีบทบาทที่แสดงออกจริงในการปฏิบัติงานการจัดการไฟป่าด้วยการป้องกันไฟป่า โดยวิธีการประชาสัมพันธ์ รมรงค์ ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับไฟป่า การเตรียมการดับไฟป่าด้วยการจัดเตรียมความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟป่า การจัดเตรียมพนักงานดับไฟป่า การเฝ้าระวังจุดเสี่ยงเกิดไฟป่าด้วยการลาดตระเวน ตลอดจนการร่วมปฏิบัติงานดับไฟป่าและประเมินผลการปฏิบัติงานหลังจากปฏิบัติงานดับไฟป่าเสร็จสิ้น แต่ทั้งนี้ ในส่วนของการทำแนวกันไฟ หากเป็นการทำแนวกันไฟด้วยการกวาดพื้นที่โล่งเตียนเหลือเพียงแค่น้ำดินเป็นแนวยาว ทุกหน่วยงานมีการจัดทำ แต่ถ้าหากทำแนวกันไฟด้วยการขุดคูน้ำล้อมรอบหรือตัดผ่านป่าพรุ โดยส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของสถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเคร็ง สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย อีกทั้งการชิงเผาเพื่อลดปริมาณเชื้อเพลิง

เป็นหน้าที่ของสถานีควบคุมไฟฟ้า โดยมีศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราชเป็นหน่วยงานสนับสนุน สำหรับการสำรวจ พยากรณ์สถานการณ์ไฟฟ้า การเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติไฟฟ้า ศึกษาสาเหตุของการเกิดไฟฟ้าในพื้นที่ เป็นหน้าที่ของสถานีควบคุมไฟฟ้า ศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช และหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช ส่วนการเตรียมแผนการควบคุมไฟฟ้า การใช้ประโยชน์จากไฟ เป็นหน้าที่ของสถานีควบคุมไฟฟ้า และศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายเพื่อจับกุมผู้กระทำผิดเป็นหน้าที่ของสถานีควบคุมไฟฟ้า ศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง

ทั้งนี้ สามารถสรุปบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนที่แสดงออกจริงในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดังภาพที่ 4.16 และสรุปบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่ที่ถูกระบุไว้และที่ปฏิบัติจริงในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังที่แสดงในตารางที่ 4.14

บทบาทที่แสดงออกจริงในการจัดการไฟฟ้าของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน

- หมายถึง สากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โซนพรุควนเคร็ง
- - - - - หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล
- หมายถึง หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช
- - - - - หมายถึง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย
- - - - - หมายถึง สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเคร็ง สถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย และศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช

ภาพที่ 4.16 แผนผังสรุปบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนที่แสดงออกจริงในการจัดการไฟฟ้าพรุควนเคร็ง

ตารางที่ 4.14 ตารางเปรียบเทียบบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนตามหน้าที่ทีู่กกำหนดไว้และที่ปฏิบัติจริงในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครืง

หน่วยงาน	บทบาทในการจัดการไฟฟ้า											
	การป้องกัน		การเตรียมการดับไฟ		การตรวจหาไฟ		การดับไฟฟ้า		การใช้ประโยชน์จากไฟฟ้า		การประเมินผลการปฏิบัติงาน	
	ตามหน้าที่	ปฏิบัติจริง	ตามหน้าที่	ปฏิบัติจริง	ตามหน้าที่	ปฏิบัติจริง	ตามหน้าที่	ปฏิบัติจริง	ตามหน้าที่	ปฏิบัติจริง	ตามหน้าที่	ปฏิบัติจริง
1. หน่วยงานส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓	✓	✓
2. หน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย	✓	✓		✓		✓		✓		✓		✓
3. สถานีควบคุมไฟฟ้าพหุคูณเครืงและสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. ศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้านครศรีธรรมราช	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. องค์การบริหารส่วนตำบล 10 หน่วยงาน และเทศบาลตำบล 1 หน่วยงาน	✓	✓	✓	✓		✓		✓		✓		✓
6. สภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (โซนพหุคูณเครืง)	✓	✓		✓		✓		✓		✓		✓

4.5 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบายในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ในระดับนโยบายเห็นว่า เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยสามารถแยกประเด็นและจัดกลุ่มของปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้ดังนี้

4.5.1 ปัจจัยภายใน

4.5.1.1 งบประมาณ

องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจในการบริหารเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่นตามภารกิจที่กำหนดไว้ อีกทั้งการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ภารกิจควบคุมไฟป่าก็เป็นภารกิจหนึ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่มีป่าสงวนแห่งชาติอยู่ในพื้นที่ปกครองของตนเองต้องได้รับ โดยการถ่ายโอนภารกิจนั้นมีรูปแบบการถ่ายโอนโดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับรัฐ ซึ่งกรมป่าไม้มอบอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติงานควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้้องการบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่าจะต้องจัดหาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ ในการปฏิบัติงานด้วยงบประมาณของตนเอง (สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า, 2556) เนื่องจากภารกิจที่เพิ่มขึ้นแต่เงินอุดหนุนจากภาครัฐยังคงที่ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลไม่สามารถจัดสรรงบประมาณมาใช้ในการจัดการไฟป่าได้อย่างเต็มที่ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายอภิเชษฐ์ พรัดชู ที่กล่าวถึงปัญหาในการจัดสรรงบประมาณสำหรับภารกิจการจัดการไฟป่า

“...คือด้วยภารกิจเขาเรียกว่ารัฐบาลท้องถิ่นนะ อบต. เทศบาลเขาเรียกรัฐบาลท้องถิ่น ภารกิจก็คือ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ในภารกิจเนี่ยมันมีหน้าที่อยู่แล้ว เราต้องเข้าใจว่านโยบายกระจายอำนาจ คือที่มาของท้องถิ่นเนี่ยมาจากนโยบายกระจายอำนาจของรัฐบาลยังไม่เต็มที่ คือท้องถิ่นจะมีปัญหาเรื่องงบประมาณ ตั้งแต่มีนโยบายกระจายอำนาจมา ตั้งแต่มีท้องถิ่นมาเป็นเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ก็ประมาณ 20 ปี การอุดหนุนของรัฐบาล 20 กว่าเปอร์เซ็นต์ก็ยังคงที่ ทีนี้กลับกันกับว่ารายจ่ายประจำพนักงานเริ่มต้น 7-8 พัน

ตอนนี้ขึ้นเป็น 2-3 หมื่นแล้ว แต่เปอร์เซ็นต์การอุดหนุนของรัฐบาลยังเท่าเดิมอยู่ เพราะฉะนั้นมันจะมีปัญหาในเรื่องของการพัฒนาบ้าง กับภารกิจทุกอย่าง...” (นายอภิเชษฐ พรีตชุนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเกาะเกด, สัมภาษณ์วันที่ 15 มิถุนายน 2560)

นอกจากนี้ และจากบทสัมภาษณ์ของ พ.ต.อ.พิทักษ์ คลังจันทร์ ที่กล่าวถึงอุปสรรคในการจัดการไฟฟ้าขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล ดังนี้

“...ไม่รู้จะทำยังไงป้องกันยังไง จะกันไฟทั้งตำบลรอบเขตพรมันก็ไม่ได้ มันไม่ใช่ไม่มีหน้าที่ แต่บางที่มันงบบก็ไม่ได้ขนาดนั้น งบของท้องถิ่นอบต. เนี่ย เชื้อไหมมันน้อยจนเหลือเชื้อเชื้อไหมของผมนี่ตั้งอย่างปีที่แล้ว 29 ล้าน ปีนี้ก็เหมือนกัน ปี 60-40 ล้าน แต่บที่นายกไปทำนายกไปพัฒนา 4 ล้าน นอกจากนั้นก็เงินค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก เบี้ยผู้สูงอายุ เบี้ยคนพิการ เบี้ยคนโรคเอดส์ อาหารเด็ก นมเด็ก ...ถ้าเอา 4 ล้านไปทำแนวกันป่าพรมันอย่างอื่นก็ไม่ต้องทำแล้ว...” (พ.ต.อ.พิทักษ์ คลังจันทร์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล, สัมภาษณ์วันที่ 21 มิถุนายน 2560)

อีกทั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดในการศึกษานี้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก (รายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 6 ล้านบาท) เนื่องจากจำนวนพื้นที่ปกครอง และจำนวนประชากรมีน้อย การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการทำเกษตรกรรม ซึ่งรายได้ของหน่วยงานส่วนใหญ่ได้จากการการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ส่วนภาษีโรงเรียนและที่ดิน และภาษีป้าย จัดเก็บได้เพียงเล็กน้อย เนื่องจากพื้นที่ศึกษาดังกล่าวเป็นสังคมชนบท ไม่ได้มีสิ่งปลูกสร้าง ธุรกิจ ร้านค้าต่างๆ มากมายเมื่อเทียบกับสังคมเมือง จึงทำให้รายได้จากการจัดเก็บภาษีไม่เพียงพอต่อการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนภารกิจจัดการไฟฟ้าได้เท่าที่ควร ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนางสุภาพร จุลเรือง กล่าวไว้ว่า

“...เพราะว่าอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กเป็นอบต. ขนาดเล็ก มีรายได้ก็น้อย ก็จะเตรียมจะซื้อก็ไม่มีงบประมาณเพียงพอ...” (นางสุภาพร จุลเรือง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น, สัมภาษณ์วันที่ 14 มิถุนายน 2560)

สำหรับปัญหาเรื่องงบประมาณของหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับงานควบคุมไฟฟ้า โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ ซึ่งในบางครั้งการจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการดับไฟฟ้า หน่วยงานต้องใช้งบประมาณส่วนตัวในการจัดซื้อเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของการปฏิบัติงานและทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากระบบและระเบียบของงานราชการในการจัดซื้อหรือการทำเรื่องขอให้งบประมาณแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ อนุมัติ และสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ดังกล่าว มีระเบียบและขั้นตอนที่ต้องใช้ระยะเวลา ซึ่งบางครั้งเกิดความล่าช้าส่งผลให้การอนุมัติสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือไม่ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น ในบางครั้งทาง

หน่วยงานจึงต้องใช้งบประมาณส่วนตัวของหัวหน้าหน่วยงานและพนักงานดับไฟฟ้าในการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (การสนทนากลุ่ม, วันที่ 26 เมษายน 2561)

4.5.1.2 บุคลากร

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล งานด้านป้องกันและควบคุมไฟป่ายังไม่มีบุคลากรที่มีความรู้โดยตรงในเรื่องไฟป่า เนื่องจากโครงสร้างของหน่วยงานไม่มีโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันไฟป่าโดยตรง ซึ่งทางหน่วยงานมีเพียงงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ภารกิจหลักของงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยคือ รักษาความปลอดภัยของสถานที่ราชการ ความปลอดภัยด้านจราจร งานระงับอัคคีภัยโดยส่วนใหญ่เป็นการระงับอัคคีภัยที่เกิดขึ้นตามอาคารสถานที่ต่างๆ งานกู้ชีพ และสนับสนุนรถยนต์ดับเพลิง รถบรรทุกน้ำให้แก่หน่วยงานต่างๆ และประชาชน ดังนั้นการเตรียมบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่สำหรับจัดการไฟป่าขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลเป็นเพียงการเตรียมเจ้าหน้าที่ อปพร. เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานควบคุมไฟป่าเท่านั้น เมื่อเกิดไฟป่าจึงไม่สามารถปฏิบัติงานดับไฟป่าได้โดยลำพัง ดังที่ พ.ต.อ.พิทักษ์ คลังจันทร์ กล่าวว่

“...ถ้าของอบต. มันก็มี เพราะเราไม่มีความรู้ ไม่มีองค์ความรู้ แล้วก็ไม่มีเครื่องมือเครื่องมือที่จะจัดทำเรื่องเกี่ยวกับป่าพรุตรงๆ อ่านะ ไม่มีเจ้าหน้าที่ ไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ที่ว่าจัดการไฟป่าพรุตรงๆ ไม่มี ก็วางแผนงานฝากไว้แขวนไว้เท่านั้นเอง ส่วนมากเจ้าหน้าที่ป้องกันภัยของอบต. ก็จะทำเรื่องของเรื่องการจราจร เรื่องรถฉุกเฉินพาคนป่วยไปส่งโรงพยาบาล ก็พวกเนี้ยที่ทำอยู่ประจำ...” (พ.ต.อ.พิทักษ์ คลังจันทร์ นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล, สัมภาษณ์วันที่ 21 มิถุนายน 2560)

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่าปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานในการจัดการไฟป่า เป็นปัญหาและอุปสรรคที่มาจากปัจจัยภายในหน่วยงาน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ด้วยโครงสร้างของหน่วยงานที่มีเพียงแค่สำนักปลัด กองคลัง กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กองช่าง และกองสวัสดิการสังคม ซึ่งไม่มีหน่วยงานภายในที่หน้าที่โดยตรงที่ดูแลในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ รวมถึงด้านไฟป่า มีเพียงส่วนงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยซึ่งส่วนเป็นงานด้านบรรเทาภัยที่เกิดจาก น้ำท่วม ไฟไหม้อาคารสถานที่ งานจราจร อุบัติเหตุ และงานอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งบุคลากรไม่ได้มีความรู้เฉพาะทางในเรื่องไฟป่าโดยตรง สอดคล้องกับการศึกษาของ สมคิด เลิศไพฑูริย์ และคณะ (2559) พบว่า ด้วยโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดข้อจำกัดในการดำเนินงาน โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรอื่นๆ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ภริดา สาริบุตร (2553) พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดแคลนบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในด้านทรัพยากรป่าไม้ ประกอบกับภารกิจที่เพิ่มขึ้นแต่งบประมาณที่อุดหนุนจากภาครัฐและเงินรายได้ของหน่วยงาน

ตลอดจนศักยภาพที่มีความแตกต่างกันของแต่ละหน่วยงาน ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานควบคุมไฟฟ้าได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งบ่งบอกถึงความพร้อมและศักยภาพของหน่วยงานในการจัดการไฟฟ้า และผลการศึกษาของ ประสพโชค พึ่งปรีดา (2546) พบว่า งบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาล จำนวนพนักงานส่วนตำบล การใช้จ่ายงบประมาณด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์ดับไฟฟ้า ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการไฟฟ้า

นอกจากนี้ กอบศักดิ์ วันธงไชย (2558) ได้เสนอแนวทางในการสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการจัดการไฟฟ้าในอนาคต ควรมีการพัฒนาศักยภาพด้านการควบคุมไฟฟ้าอย่างจริงจัง และสนับสนุนงบประมาณ อัตรากำลัง และจัดให้มีนักวิชาการที่มีความรู้ด้านป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนดูแลงานด้านไฟฟ้าภายในองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละหน่วยงาน

4.5.2 ปัจจัยภายนอก

4.5.2.1 การดำเนินงานของภาครัฐ

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเครื่อง นายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด พบว่า การดำเนินงานโครงการพัฒนาต่างๆ ของภาครัฐส่งผลกระทบต่อป่าพรุควนเค็ง และชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบป่าพรุควนเค็ง ซึ่งโครงการพัฒนาต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐขาดการเชื่อมโยงกับชุมชน รัฐไม่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านที่ดำรงชีวิตด้วยการอาศัยทรัพยากรธรรมชาติจากป่าพรุควนเค็ง และชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆ เข้าไปมีส่วนร่วมและให้ข้อมูลข่าวสารในการจัดทำโครงการต่างๆ ตลอดจนการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเอง ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อชุมชนมากกว่าด้านบวก เช่น การขุดลอกคลองชะอวด-แพรกเมืองของกรมชลประทาน ส่งผลให้น้ำในพรุระบายออกเร็วขึ้น และแห้งในที่สุด และปัญหาที่เป็นประเด็นสำคัญสำหรับพื้นที่ป่าพรุควนเค็ง คือ การประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ดินทำกินของชาวบ้านที่อาศัยมาก่อนจะมีการประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยไม่มีการแจ้งให้ประชาชนถึงกระบวนการสำรวจและประกาศแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ชัดเจน ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนระหว่างแนวเขตที่ดินทำกินของชาวบ้านกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ อีกทั้งการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินส่งผลให้ชาวบ้านและชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณป่าพรุได้รับความเดือดร้อน เช่น การทำการเกษตรกรรมของชาวบ้าน การเผาวัชพืชต่างๆ เพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับเพาะปลูก เมื่อเผาวัชพืชอาจจะมีการลุกลามเข้าไปในเขตป่าสงวนแห่งชาติโดยที่ชาวบ้านไม่ทราบว่าเป็นเขตป่าอนุรักษ์ เนื่องจากรัฐไม่ได้แจ้งและจัดทำแนวเขตที่ชัดเจนไว้ให้ชาวบ้านได้รับทราบ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายไสว ทองด่ากล่าวไว้ว่า

“...เราพยายามใช้งบประมาณอบบรมสร้างจิตสำนึกให้กับคนในพื้นที่เพื่อให้ดูแลป่าพรุอย่างดี แต่อย่าให้ไฟไหม้ใหม่เนี่ยมันยากมาก ตรงนี้ก็เป็นปัญหาอุปสรรค อุปสรรคมาจากไหน มาจาก ไอ้ที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิแต่เป็นที่ดินที่ราษฎรถือครองมาตั้งแต่ พ.ศ. 2498 เขาทำมาหากิน อยู่ ที่นี้พอเขาจัดตั้งเขตห้ามล่าปี 18 ประกาศปี 25 มาบอกว่าเขานุรักษ์สัตว์ป่า ห้ามล่าแต่ สัตว์ป่า เรื่องที่ดิน เรื่องพันธุ์พืชไม่เกี่ยว พอปี 35 กฎหมายมันมาใส่ที่ดินและพันธุ์พืชด้วย ที่นี้ ทำให้เป็นผลกระทบต่อราษฎรที่มีที่ดินทำกินที่ถือครองที่ดิน ที่นี้ผลกระทบเนี่ยเวลาเขาจะไป ปลุกต้นกระจุตแบบเนี่ยเขาก็ไม่รู้ว่ที่ดินเก่าแก่ไหน อันนี้ป่า อันนี้ดินเขา เขาก็ไม่รู้ก็เลยจุดไฟ หัวไร่ปลายนาเพราะเขาไม่รู้อาณาเขต นี่แหละปัญหาอุปสรรคอยู่ด้วย เคยนำเสนอส่วน ราชการไปด้วยว่า ถ้าไม่ให้ไฟไหม้ป่าพรุมากทุกปี ให้จัดทำแนวเขตระหว่างป่าถาวรกับที่ดิน ทำกินของราษฎรซะให้ชัด ถ้าไม่ชัดก็ไฟไหม้อยู่ทุกปี เหมือนเขาไปบอกว่าไฟป่าๆ แต่จริงๆ ไฟป่าจากไหน ไฟป่าจากมือมนุษย์ แต่ว่าเราก็จับมือใครมาคมไม่ได้มันเป็นอย่างเนี่ย นี่ปัญหา อุปสรรคอยู่ด้วยเรื่องเอกสารสิทธิที่ดิน เรื่องแนวเขตป่ากับที่ดินทำกินของราษฎร มันเป็น ปัญหาอุปสรรค ตัวนี้แหละที่ทำให้เกิดปัญหาไฟป่ามาก ที่นี้เราถ้าไปลักลอบดำเนินการก็ผิดอยู่ แล้ว ข้อที่ 1 ผิดเรื่องการเงินสดง. (สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน) มันสอบ เขาไม่อนุญาตเรื่อง สถานที่แล้วคุณไปทำอย่างนั้นทำไม ข้อที่ 2 คุณวางแผนเพื่อบุกรุกอะไรเหล่านี้แหละ อาณาเขตที่จริงเนี่ยในแต่ละหมู่บ้านแต่ละตำบลเขาไม่ได้ทำแนวเขตให้ชัดเจนว่านี่ป่าที่ควร อนุรักษ์ นี่ที่ดินทำกินของราษฎรที่เขาถือครองมาก่อน มันไม่ได้ทำแบบนี้ ถ้าทำแบบนี้ ชาวบ้านเข้าใจ เขาไม่บุกรุกเขาไม่ทำลาย แต่พออยู่อย่างนี้เผลอๆ ฝนไม่ตกก็ไฟไหม้อีกแล้ว ” (นายไสว ทองดำ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเค็ริง, สัมภาษณ์วันที่ 22 มิถุนายน 2560)

นอกจากนี้ จากบทสัมภาษณ์ของนายกองค้การบริหารส่วนตำบลชะอวดยังได้ให้ข้อมูลซึ่ง เสริมในประเด็นไฟป่าที่เกิดขึ้นจากความไม่ชัดเจนของแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติกับที่ดินทำกินของ ชาวบ้าน ความไม่ชัดเจนของแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างภาครัฐและ ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนทร ปัญญาพงษ์ วิญูทธิ์ จำรัสพันธ์ และ วงศา เล้าหศิริวงศ์ (2555) พบว่า สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับรัฐ เกิดจาก นโยบายการพัฒนาของภาครัฐ ดังนั้น เมื่อชาวบ้านที่อยู่บริเวณรอบป่าพรุมีความขัดแย้งกับหน่วยงาน ภาครัฐ จึงทำให้ชาวบ้านบางส่วนมีการจุดไฟเพื่อก่อกั้นแกล้งหน่วยงานภาครัฐ เช่น การจุดธูปปักทิ้งไว้ ในป่าพรุ ทิ้งก้นบุหรี่ที่ยังติดไฟ ซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควรกว่าไฟจะติดลงไปยังพื้นดินพรุที่แห้ง ทำให้ สามารถรู้ตัวผู้กระทำความผิดได้ ดังบทสัมภาษณ์ของนายบุญฤทธิ์ แคล้วแก้ว กล่าวว่า

“...ส่วนมากมันจะมีปัญหาในเรื่องเจ้าหน้าที่ของไฟป่าของป่าไม้ คือไม่ค่อยอยู่กับชาวบ้าน ผม เองก็ไม่ได้มันนะในส่วนของตำบลชะอวดไม่ได้มีปัญหาอะไรมาก ตำบลเค็ริงมีปัญหาเยอะ คือ ยกตัวอย่างนะ ในกรณีเราออกเอกสารสิทธิอะไรก็แล้วแต่ พวกปลุกป่าล้ม คือถ้าว่ามีอะไรมา

มันก็ปลูกได้ คนไม่มีอะไรมากมันก็ปลูกไม่ได้ อีกอย่างหนึ่งการประกาศเขตห้ามล่าประกาศทับที่เอกสารสิทธิเขา โฉนดที่ดิน น.ส.3 ก็ดี ถึงบ้านเขา ก็สาเหตุการเกิดไฟก็ผมว่านะมันมาในทางนี้มันไม่ค่อยถูกกับเจ้าหน้าที่...” (นายบุญฤทธิ์ แคล้วแก้ว นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด, สัมภาษณ์วันที่ 22 มิถุนายน 2560)

สำหรับปัญหาเรื่องการบุกรุกที่ดินที่นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง โดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าพรุควนเคร็งในบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เนื่องจากในพื้นที่ดังกล่าวยังมีปัญหาเรื่องเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยทับซ้อนกับที่ดินทำกินอยู่มาก โดยลักษณะการบุกรุกเป็นการนำเอกสาร ส.ค. 1 จากพื้นที่อื่น และเอกสารส.ค. 1 ปลอม มาสวมทับในพื้นที่ป่าพรุควนเคร็ง และยื่นขอออกเอกสารสิทธิ น.ส. 3 เพื่อครอบครองที่ดินในป่าพรุควนเคร็ง ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายชาย สุวรรณชาติ ที่กล่าวว่าถึงลักษณะการบุกรุกพื้นที่ป่าพรุควนเคร็งในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย

“...ไปขอกออกโฉนด ขอเป็นน.ส. 3 บางที่มีส.ค. 1 อยู่แล้วไม่ได้ทำประโยชน์เลย ปกติถ้าไม่ทำประโยชน์เลยเราจะถือว่าพื้นสภาพ เขาก็เลยไปเผาเสียเพื่อทำประโยชน์เพื่อจะออกโฉนดเป็นน.ส. 3 แล้วส่วนหนึ่งก็ ส.ค.1 ลอยมาจากที่อื่นแล้วมาสวมทับตรงนี้ที่สวยงาม อีกส่วนหนึ่งก็ปลอม ส.ค.1 ที่ชาวใหญ่ตอนนี่ก็คือ 7 หมื่นไร่ ออกโดยมิชอบโดยวิธีการเดินสำรวจ...” (นายชาย สุวรรณชาติ หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 28 กันยายน 2560)

4.5.2.2 กฎหมาย

การประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีการบังคับใช้กฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งสรุปใจโดยรวมของพระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับ ได้ว่า ห้ามมิให้ผู้ใดยึดถือครอบครอง ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำลายต้นไม้มิเก็บหาของป่า หรือกระทำการใดๆ ที่ทำให้ป่าเสื่อมสภาพ และเป็นอันตรายต่อสัตว์ป่า เว้นแต่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย หรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี ดังนั้น ถึงแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล จะเป็นหน่วยงานของภาครัฐก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการใดๆ เช่นการขุดคลองในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ในพื้นที่ปกครองของตนเองได้ เนื่องจากมีกฎหมายเข้ามาควบคุม (การสนทนากลุ่ม, วันที่ 26 เมษายน 2561) และจากบทสัมภาษณ์ของไสว ทองดำ กล่าวว่า

“...ขณะนี้กำลังทำโครงการแบบหาวิธีการเส้นทางเข้าดับไฟในป่าลึก พยายามขออนุญาตเพื่อขุดคลอง คลองธรรมชาติที่มีอยู่ขุดลอกให้เรือมันไปได้ให้คนมันเข้าได้สะดวก ไม่ได้รับอนุมัติ การขออนุญาตทางกรมอุทยานขอไปปี 56 ทั้งหมด 8 สายคลอง ได้มาสายเดียวที่อนุญาต ทีนี้

เราจะใช้งบประมาณมาดำเนินการเนี่ย เมื่อทางกระทรวงทรัพย์ฯ ของกรมอุทยานเขาไม่อนุญาตเนี่ย มันผิดมันทำไม่ได้ เนี่ยมันติดอยู่ตรงนี้...” (นายไสว ทองดำ นายกองค้ำการบริหาร ส่วนตำบลเคิ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 22 มิถุนายน 2560)

อีกทั้ง จากบทสัมภาษณ์ของนายสมเอก อินทร์ช่วย คณะกรรมการเครือข่ายสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพุกควนเคิ่ง กล่าวถึงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการจัดการไฟฟ้า

“...มันลำบากเรื่องกฎหมาย พูดถึงว่ามันจะป้องกันให้มันถาวรก็ทำได้นะ แต่ว่าเรามันติดอยู่เรื่องกฎหมายเรื่องงบประมาณด้วย...” (นายสมเอก อินทร์ช่วย คณะกรรมการเครือข่ายสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพุกควนเคิ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 14 กันยายน 2560)

จากบทสัมภาษณ์ของคณะกรรมการเครือข่ายสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพุกควนเคิ่ง กล่าวถึงเรื่องกฎหมายและงบประมาณที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันไฟฟ้า ที่นี้หมายถึงปัญหาเรื่องกฎหมายที่คุ้มครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทั้ง 2 แห่ง ส่งผลให้การทำแนวกันไฟด้วยการขุดคลอง หรือการทำฝายกันน้ำเพื่อรักษาระดับน้ำในป่าพุ่มในพื้นที่ไม่สามารถกระทำได้โดยลำพัง จำเป็นต้องขออนุญาตจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งโครงการโดยส่วนใหญ่ที่เสนอไปไม่ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการ หรือบางครั้งในขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติมีความล่าช้าใช้เวลานานหลายปี อีกทั้งงบประมาณในการดำเนินงาน ในบางครั้งงบประมาณที่ได้รับมาไม่เพียงพอต่อการทำโครงการทำให้การดำเนินโครงการเกิดความล่าช้า หรือไม่เสร็จสมบูรณ์ตามที่ตั้งไว้ อาจดำเนินโครงการได้เพียงส่วนหนึ่งซึ่งยังไม่สามารถป้องกันไฟฟ้าได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

4.5.2.3 ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

สืบเนื่องมาจากการพัฒนาโครงการต่างๆ ของภาครัฐในพื้นที่ซึ่งขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินการ การประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับที่ดินทำกินของชาวบ้าน อีกทั้งความไม่ชัดเจนของแนวเขตระหว่างป่าอนุรักษ์ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติกับที่ดินทำกินของชาวบ้านในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งสร้างความขัดแย้งให้กับชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐ ดังที่กล่าวไว้ในข้อ 4.5.2.1 อีกทั้งชาวบ้านบางส่วนยังขาดความเข้าใจในการดำเนินงานของภาครัฐ สอดคล้องกับการศึกษาของ ไชยา เกศารัตน์ อิศรัฎฐ์ รินไธสง และคณน ไตรจันทร์ (2558) พบว่า ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาของภาครัฐ เนื่องจากรัฐไม่เปิดเผยข้อมูลทั้งหมด ส่งผลให้ประชาชนไม่ไว้วางใจในการดำเนินงานของภาครัฐ และคิดว่ารัฐขาดความโปร่งใสในการดำเนินโครงการและ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (2552) พบว่า การดำเนินโครงการโดยขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อาจส่งผลให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการเกิดความไม่พอใจ ดังนั้น การขอความร่วมมือ

จากชาวบ้านและชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับไฟฟ้าของหน่วยงานภาครัฐ จึงไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านและชุมชนเท่าที่ควร เนื่องจากชาวบ้านมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของหน่วยงานเป็นการกระทำเพื่อของบประมาณมาสนับสนุนหน่วยงานของตนเอง ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายธนากร รักธรรม กล่าวว่

“...คือยอมรับว่าชาวบ้านก็คือชาวบ้าน บางส่วนส่วนมากเข้าใจ บางส่วนร้องขอให้เราไปจุด บางส่วนพื้นที่ติดกันท้ายบ้านเหมือนพื้นที่หลังบ้านนาย ก ให้จุด แต่นาย ข ไม่ให้จุด ซึ่งเราทำงานค่อนข้างยาก ที่นี้พอเหลือของนาย ข อยู่จุดหนึ่งกลายเป็นปัญหา นาย ข จุดขึ้นมาของเก่า ของใหม่ก็ไฟไหม้หมด ...ปัญหานั้นก็ยังมีว่าชาวบ้านบางส่วนยังไม่เข้าใจ มีประโยชน์ตามมาว่าหน่วยไฟฟ้าจุดเองงบประมาณอะไรต่างๆ...” (นายธนากร รักธรรม หัวหน้าสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย, สัมภาษณ์วันที่ 29 มิถุนายน 2560)

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐในระดับนโยบายในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง ซึ่งเกิดขึ้นจากการพัฒนาของภาครัฐและการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ส่งผลให้การดำเนินงานต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการไฟฟ้าไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และไม่สามารถจัดการปัญหาไฟฟ้าได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากไฟฟ้าที่เกิดขึ้นเป็นไฟที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ในการดำเนินวิถีชีวิต การหาเลี้ยงชีพ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาไฟฟ้าจึงควรแก้ไขที่ต้นเหตุ ด้วยการสร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประเด็นปัญหาในเรื่องการประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและเขตป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ดินทำกินที่ประชาชนถือครองมาตั้งแต่อดีต อีกทั้งแนวเขตระหว่างป่าอนุรักษ์ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติกับที่ดินทำกินของประชาชนไม่มีความชัดเจน ซึ่งภาครัฐไม่ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการบวนการสำรวจและประกาศอาณาเขตของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติ จึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างภาครัฐกับประชาชน ประชาชนขาดความไว้วางใจให้การดำเนินโครงการต่างๆ ของภาครัฐ และไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานต่างๆ ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ภาครัฐควรมีการจัดการปัญหาความขัดแย้งนี้ให้หมดไป โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ การแสดงความคิดเห็น กระบวนการทำงานในการพัฒนาโครงการต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติศักดิ์ รัตนกระจางศรี (2552) พบว่า ปัญหาที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐและชุมชน คือ ความไม่ชัดเจนของแนวเขตที่ดิน หรือการทับซ้อนของพื้นที่ระหว่างพื้นที่ใช้ประโยชน์ของรัฐและพื้นที่ใช้ประโยชน์ของชุมชน ซึ่งในการแก้ปัญหาความขัดแย้งไม่สามารถใช้แนวทางใดแนวทางหนึ่งแก้ปัญหาได้ แต่การสร้างความร่วมมือแบบพหุภาคีสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องแนวเขตที่ดินได้ในระยะหนึ่ง นอกจากนี้ ไชยา เกศารัตน์ และคณะ (2558) ได้เสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้ง โดยรัฐจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและการพัฒนาของภาครัฐ

ให้กับประชาชนได้เข้าใจ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจและยอมรับ แต่ทั้งนี้ ในการพัฒนายังจะต้องคำนึงถึงวิถีชีวิตของประชาชนเป็นสำคัญ และภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม และไม่ปิดบังข้อมูลต่างๆ ของการดำเนินโครงการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นไว้วางใจ และสร้างการยอมรับจากประชาชนและชุมชนได้ ตลอดจนมีส่วนช่วยในการลดความขัดแย้งลงได้

ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบายในการจัดการไฟฟ้าสำหรับพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นปัญหาที่มาปัจจัยภายในหน่วยงาน และปัจจัยภายนอกหน่วยงานที่มาจากการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อความสามารถและศักยภาพของหน่วยงานในการดำเนินงานการจัดการไฟฟ้าสำหรับพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.6 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

การปฏิบัติงานดับไฟฟ้าภาคสนาม เป็นงานที่หนัก เหนื่อย และเสี่ยงอันตรายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการดับไฟฟ้าที่เกิดขึ้นป่าพรุ การดับไฟฟ้าพหุคูณมีความยากและเสี่ยงอันตรายมากกว่าการดับไฟฟ้าบกกหลายเท่า ดังนั้น ผลการศึกษาในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความสามารถและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานดับไฟฟ้าของพนักงานดับไฟฟ้า

4.6.1 ปัจจัยภายใน

4.6.1.1 เครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้า

เครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้าเปรียบเสมือนอาวุธที่พนักงานดับไฟฟ้าใช้ต่อสู้กับไฟ เครื่องมือจึงมีความสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานดับไฟฟ้า แต่จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลทั้ง 11 แห่ง และเครือข่ายสมาคมผู้ประมงทะเลสาบสงขลา โชนพหุคูณเครื่อง ยังขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้า ถึงแม้ว่าหน่วยงานจะได้รับการสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้าจากหน่วยงานควบคุมไฟฟ้าและสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดมาบ้างเป็นบางส่วนแล้ว แต่อุปกรณ์เครื่องมือที่มีเป็นเพียงเครื่องมือดับไฟฟ้าพื้นฐาน เช่น ที่ดับไฟ ครอบไฟ ถังฉีดน้ำดับไฟฟ้า พลั่ว และคราด เป็นต้น และยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่รับขอบและสถานการณ์ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง เครื่องมือและอุปกรณ์เหล่านี้สามารถใช้ในการปฏิบัติงานดับไฟฟ้าได้เพียงเบื้องต้นเท่านั้นในสถานการณ์ที่ไฟป่ามีความรุนแรงน้อย หรือเพิ่งตรวจพบและสามารถควบคุมได้ แต่หากไฟป่ามีความรุนแรงมากและลุกลามขยายเป็นวงกว้าง จำเป็นต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้าที่มากกว่าเครื่องมือดับไฟฟ้าพื้นฐาน เช่น เครื่องสูบน้ำ สายส่งน้ำ รถน้ำ และรถดับเพลิง เป็นต้น หน่วยงานยังขาดแคลนและต้องยืมจากหน่วยงานอื่นมาใช้ดับไฟ (การสนทนากลุ่ม วันที่ 26 เมษายน 2561) อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ไม่มีรถดับเพลิง ทำให้การปฏิบัติงานเกิดความล่าช้า และเป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติงานดับไฟฟ้า เจ้าหน้าที่อปพร.และอาสาสมัครดับไฟฟ้าสามารถปฏิบัติงานตามศักยภาพที่มีในแต่ละหน่วยงานเท่านั้น ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของ ส.อ.วีรภัทร สาระมาศ กล่าวถึงปัญหาในการปฏิบัติงานที่เกิดจากการขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้า

“...ปีที่แล้วก็คือยังขาดเครื่องสูบน้ำของเรา คือเราต้องไปยืมชาวบ้านแล้วก็เอามาจากของป่าพรุที่อยู่ที่ต้นไทรอ่าครีบ ไปยืมของเขามาเพราะของเรามันมีอยู่อันนิ่งมันไม่พอ...” (ส.อ.วีรภัทร สารระมาศ เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยปฏิบัติงาน องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจ้าอยู่หัว, สัมภาษณ์วันที่ 22 พฤษภาคม 2560)

นอกจากนี้ หน่วยงานควบคุมไฟฟ้าอย่างสถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเคิ่ง ถึงแม้จะเป็นหน่วยงานควบคุมไฟฟ้าโดยตรง แต่ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นสำหรับการปฏิบัติงานดับไฟฟ้า โดยการขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะรถยนต์และกล้องส่องทางไกล เมื่อเกิดไฟฟ้าขึ้นทางสถานีควบคุมไฟฟ้ามีรถยนต์ไม่เพียงสำหรับบรรทุกเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ต่างๆ ไปยังพื้นที่ที่เกิดไฟฟ้า อีกทั้งประสิทธิภาพของรถยนต์ที่มีการใช้งานมานาน ส่งผลให้การใช้งานของรถเมื่อเกิดไฟฟ้าไม่สามารถใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของเจนณรงค์ ชัยศิลป์ (2550) พบว่าในการลาดตระเวนของเจ้าหน้าที่หน่วยพิทักษ์ป่า ยังขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน เช่น ยานพาหนะ กล้องส่องทางไกล และเครื่องระบุพิกัด GPS เป็นต้น การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพควรมีการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์ให้เพียงพอ และตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายเนบ หนูดำ กล่าวถึงปัญหาจากเครื่องมือที่มีไม่เพียงพอ และรถยนต์ที่มีจำนวนน้อย

“...ไม่ค่อยพอเครื่องมือนี้ สถานีเราไม่มีก็ชุดอะ 4 ชุด อ้อ 3 ชุด มีเครื่องมือมีอะไรบางที่เพื่อนเขามายืมไปเสียกัน พังงาก็มายืม บางทีถูกก็มายืมไป พอผั่งนั้นเดือดร้อนเขาก็ยืมไปเสียก่อน ไม่พอ มันลำบากดับไฟบ้านเรานั้น กว่าจะเข้าถึงก็ไกลเส้นทางนั้น แล้วก็พาหนะมีไม่ใช้พอ รถยนต์รถไรไม่ใช้มี มีอยู่คันเดียว...” (นายเนบ หนูดำ พนักงานดับไฟฟ้า สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเคิ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

รวมไปถึงบทสัมภาษณ์ของนายทวิศักดิ์ อามะระ ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนเรื่องปัญหาการขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การปฏิบัติงานยังด้อยประสิทธิภาพ

“...การจัดการไฟฟ้าปัญหาขอเราก็คือ ปัญหาจริงๆ มันเครื่องมือ รถ บางทีรถการใช้งานมัน 20 ปี แล้วเรายังใช้อยู่เลย เนี่ยผมได้รถใหม่เนี่ยตั้งหน่วยเนี่ยได้รถใหม่มาคันหนึ่ง มันก็ไม่พอ ผมต้องไปวิ่งไปติดต่อขอมาคันหนึ่งการใช้งาน ไม่ใช่รถใหม่นะรถเก่า 10 กว่าปีแล้ว อีกคันหนึ่งก็ขอยืมหน่วยนั้นมาหน่วยทะเลน้อย การใช้งานก็ 20 กว่าปีแล้วอายุการใช้งาน ตอนนี้รถที่เราใช้งานจริงๆ 3 คัน กระบะ 3 คัน แล้วก็รถน้ำคันหนึ่ง ...ก็ปัญหาเราเรื่องรถเราไม่มีรถ การปฏิบัติงานบางครั้งการปฏิบัติงานเราต้องอาศัยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เนี่ยเรามีหอดูไฟอยู่ 2 หอ เนี่ยเห็นแล้วยัง พอหอดูไฟเจ้าหน้าที่ก็อยู่ประจำหน้าไฟขึ้นดูหอดูกล้องส่องทางไกลส่องดูกลุ่มควัน พอเห็นกลุ่มควันแล้วเจ้าหน้าที่ทางภาคพื้นดินต้องเข้าไปให้เร็วที่สุด บางทีถ้ารถเราเก่าเครื่องมือเราเก่ากว่าจะถึงก็ไฟไหม้ไม่รู้ไปเท่าไรแล้ว เนี่ยมันเครื่องมือ

เครื่องใช้มันเป็นปัญหา...” (นายทวีศักดิ์ อัมระระ หัวหน้าสถานีควบคุมไฟฟ้าพุกควนเคิ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

นอกจากนี้ อุปกรณ์รักษาความปลอดภัยของพนักงานดับไฟฟ้าทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะ อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายที่เฉพาะสำหรับป้องกันอันตรายจากรังสีความร้อนของไฟฟ้าและควันไฟ ของเจ้าหน้าที่ขณะปฏิบัติงานดับไฟฟ้ายังไม่ได้รับการคำนึงถึงความปลอดภัยเท่าที่ควร การสวมใส่ เครื่องแต่งกายด้วยเสื้อแขนยาว กางเกงขายาว รองเท้าหุ้มข้อ และใส่ผ้าปิดจมูกเพื่อป้องกันการสูดดม ควันไฟ เป็นเพียงการรักษาความปลอดภัยของพนักงานดับไฟฟ้าเท่าที่จะสามารถป้องกันอันตรายจาก ไฟได้เท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว ชุดผจญเพลิงที่สามารถทนต่อรังสีความร้อน และมีประสิทธิภาพ ในการป้องกันร่างกายไม่ให้เกิดอันตรายจากไฟ ยังไม่มีสำหรับงานดับไฟฟ้า ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ของนายทวีศักดิ์ อัมระระ

“...ความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่มันก็มีหน้ากั้นหน้ากากกันควันต้องเตรียมต้องใส่ให้เจ้าหน้าที่ ใส่ เท่าที่หาได้นะเครื่องมือ การป้องกันเท่าที่มีอะ แต่จริงๆ ผมว่ามันต้องให้มีเยอะกว่านี้นะ ไอพวกหน้ากากป้องกันไฟฟ้า พวกชุด เราไม่มีชุดที่ว่าผจญเพลิงอะ เราพูดง่ายๆ ว่าเรายัง โบราณอยู่เลย ไปผจญเพลิงตามยถากรรม มีเครื่องมือป้องกันเท่าที่หาได้...” (นายทวีศักดิ์ อัมระระ หัวหน้าสถานีควบคุมไฟฟ้าพุกควนเคิ่ง, สัมภาษณ์วันที่ 28 มิถุนายน 2560)

4.6.1.2 ผู้ปฏิบัติงานที่มีความชำนาญเฉพาะทาง

การปฏิบัติงานดับไฟฟ้าเป็นงานที่มีข้อจำกัด โดยเฉพาะไฟฟ้าพุก การปฏิบัติงานมีความเสี่ยง ยากลำบาก และอันตราย ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องไฟฟ้าอย่างถูกต้อง และลึกซึ้ง ได้รับการฝึกฝนทักษะอย่างเพียงพอ มีความสามารถในการใช้เทคนิคการดับไฟฟ้าได้ถูกต้องตาม พฤติกรรมและชนิดของไฟฟ้า และต้องเป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรง มีใจมุ่งมั่น และไม่ย่อท้อ สำหรับ ประเทศไทย โดยส่วนมากผู้ที่มีความชำนาญและมีความรู้เฉพาะทางเป็นพนักงานดับไฟฟ้าของกรม อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ได้รับกับฝึกฝนทักษะและ เสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานดับไฟฟ้ามานานเป็นอย่างดี มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับไฟฟ้า แต่ พนักงานเหล่านี้ยังมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่ป่าที่ต้องรับผิดชอบ สำหรับประชาชน กลุ่ม เครื่องช่วยอาสาสมัคร บุคลากรและเจ้าหน้าที่อปพร. ขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ได้รับการอบรมความรู้เรื่องไฟฟ้า การใช้อุปกรณ์ดับไฟฟ้า และการปฏิบัติงานดับไฟฟ้าพื้นฐานเท่านั้น ไม่ได้มีความรู้อย่างลึกซึ้งและได้รับฝึกฝนทักษะที่เพียงพอ จึงสามารถปฏิบัติงานดับไฟฟ้าได้เพียง เบื้องต้นในขณะที่ไฟไม่รุนแรงมาก สามารถดับได้ด้วยเครื่องมือดับไฟฟ้าพื้นฐาน แต่ถ้าหากไฟป่ามี ความรุนแรงและอันตราย ต้องใช้ระยะเวลาหลายวันในการดับไฟ ชาวบ้าน อาสาสมัคร และ เจ้าหน้าที่อปพร. ซึ่งยังมีทักษะไม่เพียงพอ สามารถร่วมปฏิบัติงานดับไฟฟ้าได้อย่างไม่เป็นกำลัง ทำให้

พนักงานดับไฟป่าของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ต้องทำงานอย่างหนัก ใช้ระยะเวลาควบคุมและดับไฟป่านานขึ้น

4.6.2 ปัจจัยภายนอก

4.6.2.1 สภาพพื้นที่ของป่าพรุ

พื้นที่ป่าพรุควนเคร็งส่วนใหญ่มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนและมีพื้นที่เกษตรกรรมอยู่ล้อมรอบ มีการขุดร่องน้ำสำหรับใช้ในการเกษตร เมื่อเข้าฤดูแล้งปริมาณน้ำในป่าพรุลดลงต่ำกว่าระดับผิวดิน และน้ำในลำคลองสาขาต่างๆ ในพื้นที่ป่าพรุลดลง เมื่อเกิดไฟป่าขึ้นจึงจำเป็นต้องใช้รถบรรทุกน้ำเข้าไปดับไฟป่าในพื้นที่ แต่เนื่องจากมีพื้นที่เกษตรกรรมล้อมรอบ รวมถึงมีร่องน้ำที่ชาวบ้านขุดไว้เพื่อทำการเกษตรกีดขวางทางรถบรรทุกน้ำ ผนวกกับป่าพรุมีลักษณะที่แตกต่างจากป่าชนิดอื่น พื้นที่พรุส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มแบบลอนคลื่น มีโพรงและหลุมที่เกิดจากการย่อยสลายไม้สมบูรณ์ของตอไม้ เศษวัชพืชต่างๆ กระจายอยู่ทั่วบริเวณ อีกทั้งพื้นดินพรุที่สามารถยุบตัวได้ ทำให้มีความยากลำบากในการเดินทาง การลำเลียงเครื่องจักรกลขนาดใหญ่ อุปกรณ์ดับไฟป่าที่มีน้ำหนักเยอะ รถน้ำหรือรถดับเพลิงไม่สามารถเข้าไปถึงบริเวณข้างในป่าพรุได้ ในการดับไฟป่าจึงต้องใช้เครื่องสูบน้ำและต่อสายส่งน้ำเข้าไปยังจุดเกิดไฟป่า ตลอดจนใช้กำลังเจ้าหน้าที่ขุดลงไปใต้พื้นดินพรุเพื่อหาน้ำไว้ใช้สำหรับดับไฟ แต่เนื่องจากไฟป่าที่เกิดขึ้นอยู่ในช่วงหน้าแล้ง และฝนทิ้งช่วงเป็นระยะเวลานาน การหาแหล่งน้ำสำหรับดับไฟสามารถทำได้ยาก จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานควบคุมไฟและดับไฟป่าเป็นไปอย่างยากลำบาก ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของ นายณรงค์ สังข์นุ่น กล่าวถึงอุปสรรคในการปฏิบัติงานดับไฟป่าที่เกิดจากสภาพพื้นที่ของป่าพรุ

“...ถ้าใช้วิธีแบบพื้นราบอะมันจะมีจอมมีเสียมไปใช้ไหม แต่เอาเข้าจริงเวลาในป่าพรุอะมันลงไปทำไม่ได้เพราะน้ำนิดเดียวที่ขุดได้อะมันไม่พอ มันช่วยอะไรไม่ได้ เราขุดเจอน้ำก็จริงแต่เราจะเอาถังไปตักเพื่อสาดซึ่งเจอมากับตัวเนี่ยไม่อยู่ เราจะแบกเครื่องลงไปป่าพรุเนี่ยมันไม่ได้ปกติคนก็หนักแล้วแบกเครื่องหนักเข้าไปอีกเกิดจมในหล่มอะ ถ้าเธอเคยเดินไปเหยียบจะรู้ป่าพรุมันจะไม่เสมอสูงต่ำบ้างมีคูบ้าง มีต้นไม้มีโปะหญ้าที่มองไม่เห็น แล้วมีโอกาสที่จะจมได้...” (นายณรงค์ สังข์นุ่น ประธานอปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด, สัมภาษณ์วันที่ 27 กันยายน 2560)

อีกทั้งบทสัมภาษณ์ของนายสมบัติ มากจันทร์ ที่กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคจากการขาดแคลนแหล่งน้ำในการปฏิบัติงานดับไฟป่า

“...ปัญหาถ้าว่าช่วงนั้นแหล่งน้ำก็สำคัญ มันไม่มีแหล่งน้ำ น้ำเข้าไม่ถึงพื้นที่ ถึงนี้ก็พอมันกินเข้าไปในป่าพรุ มันจะน้ำเข้าไม่ถึง รถมันจอดได้แค่บนถนนเท่านั้นมันไปไม่ได้ ถึงมันต้องลำเลียงน้ำเข้าไป มันช้าตรงนั้นแหละ...” (นายสมบัติ มากจันทร์ เจ้าหน้าที่อปพร. เทศบาลตำบลกระเกต, สัมภาษณ์วันที่ 16 มิถุนายน 2560)

รวมไปถึงความไม่ชำนาญในพื้นที่ เมื่อไฟป่าเกิดขึ้นและลูกกลมเข้าไปข้างในป่าพรุ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำให้ชาวบ้าน พนักงานดับไฟป่า และกำลังพลที่ระดมมาปฏิบัติงานดับไฟป่าจากนอกพื้นที่ไม่มีความคุ้นเคยในพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้น เมื่อต้องเดินทางเข้าไปปฏิบัติงานดับไฟป่าต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างสูง อาจเดินตกหลุมที่เราไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตา เนื่องจากมีเศษวัชพืชปิดปกคลุมอยู่ และยิ่งเสียงอันตรายมากขึ้นหากหลุมที่ตกลงไปนั้นเป็นหลุมที่มีไฟป่ากินอยู่ในชั้นใต้ดิน ร่างกายอาจได้รับอันตรายทั้งจากต่อไม้ เศษกิ่งไม้ และไฟใต้ดินได้ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายแสง ขวดทอง กล่าวถึงอันตรายจากความไม่คุ้นเคยในพื้นที่ป่าพรุ

“...คือบางทีมันเป็นหลุมแล้วเราเดินไปบางทีไฟมันอยู่ข้างล่าง ข้างบนไฟมันไม่ติดก็จริงอะแต่ไฟมันกินอยู่ข้างล่าง ประสบการณ์ที่เคยไปมาแล้วก็เออมันเป็นอย่างนั้นจริง เราไม่รู้ว่าไฟมันติดพอเดินๆ ตกลงไป นายอำเภอด้วยนะวันก่อนตกลงไปด้วย นายอำเภอใส่รองเท้าสูงขึ้นมาแบบนี่ดินะได้ช่วย มันเป็นโพรงคือเราไม่รู้พื้นที่ ถ้าพื้นที่บ้านเราเรารู้แต่ในพรุอย่างนั้นเราไม่รู้อะ...” (นายแสง ขวดทอง เจ้าหน้าที่อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลแหลม, สัมภาษณ์วันที่ 14 กันยายน 2560)

4.6.2.2 สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ความยากลำบากในการปฏิบัติงานดับไฟป่าอีกประเด็นหนึ่ง คือ ทิศทางลม และความเร็วลม ลมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของไฟป่า ลักษณะของลมในพื้นที่ป่าพรุควนครึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทิศทางตลอดเวลา ความเร็วลมที่ช่วยเพิ่มระดับความรุนแรงของไฟป่า และพัดลูกไฟที่ติดเรือนยอดไม้ รั้งนก ไปตกบริเวณพื้นที่อื่นเกิดเป็นไฟป่าขึ้นมาใหม่อีกหนึ่งจุด ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานดับไฟป่าต้องมีความรู้เรื่องทิศทางลมเป็นอย่างดี แต่โดยส่วนใหญ่เมื่อมีไฟป่าเกิดขึ้นจะมีการระดมกำลังพลจากนอกพื้นที่มาปฏิบัติงานดับไฟป่า ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความคุ้นเคยและความรู้เรื่องลมในพื้นที่ป่าพรุควนครึ่ง จึงทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างยากลำบาก และเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากไฟเมื่อลมเปลี่ยนทิศทาง ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายณรงค์ สังข์นุ่น กล่าวถึงความยากลำบากในการปฏิบัติงานและอันตรายจากการเปลี่ยนทิศทางของลมและความเร็วลม

“...ความเร็วของลมเวลาเกิดไฟไหม้เนี่ยมันจะมีคู่กับลม สาเหตุทำไมเวลาไฟไหม้ถึงมีลมแรง ก็ เพราะว่าเวลาไฟไหม้มันดึงออกซิเจนมันเผาออกซิเจนตรงนั้นหมดเดี๋ยวมันดึงจากข้างนอกเข้ามา พอดึงมาปู้บเท่ากับลมมา พอลมมาปู้บเนี่ยมันจะมีลมเข้ามาเสริมความยากมันก็เกิด ต้อง ชำนาญแล้วก็ต้องดูทิศทางลมเป็นถึงจะเอาตัวรอดได้ เพราะถ้าเข้าไปอยู่ที่สถานที่ที่มันอยู่ได้ ลมอะเสร็จ มันก็เหนื่อยแต่ถ้าพื้นที่กว้างบางที่เราเลือกไม่ได้ เราอยู่ตรงนี้แล้วอยู่ๆลมมันก็ตี กลับมันก็เสียว...” (นายณรงค์ สังข์นุ่น ประธานอปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด, สัมภาษณ์วันที่ 27 กันยายน 2560)

4.6.2.3 ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานดับไฟป่า

สืบเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ นโยบายการพัฒนาต่างๆ ของ ภาครัฐไม่ได้คำนึงถึงวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณป่าพรุ ความเคร่ง การประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติซ้อนทับที่ดินทำกินของชาวบ้านที่อยู่มา ก่อนการประกาศเป็นเขตคุ้มครอง ส่งผลให้ชาวบ้านไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในป่าพรุได้ เหมือนเดิมอย่างที่ผ่านมา เมื่อไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในป่าพรุได้ ความรักความหวง แห่นทรัพยากรที่เคยมีกลับกลายเป็นละเลยและไม่สนใจ หากเกิดไฟป่าขึ้นในบริเวณที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ ตนเอง หรือไม่กระทบกับพื้นที่ป่าที่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้ การมีส่วนร่วมของ ชาวบ้านในการปฏิบัติงานดับไฟป่าจึงลดน้อยลง ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของ จ.ส.ต.นิยม นิรภัย กล่าวถึงการไม่ให้ความร่วมมือของชาวบ้านในการป้องกันและดับไฟป่า

“...คือชาวบ้านเราก็เหมือนกันไม่ให้ความร่วมมือเท่าไร คือคล้ายๆว่า เป็นของใครของมัน ทำนองก็แบบนั้น คือถ้าไม่เดือดร้อนถึงตัวเองก็ไม่คิดจะไปช่วยเพื่อน นอกจากว่าญาติพี่น้อง เท่านั้นแหละ...” (จ.ส.ต.นิยม นิรภัย ประธานอปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลควนชะลิก, สัมภาษณ์วันที่ 17 มกราคม 2561)

นอกจากนี้ จากข้อมูลการสัมภาษณ์คณะกรรมการเครือข่ายสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชน พรุควนเคร็ง และจากการสนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2561 ยังพบว่า ในอดีต ขณะที่ยังไม่มี หน่วยงานสถานีควบคุมไฟป่าเข้ามาดูแลและตั้งสำนักงานอยู่ในพื้นที่ ชาวบ้านมีความตระหนักถึง ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากไฟป่า เนื่องจากทรัพยากรที่เป็นแหล่งสร้างอาชีพและรายได้เพื่อ เลี้ยงดูครอบครัวได้รับความเสียหาย จึงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อดูแลรักษาทรัพยากร ตลอดจนการป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่า แต่หลังจากที่มีหน่วยงานควบคุมไฟป่าเข้ามาดูแลและรับผิดชอบอย่างจริงจัง จึง ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่า มีหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการป้องกันและควบคุมไฟป่าคอยดูแล พื้นที่ดังกล่าวแล้ว การแก้ไขปัญหาและดับไฟป่าจึงเป็นหน้าที่ของสถานีควบคุมไฟป่า ส่งผลให้การมีส่วน

ร่วมของชาวบ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าลดน้อยลง ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายสมเอก อินทร์ช่วย กล่าวถึงความแตกต่างเรื่องการมีส่วนร่วมของชาวบ้านระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

“...ชาวบ้านเขาแรกๆ เขาก็มีความคิดรวมตัวกันเอง ตอนนั้นไฟป่ายังไม่มียุทธศาสตร์เท่าไร เพราะว่าชาวบ้านเขาเป็นห่วงทรัพยากรเขา เขาก็ช่วยป้องกันกันเอง บางทีกลางคืนไฟจะติด เขาก็ไปดูแลกันเอง เขาไปดับกันเอง พอมีไฟป่าแล้ว ชาวบ้านเขาก็ร่วมมือ แต่ว่าเขาก็คิดว่า เป็นหน้าที่ของไฟป่าแล้วเขาก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือเหมือนแต่ก่อน แต่ก่อนเขาร่วมมือกันเอง ไฟกลางคืนเขาไปดับกันเองอะไรแบบนี้ เราก็ต้องช่วยกันเอง...” (นายสมเอก อินทร์ช่วย คณะกรรมการเครือข่ายสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โชนพรุควนเค็ริง, สัมภาษณ์วันที่ 14 กันยายน 2560)

นอกจากนี้ การเป็นอาสาสมัคร ไม่ว่าจะ เป็น อาสาสมัครดับไฟป่า อาสาสมัครพิทักษ์ป่า หรือ อปพร. ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคลเหล่านี้ต้องปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ มีจิตอาสา และมีใจรัก เนื่องจากงานอาสาสมัครไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน แต่ทั้งนี้ ทุกคนต่างก็มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ต้องหารายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งอาชีพหลักของชาวบ้านส่วนใหญ่ คือ การประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการเตรียมดินเพื่อเพาะปลูก ลงกล้าไม้และเมล็ดพันธุ์ ใส่ปุ๋ย รดน้ำ กำจัดวัชพืช ศัตรูพืช และเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ล้วนต้องทำในช่วงเวลากลางวัน ดังนั้น เมื่อมีไฟป่าเกิดขึ้น การขอกำลังสนับสนุนจากอาสาสมัครต่างๆ เพื่อปฏิบัติงานดับไฟป่าในช่วงเวลา กลางวัน อาจไม่ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานดับไฟป่าเท่าที่ควร แต่หากเป็นช่วงเวลาตอนเย็น เป็นต้นไป จะได้รับความร่วมมือมากกว่าช่วงเวลากลางวัน ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของ จ.ส.ต.นิยม นิรภัย กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้อาสาสมัครไม่ค่อยให้ความร่วมมือให้การปฏิบัติงาน

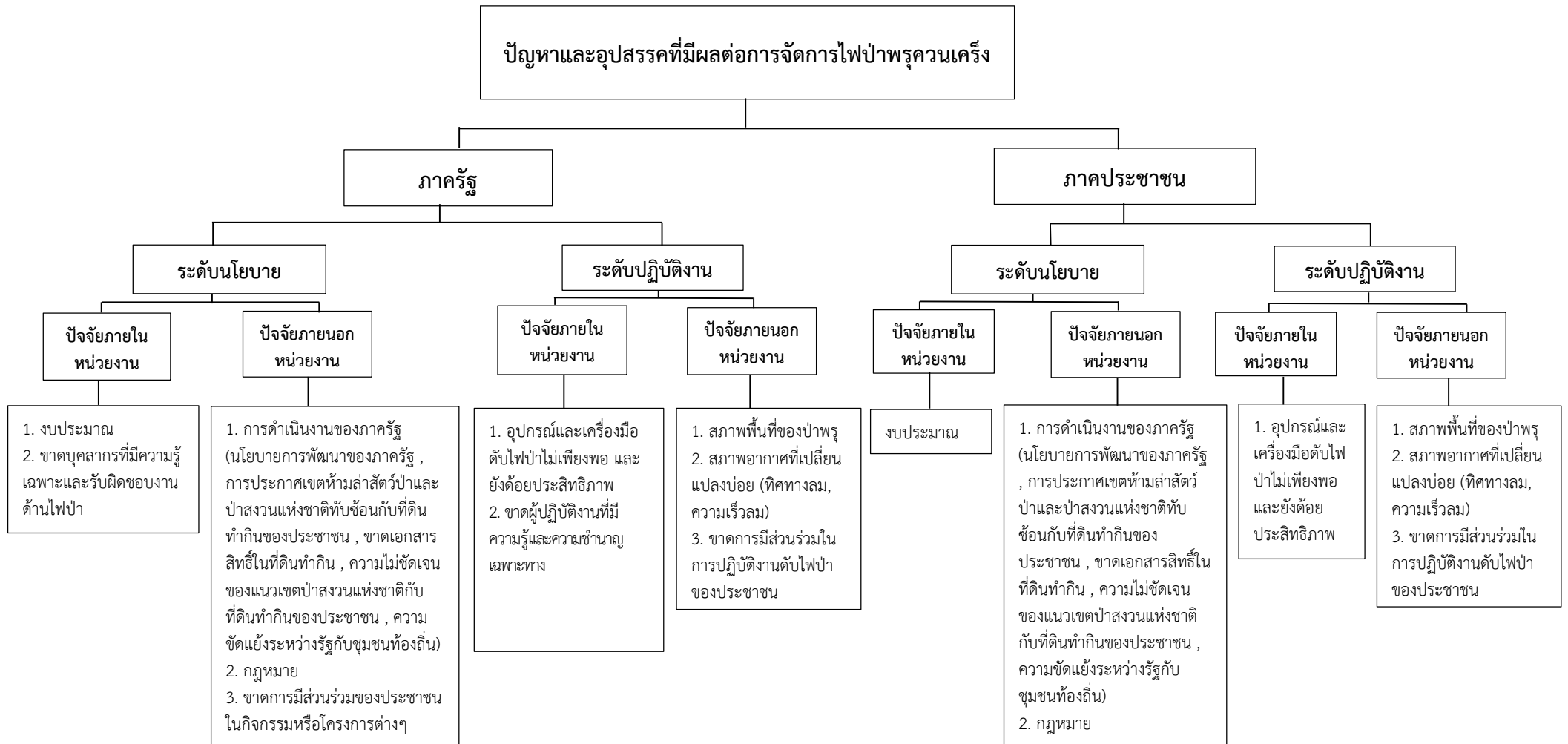
“...อปพร.พูดจริงๆ แล้วก็ที่มันหายไปก็เพราะอะไร ก็เพราะว่าเขาไม่มีรายได้อะไร เขาต้องไป ทำอาชีพด้วยบางทีไปเก็บพริก ฤดูเก็บพริกเขาก็ไปเก็บพริก แล้วถ้าทิ้งพริกมาทำอันนี้อันนี้ ไม่ได้ทำอะไร อันนั้นเขายังได้วันนึง 300-400 เขายังได้ บางทีเขาไปพรวนดินตันพริกอย่างนี้ มัน แหะเลถึงหายไปเหลือแต่คนที่ใจรักจริงๆ 24 คนที่ยังทำอยู่ แต่ก็ยังผลัดเปลี่ยนกันอยู่ถ้าไปไหน สำหรับคนที่ติดภารกิจก็ไม่ไป...” (จ.ส.ต.นิยม นิรภัย ประธานอปพร. องค์การบริหารส่วน ตำบลควนชะลิก, สัมภาษณ์วันที่ 17 มกราคม 2561)

จากข้อมูลดังกล่าว เห็นได้ว่าประเด็นปัญหาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและ ปฏิบัติงานดับไฟป่า มีประเด็นปัญหาที่สำคัญอยู่ 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ความขัดแย้งระหว่าง ชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเกิดจากนโยบายและการดำเนินงานของภาครัฐที่ประชาชนไม่ได้รับ ผลประโยชน์ร่วมกัน การใช้บังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้โดยไม่สอดคล้องกับวิถี ชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้น ในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุม ดูแล รักษาทรัพยากร

ป่าไม้ ควรคำนึงถึงบริบทของชุมชน กฎเกณฑ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ในการจัดการทรัพยากร ซึ่งมีการป้องกันและควบคุมไฟป่ารวมอยู่ด้วย วัลลภ พลัดเมือง (2540) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ของผลประโยชน์สองด้านมีความขัดแย้งกัน กล่าวคือ ภาครัฐต้องการที่จะคุ้มครอง ดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ เพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่ในทางกลับกัน ประชาชนก็มีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรจากป่าเพื่อการดำรงชีวิต ดังนั้น แนวทางการพัฒนากฎหมายเพื่อป้องกันและควบคุมไฟป่า ภาครัฐควรให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมการบริหารจัดการ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรควบคู่กับการป้องกันและควบคุมไฟป่าอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการจัดการป่าชุมชนหลายแห่ง ชุมชนมีความรู้เรื่องไฟป่าและสภาพพื้นที่ป่าเป็นอย่างดี เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดและพึ่งพิงทรัพยากรจากมาเป็นเวลานาน ซึ่งคนในชุมชนทราบดีว่าปัญหาไฟป่าเกิดขึ้นได้อย่างไร สภาพอากาศ ภูมิประเทศ เป็นอย่างไร รู้ว่าจุดเสี่ยงเกิดไฟป่าอยู่บริเวณไหน ดังนั้นชุมชนจึงควรมีบทบาทมากที่สุดในการจัดการไฟป่า (ศูนย์วิจัยคุณภาพอากาศเชียงใหม่, 2554) หากประชาชนถูกกีดกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในป่าพรุ ความรู้สึกในการเป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกันสูญหายไป ไม่มีความรักและหวงแหนทรัพยากรอย่างเช่นในอดีต สิ่งเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่า เพราะฉะนั้น การสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังให้คนในชุมชนรักในทรัพยากรธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นของตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่จะช่วยลดปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นได้มากที่สุด (การสนทนากลุ่ม, วันที่ 26 เมษายน 2561) ประเด็นที่ 2 ประชาชนเห็นว่าหน้าที่ในการดูแล ป้องกัน และควบคุมไฟป่า เป็นภาระหน้าที่ของหน่วยงานควบคุมไฟป่าของภาครัฐ ไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของประชาชน ในเมื่อมีหน่วยงานควบคุมไฟป่า มาปฏิบัติงานประจำอยู่ในพื้นที่แล้ว ประชาชนก็ไม่จำเป็นต้องช่วยดูแล ป้องกัน และควบคุมไฟป่า ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและกระตุ้นส่งเสริมให้ประชาชนเห็นว่าปัญหาไฟป่าเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ถึงแม้จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับไฟป่าโดยตรง แต่หากขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด การแก้ไขปัญหาไฟป่าก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จ และเกิดความยั่งยืนได้ และประเด็นสุดท้าย คือ การจ้างงานของอาสาสมัครดับไฟป่า และเจ้าหน้าที่อปพร. ซึ่งรายได้มีความสำคัญต่อการดำรงชีพและเลี้ยงดูครอบครัว อีกทั้งยังเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานของอาสาสมัครโดยไม่มีค่าตอบแทน อาจส่งผลให้อาสาสมัครมีความรู้สึกไม่มีกำลังใจการปฏิบัติงาน และไม่ยอมเสียเวลาให้กับงานที่ไม่มีค่าตอบแทน และ อีกสาเหตุที่ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานดับไฟป่า อาจมาจากความคิดที่ว่า การเป็นอาสาสมัครไม่มีค่าตอบแทน ไม่มีรายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครเพื่อปฏิบัติงานดับไฟป่า ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าตอบแทนให้กับอาสาสมัคร ซึ่งหัวหน้าสถานีควบคุมไฟป่าพรุควนเค็ริงได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องการจ้างงานอาสาสมัครดับไฟป่า คือ การจ้างพนักงานดับไฟป่า อาสาสมัครดับไฟป่า ควรจ้างงานชาวบ้านในพื้นที่มากกว่าคนนอกพื้นที่ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องสภาพพื้นที่ ระบบการผลิตและแนวความคิดของชุมชน ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรที่สืบทอดกันจาก

บรรพบุรุษ และยังเป็น การสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชาวบ้านอีกด้วย เมื่อชาวบ้านได้รับค่าตอบแทนจากการเป็นอาสาสมัครดับไฟป่า ก็จะเกิดความรู้สึกอย่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

ทั้งนี้ ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคประชาชนทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟป่าพรุควนเคร็ง สามารถสรุปได้ดังนี้ (ภาพที่ 4.17)

ภาพที่ 4.17 แผนผังสรุปปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณ

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคมครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสิ้นจำนวน 36 คน โดยแบ่งออกเป็นหัวหน้าหน่วยงานภาครัฐ 17 คน คณะกรรมการสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโซนพฤษภาคม 1 คน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ 17 คน และสมาชิกสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโซนพฤษภาคม 1 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตด้วยการบันทึกภาพ และการสัมภาษณ์เชิงลึก และจัดการสนทนากลุ่มเป็นลำดับสุดท้าย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา 1. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคมครั้งนี้ พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพฤษภาคมครั้งนี้ พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลการศึกษาดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

สถานการณ์ไฟฟ้าพฤษภาคมในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราชในปี 2559-2560 พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดไฟป่ามากที่สุดมาจากการจุดไฟเพื่อหาของป่าและล่าสัตว์ โดยส่วนใหญ่เป็นการจุดเพื่อหาปลา โดยใช้วิธีเผาต้นเสม็ดให้ล้มลงและเป็นโพรงบริเวณโคนต้นลงไปจนถึงใต้ดินพุ่ม ซึ่งจะทำให้ปลาเข้ามาอยู่อาศัยในภายหลัง ทำให้ง่ายต่อการจับปลา อีกทั้งยังเป็นการจุดไฟเผาป่าเพื่อให้ทางโล่งเตียน สามารถเดินและมองเห็นบ่อที่มีปลาได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อสถานการณ์ความรุนแรงในการเกิดไฟป่า ได้แก่ ปริมาณน้ำในป่าพฤษภาคมลดลง เนื่องมาจากการทำการเกษตรโดยเฉพาะนโยบายของภาครัฐที่จัดทำโครงการปลูกปาล์มน้ำมันทดแทนพลังงานตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2548 โดยการส่งเสริมให้ประชาชนหันมาปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่มีความต้องการน้ำในปริมาณที่มากเพื่อใช้ในการเจริญเติบโตและให้ผลผลิต นอกจากนี้ การปรับสภาพพื้นที่เพื่อปลูกปาล์มน้ำมันโดยการขุดร่องเพื่อระบายน้ำออกจากป่าพฤษภาคม และการขุดคลองชะอวด-แพรกเมือง เมื่อมีการระบายน้ำเพื่อทำการเกษตรของชาวบ้านลงสู่คลองชะอวด-แพรกเมือง ทำให้การระบายน้ำออกจากป่าพฤษภาคมง่ายขึ้น น้ำจึงถูกเร่งระบายออกอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ระดับน้ำในป่าพฤษภาคมต่ำกว่าผิวดิน ความชื้นของเศษซากอินทรีย์ที่ทับถมอยู่ใต้ดินลดลงและเป็นเชื้อเพลิงอย่างดีสำหรับไฟป่า

สำหรับการศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณ เครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 1 สรุปได้ว่า บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบายในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง ทั้ง 18 หน่วยงาน ตามที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ มีความแตกต่างกันออกไปซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายและยุทธศาสตร์ของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้ หน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ มีนโยบายและยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นเรื่องการดูแล รักษา ปันฟู อนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งงานด้านการจัดการไฟฟ้าก็เป็นหนึ่งในภารกิจของหน่วยงานภายใต้สังกัดที่ต้องมีการดำเนินงาน สำหรับหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการศึกษาได้แก่ สถานีควบคุมไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง สถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย และศูนย์ปฏิบัติการไฟป่านครศรีธรรมราช ถือเป็นหน่วยงานภาคสนามที่มีภารกิจหน้าที่โดยตรงในการปฏิบัติงานจัดการไฟฟ้าซึ่งแผนการดำเนินงานของทั้ง 3 หน่วยงาน เป็นไปตามหลักการควบคุมไฟฟ้าทั้ง 6 ด้าน และสำหรับหน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ คือ การคุ้มครองสัตว์ป่า แหล่งน้ำ ลำธาร และทรัพยากรธรรมชาติ แต่เนื่องจากสถานการณ์ไฟป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่สร้างความเสียหายและความเสื่อมโทรมให้กับระบบนิเวศ ส่งผลต่อแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ดังนั้น นอกจากหน่วยงานจะดำเนินงานตามภารกิจหลักแล้ว ในการกำหนดแผนการดำเนินงานจริงหน่วยงานยังต้องมีการกำหนดแผนการป้องกันและควบคุมไฟป่าด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นบทบาทที่เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากที่มีการกำหนดไว้ นอกจากนี้ หน่วยงานภายใต้สังกัดกรมป่าไม้ ได้แก่ หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช ถึงแม้จะเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในงานด้านไฟป่า แต่ด้วยภารกิจหน้าที่ตามที่ถูกกำหนดไว้ คือ มีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่าจากกรมป่าไม้ ตลอดจนประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ การรณรงค์ สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องไฟป่าให้กับประชาชน เอกชน และองค์กรต่างๆ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการควบคุมไฟป่าเพียงเท่านั้นไม่ได้มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานดับไฟป่าโดยตรง แต่ด้วยในสถานการณ์ความเป็นจริงเมื่อเข้าสู่ฤดูไฟป่าหน่วยงานต้องเข้าร่วมปฏิบัติงานดับไฟป่าด้วยเช่นกัน

สำหรับบทบาทในระดับนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล 10 หน่วยงาน และเทศบาลตำบล 1 หน่วยงาน ในการศึกษา เนื่องจากหน่วยงานอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่มีนโยบายส่วนใหญ่มุ่งเน้นเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเศรษฐกิจรากฐาน ส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน แต่ทั้งนี้ ในยุทธศาสตร์ของกระทรวงยังมียุทธศาสตร์ที่ตอบสนองต่อปัญหาเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นก็ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของกระทรวงมหาดไทยด้วยเช่นกัน ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลจึงต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและแผนการดำเนินงานของหน่วยงานให้มีความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงมหาดไทยและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งจาก

การศึกษาพบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลตามที่ถูกกำหนดไว้ และมีความสอดคล้องกับงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การรับมือกับสาธารณภัยและภัยพิบัติ โดยเฉพาะงานด้านการจัดการไฟฟ้า หน่วยงานมีบทบาทในด้านการป้องกัน และเตรียมความพร้อมในการดับไฟฟ้า

นอกจากหน่วยงานของภาครัฐที่มีบทบาทในการจัดการไฟฟ้าในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ก็ยังมีเครือข่ายสมาคมผู้ทะเลสาบสงขลา โชนพรวนเครื่อง ซึ่งเป็นภาคประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ นโยบายของเครือข่าย มุ่งเน้นเรื่องการบริหารจัดการน้ำ การฟื้นฟู คุ้มครองสภาพต่างๆ ในป่าพรุที่เสื่อมโทรม ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และการรักษาระดับในป่าพรุ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินร่วมกัน และความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐ เป็นหลัก ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการจัดการไฟฟ้าโดยตรง แต่ทั้งนี้ การบริหารจัดการน้ำ และการรักษาระดับน้ำในป่าพรุ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการไฟฟ้าด้วยเช่นกัน ดังนั้น บทบาทหน้าที่ตามที่ถูกกำหนดไว้ของเครือข่ายสมาคมผู้ทะเลสาบสงขลา โชนพรวนเครื่อง จึงเป็นบทบาทในด้านการป้องกันไฟฟ้าเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

สำหรับบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพรวนเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ถึงแม้ว่าบทบาทหน้าที่ของบางหน่วยงาน ได้แก่ หน่วยงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช และเครือข่ายสมาคมผู้ทะเลสาบสงขลาไม่ได้มีการกำหนดหน้าที่ให้มีการปฏิบัติงานดับไฟฟ้า แต่ในการปฏิบัติงานจริงทุกหน่วยงานมีการปฏิบัติงานตามหลักการควบคุมไฟป่าทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การป้องกันไฟฟ้า การเตรียมการดับไฟฟ้า การตรวจหาไฟ การดับไฟฟ้า การใช้ประโยชน์จากไฟ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพรวนเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 ของการศึกษา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับนโยบายในการจัดการไฟฟ้าพรวนเครื่อง เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในหน่วยงาน คือ การขาดงบประมาณ และขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะและรับผิดชอบงานด้านไฟฟ้า และปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากปัจจัยภายนอกหน่วยงาน คือ การดำเนินงานของภาครัฐ (นโยบายการพัฒนาของภาครัฐ, การประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าและป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับที่ดินทำกินของประชาชน, ขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน, ความไม่ชัดเจนของแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติกับที่ดินทำกินของประชาชน, ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่น) กฎหมาย และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของภาครัฐ สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในระดับปฏิบัติงานในการจัดการไฟฟ้าพรวนเครื่อง เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในหน่วยงาน คือ อุปกรณ์และเครื่องมือดับไฟฟ้าไม่เพียงพอและยังด้วยประสิทธิภาพ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางในการปฏิบัติงานดับไฟฟ้า และปัญหา

อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกหน่วยงาน คือ สภาพพื้นที่ป่าพรุ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงบ่อย (ทิศทางลม, ความเร็วลม) และขาดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานดับไฟป่าของประชาชน

5.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การประกาศพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่ดังกล่าวทับซ้อนที่ดินทำกินของประชาชน ซึ่งประชาชนอาศัยทำกินบนที่ดินมาก่อนที่จะมีการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยภาครัฐไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมและรับรู้ในกระบวนการสำรวจและประกาศแนวเขตเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐไม่มีการจัดทำแนวเขตที่ชัดเจนระหว่างเขตป่าสงวนแห่งชาติและที่ดินทำกินของประชาชน ทำให้ประชาชนไม่ทราบถึงอาณาเขตพื้นที่ทำกินของตนเองและเกิดการรุกป่าพื้นที่ป่าอนุรักษ์โดยไม่รู้ตัว ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้ประชาชนไม่พอใจและไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งปัญหาที่มาจากปัจจัยภายในของหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ หรือการขาดบุคลากรที่มีความรู้โดยตรงในเรื่องไฟป่า ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจัดทำเป็นข้อเสนอแนะประกอบการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ให้สัมภาษณ์ และจากการสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้การจัดการไฟป่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ควรลงพื้นที่อย่างจริงจังและทั่วถึงทุกพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจ รับฟังความคิดเห็น รับรู้ถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน

2. ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลป่าพรุอย่างจริงจัง โดยให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากป่าพรุได้แต่ต้องมีการจัดตั้งเครือข่ายในการช่วยดูแลรักษาและแบ่งพื้นที่รับผิดชอบให้แก่เครือข่าย เมื่อป่าพรุเปรียบเสมือนอาหารที่หล่อเลี้ยงคนในชุมชน จะทำให้ชุมชนหวงแหนและเห็นความสำคัญของป่าพรุ

4. จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลไม่สามารถดำเนินการด้านการจัดการไฟป่าได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากภารกิจควบคุมไฟป่าไม่ใช่ภารกิจหลักของหน่วยงาน และงบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดสรรมาใช้ในภารกิจควบคุมไฟป่า ดังนั้น สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่าแล้ว และองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลที่ไม่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่าแต่อยู่ในพื้นที่ที่เกิดไฟป่าเป็นประจำทุกปี ภาครัฐควรผลักดันภารกิจควบคุมไฟป่าให้อยู่ในแผนพัฒนาตำบลอย่างจริงจัง และสนับสนุนงบประมาณให้เหมาะสม

5. เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องไฟป่า และการจัดอบรมเกี่ยวกับไฟป่าส่วนใหญ่มีเพียงอปพร. และอาสาสมัครของหน่วยงานเท่าที่เข้ารับการฝึกอบรม ดังนั้น กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงควรสนับสนุนและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรทุกคน ทั้งข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ และลูกจ้าง

ชั่วคราวในองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล เช่น กิจกรรมฝึกทักษะการใช้อุปกรณ์ดับไฟป่า การจัดการเชื้อเพลิงสำหรับพื้นที่ชุมชนและเกษตรกรรม ฝึกการควบคุมไฟป่า ที่สามารถปฏิบัติได้จริงเมื่อเกิดไฟป่า และทุกคนในหน่วยงานสามารถนำความรู้และทักษะไปเผยแพร่ให้กับคนในชุมชนได้

6. เนื่องจากโครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลมีเพียงสำนักปลัด ส่วนการคลัง ส่วนโยธา ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งยังไม่มีหน่วยงานภายในองค์กรที่รับผิดชอบงานด้านการป้องกันและควบคุมไฟป่า ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงควรสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่า และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่าแต่มีประสบกับปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่อยู่เป็นประจำ หรือได้รับผลกระทบจากไฟป่าและควันไฟ มีการจัดฝ่ายงานที่รับผิดชอบงานด้านการป้องกันและควบคุมไฟป่าขึ้นอย่างเป็นทางการภายในองค์กร

7. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควรให้ความสำคัญกับอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานดับไฟป่า เช่น หน้ากากสำหรับกันควันไฟโดยเฉพาะ ชุดผจญเพลิง เพื่อให้การปฏิบัติงานดับไฟป่าของเจ้าหน้าที่สามารถทำได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยในชีวิตมากยิ่งขึ้น รวมทั้งอุปกรณ์การดับไฟป่าต่างๆ ควรเป็นอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการใช้งาน

8. ปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีมีสาเหตุมาจากการดำเนินวิถีชีวิตที่ต้องการหาเลี้ยงชีพของคนในชุมชนโดยอาศัยทรัพยากรจากป่าพรุ ซึ่งทรัพยากรในป่าพรุถือเป็นแหล่งรายได้หลักของคนในชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณในและรอบป่าพรุ หากรายได้หลักของคนในชุมชนยังมาจากทรัพยากรในป่าพรุเช่นเดียวกับในอดีต การจัดการไฟป่าให้หมดไปจากพื้นที่ก็ยังไม่สามารถทำได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ดังนั้น หากต้องการแก้ไขปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นของกรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสร้างอาชีพใหม่ๆ เพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพ และลดการใช้ทรัพยากรจากป่าพรุให้กับคนในชุมชน

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

เนื่องจากปัญหาไฟป่าที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ ดังนั้นการแก้ปัญหาไฟป่าควรแก้ที่ต้นเหตุ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการจัดการไฟป่า ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนว่ามีบทบาทในการมีส่วนร่วมจัดการไฟป่าในพื้นที่มากน้อยเพียงใด ตลอดจนศึกษาศักยภาพและความพร้อมของชุมชนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุควนเค็งในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ ควรศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ นิสัยดี. 2553. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่น ตำบลสามแวง อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. 2555. การศึกษารูปแบบการจัดการไฟป่า และลดผลกระทบจากหมอกควันและไฟป่าในพื้นที่เสี่ยงภัยภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน และลำปาง. กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาสำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, กรุงเทพฯ
- กรมป่าไม้. 2557. สถิติป่าไม้ ปี พ.ศ. 2557. กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ
- . 2559. ประวัติกรมป่าไม้. 14 ธันวาคม 2559, https://www.forest.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=404&Itemid=408.
- . 2560. ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ 2559-2564. กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ
- กรมส่งเสริมการปกครอง. 2559. รหัสองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 19 ธันวาคม 2559, <http://www.dla.go.th/servlet/InfoServlet>.
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2547. คู่มือการปฏิบัติงาน ตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เล่ม 2 คู่มือการปฏิบัติงานการควบคุมไฟป่า. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- . 2558ก. รายงานประจำปีงบประมาณ 2558. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- . 2558ข. ยุทธศาสตร์/มาตรการแก้ไขปัญหาไฟป่า ปี 2559. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- . 2559ก. ประวัติความเป็นมา. 14 ธันวาคม 2559, <http://portal.dnp.go.th/Content?contentId=5>.
- . 2559ข. โครงสร้างหน่วยงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 14 ธันวาคม 2559, <http://portal.dnp.go.th/Content?contentId=22>.
- . 2559ค. ยุทธศาสตร์/มาตรการแก้ไขปัญหาไฟป่า. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ
- กระทรวงมหาดไทย. 2496. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546. หน้า 30-31, 43-44.
- . 2537. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 พ.ศ.2552. หน้า 10-23.

- กลุ่มงานระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ กองติดตามประมวลผล. 2555. สรุปสถานการณ์ไฟป่าพื้นที่ป่าพรุ จังหวัดนครศรีธรรมราชและพัทลุง พ.ศ.2555. สถานีควบคุมไฟป่าพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังฯ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๕ (นครศรีธรรมราช) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช, วันที่ 4 กันยายน 2559. www.onep.go.th/images/stories/file/wildfire.pdf
- กอบแก้ว แสงสีดา. 2541. บทบาทของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- กองอำนวยการโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง. 2559. โครงการแก้ไขปัญหาพื้นที่ป่าพรุควนเค็ริง, 15 ธันวาคม 2559. http://irrigation.rid.go.th/rid15/ppk/project1/project_king/pru.htm.
- กอบศักดิ์ วันธงไชย. 2558. แนวทางการแก้ไขไฟป่าและปัญหาหมอกควันในอนาคต, 20 กรกฎาคม 2560. http://frc.forest.ku.ac.th/seminar/downloads/20150921_121812.docx.
- กิตติศักดิ์ รัตนกระจ่างศรี. 2552. การจัดทำแนวเขตการใช้ที่ดินอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการความขัดแย้งในเขตป่าอนุรักษ์: กรณีศึกษาหมู่บ้านหินเหล็กไฟ ตำบลดอยแก้วอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2552. สิทธิชุมชนฐานทรัพยากร: สิทธิในการจัดการที่ดิน ป่าพลังงานและอุตสาหกรรม ในรายงานผลการตรวจสอบการละเมิด สิทธิมนุษยชน ปี 2550 เล่ม 3. รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด, กรุงเทพฯ.
- เจนณรงค์ ชัยศิลป์. 2550. การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ศึกษาพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า: กรณีศึกษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง จังหวัดลำพูนและจังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชลิตา กลิ่นเชย. 2559. สถานการณ์ไฟไหม้ป่าพรุควนเค็ริง, 4 กันยายน 2559. http://nwnt.prd.go.th/centerweb/News/NewsDetail?NT0_1_NewsID=WNSOC5_9_07070010002.
- ชาญณรงค์ สุวรรณคำ. 2556. ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการไฟป่าอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านห้วยดอย ตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- ไชยา เกศารัตน์ อิศริฎฐ์ รินไธสง และคณน ไตรจันทร์. 2558. การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือในจังหวัดสงขลาและสตูล. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 28(3), 120-131.
- ฐพชัย ทตนนท์. 2556. บทบาทขององการบริหารส่วนตำบลกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสัน อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ณัฐชาติ วิศิษฐ์สิน. 2553. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟฟ้า พื้นที่ตำบลหนองหลวง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดดงพญาเย็น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เดชา เจนจิต. 2557. บทบาทของผู้นำนโยบายการบริหารส่วนตำบลวังแก้ว และผู้นำชุมชน ในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เทศบาลตำบลเกาะเกิด. 2559. แผนพัฒนาตำบล, 4 กันยายน 2559. http://www.karaked.go.th/datacenter/detail.php?news_id=586.
- เทศบาลตำบลเกาะเกิด. 2559. แผนพัฒนาตำบล. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดเทศบาลตำบลเกาะเกิด, นครศรีธรรมราช.
- ธวัช บุญยงมณี. 2546. บทบาทในอุดมคติ บทบาทที่รับรู้ และบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ธานี วิริยะรัตนพร. 2544. กรณีศึกษา : นโยบายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าในประเทศไทย. สำนักควบคุมไฟฟ้า กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- นฤทธิ ดวงสุวรรณ. มปป. บทบาทสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่ผ่านมา. 23 พฤษภาคม 2561, http://www.songkhllake.com/content/slb_board.
- นฤมล ชุนวิชัย. 2558. พลวัตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าพรุควนเคร็ง. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 10(1), 53-73.
- นิวัฒน์ สงมา. 2554. การจัดการควบคุมไฟฟ้าระหว่างรัฐและชุมชน กรณีศึกษา พื้นที่ป่าดงใหญ่ ตำบลสร้างถ่อน้อย อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- เบญจวรรณ กำธรวัชระ. 2534. เอกสารคำสอนวิชาสังคมศาสตร์ 1 และ 3. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ประจักษ์ ปฏิทัศน์. 2559. เอกสารประกอบการฝึกอบรม สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่. 27 เมษายน 2559 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพฯ.
- ประทุมมา พลภักดี. 2535. บทบาทของหญิงและชายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ: ศึกษาเฉพาะกรณีฝายประชาอาสา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประสพโชค พึ่งปรีดา. 2546. ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการไฟฟ้า: กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปราชญา กล้าผจญ. 2540. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ภริดา สาริบุตร. 2553. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ฝ่ายวิชาการ ส่วนควบคุมไฟฟ้า. 2555. รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555. สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟฟ้า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2535. พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535. ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109 ตอนที่ 15 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2535 หน้า 11-12.

- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์, กรุงเทพฯ.
- วรรณวีร์ บุญฤทธิ์. 2549. หน่วยงานภาครัฐกับการบริหารจัดการคลองในเขตกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา คลองบางน้อย และคลองด่าน. วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต , สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วรัญญา จันทราทิพย์. 2557. การจัดการไฟฟ้าพฤษภาคม 19 เรือร้าง. 19 ธันวาคม 2559, <http://.greennewstv.com/การจัดการ-ไฟไหม้ป่าพฤษภาคม/>.
- วัลลภ พลัดเมือง. 2540. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและควบคุมไฟฟ้าในประเทศไทย วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีระพงษ์ จินะดิษฐ์. 2545. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ด้านการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม ปี 2544. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศิริ อัครเศษ. 2543. การควบคุมไฟฟ้าสำหรับประเทศไทย. สำนักควบคุมไฟฟ้า กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.
- ศูนย์วิจัยคุณภาพอากาศเชียงใหม่. 2554. รายงานการทบทวนวรรณกรรมไฟฟ้า และการเผาในพื้นที่เกษตร และการจัดการ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์วิจัยคุณภาพอากาศเชียงใหม่. 2554. รายงานการทบทวนวรรณกรรมไฟฟ้า และการเผาในพื้นที่เกษตร และการจัดการ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันสุราษฎร์ธานี. 2555. การปลูกปาล์มน้ำมันในดินพรุ. สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7. กรมวิชาการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ศูนย์วิจัยและจัดการคุณภาพอากาศ. 2553. ไฟไหม้ป่าพฤษภาคม 19. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, วันที่ 27 สิงหาคม 2559. <http://www3.med.cmu.ac.th/etc/smog/articleDetail.php?id=1263>.
- สถานวิจัยสารสนเทศภูมิศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ ภาคใต้. 2559. แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช. คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย. 2560ก. สรุปรายงานการเกิดไฟฟ้าประจำปีงบประมาณ 2559. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช
- . 2560ข. แบบรายงานเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช.
- สถานีควบคุมไฟฟ้าพฤษภาคม 19. 2560ก. สถิติไฟไหม้พื้นที่ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อม ปี 2559. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 นครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช
- . 2560ข. แบบรายงาน แผน/ผล และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ 2560 . ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟฟ้า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช)

- . 2560ค. ทะเบียนสมาชิกเครือข่ายการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช)
- สมคิด เลิศไพฑูรย์ วุฒิสถา ตันไชย เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล ทรงชัย ทองปาน และกิตติพงศ์ กลมธรรม วงศ์. 2559. โครงการวิเคราะห์และประเมินผลการถ่ายโอนภารกิจงานวาง/ปรับปรุงผังเมืองรวมเมือง/ชุมชน. 20 กรกฎาคม 2560, http://eservices.dpt.go.th/eservice_1/subsites/other/subcsp/2-1-1.html.
- ส่วนควบคุมไฟป่า. 2556. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งมอบภารกิจแล้ว จังหวัดนครศรีธรรมราช. สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้, วันที่ 15 มิถุนายน 2560. http://www.forest.go.th/wildfire/forestfarm14/farm/web/otop/otop_report1.php.
- . 2557. รายงานสถานการณ์ไฟป่า/ ป่าพรุควนเค็ง/ป่าพรุโต๊ะแดง ประจำวันที่ 5 กันยายน 2557. สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- . 2558. รายงานสถานการณ์ไฟป่าในพื้นที่ป่าพรุจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และนราธิวาส. สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- . 2559ก. รายงานสถานการณ์ไฟป่าและหมอกควัน ประจำวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2559. สำนักงานป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- . 2559ข. รายงานประจำปีงบประมาณ 2559. สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- . 2559ค. โครงสร้างงานควบคุมไฟป่า ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 14 ธันวาคม 2559, <http://www.dnp.go.th/ForestFire/firestation/structure.htm>.
- . 2560. รายงานประจำปี 2560. สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- ส่วนควบคุมและปฏิบัติการไฟป่า. 2560. เอกสารการประชุม คณะทำงานควบคุมไฟป่าพรุควนเค็ง ประจำปี 2560 ในพื้นที่อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 5 (นครศรีธรรมราช)
- ส่วนนโยบายและแผน. 2558. สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการแผนยุทธศาสตร์กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พ.ศ. 2559-2564. สำนักแผนงานและสารสนเทศ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- ส่วนวิจัยและพัฒนาอนุรักษ์ธรรมชาติและสัตว์ป่า. 2560. แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. 2560-2564. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.
- สวัสดิ์ รัตนศรี. 2550. การศึกษาบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแพร่ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

- สันต์ เกตุปราณีต, นิพนธ์ ตั้งธรรม, สุวิทย์ แสงทองพราว, ปรีชา ธรรมานนท์, นริศ ภูมิภาคพันธุ์ และศิริ อัครเศอคร. 2534. ไฟป่าและผลกระทบต่อระบบป่าไม้ในประเทศไทยรายงานฉบับสมบูรณ์เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2504. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504. หน้า 4.
- . 2507. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507. หน้า 7
- . 2518. พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2518. หน้า 7.
- สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2559. ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้จังหวัดนครศรีธรรมราช, 26 สิงหาคม 2559. http://www.nakhonsithammarat.go.th/web_52/natural1.php.
- สำนักงานจังหวัดพัทลุง. 2560. ผลิตภัณฑ์จากกระจูด. 19 กรกฎาคม 2560, <http://www.phatthalung.go.th/otop/detail/4>.
- สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 (นครศรีธรรมราช). 2559ก. ส่วนป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า. 14 ธันวาคม 2559, http://www.forest.go.th/nakhonsithammarat_12/index.php?option=com_content&view=article&id=478&Itemid=488&lang=th.
- . 2559 ข. โครงสร้างการบริหารงานสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12. 14 ธันวาคม 2559, http://www.forest.go.th/Nakhonsithammarat_12/index.php?option=com_content&view=article&id=493&Itemid=407&lang=th.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2557. การจัดทำแผนอนุรักษ์ ป่าพื้นที่ชุ่มน้ำและปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยและป่าพรุควนเคร็ง. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ
- . 2558. การจัดทำแผนอนุรักษ์ ป่าพื้นที่ชุ่มน้ำและปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยและป่าพรุควนเคร็ง. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ
- . 2559. โครงการสำรวจสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทพรุประเทศไทย, 30 สิงหาคม 2559. http://chmthai.onep.go.th/chm/Inlandwater/data/peat%20survey/physical_01_17.html.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2547. คู่มือการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานนโยบายและแผน. 2560. แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560-2564. สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. กระทรวงมหาดไทย, กรุงเทพฯ.

- สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟฟ้า. 2560. หนังสือบันทึกข้อความ ที่ ทส ๐๙๐๔.๕๒๘/๒๔๘๘ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เรื่อง ขออนุมัติให้ชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟฟ้าไปปฏิบัติภารกิจสนับสนุนภารกิจการควบคุมไฟฟ้า. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟฟ้า. 2556. สรุปสาระสำคัญการถ่ายโอนภารกิจการควบคุมไฟฟ้าให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- . 2560. รายละเอียดประกอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2560 แผนงานยุทธศาสตร์จัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ โครงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กิจกรรมป้องกันไฟฟ้าและควบคุมหมอกควัน. กรมป่าไม้.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2539. ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 30 มกราคม เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง. หน้า 70-81.
- สุชาติ เขมวิรัตน์. 2548. พร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการควบคุมไฟฟ้า จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุนทร ปัญญาพงษ์ วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ และวงศา เล้าหศิริวงศ์. 2555. ความขัดแย้งระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐในการจัดการทรัพยากรน้ำจากเขื่อนลำปะทาว อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง. 8 (1), 115-135.
- สุพจน์ตรศักดิ์ หนูขาว. 2558. การบริหารปกครองสิ่งแวดล้อม: ความหมาย ระดับ และรูปแบบกลไกการบริหารปกครอง. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง. 4(1), 30-71.
- สุภัคจารีย์ เชื้อยัง. 2553. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสรี กลิ่นจันทร์. 2558. วิกฤติลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาครั้งที่ 3 และการประชุมสมัชชาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาครั้งที่ 2 วันที่ 28 – 29 พฤษภาคม 2558 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟป่านครศรีธรรมราช. 2559. รายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน ประจำปี 2559. ส่วนควบคุมไฟฟ้า สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟฟ้า กรมป่าไม้.
- องค์การบริหารส่วนตำบลขนหาด. 2559. แผนพัฒนาตำบล . งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขนหาด, นครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลควนชะลิก. 2559ก. แผนพัฒนาตำบล, 4 กันยายน 2559. http://www.khuanchalik.go.th/datacenter/plan_3.php.
- . 2559ข. แผนพัฒนาตำบล. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลควนชะลิก, นครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง. 2559ก. แผนพัฒนาตำบล, 4 กันยายน 2559. <http://www.khuanpang.go.th/datacenter/plan.php>.

- . 2559ข. แผนพัฒนาตำบล. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลควนพัง, นครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเคื่อง. 2559ก. แผนพัฒนาตำบล, 4 กันยายน 2559. http://www.kreang.go.th/datacenter/plan_3.php.
- . 2559ข. แผนพัฒนาตำบล. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเคื่อง, นครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด. 2559ก. แผนพัฒนาตำบล, 4 กันยายน 2559. http://www.chauat.go.th/datacenter/plan_3.php.
- . 2559ข. แผนพัฒนาตำบล. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด, นครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง. 2559ก. แผนพัฒนาตำบล, 4 กันยายน 2559. http://www.nanglong.go.th/center/website/management/website_dragdrop/index_menu.php?site=450&page_id=35473&control.
- . 2559ข. แผนพัฒนาตำบล. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง, นครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล. 2559ก. แผนพัฒนาตำบล, 4 กันยายน 2559. <http://www.bantoon.go.th/detail.php?id=74>.
- . 2559ข. แผนพัฒนาตำบล. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล, นครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจ้าอยู่หัว. 2559ก. แผนพัฒนาตำบล, 4 กันยายน 2559. http://www.maechaoyuhou.go.th/datacenter/detail.php?news_id=690.
- . 2559ข. แผนพัฒนาตำบล. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เจ้าอยู่หัว, นครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง. 2559ก. แผนพัฒนาตำบล, 4 กันยายน 2559. http://www.abtsuanluang.go.th/datacenter/detail.php?news_id=317.
- . 2559ข. แผนพัฒนาตำบล. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง, นครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแหลม. 2559ก. แผนพัฒนาตำบล, 4 กันยายน 2559. http://www.learm.go.th/news.php?cat_id=33.
- . 2559ข. แผนพัฒนาตำบล. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลแหลม, นครศรีธรรมราช.
- อรพิน พวงมาลัย. 2556. ศักยภาพการดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาการจัดการไฟฟ้าขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึงอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

- อัจฉรา รักษ์ดิษฐม. 2544. ประสบการณ์การจัดการไฟป่าโดยองค์กรชุมชน. มุลนิธิพัฒนาภาคเหนือ. หจก. เชียงใหม่ปีเอสการพิมพ์, เชียงใหม่.
- อับดุลเหลาะ ครอบคอบ. 2551. ความต้องการของประชาชนต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขนาน อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อานันต์ คำภีระ. 25560. การวิเคราะห์พื้นที่แห่งแล้งบริเวณพรุควนเค็งสำหรับการจัดการไฟไหม้พรุ โดยใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ. ปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Achyar, E., Schmidt-Vogt, D. and Shivakoti, G. P. 2015. Dynamics of the multi-stakeholder forum and its effectiveness in promoting sustainable forest fire management practices in South Sumatra, Indonesia. *Environmental Development*, 13, 134–17.
- Canadas, M. J., Novais, A. and Marques, M. 2016. Wildfires, forest management and landowners' collective action: A comparative approach at the local level. *Land Use Policy*, 56, 179-188.
- Levin, N., Tessler, N., Smith, A. and McAlpine, C. 2016. The Human and Physical Determinants of Wildfires and Burnt Areas in Israel. *Environmental Management*, 58, 549-562.
- Peters, B. G. (2010). Meta-governance and Public Management. In *The New Public Governance?: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. Stephen P. Osborne (ed.); London: Routledge.
- Prior, T. and Eriksen, C. 2013. Wildfire preparedness, community cohesion and social-ecological systems. *Global Environmental Change*, 32, 1575-1586.
- Rovinelli, R. J. and Hambleton, R. K. 1977. On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49–60.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์
เวลาที่สัมภาษณ์

เรื่อง บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง

หน่วยงาน อายุ ปี เพศ

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ บ้านเลขที่ หมู่ที่ หมู่บ้าน

ตำบล อำเภอ จังหวัดนครศรีธรรมราช

รหัสไปรษณีย์ หมายเลขโทรศัพท์ E-mail (ถ้ามี)

ท่านเป็นสมาชิกหรือเคยร่วมกิจกรรมของสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (โซนพหุคูณเครื่อง) ด้วยหรือไม่

เป็น ไม่เป็น

ส่วนที่ 2 หน่วยงานของท่านมีนโยบาย/แผนการดำเนินงาน/ปฏิบัติงานอย่างไรบ้าง สำหรับการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. การป้องกัน

1.1 แยกความร้อน

1.1.1 การป้องกันไม่ให้คนเผาป่า

.....

1.1.2 การใช้มาตรการทางกฎหมาย.....

.....

1.1.3 การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.1.3.1 การทำให้ประชาชนทราบถึงผลกระทบและอันตรายที่เกิดขึ้น.....

.....

1.1.3.2 ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องไฟฟ้าแก่ประชาชน.....

.....

1.1.3.3 การรณรงค์และการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน เพื่อป้องกันการเกิดไฟฟ้า.....

1.2 การแยกเชื้อเพลิง

1.2.1 การชิงเผา.....

1.2.2 ทำแนวกันไฟ.....

1.3 ศึกษา วิจัย (ส่วนควบคุมไฟฟ้า)

1.3.1 ศึกษาวิธีการป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟฟ้า (ส่วนควบคุมไฟฟ้า).....

1.3.2 สำรวจ รวบรวมข้อมูลไฟฟ้า พยากรณ์สถานการณ์ไฟฟ้า (ส่วนควบคุมไฟฟ้า และศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้า).....

2. การเตรียมการดับไฟฟ้า

2.1 เตรียมพนักงานดับไฟฟ้า เช่น การฝึกอบรม การส่งคนเข้าร่วมฝึกอบรม.....

2.2 จัดรูปแบบองค์กรดับไฟฟ้า.....

2.3 เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้า

2.3.1 ด้านการจัดเตรียมเครื่องมือให้เพียงพอ.....

2.3.2 ด้านการเตรียมความพร้อมในการใช้งาน.....

2.4 เตรียมแผนการควบคุมไฟฟ้า

2.4.1. แผนการดับไฟฟ้า.....

2.4.2. แผนการส่งกำลังบำรุง.....

2.4.3. แผนการรักษาความปลอดภัยในขณะปฏิบัติงาน.....

3. การตรวจหาไฟ

3.1. การลาดตระเวน.....

4. การดับไฟฟ้า.....

5. การใช้ประโยชน์จากไฟ (เพื่อการกำจัดพืชพรรณและลดปริมาณเชื้อเพลิงในป่า).....

6.การประเมินผลการปฏิบัติงาน.....

ส่วนที่ 3 ท่านคิดว่าหน่วยงานของท่านมีปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง
พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างไร
บ้าง อธิบาย

.....

ส่วนที่ 4 อยากให้ท่านแนะนำบุคคล/หน่วยงานที่ควรสัมภาษณ์และเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง

หน่วยงาน เพศ

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ บ้านเลขที่ หมู่ที่ หมู่บ้าน

ตำบล อำเภอ จังหวัด

รหัสไปรษณีย์ หมายเลขโทรศัพท์

ส่วนที่ 5 ท่านเป็นสมาชิกสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (โซนพหุคูณเครื่อง) ด้วยหรือไม่ / (ถ้าไม่)
อยากให้ท่านแนะนำบุคคลที่เป็นสมาชิกของสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (โซนพหุคูณเครื่อง) ที่ควร
สัมภาษณ์และเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง

หน่วยงาน เพศ

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ บ้านเลขที่ หมู่ที่ หมู่บ้าน

ตำบล อำเภอ จังหวัด

รหัสไปรษณีย์ หมายเลขโทรศัพท์

ส่วนที่ 6 ท่านยินยอมให้ผู้วิจัยสามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของท่านสำหรับการนำเสนอ
ผลการวิจัยได้

ลงชื่อ

()

ภาคผนวก ข
สรุปคะแนนประเมินแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ

ตารางสรุปคะแนนการประเมินแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง บทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่ง พื้นที่เขตห้าม
ล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อ ที่	คำถาม	ความชัดเจน ของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม	เฉลี่ย (ค่าIOC)	การปรับปรุง	แปลผล
		1	2	3				
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์								
1.	ชื่อ-นามสกุล	1	1	1		1		ใช้ได้
2.	อายุ.....ปี	1	1	1		1		ใช้ได้
3.	เพศ	1	1	1		1		ใช้ได้
4.	ตำแหน่ง	1	1	1		1		ใช้ได้
5.	หน่วยงาน	1	1	1		1		ใช้ได้
6.	ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์.....	1	1	1		1		ใช้ได้
7.	เบอร์โทรศัพท์.....	1	1	1		1		ใช้ได้

ข้อ ที่	คำถาม	ความชัดเจน ของข้อความ โดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม	เฉลี่ย (ค่าIOC)	การปรับปรุง	แปลผล
		1	2	3				
8.	E-Mail.....	1	1	1	ควรใส่ (ถ้ามี)	1	E-Mail (ถ้ามี).....	ใช้ได้
9.	ท่านเป็นสมาชิกสภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (โซนพรุควนเครีง) ด้วยหรือไม่ ☐ เป็น ☐ ไม่เป็น	1	1	0	ท่านเป็นสมาชิก หรือเคยร่วม กิจกรรมสภากลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลาหรือไม่?	0.67	ท่านเป็นสมาชิก หรือเคยร่วมกิจกรรม สภากลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (โซนพรุ ควนเครีง) หรือไม่? ☐ เป็น/ร่วม ☐ ไม่เป็น/ไม่เคยร่วม	ใช้ได้
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของหน่วยงาน ภาครัฐและภาคประชาชนในการจัดการไฟป่าพรุ ควนเครีง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขต ห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช								
1.	หน่วยงานของท่านมีนโยบาย/แผนการ ดำเนินงาน/การปฏิบัติงานอย่างไรบ้าง สำหรับการจัดการไฟป่าพรุควนเครีงในพื้นที่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช (รอฟัง คำตอบจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ แล้วบันทึก ว่าตรงกับการจัดการไฟป่าในด้านในบ้าง)	1	1	0	ใช้คำว่าควบคุมไฟป่าจะชัดเจน กว่า	0.67	ไม่ปรับปรุง	ใช้ได้
	1. การป้องกัน							

ข้อ ที่	คำถาม	ความชัดเจน ของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม	เฉลี่ย (ค่าIOC)	การปรับปรุง	แปลผล
		1	2	3				
	1.1 แยกความร้อน	1	1	1		1		ใช้ได้
	1.1.1 การป้องกันไม่ให้เกิดคนเผาป่า	1	1	1		1		ใช้ได้
	1.1.2 การใช้มาตรการทางกฎหมาย	1	1	1		1		ใช้ได้
	1.1.3 สร้างการมีส่วนร่วมของ ประชาชน (กรมป่าไม้)	1	1	-1	ไม่ตรงกับข้อย่อย	0.33	การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน	ใช้ได้
	1.1.3.1 การทำให้ประชาชน ทราบถึงผลกระทบและอันตรายที่เกิดขึ้น	1	1	1		1		ใช้ได้
	1.1.3.2 ให้ความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องไฟป่าแก่ประชาชน	1	1	1		1		ใช้ได้
	1.1.3.3 การรณรงค์และการ ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนเพื่อป้องกันการ เกิดไฟป่า	1	1	1		1		ใช้ได้
	1.2 การแยกเชื้อเพลิง	1	1	1		1		ใช้ได้
	1.2.1 การชิงเผา	1	0	1		0.67	ไม่ปรับปรุง	ใช้ได้
	1.2.2 ทำแนวกันไฟ	1	1	1		1		ใช้ได้
	1.3 ศึกษา วิจัย (ส่วนควบคุมไฟป่า)	1	1	1		1		ใช้ได้
	1.3.1 ศึกษาวิธีการป้องกัน และแก้ไข ปัญหาไฟป่า (ส่วนควบคุมไฟป่า)	1	1	1		1		ใช้ได้

ข้อ ที่	คำถาม	ความชัดเจน ของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม	เฉลี่ย (ค่าIOC)	การปรับปรุง	แปลผล
		1	2	3				
	1.3.2 สํารวจ รวบรวมข้อมูลไฟฟ้า พยากรณ์สถานการณ์ไฟฟ้า (ส่วนควบคุมไฟ ฟ้า และศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้า)	1	1	1		1		ใช้ได้
	2. การเตรียมการดับไฟฟ้า							
	2.1 เตรียมพนักงานดับไฟฟ้า เช่น การฝึกอบรม การส่งคนเข้าร่วมฝึกอบรม	1	1	1		1		ใช้ได้
	2.2 จัดรูปแบบองค์กรดับไฟฟ้า	0	1	1		0.67	ไม่ปรับปรุง	ใช้ได้
	2.2.1 ประสานงานกับองค์กรใน ประเทศ และต่างประเทศ ตามพันธะ ASEAN Agreement on HAZE transboundary pollution (ส่วนควบคุมไฟฟ้า)	0	1	0	- ควรจะไปอยู่หัวข้อใหญ่ - พรุควนเครื่องอยู่ห่างไกลจาก ชายแดนและประเทศอื่นๆ เรื่อง มลพิษจากหมอกควันข้ามแดน ไปประเทศอื่นอาจจะไม่มี	0.33		ใช้ไม่ได้
	2.3 เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ดับไฟฟ้า	1	1	1		1		ใช้ได้
	2.3.1. การสูบน้ำ (สำนักชลประทาน ที่ 15)	1	1	1		1		ใช้ได้
	2.3.2. ด้านความเพียงพอของเครื่องมือ	1	1	0	การจัดเตรียมเครื่องมือให้ พอเพียง	0.67	ด้านการจัดเตรียมเครื่องมือให้ พอเพียง	ใช้ได้

ข้อ ที่	คำถาม	ความชัดเจน ของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม	เฉลี่ย (ค่าIOC)	การปรับปรุง	แปลผล
		1	2	3				
	2.3.3. ด้านความพร้อมในการใช้งาน	1	1	0	การเตรียมความพร้อมในการใช้ งาน	0.67	ด้านการเตรียมความพร้อมในการใช้งาน	ใช้ได้
	2.4 เตรียมแผนการควบคุมไฟฟ้า	1	1	1		1		ใช้ได้
	2.4.1. แผนการดับไฟฟ้า	1	1	1		1		ใช้ได้
	2.4.2. แผนการส่งกำลังบำรุง	1	1	1		1		ใช้ได้
	2.4.3. แผนการรักษาความปลอดภัย ในขณะปฏิบัติงาน	1	1	1		1		ใช้ได้
	2.4.4. จัดทำแผน (กรมป่าไม้)	0	1	0	หมายถึงแผนอะไร	0.33	ตัดทิ้ง	ใช้ไม่ได้
	3. การตรวจหาไฟ							
	3.1. การลาดตระเวน	1	1	1		1		ใช้ได้
	3.2. การป้องปรามการลักลอบเผาป่าพรุ	-1	1	1		0.33	ตัดทิ้ง	ใช้ไม่ได้
	4. การดับไฟฟ้า	1	1	1		1		ใช้ได้
	5. การใช้ประโยชน์จากไฟ (เพื่อกำจัดพืชพรรณ การลดปริมาณโรค และ แมลงในป่า)	-1	1	1		0.33	การใช้ประโยชน์จากไฟ (เพื่อกำจัดพืช พรรณและลดปริมาณเชื้อเพลิงในป่า)	ใช้ได้
	6.การประเมินผลการปฏิบัติงาน	1	1	1		1		ใช้ได้

ข้อ ที่	คำถาม	ความชัดเจน ของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม	เฉลี่ย (ค่าIOC)	การปรับปรุง	แปลผล
		1	2	3				
ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่มีผล ต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐและภาค ประชาชน ในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่า สัตว์ป่าทะเลน้อย นครศรีธรรมราช								
1.	ท่านคิดว่าหน่วยงานของท่านมีปัญหาและ อุปสรรคในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและเขตห้ามล่า สัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างไรบ้าง อธิบาย	1	0	1		0.67		ใช้ได้
ตอนที่ 4 ข้อมูลเพิ่มเติมของหน่วยงานอื่นๆ ที่นอกเหนือจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ควรสัมภาษณ์ เกี่ยวกับงานวิจัยชิ้นนี้								
1.	อยากให้คุณแนะนำบุคคล/หน่วยงานที่ควร สัมภาษณ์และเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ 1.1 ชื่อ-นามสกุล	1	1	1		1		ใช้ได้
	1.2 อายุ.....ปี							
	1.3 เพศ							

ข้อ ที่	คำถาม	ความชัดเจน ของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม	เฉลี่ย (ค่าIOC)	การปรับปรุง	แปลผล
		1	2	3				
	1.4 ตำแหน่ง 1.5 หน่วยงาน 1.6.ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... 1.7 เบอร์โทรศัพท์.....							
ตอนที่ 5 ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อหาสมาชิกสภาลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา (โซนพรุควนเคร็ง) ที่ควรสัมภาษณ์								
1.	ท่านเป็นสมาชิกสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (โซนพรุควนเคร็ง) ด้วยหรือไม่ / (ถ้าไม่) อยาก ให้ท่านแนะนำบุคคลที่เป็นสมาชิกของสภาลุ่ม น้ำทะเลสาบสงขลา (โซนพรุควนเคร็ง) ที่ควร สัมภาษณ์และเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ 1.1 ชื่อ-นามสกุล 1.2 อายุ.....ปี 1.3 เพศ 1.4 ตำแหน่ง	1	1	1	ควรเพิ่มตัวแทนภาคประชาชนที่ ได้รับผลกระทบ และไม่ได้เป็น สมาชิกสภาลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลา	1		ใช้ได้

ข้อ ที่	คำถาม	ความชัดเจน ของข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม	เฉลี่ย (ค่าIOC)	การปรับปรุง	แปลผล
		1	2	3				
	1.5 หน่วยงาน 1.6.ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... 1.7 เบอร์โทรศัพท์.....							
ตอนที่ 6 ความยินยอมในการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว สำหรับการนำเสนอผลการวิจัย								
1.	ท่านยินยอมให้ผู้วิจัยสามารถเปิดเผยเปิดเผย ข้อมูลส่วนตัวของท่านสำหรับการนำเสนอ ผลการวิจัยได้ ลงชื่อ ()	1	1	1		1		ใช้ได้
	รวม	37	42	36		38.34		

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดยที่ IOC เป็นค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและวัตถุประสงค์

$\sum R$ เป็นผลรวมคะแนนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ

N เป็นจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาระดับค่าดัชนี IOC ของข้อความที่ได้มาจากการคำนวณจากสูตร มีค่าอยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 ซึ่งรายละเอียดของเกณฑ์การพิจารณา มีดังนี้

ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป สามารถนำข้อความนั้นไว้ใช้ได้

ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุง หรือตัดทิ้ง

รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบสัมภาษณ์

1. ผศ.ดร. โรจน์จรรย์ ต่านสวัสดิ์ อาจารย์ประจำคณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

2. ดร. อุทิศ สังข์รัตน์ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

3. ดร. นฤทธิ ดวงสุวรรณ รองผู้อำนวยการและอาจารย์ประจำสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมและกำหนดการประชุม

รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่ม

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
1	นายธนากร รักธรรม	หัวหน้าสถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย	สถานีควบคุมไฟฟ้าทะเลน้อย
2	นายคณพจน์ เรืองมณี	หัวหน้าหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช	หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช
3	นายวิริยะ รักษ์ชู	ประธานอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหารส่วนตำบลเคิ่ง
4	นายสมพร นุ่นน้อย	อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหารส่วนตำบลขอนแก่น
5	นายสุพิศ สุคนธ์	อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	องค์การบริหารส่วนตำบลนางหลง
6	นายเดโช อ่อนแก้ว	สมาชิกสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโซนพรุควนเคิ่ง	สมาชิกสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
7	นายไพบูลย์ เสนอินทร์	เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยปฏิบัติงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลเคิ่ง
8	นางพิชญาวพร โสมจันทร์	หัวหน้าฝ่ายปกครอง	เทศบาลตำบลเกาะเกิด
9	นายเฉลิมศักดิ์ สมัย	นักศึกษาฝึกงาน	เทศบาลตำบลเกาะเกิด
10	นายวุฒิสักดิ์ ทองนอก	พนักงานขับเครื่องจักรกล	เทศบาลตำบลเกาะเกิด
11	นายสิทธิศักดิ์ เรืองสังข์	เจ้าหน้าที่ตรวจป่า	สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 นครศรีธรรมราช
12	นายอภิสิทธิ์ ชัยมงคล	พนักงานดับไฟฟ้า	หน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช
13	นายฤทธิชัย มีรอด	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพิทักษ์ป่าควนเคิ่ง	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย
14	นายวิรัตน์ คำจูด	พนักงานดับไฟฟ้า	สถานีควบคุมไฟฟ้าพรุควนเคิ่ง

กำหนดการกิจกรรมการประชุม
การรายงานผลการศึกษาประกอบวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ
และภาคประชาชนในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อล้อและ
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช
ในวันพฤหัสบดีที่ 26 เมษายน 2561 เวลา 13.30 - 15.30 น.
ณ องค์การบริหารส่วนตำบลเครื่อง อำเภอลำชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

กำหนดการ	กิจกรรม
13.30 – 14.00	ลงทะเบียน
14.00 – 14.15	ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุม
14.15 – 14.40	รายงานผลการศึกษา
14.40 - 15.30	รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการไฟฟ้าพหุคูณเครื่อง

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติงาน

ภาพที่ 6.1 ตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ระดับนโยบาย

หมายเหตุ หมายเลข 1 คือ นายคณพจน์ เรืองมณี หัวหน้าหน่วยส่งเสริมการควบคุมไฟฟ้านครศรีธรรมราช 2 นายวิวัฒน์ นาคช่วย หัวหน้าหน่วยศูนย์ปฏิบัติการไฟฟ้านครศรีธรรมราช 3 นายไสว ทองดำ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเคิ่ง 4 นายทรงวุฒิ เขี่ยมเวช หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อ 5 นายชาย สุวรรณชาติ หัวหน้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย และ 6 นางสุภาพร จุลเรือง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลขนอนหาด

ภาพที่ 6.2 ตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ระดับปฏิบัติงาน

หมายเหตุ หมายเลข 1 คือ นายเดโช อ่อนแก้ว สมาชิกสภาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โซนพรุควนเคร็ง 2 นายวินัย จันท์แก้ว พนักงานดับไฟป่า สถานีควบคุมไฟป่าทะเลน้อย 3 นายเถียน ฤมรินทร์ อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตุล 4 นายเทอดศักดิ์ ดิษฐาภิชัย หัวหน้าหน่วยพิทักษ์ป่าควนเคร็ง สังกัดเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย 5 นายพงศ์ศักดิ์ ชุมคง อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง และ 6 นายณรงค์ สังข์นุ่น ประธาน อปพร. องค์การบริหารส่วนตำบลชะอวด

ภาคผนวก จ
การจัดประชุมสนทนากลุ่ม

ภาพที่ 6.3 การประชุมสนทนากลุ่ม เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2561

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นางสาวปรีดาพร ธรรมรักษา	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	5810920019	
วุฒิการศึกษา		
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (ชุมชนศึกษา)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2558
เกียรติคุณอันดับสอง		

ทุนการศึกษา

ทุนอุดหนุนเพื่อวิทยานิพนธ์ โครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการบริการงานวิจัยและการจัดการความรู้จากการวิจัยในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเชิงบูรณาการ พ.ศ. 2559 ศูนย์วิจัยกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

ปรีดาพร ธรรมรักษา และอุมาพร มุณีแนม. (2560). “บทบาทของหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการไฟฟ้าพรุควนเค็ร้ง พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ่อลื้อและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช” งานประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 27, โรงแรมสมิหลาบีช, จังหวัดสงขลา: 3 - 6 พฤษภาคม 2560